

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויחי

ביתר ע.	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	חיפה	מודיעין ע. ³⁰	בני ברק	ירושלים	עיר
16:10	16:16	16:28	16:17	16:08	16:15	16:18	16:24	16:09	כניסת שבת
17:25	17:21	17:27	17:25	17:25	17:23	17:25	17:25	17:24	יציאת שבת
18:02	17:53	18:03	17:59	18:01	17:57	18:00	17:58	18:02	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת שמות יג - יט טבת | דף היומי - שבועות לג - לט | משנה ברוה - סימן רפ"ה עד סימן רפ"ח סעיף ה' | מוסר - חומת דת תחילת פרק י"ג עד פרק ט"ו ועתה נבוא לעניינו | קנין חכמה - פרק ב משנה ד זאל תאמר עד משנה ח

יום חמישי י" טבת תשע"ה | פניני פרשת ויחי | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

מצורף מדי שבוע למנויי חוברת כל העלונים

Dirshu

דרשו ד' ועזו

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

סידורו של מרן ראש השיבה זצוק"ל

"נכנס לכאן רבי שלום בער סורוצקין, ואמר שיש מישהו שמוכן לתרום רבע מיליון דולר (!!) עבור הכוללים, בתנאי שיקבל את הסידור הישן של הרב. מרן הגראי"ל שטיינמן לא הסכים בשום אופן לתת את הסידור, ואמר: 'למה הוא צריך את הסידור שלי?!' איך יכול להיות שלך הוא הרשה לקחת את הסידור?!"

הרה"ג רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב, מספר על הסידור האישי שמרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל העניק כמוזכרת לנער שהגיע למצוות

שיש נגיד אחד בפלטבוש שמוכן לתרום רבע מיליון דולר (!) עבור הכוללים, בתנאי שיקבל את הסידור הישן של הרב שטיינמן, ומיד הגיב הסבא בחריפות: 'למה הוא צריך את הסידור שלי? זה עבודה זרה!!' - ולא הסכים בשום אופן לתת את הסידור, ואיך יכול להיות שלך הוא כן הרשה לקחת את הסידור?! אמר לו מחותני: "בוא עמי, ניכנס אל הרב ונשמע מפיו!". נכנסו שניהם אל הרב שטיינמן, ושאל הנכד: "האם זה נכון שהסבא הרשה לו לקחת את הסידור?!" שאל הרב שוב את מחותני: "למה אתם צריכים את זה?", ענה לו: "אני פשוט רוצה איזו מזכרת לבני", אמר לו הרב שטיינמן: "אתם יכולים לקחת אותו"...

סיפר לי הרה"ח ר' שלמה זלמן פרידמן שליט"א, מקרית ויז'ניץ בני ברק, מו"ל 'שיחות קודש' של הגה"ק בעל 'ישועות משה' מויז'ניץ ז"ע, שפעם אחת כששהה מרן האדמו"ר מויז'ניץ שליט"א - על ישראל הדרתו - מקרית ויז'ניץ בני ברק במנוחת הנפש בעיה"ק צפת, נכנס אליו אחד מבאי ביתו ונאמניו של הגאון רבי אהרון יהודה לייב שטיינמן זצ"ל, וביקש מהרבי ברכה להיפקד בוש"ק, לאחר שכבר עברו הרבה שנים מנישואיו, ולא זכה עדיין להיפקד בדבר ישועה ורחמים. שאל אותו הרבי: "הלא בהיותך מקורב אל הרב שטיינמן, אתה יכול בקלות לבקש ממנו ברכה ולמה אתה מגיע אלי?". השיב אותו אדם: "הרב שטיינמן שלח אותי אל הרבי", והמשיך ואמר לרבי, שהרב שטיינמן הוסיף לומר לו: "וזה חז"ל מפורש!" - הרבי הסתכל עליו בתימהון - והלה המשיך ואמר, שהרב שטיינמן אמר דאיתא בחז"ל (מסכת עוקצין פ"ג משנה י"ב): "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום" - "הויז'ניצער רבי הוא 'כלי מחזיק ברכה', ולכן כדאי שתקבל ממנו ברכה"...

מתוך 'נועם שיח'
מתוך דברי תורה ש"ק פרשת מקץ תשע"ח

סיפר לי מחותני, כ"ק גאב"ד בראד שליט"א, שלפני שנים ביקר בארץ ישראל עם אחד מבניו, שהיה אז עוד לפני בר המצוה. הילד ידע אז בעל פה כמה וכמה פרקי משניות, ולקח אותו אל הגאון הגדול רבי אהרון לייב שטיינמן זצ"ל. כשנכנסו אל הרב שטיינמן, ביקש ממנו לבחון את הילד - והוא נתן לילד תשומת לב מיוחדת - בחן אותו, עודדו, שיבח וחיזק אותו.

מספר מחותני, שבעת שבחן את בנו, הבחין שבחזר הסמוך לחדר בו שהה אז הרב שטיינמן, היה סטנדר בו השתמש הרב שטיינמן, וראה על הסטנדר שיש שם סידור ישן שהיה דבוק עם דבק (סקאטש טייפ), וחשק מאוד לקבל את הסידור הזה. ניגש אל הרב שטיינמן ושאל אותו, באם הוא יקנה לו סידור חדש בדיוק כמו הסידור ההוא, אם הוא יוכל לקחת לעצמו את הסידור הזה - הישן. שאל אותו הרב שטיינמן: "למה אתם צריכים את זה?". אמר לו מחותני: "אני רוצה מזכרת לבן שלי", ואמר לו הרב שטיינמן: "אתם יכולים לקחת אותו". מיד התקשר מחותני אל אחד ממקורביו, וביקש ממנו ללכת לחנות ספרים ולקנות כזה סידור בדיוק, ולהביאו מיד אל בית הרב שטיינמן.

כשהלה הביא את הסידור החדש, נכנס מחותני אל החדר ההוא, הניח את הסידור החדש על הסטנדר, ובא לקחת את הסידור הישן לעצמו, אך באותו רגע נכנס במקרה אחד מנכדי הרב שטיינמן, ראה איך שהוא לוקח את הסידור והתחיל לצעוק עליו: "מה אתה עושה?!". מחותני אמר לו שהרב אמר לו שהוא יכול לקחת את זה! אמר לו נכדו: "לא יכול להיות כזה דבר! הסבא שלי לא אמר מעולם שאתה יכול לקחת את הסידור?!". אמר לו מחותני: "הלא הרב אמר לי מקודם שאני יכול לקחת את הסידור, ולמה אתה אומר שאני משקר?!".

אמר לו הנכד: "הלא בשבוע שעבר נכנס לכאן הרה"ג רבי שלום בער סורוצקין שליט"א, מקים רשת הכוללים הנודעת 'עטרת שלמה', ואמר לסבא

הגה"צ רבי שריה דבליצקי, סיפר שהיה צריך להתיר איזה נדר ועלה לביתו של ה'חזון איש' זי"ע. באותו זמן ישב בביתו של החזון"א עוד יהודי שפלפל עמו בתורה. מששמע החזון איש את רצונו אמר: "הנה אני ותלמיד חכם זה שניים אנו, עתה צא נא החוצה והבא יהודי נוסף בכדי שנוכל להתיר לך את נדרך". רבי שריה יצא החוצה, והכניס עמו 'הלך' שלא היה חכם וצדיק...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על כוחה של גמילות חסדים וזהירות בכבוד כל אדם

לכן יזהר האדם בתוספת זהירות, בפרט בימים אלו, מלפגוע בחברו חלילה. וכבר אמר הרה"ק מווארק"י זי"ע: "כי הנה העולם אומר שימי השובבי"ם ניתנו כתיקון ל'חטא הנודע', אך אני אומר, דבאו לתקן את ה'חטא שלא נודע', והיינו שפגע בחברו וכדו', ואינו מרגיש שהרג כאן את הנפש ושפך כאן דם, ורציחה ממש נעשתה כאן, 'ואינו יודע' כמה דמעות הזיל הנפגע מחמתו, וכמה לילות התהפך על משכבו מצער הפגיעה"...

הגה"צ רבי שריה דבליצקי שליט"א, סיפר מאי דבדידה הווי מעשה: בימי חורפו היה צריך להתיר איזה נדר, ולצורך כך עלה לביתו של הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע. באותו זמן ישב בביתו של החזון"א עוד יהודי שפלפל עמו בתורה. מששמע החזון איש את רצונו נענה: "הנה אני ותלמיד חכם זה שניים אנו, עתה צא נא החוצה והבא יהודי נוסף, בכדי שנוכל להתיר לך את נדרך בבית דין של שלושה". רבי שריה יצא החוצה והכניס עמו הלך שלא היה חכם וצדיק... תיכף משכנס החל החזון איש לברר את הפתח שיש לו להתיר את הנדר. לאחר מכן התיישב ועשה התרת נדרים כדת וכדין בכל פרטיה ודקדוקיה, ושלושתם ענו בקול רם 'מותר לך, מותר לך, מותר לך'. משיצא אותו אחד נענה החזון איש לרבי שריה ואמר: "הנה יהודי זה אין לו כל שיג ושיח בהלכה, ולא הבין כלל מה שאמר עתה, לכן, אין כאן כל 'התרת נדרים'. לך שוב והבא יהודי בר אוריין ונתיר לך את נדרך".

מעובדא זו נראה כמה יש להיזהר בכבוד הבריות, שהחזון"א הטריח עצמו לעשות עצמו כאילו הוא 'מתיר נדר', עם כל הסדר המקובל להתרה זו, והכל בכדי שיהודי זה לא יכלם חלילה. הרבה יש לנו ללמוד ממעשה זה, ויש לנו להעמיק בעובדא זו דהחזון איש לא פחות מאשר פסקיו בחושן משפט.

פעם עבר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע ברחובה של עיר, ומצא על הארץ דף הנראה כ'שמות'. התכופף הח"ח כדי לטמנו יחד עם ה'גניזה', אך משהגביה את פיסת הנייר מצא שאין כתוב על גבי הנייר אלא דברים ממילי דעלמא, ואעפ"כ הכניסו לכיסו. וישאלהו ה'מלווה' מדוע לא השליך את הדף למקום שהיה מתחילה? ויענהו הח"ח: "כי לא רציתי שיצטרך עוד יהודי להטריח עצמו ולהתכופף כמוני, מתוך מחשבה כי 'שמות' לפניו, וישליכהו ארצה בראותו כי נייר סתמא הגביה וחוזר חלילה, ע"כ הטמנתיו בכיסי, ובזה מנעתי טרחה וצער מכמה וכמה בריותיו של הקב"ה"...

הגה"ק מטשעבין זי"ע נכנס פעם למעמד 'כתיבת אותיות' בספר תורה, והנה בראשונה נתכבד הגאון לכתוב בספר התורה, אך הוא לא אבה לכתוב ומינה את ה'סופר' שיתכונן בשליחותו את האות. מכיוון שאותו גדול וקדוש לא כתב בעצמו, וסמך רק על הסופר, אף שאר המוזמנים לא כתבו בעצמם, אלא מינו כל אחד במקומו את הסופר, שסיים בעצמו את כתיבת כל ספר התורה. לאחר מכן ביאר הגה"ק מטשעבין את מעשיו, שהבחין שבין הנאספים נמצא יהודי המומר לדבר אחד מן התורה, שאינו ראוי לכתוב אות בספר תורה, אלא שלא רצה לפגוע בכבודו ולעכב בעדו מלכתוב אות בתורה, על כן גרם בעקיפין שלא יכתוב איש בספר התורה ולא יכלם יהודי זה.

וכבר ביארו הדורות לדורותיהם בפסוק בפרשתן (מ"ט, ו'): "כי באפם הרגו איש", כי פעמים סגי בעקימת האף (קרימען מיט די נאז) על פלוני, כדי להרגו ולרצחו נפש.

(באר הפרשה ויחי תשע"ז)

בפרשת (מ"ז כ"ט-ל'): "ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו שים נא ידך תחת ירכי... ועשית עמדי חסד ואמת... ושכבתי עם אבותי", כתב ה'חת"ם סופר' זי"ע (ת"מ), כי איתא (ב"ב קטז): "כל המניח בן כמותו כאילו לא מת". והנה כבוא יעקב אבינו לארץ מצרים וראה את גדולת יוסף בנו, את רוב עשרו וכבודו לאין ערוך, החל להיות מיצר - בחשבו: 'הריני מניח בן שאינו כמותי, כי אני עברתי כל ימי כל מיני ייסורים וצער, שעל ידם מזדכך

האדם למאד, ואילו יוסף בני חי בשלווה את רוב ימיו (שהרי מבן שלושים ועד בן מאה ועשר היה מלך במצרים), ומאחר שאינו כמותי ממש הרי לא ייחשב לי כאילו לא מת'.

מיהו, בזוה"ק איתא שכל המרבה בצדקה ובגמילות חסדים, אינו צריך לבוא לידי ייסורים, כי ע"י הגמילות חסד יתעלה למדרגה כאילו קיבל ייסורים כל ימיו. והנה בעל הייסורים נקרא בשם הוזהר הקדוש 'מרא דיד'ן', ואילו בעל הצדקה נקרא 'מרא דיד'ן'. ובזה מבאר

ה'חתם סופר' את הפסוק 'ויקרבו ימי ישראל למות', דכאשר ראה בגדולת ועשירות יוסף והבין שאינו בן כמותו, חשב שקרבו ימיו 'למות', לכן קרא ליוסף ואמר לו 'שים נא ידך תחת ירכי' - כלומר, תחת הייסורים שעברו עלי כל שנתי ועל שמם נקראתי 'מרא דיד'ן', תחתם קבל על עצמך - ועשית עמדי חסד ואמת', להיות 'מרא דיד'ן', וע"י ריבוי הצדקה והחסד תהיה בן כמותי, ואחשב כ'לא מת', וכל מיתתי תהא רק 'שכיבה' עם אבותי ולא מיתה, וכך הווה כמו שאמרו (תענית ה'): 'יעקב אבינו לא מת', כי אם שכיבה עם אבותיו.

וזה נמי פירוש הכתוב (נ', ט"ו-כ"א) "ויראו אחי יוסף כי מת אביהם", כי בראותם את רב טובתו של יוסף, חשבו שיעקב אביהם נחשב כ'מת', שהרי לא הניח בן כמותו, ענה להם יוסף "אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם", מכאן ואילך אפרנסכם ואעשה עמכם צדקה וחסד, ובזה ייחשב לי כאילו עברתי ייסורים כל ימי חיי, ושפיר הניח אבינו בן כמותו והוא נחשב בין החיים.

ובכלל הצדקה, להיות 'טוב ומיטיב', להיות שקוע ראשו ורובו במה אפשר להיטיב לזולתו, ולהדמות כביכול לה' ית"ש: 'מה הוא רחום וחנון אף אתה', ואף מי שלא חננו ה' בממון רב, עדיין שייך גביה מצוות צדקה וחסד - והיא הן 'בעשה טוב' להרבות בצדקה וחסד בגופו, ואין צריך לומר שעליו להיזהר במשנה זהירות ב'סור מרע', שלא לפגוע בחברו הן בדיבור והן במעשה.

פתאום החוויר רבי איסר זלמן מלצר. "מה קרה?", שאלה הרבנית בדאגה. "את יודעת שהכנסתי לספר קושיה ותרין של ר' אהרן כהן, וגם קושיה ותרין של ר' חצק'ל סרנא, ורק את ר' משה חברוני לא הכנסתי". "נו, מה הבעיה? ר' משה חברוני הרי לא יקפיד, הוא עניו גדול..."

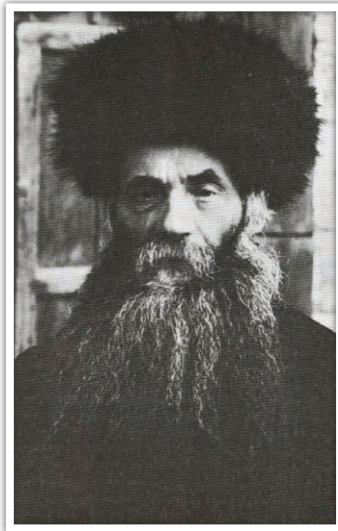
איסר זלמן ועל התמדתו. את זה כולנו כבר יודעים, גם בלי הספור שלך. הספור מראה את שבחו בענין אחר".

וכך ספרה אשתו של רבי איסר זלמן מלצר, על פשר אותו מעשה: "רבי איסר זלמן כתב את חידושי התורה שלו, ואני סייעתי לו לסדר את הכתבים. הוא רצה מאד שהספר יצא לדפוס, ואני רציתי בכך עוד יותר ממנו. הבעיה הייתה, שבגלל קצב ההדפסה האיטי ובגלל העומס, בעלי הדפוס אמרו שרק בעוד חמש שנים יוכלו להדפיס את הספרים! זה היה מצער מאד, שהרי עולם התורה זקוק לספרים של ר' איסר זלמן!

"יום אחד הודיעו לי מבית הדפוס, שמישהו ויתר על ההדפסה שלו. 'אם תביאו לי את הכתבים של ר' איסר זלמן עד מחר, בשמונה בבוקר, הכתבים יכנסו מיד לדפוס. אבל אם תבואו בשמונה וחמש דקות, התור ייתפס, ותחכו עוד חמש שנים', כך הודיע בעל בית הדפוס".

בלילה הגיע ר' איסר זלמן לביתו, והרבנית ספרה לו בשמחה גדולה, שהכתבים יכנסו לדפוס למחרת בבוקר. הכל כבר מוכן ומאורגן, אין שום מניעה להביא את הכתבים להדפסה.

פתאם החוויר רבי איסר זלמן. "מה קרה?", שאלה הרבנית בדאגה. "את יודעת, שהכנסתי לספר קושיא ותרין של ר' אהרן כהן, וגם קושיא ותרין של ר' חצק'ל סרנא, ורק את ר' משה חברוני לא הכנסתי". "נו, ולכן? מה הבעיה? ר' משה חברוני הרי לא יקפיד, הוא עניו גדול..."

"אני לא יכול לפגוע פגיעה כזו",

אמר רבי איסר זלמן. "אני לא אדפיס את הספר בלי קושיא של ר' משה". הרבנית בילה הינדא כמעט התחילה לבכות, אבל רעיון גאוני נצנץ ועלה במוחה.

"תיגש לר' משה חברוני, ותשאל אותו על תרוץ לקושיא ברמב"ם, על אף שאתה כבר יודע את התרוץ. תמחק את התרוץ שאתה כתבת, ותכניס את התרוץ שלו - שיהיה זהה לשלך - ל'אבן האזל'".

בשעה שתיים בלילה הגיע ר' איסר זלמן מלצר אל ר' משה חברוני, כדי לשמוע ממנו תרוץ לקושיא, ולהכניס ל'אבן האזל', כדי שלא יהיה חשש של פגיעה בר' משה...

כזכור, היה באותו לילה עצר, אבל העצר לא הפחיד את ר' איסר זלמן מלצר. הוא בא אל ר' משה חברוני עם 'רמב"ם קשה'. הוא אמר, שלא היה יכול לישון בלילה, והייתה זו האמת לאמתה, וכי היה יכול לישון בעת כזאת?! הן הדפסת הספר תלויה ועומדת על חוט השערה, ובשום אופן אי אפשר להוציא את הספר, אם תהיה בכך פגיעה ח"ו בר' משה.

לאחר שהציג ר' איסר זלמן מלצר בפני ר' משה חברוני את הקושיא האדירה, וקבל ממנו את התשובה, שכבר חידש בעצמו לפני כן, הוא מהר אל ביתו. צריך היה לערוך את הדברים מיד, שבשעה שמונה בבוקר כבר יהיו הכתבים בדפוס...

"ר' איסר זלמן היה מתמיד גדול מאד", אמרה הרבנית בילה הינדא, "אבל הוא לא היה רק מתמיד, הוא גם היה 'מרחם על הבריות'. מאמצים גדולים מאד עשה ר' איסר זלמן כדי להיזהר מכל חשש של פגיעה ח"ו בזולת".

(מתוך הספר 'אדרבא')

"י'נט שקמוז לקבל" (בראשית מ"ט, ט"ז) וברש"י: עול תורה.

גדולי ישראל שבכל הדורות היו ידועים במידת הרחמים שלהם, וברגישותם הגדולה לצרכי הזולת ולרגשותיו.

רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל, היה דודם של שלשה מראשי ישיבת חברון - רבי אהרן כהן, רבי יחזקאל סרנא ורבי משה חברוני. בהלווייתו של רבי איסר זלמן, עמד רבי משה חברוני ובקש לספר ספור מדהים, על אהבת התורה של דודו:

בארץ ישראל התנהל באותה תקופה, מאבק עקוב מדם בין האנגלים לבין המחתרת היהודית. בזמנים מסוימים הכריזו האנגלים על עזר - אסור לצאת מהבית בלילה, החל מהשעה שש בערב ועד השעה שש בבוקר. חיילים בריטים פטרלו ברחובות, לפקח על ביצוע העצר. כל אזרח שנמצא מסתובב ברחוב, נלקח למעצר או - אם נראה חשוד ומסוכן - אפילו נורה על ידי החיילים. בשעת לילה מאוחרת ישב רבי משה חברוני בישיבה ולמד. השעה הייתה שתיים בלילה, כשנשמעו דפיקות על הדלת. הוא נבהל ונחרד, הבריטים באים! מה הם מחפשים בישיבת חברון? הם חושבים שמישהו החביא כאן 'סליק' של נשק?!

מה יהיה? הוא בכלל לא יודע אנגלית, ואין לו דרך לתקשר איתם. הוא התפלל מעומק לבו, ובקש מה' שיעזור לו. אחר כך ניגש אל הדלת, ושאל בקול קצת רועד: "מי שם?". ואז הוא שמע קול עונה לו באידיש: "דער פעטער" (- הדוד).

הדוד?? בתחושת רווחה גדולה הוא פתח את הדלת, ורבי איסר זלמן מלצר נכנס פנימה.

"למה הגיע הדוד פתאום לישיבה?", תהה רבי משה חברוני. "והרי יש עזר, ומסוכן להסתובב בחוץ!". אמר לו הדוד, רבי איסר זלמן: "ישבתי בבית עם רמב"ם קשה, והייתי זקוק בדחיפות לתרוץ על הקושיא. את מי יכולתי לשאול בשעה כל כך מאוחרת בלילה? אמרתי לאשתי: 'ר' משה חברוני, האחין שלנו, וודאי אינו ישן עכשיו. הוא יושב בישיבה ולומד. אלך אליו, ונלבן יחד את הקושיא ברמב"ם'".

"עמדתי נדהם מגודל אהבת התורה של הדוד", אמר רבי משה חברוני בהספדו. "הוא טרח ובא בשעה שתיים בלילה, בעיצומו של עזר, מאחר שלא היה יכול להישאר בלי תרוץ על הקושיא! לאחר מכן, המשיך רבי משה וספר בהספד, 'רבי איסר זלמן הסביר לי את הקושיא האדירה שהציקה לו. התפללתי לה' שיאיר את עיני, ואמרתי תרוץ. רבי איסר זלמן מלצר היה מאושר.

"הוא פנה ללכת, אבל אני הפצתי בו: 'דוד, בבקשה תישן כאן! מסוכן לצאת עכשיו לרחוב!'.

'אני צריך לכתוב את החידושי', הוא אמר.

'בסדר, אפשר לכתוב כאן!'.

'לא, אני צריך לכתוב במחברת שלי. אני לא יכול לכתוב כאן, רק בבית'.

"החלטתו הייתה נחושה, ומה יכולתי לעשות?!

"ראו מה זאת אהבת תורה! ראו עד היכן התמדתו המופלאה של רבי איסר זלמן מלצר!"

את כל זה סיפר רבי משה חברוני בשעת ההלוויה.

ב'שבעה', כשבא רבי משה לנחם את הדודה הרבנית, הזכירו בני הבית את הספור שספר בהספד.

אמרה לו הדודה: "לא כך היה המעשה".

"לא כך היה?", תמה רבי משה חברוני. "והרי בעיני ראיתי ובאזני שמעתי. הוא בא אלי בעיצומו של העצר..."

"נכון", אמרה הדודה, "הוא בא אליך בעיצומו של העצר, אבל כל המעשה שונה לחלוטין. אתה ספרת את הספור, כדי ללמד על אהבת התורה של רבי

הטיסה החלה, ולפתע נשמע רעש נורא ואיום מכיוון המנועים. לב כולנו 'נפל'. זה היה איום ונורא! ראינו את המוות מול העיניים! מתברר שתקלה חמורה קרתה והגלגלים אינם יכולים להיפתח, כך שבגדר הטבע אין לנו דרך לחזור בריאים ושלמים אל היבשה...

הרה"ג ר' יצחק רוזנגרטן שליט"א, אשר זכה לשמש את מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, בשיחה מיוחדת

'טובה' מאף אחד, לעולם. הוא רק היה מספר לי שברצונו להגיע כעת למקום כזה או אחר... אבל כל נימה של בקשה לנסיעה לא נשזרה בין מילותיו..."

"לא לחינם ליווה אותי רבנו עד גרם המדרגות!"
• מטבע קרבתכם המרובה אל מרן ראש הישיבה זצוק"ל, לבטח הייתם עדים לסיפורי מופת שהראו שאכן ראש הישיבה נמצא עמנו על הארץ, אולם ראשו מגיע השמימה. מה תוכלו לספר לדורות הבאים מסיפורים אלה?
נשימתו של רבי איצ'ה שליט"א הופכת לעמוקה יותר, וקולו נשנק: "הראש ישיבה היה כל כולו מופת! כל כולו קדושה עלינה וזהירות מופלגת ביותר!

כל רגע ורגע ממילויני הרגעים שהרכיבו את 104 שנות חייו היה כליל השלימות, כליל הזהירות... לא משנה כמה שהיתי במחיצת קודשו, עדיין כל אימת שהגעתי לביתו, התמלאתי באימה וביראה, ברתת ובזיע... ידעתי שכל הגה שאני מוציא מפי צריך להיות מזוקק בתכלית האמת, בתכלית הרצינות... "אספר לכם מעשה פלא מקדושתו של רבינו, ומהרגשתו את העתיד להיות ואת המתרחש במרחקים: "לפני שש שנים, במוציא ל"ג בעמר, נכנסתי אל הקודש פנימה יחד עם הגאון רבי משה לבל שליט"א, ראש ישיבת 'תורת חיים' במוסקבה,

שהייתה תחת נשיאותו של רבינו, כדי לקבל ברכת פרידה טרם אנו טסים לארה"ב, לגיוס כספים למען הישיבה ופעילות הקירוב, בחבל הארץ הסובייטית. באורח פלא לא הסתפק רבינו בברכת הדרך אלא התרומם ממקומו בשארית כוחותיו, וליוונו עד גרם המדרגות המוליך לרחוב. פליאה עלתה בלבי, אולם המשכתי בדרכי (מאוחר יותר שמעתי שהרב ישראל פרידמן, עורך 'תד נאמן' ששהה במקום, שאל את רבינו אמאי הוא מלווה אותנו כך, ורבנו השיבו: 'ליווי זה שמירה', סתם ולא פירש).

"עלינו למטוס לאחר חצות הלילה והטיסה החלה, לא חולפות דקות ארוכות, ולפתע נשמע רעש נורא ואיום מכיוון המנועים. לב כולנו 'נפל'. זה היה איום ונורא! ראינו את המוות מול העיניים! מתברר שתקלה חמורה קרתה, והגלגלים נתקעו כשנשבר הכן בצורה שאינם יכולים להיפתח, כך שבגדר הטבע אין לנו דרך לחזור בריאים ושלמים אל היבשה... כמה אמריקאים ששהו במטוס הצליחו להתקשר לארה"ב ולמסור את דבר הסכנה, ועד מהרה פשטה השמועה בכל רחבי ארה"ב והמוני יהודים נעמדו לתפילה.

"דיד אישי שלי המתגורר בלייקווד, שמע אף הוא את השמועה הנוראה ומיהר לצלצל לבני ולהעירו משנת... בני מיהר להודיע לרבינו (דרך נכדו הרב גדליה הוניגסברג שליט"א ששהה אז, בשעה 4 לפנות בוקר, אצל רבינו בלימוד הקבוע), על הסכנה הנוראה החופפת על ראשי יחד עם עוד מאות יהודים שהיו על הטיסה. רבינו פתח באמירת תהלים עד זמן תפילת שחרית כוותיקין... אדהכי והכי הספיק הקברניט לרוקן את מכל הדלק לתוך הים והתכונן לנחיתה המסוכנת... רבינו סיים את התפילה, ומיד אחר אמירת הקדיש, אותו היה אומר כל יום בסיום התפילה, הסתובב והפטיר: 'לאיצ'ה היה כעת נס גדול!...' ואכן, רגעים קודם לכן נחת המטוס בצורה פלאית ושקטה עד שאיני זוכר נחיתה כה רגועה באף אחת מטיסותי המרובות..."

'ויברך אותם' (בראשית מ"ט, כ"ח)

• זכיה גדולה נפלה בחלקכם, בהיותכם האיש אשר רבינו זצוק"ל נאות שימשו, כנהג המוליכו ומביאו לאן שיצטרך. איך זכיתם לכך? ומה זכור לכם מאלפי הנסיעות הקצרות והארוכות בהן ישב רבינו זצוק"ל בכיסא הסמוך אליכם?

"אחד המניעים העיקריים לרכישתי את הרכב לפני כשלושים וחמש שנה, היה כאשר ראיתי לא אחת את רבינו עולה כאחרון העם אל התחבורה הציבורית, נדחף ונדחק כדי להגיע אל מקום חפצו, אם להשתתף בשמחות ואם לצרכים רפואיים. הדבר העיב עלי מאד והצטרף אל מכלול הסיבות בגינן רכשתי את רכבי הראשון. לאחר הרכישה פניתי אל רבינו ושחתי לו

לפי תומי שרכשתי רכב, ושאלתי האם יסכים שמכאן ואילך אקחנו למחוז חפצו כשיצטרך לנסוע, וכך ייחסך ממנו ביטול תורה רב? רבינו נענה בחיוב ואני הייתי המאושר באדם.

"מאותו רגע ואילך זכיתי ללוות את רבינו כמעט בכל נסיעותיו. בדבר הזה היו שותפים גם בני ביתי, שהסכימו לצאתי לדרך בכל עת ועונה, לכבודו ולעזרתו של רבינו. לא משנה אם היה זה בשעת לילה מאוחרת, מיד אחרי שחזרתי מחו"ל או בערבי פסחים, כשלקחתי את רבינו לשהות ב'ליל הסדר' בבית בנו, 'יבדלחט"א הגאון רבי משה שליט"א.

"במשך הנסיעות הרבות, היו אינספור פעמים שרבינו ישב שקוע בלימודו, מתוך ספר או מתוך שרעפיו. היינו יכולים לנסוע דרך ארוכה לעיר אחרת וחזור, כשבכל אותו הזמן רבינו לא פוצה את פיו אף לא פעם אחת, אלא יושב ודומם מתוך התעמקות מוחלטת בתורתו

הקדושה. מאידך, היו פעמים רבות שרבנו פתח ושוחח עמי ועם המתלווים בלימוד, ולפרקים היה אף מספר דבר מה או מצטט שיחה נאה, מבית מדרשם של רבותינו מאורי הדורות. תקופה ארוכה מאד אף הייתי מבקש את רשותו של רבינו, להקליט את השיחות הללו למען יישארו למשמרת. הקלטות רבות, בעלות תוכן רוחני בלתי מתומחר, שמורות עמדי, ואולי יבוא יום והעולם יזכה להיחשף אליהן...

"אני זוכר שהיו כאלה שטענו שלא נכון אני עושה בהקלטות אלה, ובאחת ההזדמנויות שטחתי את הטענות באוזני מרן ראש הישיבה, ושאלתי האם אכן יש מה בדברם ושמה אכן לא ראוי אני עושה, כשאני מקליט את כל אותן שיחות פרטיות? רבינו השיב לי אז, ודבריו חרוטים בנשמתי עד עצם היום הזה: 'אדם צריך להיות מוכן 24 שעות ביממה שיקליטו אותו ויתעדו את מעשיו', כי אכן אצלו הייתה כל מילה שקולה ומדודה בפלס, ולא משנה אם המדובר היה בשיחות ציבוריות לאוזני רבבות שומעי לקחו, או בשיחה פרטית בנסיעה קצרה או ארוכה..."

"דבר מופלא אני יכול לציין, שבמשך כל עשרות השנים בהן זכיתי להסיע את רבינו מאות ואולי אלפי פעמים, לא אירע אפילו פעם אחת, שהוא לא בירך אותי בברכת 'יישר כוח' בסיום הנסיעה. זכורה לי פעם אחת, שהוא ירד מהרכב בעודו מדבר בעניין נוהץ עם אחד שהתלווה אליו, אולם תוך כדי דיבור עם אותו אחד, חזר לאחור בכדי לברך אותי בברכת ה'יישר כוח'. כך בכל דבר ודבר שזכיתי לעשות עבורו, עד יומו האחרון ממש, כל פעם הודה לי ובירך אותי. כך גם בערב האחרון, עוד קודם הסתלקותו, עוד זכיתי לקבל את ברכתו כברכת תודה.

"אני מוכרח לציין -- שמעולם, אבל מעולם, לא ביקש רבינו ממני שאסיע אותו למחוז מבוקשו. זאת באשר הקפדתו הבלתי מתפשרת שלא לבקש

"הכרתי שני צדיקים בדור שעבר, שהיו גדולי עולם, ושניהם היו מיוחדים במידת השתיקה. לאחר פטירתם, שניהם הפכו ל'ראשי המדברים' בעולם..."

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א, מספר מה הסביר לו רבי יהודה צדקה זצ"ל, על גדולי העולם וזכירתם הגדולה

אתה רוצה ללמוד 'שלחן ערוך'? - אתה פותח מיד 'משנה ברורה'. בלי זה אי אפשר להבין. הוא מביא לך את הרמ"א, את ה'מגן אברהם', את ה'חיי אדם' - ים של פוסקים ובאור הלכה, ודרך זה אתה למד על היקף הגדלות של אותו אדם צנוע, שלא דיבר על עצמו מעולם. ה'כף החיים' הותיר אחריו אוצר בלום של שמונה כרכים על 'אורח חיים', ועוד שני כרכים על 'יורה דעה' - חבור הלכתי שהוא אחד החשובים והמרכזיים ביותר לעדות המזרח, ועוד ספרים נוספים.

דווקא מי ששותק זוכה לעלות למדרגות עצומות, ולהשמיע קולו מסוף העולם ועד סופו!

רחל אמנו, שהייתה מיוחדת בשתיקתה, זכתה שדווקא קולה הוא זה שנשמע. היא

זכתה לצעוק על גלות בניה, והיא זו שבוכה עליהם מדי לילה בלילה: "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו". וקולה נשמע! "כה אמר ה', מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך... ושבו מארץ אויב".

היא, שהיתה שותקת, היא היחידה שקבלה את רשות הדיבור! לה, ורק לה, הקב"ה שומע!

(מתוך דורש ציון ויצא)

"ואני כבאי מפדן... רחל בארץ פנעו" (בראשית מ"ה, ו')

ראש הישיבה רבי יהודה צדקה זצ"ל, אמר לי: "דע לך, הכרתי שני צדיקים בדור שעבר שהיו גדולי עולם, ושניהם היו מיוחדים במידת השתיקה". הראשון היה ה'חפץ חיים', שהיה מסתיר את עצמו ונוהג בצניעות ובענווה יתירה. הוא נהג ללכת בעצמו למכור את הספרים שכתב, איש לא ידע שהוא עצמו כתב את ה'משנה ברורה'. אנשים היו מכנים אותו 'מוכר הספרים'... הוא גם היה נראה פשוט, בלי שום פריט לבוש רבני. פעם ארע שנסע בעגלה, ותוך כדי נסיעה הזכיר העגלון את ה'חפץ חיים' ודבר בשבחו. ה'חפץ חיים' שמע את דבריו והגיב בביטול: "נו, גם כן צדיק"... העגלון נחרד, כיצד מדבר הנוסע שלו? איך הוא פוער את פיו נגד קדשי ישראל? הוא גער בו: "שתוק, וכי יודע אתה מיהו החפץ חיים?". והנוסע המשיך להתחצף: "הוא בשר ודם, כמוני וכמוך"... העגלון לא יכול לשאת יותר את הזלזול, וזרק אותו מן העגלה באמצע הדרך...

בשבת שלאחר מכן הגיע העגלון לשבות בעיר מסוימת. הודיעו כי ה'חפץ חיים' יבוא לדרוש שם, ובהתרגשות גדולה המתינו כולם לדרשתו. כשראה העגלון כי הדרשן הוא לא אחר מאשר הנוסע שאותו זרק מן העגלה, התעלף במקום...

ה'חפץ חיים' הנחיל לעולם כולו את הענין של 'שמירת הלשון' והזהירות מדיבורים אסורים, והוא עצמו היה סמל ודוגמא ליכולת לשתוק, להצניע עצמו ולא לומר מה שאצל כולם יוצא מיד החוצה.

האדם השני שאותו ציון רבי יהודה צדקה, היה ה'כף החיים', רבי יעקב חיים סופר זצ"ל. הוא היה יושב ולומד בבית הכנסת 'שושנים לדוד', ואף אחד לא שמע אותו. במשך קרוב לארבעים שנה נהג לשבת ולכתוב דברים, והכל בשקט ובצנעה. "והנה" - סיים הרב צדקה - "לאחר פטירתם, שים לב מי הם 'ראשי המדברים' בעולם? ה'משנה ברורה' ו'כף החיים'... אי אפשר לזוז בלעדיהם!".

<< המשך מעמוד קודם

"כזו הייתה קדושתו המופלגת של רבינו, שבעיניו הטהורות צפה והביט למרחוק!"
• במהלך השיחה המרתקת, מספר לנו רבי איצ'ה שליט"א סיפור פלא, המלמד על פקחותו הטהורה של רבינו, על הזהירות המופלגת בכך אדם לחברו ועל האחריות שהוא חש כלפי תלמידיו:

"לאבי מורי היה עסק בשווייץ, מקום מגוריו. כאשר בא בימים, החליט שברצונו לעזוב את ניהול העסק ולהקדיש את שארית חייו ללימוד התורה (אבי היה תלמיד חכם גדול מאד ואף רבינו העיד עליו נצורות). ההצעה הייתה שאני אשוב לשווייץ לנהל שם את העסק, שפרנס את כל המשפחה המורחבת. ההצעה הגיעה לפתחי ואני עליתי למעונו של רבינו, לשאול בעצת האורים ותומים.

"רבינו הרהר קלות והשיבני: 'תוכל לנהל את העסק, רק בצורה כזו ששבוע אחד תשהה כאן בארץ ושבוע אחד תשהה בשווייץ, כך לסירוגין' (זה היה בזמנים שטיסות מזדמנות לא היו דבר שבשגרה). שגרת את התשובה לאבי וחיכיתי למענה פיו. משחלפו שבועיים ולא קיבלתי ממנו הזמנה נוספת להגיע לשווייץ חייגתי אליו, והוא אמר לי שהסדר הזה של הטיסות החוזרות ונשנות אינו נראה לו, על כן עלי או להישאר בארץ או להגיע לשווייץ להתגורר שם.

"מסרתי את התשובה לרבינו והוא השיבני נחרצות: 'לא! אתה לא נוסע לשם, אלא נשאר כאן על התורה ועל העבודה!'. התפלאתי: 'הלא ראש הישיבה בעצמו הציע לי לפני שבועיים לנהל את העסק לסירוגין, וכעת התשובה היא כה נחרצת לשלילה'. ומרן ראש הישיבה השיב לי תשובה, שיותר ממה שהיא 'מענה', היא דרך חיים: 'אביך עמל כל חייו להקים ולקיים

את העסק המשפחתי. לא נאה היה אם היית משיב לו תיכף בשלילת בקשתו. צריך להתחשב ברגשותיו ולהבין ששלילה מוחלטת תוכל להביא לו לכאב לב... אבל אחרי הכל, אני לא חושב שאתה צריך לעזוב את חיי התורה כאן ולשוב לשווייץ מולדתך, ובכלל, לא טוב הדבר כשאב ובנו מצויים יחדיו בנבכי אותו עסק... על כן השאתיך עצה כזו, שמצד אחד היא מראה לאביך שאתה מוכן ומזומן לעזור עם העסק, אבל מאידך גיסא, ברור היה לי שלא יקבל את הצעת הסירוגין, כך יצאו שני הצדדים נשכרים".

"כאן הוסיף לי רבינו משפט אחד, שלימד אותי עד כמה גדול בישראל נושא באחריות את השאלות המגיעות לפתחו: 'אני שמח שהענין ירד מהפרק, כי חששתי שמא פן ואולי אביך כן יסכים להצעת הסירוגין... כל השבת התפללתי שלא יסכים!'. וכשרבינו אמר 'כל השבת', זה אומר 'כל השבת', פשוטו כמשמעו ללא מיליגרם של גוזמא..."

"על שלוש אלה אני מתפלל בכל שמונה עשרה!"

מספר איש שיחנו שליט"א: "לפני תקופת זמן, כשגזירת השחיטה (או המילה) בוטלה מעל ראשם של יהודי גרמניה, נכנסתי אל רבינו ובישרתי את הבשורה הטובה. רבינו שמע, עיניו אורו ונהרה של חדווה נשפכה על פניו. באותה שעה הוא גילה את אוזני: 'שמחה גדולה היא בשורה זו עבורי... שכן שלוש פעמים ביום, לפני 'היו לרצון' בתפילת העמידה אני מבקש בקביעות על שלוש גזירות המטרידות את מנוחתי: על גזירת הגיוס המאיימת לקרוע נערי ישראל מתורתם, על גזירת השחיטה וגזירת המילה הטורדת את שלוות אחינו בני ישראל שבגולה".

(מתוך מוסף מיוחד 'רבא דעמיה' עיתון המבשר)

"התברר שיהודי תושב העיר שתל בכוונה מצבה מזויפת, אחרי שהקומוניסטים החריבו את בית העלמין הישן, רק כדי שהדורות הבאים ידעו שכאן בעיר היה טמון יהודי צדיק וקדוש"

סופר 'המבשר', הרב שמעון טיקוצקי, מספק הצצה אל מאחורי הקלעים של המדור 'עדה המצבה הזאת' שבעריכתו, המתפרסם מדי שבוע בתוספת 'המבשר' - תורני

"קברו אתי אל אבתי" (בראשית מ"ט, כ"ט)

"המדור הביא במהלך השנים את סיפוריהן המיוחדים של מצבות גדולי ישראל מכל החוגים והעדות, מווילנא ועד מעז'בוז, מבגדד שבעיראק ועד קשינב שבאוקראינה, גדולי ספרד כמו גאוני ופוסקי מרוקו וטוניס, מאורי התורה והמוסר כמו ענקי החסידות".

• כיצד אתה מגיע לחומרים המרתקים הללו?

"מדובר בעבודת נמלים, ובחיפוש אינטנסיבי אחר חומרים. מאז קיבלתי

על עצמי את עול העריכה של המדור הזה, לפני שבע שנים כאמור, לא הפסקתי אפילו לרגע את החיפוש. כמובן שאני לא משקיע בו את כל שעות היממה, אבל אני תמיד נשאר עם אוזניים כרויות ועם עיניים פקוחות, כדי לאתר עוד סיפור מעניין על מצבה כלשהי, בכל בית עלמין יהודי ברחבי העולם. כשאני פוקד את ציוני הצדיקים בבתי העלמין בארץ ובעולם, אני תמיד מסייר בין שורות הקברים, ומחפש אחר מצבה עם סיפור. באחת הפעמים אפילו פרסמנו חידה של ממש ב'המבשר', בעקבות מצבה שהתגלתה בבית קברות בעיירה נידחת באירופה, שגם טובי החוקרים בתחום נלאו מלפענח את הנוסח הכתוב בה, זאת על אף שהצלחנו לקרוא את המילים עצמן. כמובן ש'תשועה ברוב יועץ', ואחד הקוראים ידע לפתור את החידה לשמחתי ולשמחת הקוראים כולם".

• ובכל זאת, מהיכן מגיעים החומרים?

"מטבע הדברים למדתי היכן המקומות הנכונים לחפש אותם. כך למשל לפני כשנה יצאתי למסע

נדיר מסוגו, בן כמעט שבוע ימים, עם ישראל מאיר גבאי באוקראינה, במהלכו דליתי ממנו אוצר שלם של סיפורי מצבות מרעישים שנפרשו לפני קוראי 'המבשר'. בין היתר, הבאתי אז סיפור מדהים על שתי המצבות של הרבי ר' פנחס מקוריץ זע"א, המצבה האמתית והקבר המזויף שבבית העלמין האחר, כשהתברר שיהודי תושב העיר שתל בכוונה מצבה מזויפת, אחרי שהקומוניסטים החריבו את בית העלמין הישן, רק כדי שהדורות הבאים ידעו שכאן בעיר היה טמון יהודי צדיק וקדוש.

"יש גם קוראים נאמנים שמשתפים אותי מדי פעם במצבות מעניינות שהם נתקלו בהן. כמובן שבספרות התורנית מצויים בין השיתין לא מעט סיפורי מצבות וקברים, כך לאחרונה למשל, מצאתי בצוואה של הרבי ר' שלום משאץ זצוק"ל שהתגורר בלונדון, את התייחסותו לנוסח המרטיט שהוא עצמו רשם על המצבה של בנו זצ"ל, שנפטר עוד בחייו. כמובן שהסיפור המלא פורסם יחד עם תמונת המצבה בביה"ח ענפילד בלונדון".

• מה בעצם המסר של המדור הזה?

"המדור הזה כולל קודם כל הרבה מאוד סיפורים מופלאים על צדיקי הדורות, ועדויות חרוטות באבן לגודל קדושתם. סיפורי מצבות טומנים בחובם עולם שלם של הווי ועבר יהודי מפואר, של קהילות יהודיות ומנהגים עתיקי יומין, שלא זכה עד כה לבמה מיוחדת משלו. מעבר לכך, יש כאן מסר מאוד חזק שאומר שאנחנו לעולם לא נשכח את אלו שהיו ואינם, כי הקיום שלנו מבוסס על הפעולות שלהם אז, לפני מאות שנים. זהו מסר של כבוד לדורות הקודמים, ובמיוחד למנהיגי העדה וגדולי התורה, נוחם עדן".

לעומת רבים מגויי הארץ, אשר אינם מייחסים חשיבות רבה לקברותיהם של הנפטרים, ואחרי דור או שניים אין איש יודע מי נקבר והיכן. עם ישראל משחר קיומו, ידע לכבד את הנפטרים לא רק בעת פטירתם וקבורתם, אלא גם אחרי מאות ואפילו אלפי שנים.

כשיהודי כותב את המצבה להוריו, או חלילה לבניו שאמורים היו לספוד

לו ולקבור אותו כראוי, הוא מייחס משנה חשיבות לנוסח שיופיע על המצבה, מתוך ידיעה כי הנוסח הזה יישאר לדורות, וגם בעוד מאות שנים ימצאו צאצאיו את הקבר המסומן, ויקראו בחרדת קודש את שנכתב עליו.

ברוב המקרים, הנוסחאות על המצבות הן די אחידות. יקיריו של הנפטר כותבים את שמו, שם אביו, שנת פטירתו ולפעמים גם תאריך הלידה והעיר בה נולד. אך פה ושם, תוכלו למצוא מצבות המספרות סיפור חיים שלם, בכמה מילים בודדות. תוספת של מילה

או שתיים לנוסח, טומנת בחובה סיפור שלם עם עלילה, רגע משבר, וסיפורי נס והודיה.

במדור 'עדה המצבה הזאת', המופיע מדי שבוע בגב הגיליון התורני של 'המבשר', מביא הסופר ברוך הכישרון הרב שמעון טיקוצקי, את סיפורן של מצבות נעלמות, הפזורות בבתי החיים ברחבי ארץ הקודש, באירופה ובארצות ערב, ואיתן סיפורים מדורות עברו.

"סיפורי מצבות הוא תחום מרתק, לעתים מילה אחת במצבה טומנת בחובה סיפור שלם, עולם ומלואו שבקשו להנציח לדורות", אומר הרב טיקוצקי בראיון מיוחד ל'לקראת שבת'. "במקרים רבים מדובר בעבודת מחקר חובקת יבשות ומדינות, כשאני מסתייע לא פעם בחוקרים ואנשי שם בתחום, שמסייעים בפתרון המצבות ובפענוח הסיפור הטמון מאחוריהן. בנוסף, המדור משתדל להביא תמיד את תמונת המצבה המדוברת, כאשר כדי לאתר תמונה של מצבה נדרשת לא פעם עבודת נמלים, במיוחד כשמדובר במצבה שכבר אינה קיימת כיום ונהרסה במהלך השנים.

"במשך השנים העלה גם המדור את סיפורן של כמה מצבות צדיקים לא ידועות, ותרם לחידוש העליה וההשתטחות עליהן".

הרב טיקוצקי מספר על חבלי הלידה של המדור: "לפני שבע שנים, כשהחל המדור להתפרסם, היו רבים ששאלו ופקפקו אם יש מספיק חומר למדור כזה, וכמה זמן זה יחזיק מעמד? היום כשהמדור נכנס לשנתו השביעית, והספיק בסייעתא דשמיא להפוך לאחד המדורים יקרי הערך בעיתונות התורנית, דומה שזו התשובה הטובה ביותר לשאלה.

פעם נודעתי אודות גביר אדיה, שעסקיו מסתעפים סביב כל העולם, וביקשתי להיפגש עמו, בכדי להתרימו עבור הישיבה. הלה טרוד היה בעסקיו, ובסופו של דבר נקבעה הפגישה לשעות הבוקר המוקדמות. השכמנו קום אני ומלווי, התפללנו, ונחפזנו לדרכנו. כאשר הגענו התברר שאיחרנו את המועד...

הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל, מספר על פגישתו עם העשיר הגדול

בגידול הילדים ובפרנסתם. אמר לו אותו תלמיד חכם: "שמעתי עליך שנעשית מטופל בבנים, ויש לך טרדות רבות. אולם חייב אתה לקבוע עתים לתורה. טוב היה אילו היית לומד בקביעות לפחות פרק משניות או דף גמרא ביום". השיב לו האברך: "הורגלתי בישיבה ללמוד עשר שעות ביום. איזו חשיבות יש ללימוד פרק משניות אחד? כשאפנה מעסקי, אחזור ללמוד עשר שעות ביום כימים הראשונים".

השיב לו: "אמשול לך משל למה הדבר דומה: לאדם שנעשה חולה וחלוש. נתן לו הרופא תרופות לחולשתו, וצווה עליו שלא להיכנס לבית המרחץ במשך שנה. ויהי היום, לאחר כמה חדשים, נתאווה האיש ללכת לבית המרחץ. כיון ששהה שם כשעה, נחלש עד שהיה קרוב לעילפון. מיד רץ למקווה של מים קרים, כדי להתקרר מעט, אך המקווה היה סגור.

"יצא האיש החוצה, והביא לעצמו ספל מים קרים, שפכם על לבו ועל פניו שלא יתעלף. הייתכן שיאמר, כי חפץ הוא דווקא במקווה שלמה כדי לקרר את עצמו, ואין לו חפץ בספל מים?! ואם יאמר כן, אך לשוטה יחשב! אף בעניינך כן הוא, אין לך לתור אחר לימוד שאינו בהישג ידך, אלא מה שתוכל לעשות בלימוד התורה, עשה!".

דרך ארץ קדמה לתורה

לימוד התורה חייב להיות מלווה בדרך ארץ, וכמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ג משנה י"ז): "אם אין דרך ארץ אין תורה", רצה לומר, שצריך תחילה לתקן את עצמו במידות, ובזה תשכון התורה עליו, שאיננה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מדות טובות.

רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, היה רגיל לנסוע מדי פעם לעיר חברון, להשתטח על קברי האבות. בדרך כלל היו מתלווים אליו בחורים הלומדים בישיבתו, ורבי איסר זלמן היה נכנס עמם לבקר במעונו של הסבא מסלבדוקא, שהתגורר בחברון.

"היום הבאתי עמי את הגדול שבכולם!", הכריז רבי איסר זלמן באחד מביקוריו. "עילוי שהעולם עוד ירעש ממנו!". שמח הסבא לקראתם, והזמינם להסב עמו ליד השולחן. תוך כדי הארוחה, הבחין הסבא שהעילוי הצעיר היושב לידו, מלקט באצבעותיו גרגירי סוכר שנפלו על השולחן, ומכניסם לפיו.

לא מצא הדבר חן בעיניו, בחשבו כי יש בזה פגם בהלכות דרך ארץ ונימוס, אולם שתק ולא העיר לו מאומה. כשיצא הבחור, אמר הסבא להבי איסר זלמן: "אם הבחור לא ישנה את הליכותיו, לא רק שהעולם לא ירעש ממנו, אלא הוא יגדל כעם הארץ, ולא תהיה לו שייכות עם התורה". בדברים אלו סיים הסבא את אותה פגישה.

רגיל היה המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל לספר לתלמידיו את הסיפור, תוך שהוא מוסיף: "הכרתי את העילוי בצעירותו ובזקנותו, ואכן הסבא צדק..." (מתוך הספר 'להתענג בתענוגים' - עם רבותינו בפרשת השבוע)

"יששכר חמור גרם רבץ בין המשפטים וירא מנחה כי טוב... ויט שכמו לסבל" (בראשית מ"ט, י"ד - ט"ו)

אחד מארבעים ושמונה קניינים שהתורה נקנית בהם הוא "ביישוב", (אבות פ"ו משנה ה) כלומר, מנוחת הנפש ויישוב הדעת.

ויש לשאול, שהיה ראוי, אם כן, שתינתן התורה דווקא בארץ ישראל, כאשר נמצאים איש תחת גפנו ותחת תאנתו, ולא במדבר שמם, אחרי שהשתעבדו ועונו במצרים בעבודת פרך?

עמד על כך המשגיח רבי ירוחם ליוואויץ זצ"ל, בספרו 'דעת תורה' בפרשתנו, והוא מבהיר את הענין לאשורו: מנוחה היא אמנם קנין נחוץ להשגת התורה, אבל מהי 'מנוחה'? זאת לימדנו הבורא דווקא על ידי נתינת התורה במדבר. אנשי העולם סוברים כי מנוחה פירושה, מנוחת הגוף. אך לאמיתו של דבר טעות היא בידם, שכן אדם המתרגל לחיות במנוחה, בתנאים נוחים שלא חסר לו מאומה, אם מגיע מצב שונה במקצת ממה שהורגל בו, כבר הוא מאבד את יישוב דעתו.

שבת יששכר התברך במידה זו של מנוחה, ידוע ידע, כי להשלמת התורה וקניינה עליו לרכוש מנוחה אמיתית, היא מנוחת הנפש, מה עשה? "ויט שכמו לסבל", הוא התרגל לסבל, לשבור את הגוף, ועל ידי שבירת הגוף באה המנוחה האמיתית. כך הגיעו לכדי "וירא מנוחה כי טוב", דווקא על ידי "ויט שכמו לסבל".

את המעשה הבא, סיפר רבי מרדכי גיפטר זצ"ל, ראש ישיבת טלז:

"פעם נודעתי אודות גביר אדיה, שעסקיו מסתעפים סביב כל העולם, וביקשתי להיפגש עמו, בכדי להתרימו

עבור הישיבה. הלה טרוד היה בעסקיו, עד שכמעט ולא מצא פנאי לקבוע פגישה אתי. בסופו של דבר, נקבעה הפגישה לשעות הבוקר המוקדמות. השכמנו קום אני ומלווי, התפללנו ונחפזנו לדרכנו. כאשר הגענו, התברר שאיחרנו את המועד. הגביר היה בעיצומה של שיחת טלפון, ומי ידע עד מתי תתמשך. לא הייתי בידינו ברירה אלא להמתין.

כאשר סיים סוף סוף את שיחתו, ניגשתי אליו ואמרתי לו: 'ימחל נא לי כבודו, אין בכוונתי להתרימו, כי אם להציג לפניו שאלה אחת: באיזו שעה חוזר אתה הביתה? ובאיזו שעה עוזב אתה את ביתך בבוקר?'. השיב הגביר: 'בשעה אחת עשרה בלילה חוזר אני לביתי, ובשעה חמש לפנות בוקר, אני כבר בדרכי לעבודה'. חזרתי ושאלתי: 'אם כן הדבר, מה לך מכל הבית המפואר שלך, הלא מעולם אינך נהנה ממנו, בלילה הכל חשוך, ובבוקר טרם האיר השחר אתה כבר יוצא מהבית'. 'הרב צודק', השיב הגביר, 'אמנם הבית המפואר אינו עבורי, כי אם עבור אשתי ובני ביתי, אני לכשעצמי טרוד כל היום כולו בעסקי המסועפים'.

"הסתכלתי עליו בהשתוממות, והוא הבחין בכך, על כן חזר ונענה: 'דעו נאמנה, כבוד הרב, כי אם רוצים להצליח בעסק, צריכים להיות שקועים בו לגמרי'. כשמעתי את דבריו, פניתי לבני לווייתי, ואמרתי להם: 'היום קיבלנו הרבה יותר מתמיכה כספית. קבלנו שיעור כיצד אנו צריכים ללמוד את התורה: צריכים להיות שקועים בלימוד עד צוואר, כדי להצליח בעסק התורה'. סיפר החפץ חיים: 'שמעתי על תלמיד חכם אחד, שפגש באברך שהיה מתמיד גדול בתורה, ולבסוף התבטל מן התורה לגמרי, בגלל שהיה טרוד

אחד השגרירים שהיו בירושלים, בא לפני רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, ושאל אותו: "האם זה נכון מה ששמעתי, שאתם היהודים אומרים, שכשיבוא המשיח, אנחנו הגויים, נהיה שמשים שלכם? ומה יהיה אם אני לא אסכים? מה יקרה אם אתנגד בכל תוקף לשרת אותך?"

הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על ביאת המשיח

ואחד מאתנו? האיש הזה צודדייטר... דעתו השתבשה עליו... אבל במציאות כך זה יהיה, נשב באמצע השיעור "ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים" (מלאכי ג', א'). זה נקרא 'בהיסח הדעת'."

מספרים שפעם שלח המושל לקרוא לרבי חיים וולוז'ינר זצ"ל, ובקש לשאול אותו שאלה. המושל בקש שרבי חיים לא יגלה לאף אחד את תוכן השאלה, ואף הוא הבטיח שלא יגלה לאף אחד את התשובה. וכך שאל: "אתה הרי גדול היהודים, יודע הכל. תגידי לי מתי המשיח יבוא? חשוב לי לדעת את זה!"

נענה רבי חיים ואמר לו: "הכתוב אומר (ישעיה מ', ה') 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר' - כשהמשיח יבוא ויתגלה כבוד ה' בעולם, 'וראו כל בשר יחדו' - כולם ידעו מכך באותו הרגע. אני לא אדע מכך אף לא רגע אחד לפניך! 'כל בשר' - יהודים, כולם ידעו בשווה!"

מספרים כי אחד השגרירים שהיו בירושלים, בא לפני רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל ושאל אותו: "האם זה נכון מה ששמעתי, שאתם היהודים אומרים, שכשיבוא המשיח, אנחנו הגויים נהיה שמשים שלכם?". אמר לו רבי יוסף חיים: "אמת! נכון הדבר! מקרא מלא דבר הכתוב (ישעיה מ"ט, כ"ג): 'כי לעתיד לבוא יהיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתיך אפים ארץ ישתחו לך ועפר רגליך ילחכו'."

שאל אותו השגריר: "רבינו! ומה יהיה אם אני לא אסכים? מה יקרה אם אתנגד בכל תוקף לשרת אותך?". נענה רבי יוסף חיים ואמר לו: "אם לא תסכים - אז זה לא המשיח! כשהמשיח יבוא, אתם תתחננו לשרת אותנו! זו תהיה זכות גדולה עבורכם!"

(מתוך "יחי ראובן" בראשית)

"יִקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאֵינְדָּה... אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים" (בראשית מ"ט, א')

וברש"י: "בקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכונה, והתחיל אומר דברים אחרים."

אומרים בשם ה'בעל שם טוב', כי נרמז כאן שאת הקץ אי אפשר לגלות, וזאת משום - "את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" - 'יקרא' - מלשון מקרה, אין משיח בא אלא מתוך היסח הדעת!

נשאלת השאלה: מדוע, אפוא, יש חיוב לחכות לו בכל יום שיבוא? התשובה: לחכות - צריך! בכל יום! אבל במציאות הוא יבוא בהיסח הדעת.

רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל הסביר לתלמידים מה נקרא 'היסח הדעת': "תארו לעצמכם, אנחנו יושבים כאן

בחדר שיעורים ולומדים. לפתע נכנס אדם לחדר וצועק: 'רבתי! משיח הגיע!' מהי המחשבה הראשונה, בשניה הראשונה, שתעלה בדעתו של כל אחד

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

בירושלים הייתה אישה שכונתה 'יענטל'ה די משוגינע' - יענטל'ה המשוגעת. לא לחינם זכתה יענטל'ה בכינוי נכבד זה. ביושר גדול היא הרוויחה אותו. מנהג היה לה לעמוד בחוצות ירושלים, ולפתוח פיה כנגד העוברים ושבים

רבי חנניה צ'ולק שליט"א על בזיונות וחיים ארוכים

תן את הלחי שלך כדי שיכו אותך, ובזכות זה תאכל ותשבע ולא תצום, משום שבחרפה אתה מרוויח הכל! במשנה נאמר: "ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה" (אבות א' י"ז). מה פירוש טוב לגוף? הלא לנפש היא מהווה תועלת! אלא, אלמלא השתיקה יש צורך לטפל בגוף, וה' ישמרנו מטיפול כזה... העצה שהגוף יישאר בריא - היא השתיקה.

...

בירושלים הייתה אישה שכונתה 'יענטל'ה די משוגינע' - יענטל'ה המשוגעת. לא לחינם זכתה יענטל'ה בכינוי נכבד זה. ביושר גדול היא הרוויחה אותו. מנהג היה לה לעמוד בחוצות ירושלים, ולפתוח פיה כנגד העוברים ושבים. הבעיה הגדולה שהיא הייתה מדברת בטוב טעם ודעת... לא לכולם אמרה אותם דברים - למלמד אמרה מה שההורים מדברים עליו, לראש כולל מה שהאברכים מדברים עליו. כל אחד קבל בנפרד, וכמובן בקול רעש גדול. במלחמת תש"ח, כשהתעופפו פגזים, מצאה יענטל'ה משכן באותו מקלט שבו היה האדמו"ר מזוויעהל, רבי גדליה משה גולדמן זצ"ל. כשהפגזים עפו היא הייתה שותקת, אבל כשהשתתק בחוץ, התחילו הפגזים שלה... היושבים במקלט, שלא יכולים היו לשאת את ההתקפות שלה, החליטו שבהפוגה הבאה יחליפו לה מקלט. מדוע לא 'ייהנו' עוד כמה יהודים ממנה?... אבל לפני שנקטו בצעדים מעשיים, חשבו: הלא הרב'ה יושב כאן, ניגש אליו ונשאל אותו אם מותר לעשות כך. נגשו ושאלו: "האם מותר להחליף מקלט לאותה אישה, שיושבת כאן ומביישת אנשים?". אמר הרבי: "ודאי מותר, אין שאלה בכלל, רק שלפני שאתם עושים זאת, ברצוני לספר לכם מעשה מאבי, רבי שלומק'ה זוויעהלער זצ"ל: בהיותנו בגולה הייתה לי אחות, שחלתה במחלה שגרמה לה להיות במצב של סכנת נפשות, בכל פעם שהחום שלה עלה. פעם אחת טיפס החם ועלה ל-40 מעלות, ולא הצליחו להורידו בשום צורה שהיא. הילדה קדחה והרופאים שהוזעקו לא הצליחו לעזור לה, והודיעו להורי שבעוד זמן קצר תהיה הילדה בגן עדן. אבי התעטף במעילו ורץ החוצה. קראה אחרי אמי: 'לאן אתה הולך במצב כזה?' - רץ אני לחפש בזיונות', ענה לה. הוא היה ממונה על שכר הלימוד, ובמסגרת תפקיד זה ניגש לאשה מסוימת ואמר לה משהו, בתגובה היא יצאה אחרי, והחלה לצעק עליו בקולי קולות. תוך רגע התקלה סביבו אנשים שניסו להבין במה מדובר. הוא 'נשם עמוק' את הביזיונות, ולאחר מכן חזר הביתה ואמר: 'ב"ה לא יקרה לה כלום!'. וכך הווה. החום ירד והבת יצאה מסכנה". פנה הרבי לשואלים: "מותר להוציא את האישה אם היא מביישת אנשים, אך הקב"ה שלח לנו אותה כמתנה, שהרי בבזיונות נפדים ממוות, הנוותר על כזאת מתנה דווקא כעת?!". (מתוך עלונו של הרב צ'ולק פרשת ויגש)

"ויהי יעקב" (בראשית מ"ז, כ"ח)

ה'מבינים' בבזיונות הולכים לחפש לעצמם בושות, שכן הרווח היוצא להם מכל בזיון הוא ענין משתלם ביותר; בהקשר לכך אמר רבי אלימלך בידרמן: ה'חתם סופר' אומר ("תורת משה" פרשת נח) דבר נורא עד מאד: משה רבינו לא נכנס לארץ. היה לו 'דרכון' למאה ועשרים שנה בעוה"ז, ומאחר שמסובב הסיבות סובב שבנ"י יהיו במדבר ארבעים שנה, נגמרו שנות חייו ולא היה ביכולתו להיכנס לארץ ישראל. מה עשה? ניגש לכיסא הכבוד ואמר להקב"ה: 'השנים שלי נגמרו, אבל יש לך שש מאות אלף איש מתי-מדבר שנפטרו בקצור ימים, תן לי מהשנים הללו!'. ענה לו הקב"ה: 'אין אתה יכול לקבלן, משום שאתה אמרת: "שמעו נא המורים" - בדברים הללו חסר ב"מעביר על מידותיו", לכן אינך יכול לקבל מהשנים הללו' (ואת השנים הללו קיבל פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן).

אומר ה'חתם סופר': פנחס בן אלעזר סבל בזיונות גדולים מהשבטים. "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" - לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה, שפטם אבי אמו עגלים לעבודת אלילים, והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך הכתוב ייחסו אחר אהרן. ה'מהר"ם שיק' כותב על פנחס את

אותם דברים, ומוסיף שלא היה אדם בעולם המעביר על מידותיו כמו פנחס, משום שהוא נכנס במועד לתוך המצב הזה! הוא ידע שהשבטים עומדים לבזות אותו, ובכל זאת חגר את עצמו ונכנס! כשאדם שומע 'חתם סופר' כזה הוא יוצא החוצה לחפש קצת את תרופת הפלא הזו, אשר 'בזיונות' תקרא...

ביזיונות במקום ייסורים ומוות

הרמ"ק אומר: אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. באים לאדם ואומרים לו: ניתן לך ייסורים שימרקו את עונותיך. הוא צועק: איני רוצה! נטפל באשה? - לא, חס וחלילה! בילדים? - ה' ישמור! ניקח את הכסף? - לא, אני לא רוצה! הוא צועק, צורח ובוכה, רוצה שיתכפרו עונותיו, אבל שכולם יהיו בריאים וכל הכסף יישאר. אומרים לו: אבל צריכים לעשות משהו... אי אפשר להישאר עם כל סאת העוונות הזו... לבסוף נמצא פתרון נפלא - ביזיונות! באיכה כתיב: "יתן למכהו לחי ישבע בחרפה" (ג', ל') -

האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א

כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2222-666

או *4992

כאשר הייתי נכנס למרן ה'סטייפלער' זצ"ל ומבקש את ברכתו, הרי שעל בקשה מעין זו עדיין היה זה 'נסלח' מבחינתו וניאות לברך. אך אם הייתי מוסיף לבקש שיתפלל עבור דבר מסויים, הוא היה מזדעק בקול רם: "מדוע שאני אתפלל? תתפלל אתה לבדך!"

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א, על כוחן של ברכות

את קפידת יוסף על העדפת אפרים, וגם היה מטיל ביניהם קנאה ושנאה. לכן העדיף לברך את שניהם בבת אחת על ידי שְׁכּוּל הַיְדִים, כדי להדגיש פחות את העדפת אפרים. זה מה שנאמר בפסוק: "שיכל את ידיו כי מנשה הבכור", שמכיון שמנשה הבכור, לכך שיכל את ידיו במקום לברך כל אחד בנפרד.

ומוסיף רבי יעקב עמדין לכתוב, שדבר זה יש בו גם טעם על פי הסוד, והוא: שהקדוש ברוך-הוא סיבב את הדבר שלא יתברכו בשתי ידים אלא באחת, שמא משום שצפה יעקב שעתידי לצאת מאחד מהם ירבעם וגדעון. [לעומת זה יש לציין, שישנם גדולי עולם שהקפידו לברך רק עם יד אחת, מחשש שלא יברכו כברכת הכהנים ויכשלו באיסור 'בל תוסיף'. כך נהג זקננו הגה"צ רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל, בעל ה'מעיל שמואל', ובעקבותיו מו"ח הגאון רבי מרדכי דוב יודלביץ זצ"ל. זאת על פי דברי בעל ה'תורה תמימה' (במדבר ו', כ"ג) שהג"ר אבירך את המו"צ דוילנא ביד אחת, וכשנשאל השיב שלא מצאנו ברכה בשתי ידים רק אצל הכהנים במקדש]. זקננו הגה"צ רבי שמואל הלל שינקר זצ"ל, חתנו של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים, סיפר פעם עובדה נפלאה שאירעה עימו:

בהיותו ילד לקחו אביו להתברך מפי אבי תנועת המוסר, מרן רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ורבי ישראל הניח את שתי ידיו על ראשו ובירכו. לימים בא רבי שמואל הלל להתייעץ עם רבו הסבא מקלם - מרן הגאון רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל, האם לעלות לארץ ישראל ולהשתקע בה. השיבו ה'סבא' שעליו להתפלל קודם תפילת מעריב, בה יכוון בברכת 'השכיבנו' בתיבות "ותקננו בעצה טובה מלפניך", ורק אז הוא מקווה שה' יתברך ישים בפיו עצה טובה והוגנת להשיבו. ואכן לאחר התפילה יעץ לו ה'סבא' שכדאי לו לעלות לארץ הקודש.

ביציאתו פנה רבי שמואל הלל ל'סבא' וביקשו: "רבי, ברכני!". וה'סבא' בירכו בחום. חזר וביקש: "אנא! שהרבי יברכני עם שימת ידיו על ראשי". וה'סבא' השיבו: "לא! דבר זה אינו מקובל אצלי". שוב אמר רבי שמואל הלל ביראת הכבוד: "והלוא גם ה'אֶלְטֵעֶר' [רבי ישראל סלנטר] בירכני באופן זה בילדותי, ואם הוא בירכני עם שימת ידיו גם הרבי יכול לעשות זאת". ה'סבא' שמע את דבריו, הרחר מעט, נענה לבקשתו, ובירכו בשתי ידיו...

...

ענין נוסף בפרשה עדיין טעון הבנה: מדוע יעקב אבינו כה קימץ ודייק בברכותיו? מדוע לא הרחיב את דיבורו ואיחל לכל אחד שפע ברכות ואיחולים? וכי לא היו לו מספיק לשונות של ברכה?

הגה"צ רבי ירוחם ליוואויץ זצ"ל, משגיח ישיבת מיר, בספרו 'דעת תורה' מעמיד למול עינינו את ההסתכלות הראויה וההבנה הנכונה של ענין הברכה. רבי ירוחם כותב, שכאשר הולכים אצל איש צדיק לבקש ברכה, אנשים סבורים שודאי יש לו לצדיק 'קופסה' מלאה ברכות, ומבקשים ממנו שיעניק להם אחת מהן. אך לאמיתו של דבר, לא כן הוא הדבר! לברכות יש מהלך וסדר מדוקדק! רק מי שמוכן ומותאם לברכה מסויימת היא תגיע אליו, ובשום אופן לא ישיג אותה מי שאינו ראוי לה, והיא לא תחול על מי שאינו מותאם עבורה.

ידוע שמרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, היה רגיל להשיב את פני הבאים אצלו לבקש ברכות, בלשון הזו: "רבונו של עולם! וכי חסר בעולם ברכות? פרק אחד של משניות יותר טוב מכל הברכות שבעולם!"... אין ספק שלא היה זה מחמת היותו 'מונע טוב מבעליו', חס ושלום! אלא הביקורת שלו הייתה על עצם המשך בעמוד הבא <<<

"וְיִבְרַךְ אֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כְּבָרְכֵתוּ בְרַךְ אֹתָם" (בראשית מ"ט, כ"ח)

כיצד פועלת הברכה? מרן רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל, בספרו 'נפש החיים' (שער ב' פרק ד') כותב שהברכה מכינה את התנאים הנדרשים לקבלת השפע. היא מכינה את העולמות העליונים שיהיו ראויים לקבל את השפע, ולהמשיך אותו אל ראש המתברך.

והנה מנהג ישראל במקומות רבים, שבלייל שבת קודש מברכים את הילדים. היעב"ץ בסידורו (בית מ"ד, סעודה ראשונה) מאריך מאוד בענין מנהג זה, ומסביר שטעם המנהג לברך דווקא בלייל שבת לאחר התפילה, הוא משום שבזמן זה חלות ההשפעות הטובות של השבת, וראוי אז להמשיך על הילדים. במיוחד, מציין היעב"ץ, ראוי לברך את הילדים הקטנים, לפי שאין ביכולתם

מצד עצמם להמשיך שפע על ידי מעשיהם הטובים, שהרי צריכים הם להיות ראויים ומוכנים לקבל את השפע. השפעות טובות אלו יורדות על ידי הגדול המברך אותן, והן משפיעות מאוד לקטנים שעדיין לא טעמו טעם חטא. ברם, הוא מוסיף, שאנחנו נוהגים לברך גם את הילדים הגדולים. היעב"ץ מורה גם את אופן

הברכה והצורה כיצד לברך: מניחים שתי ידים על ראשי הילדים, ולא רק יד אחת. כי בדרך זו נהג משה רבינו כשבירך את יהושע, שבירכו בעין יפה ובשתי ידים (ראה רש"י במדבר כ"ז, כ"ג). כך גם הכהנים שמצוים מן התורה לברך את ישראל, מצאנו שמברכים את העם בשתי ידים.

המלאכים אף הם מברכים את האדם בלייל שבת ברכה בשתי ידים. כך מובא בגמרא (שבת ק"ט, ט, ב), שהאדם האומר "ויכולו" בלייל שבת, הרי הוא נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, ואותם המלאכים שמלווים אותו תדיר, מניחים ידיהם על ראשו ומברכים אותו. לכן כותב היעב"ץ, שראוי לברך את הילדים בשתי ידים, ושכן היה נוהג אביו ה'חכם צבי'. והוא מציין שם, שאין לנהוג כאותם אנשים 'חסרי דעת' החושבים שיש קפידא לברך ביד אחת, וכשמאחלים 'מזל טוב' זה לזה נותנים יד אחת, וכן כשמברכים בברכת 'שבת שלום' נותנים יד אחת, שכן 'סוד הידים לברכה - גדול הוא'. והדברים למעלה מהשגתנו!

בהקדם כל זאת שואל היעב"ץ: אם כן, מדוע יעקב אבינו בשעה שבירך את מנשה ואפרים, שִׁפֵּל את ידיו ובירך כל אחד ביד אחת בלבד, הרי ודאי כשבירכם בעין טובה בירכם? ובאמת, יש להוסיף ולהקשות על הנאמר בפסוק: "שִׁפֵּל את ידיו כי מנשה הבכור", וכי בגלל שמנשה הוא הבכור לכן שִׁפֵּל את ידיו? הרי לכאורה למרות שמנשה הבכור שִׁפֵּל את ידיו ולא הניח עליו את יד ימינו?

אלא, כותב היעב"ץ דבר מופלא:

יעקב אבינו ידע היטב כי העדפתו של אפרים על פני מנשה, תקשה מאוד בעיניו של יוסף, וכפי שאכן היה בסוף, שנאמר 'וירע בעיניו'. ועל כן, על אף שבודאי ראוי היה שיברך כל אחד בנפרד בשתי ידים, אך אם באמת היה עושה כן, היה עליו להקדים לגמרי את אפרים לפני מנשה, ובזה היה מגביר

היתה להשלים את תכונות הנפש והכלים התואמים לכל אחד ואחד בעבודת ה', ועל ידי כך היו אמורים השבטים להשלים את חלקם בכבוד שמים של הבריה, על ידי זה הם נעשו מתוקנים, ומסוגלת הייתה הברכה לחול עליהם. ולכן היה מוכרח להוכיחם כעת, כדי להחיל עליהם מברכות פיו!

...

אספר דבר נפלא ששמעתי מהגאון רבי יעקב אויערבאך שליט"א, שזכה פעם להתלוות אל אביו עמוד ההוראה, מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, לכינוס מסויים בו נועדו יחדיו גדולי ישראל. שם זכה לראות מחזה מדהים: כאשר נכנס המשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, בעל ה'לב אליהו', התרומם מכסאו מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, כדי לקדם את פניו בהערכה עצומה. רבי חיים נעמד מולו כתלמיד לפני הרב, ובקש ממנו ברכה ביראת הכבוד: "רבי, ברכני!".

רבי אליהו השיב לרבי חיים: "מהיכי תיתי?" (כמתכוון לשאול: באיזה כח אוכל לברך אתכם?!)... והמשיך לומר: "אדרבה, תאמרו אתם דבר כדי שתהיו בבחינת 'כלי מחזיק ברכה', ואז הברכה תחול עליכם..."

רבי חיים התחיל לחשוב, מה הוא יכול לומר כדי שאכן יהיה ראוי לברכה. אמר לו רבי אליהו: "תאמר אחרי: 'הקדוש ברוך הוא!' (שהרי מלבד השמוש במלים אלו כשמו של הבורא, יש בהן גם אמירת ברכה לבורא עולם). רבי חיים חזר אחריו כמצוותו: 'הקדוש ברוך הוא!'. אז אמר רבי אליהו בנועם: "נו! כעת לאחר שברכתם את השם יתברך, הנכם כבר בבחינת 'כלי מחזיק ברכה', ויכול אני לברך אתכם..." מפליא!

הוא אשר אמרנו, כדי שהברכה תחול צריכים כלי קיבול. על ידי התוכחה יעקב אבינו השלים את בניו להיות כלי קיבול הראוי לקבל את הברכות.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא' על חומש בראשית)

הסברא שטועים בה האנשים, שברכה מאיש צדיק פועלת יותר מלימוד התורה, והלא התורה היא מקור הברכה. מקור הברכות אינו נמצא בקופסאות של צדיקים, לחלקם לכל הבאים להתברך מפייהם.

כך גם זכור לי מילדותי שראיתי פעם את הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', עומד בבית כנסת קטן במרכז בני-ברק בסמוך לבימה, ושקוע בשרעפיו. לפתע ניגש אליו ילד כבן שלוש עשרה וביקש ממנו ברכה. נייער המשגיח ממקומו, והגיב בשפת האידיש ובהברה פולנית כבדה כדרכו: "אַ גְּרֵקֶה?! אַ גְּרֵקֶה?!... אַ גְּרֵקֶה?!... לערנן תורה איז די גרעסטע גְּרֵקֶה!" (כשבכוונתו לומר, כי אם באמת הינך מעוניין בברכה, עליך ללמוד תורה, זו היא הברכה הגדולה ביותר!).

בעבר כאשר הייתי נכנס לחלות את פניו של מרן ה'סטייפלער' זצ"ל ומבקש את ברכתו, הרי שעל בקשה מעין זו עדיין היה זה 'נסלח' מבחינתו וניאות לברך. אך אם הייתי מוסיף לבקש שיתפלל עבור דבר מסויים, הוא היה מזדעק בקול רעם: "מדוע שאני אתפלל? תתפלל אתה לבדך!".

רבי ירוחם כותב, שהברכה תלויה בגודלו של ה'כלי מחזיק ברכה' שיצר האדם המתברך בנפשו, והוא מקבל לפי מה שהוא, לא פחות ולא יותר. לפי ההכנה שהכין, הוא נעשה מוכשר להחיל עליו את הברכה. הברכות אין עניינן חלוקת מתנות בעלמא, אלא יש בהן סדר ומהלך מחושב בקפידא. לכן, יעקב אבינו שידע את סודו וסגולתו של כל אחד ואחד מהשבטים, ובכח נביאותו השיג הכרה בכח זכיותם של כל אחד מהם, נתן את ברכתו לכל אחד לפי מה שהוא. וזוהי הכוונה בפסוק: "וַיִּבְרַךְ אוֹתָם אִישׁ אֶשְׁרׁ כְּבְרָתוֹ בְּרַךְ אֹתָם" (מ"ט, כ"ח), משום שלעולם לא תחול הברכה אלא על מי שראוי ומיוחד לה לבדו, ובהתאם לזאת ברך אותם אביהם. בדקדוק רב, מבלי להפחית או להותיר!

ובזה יובן מדוע השמייע להם דברי תוכחה דווקא בעת פרידתם ממנו. מדוע ראה להוכיחם דווקא בעת הזאת? מאחר והמטרה של התוכחה אצל יעקב,

כמה מילים שהצילו חיים, יותר ממאה משפחות שהתחזקו בתוספת שבת, והסוד שהעמיד דום שוטרים בריטיים ל-24 שעות

הרב אשר קובלסקי שליט"א, מספר על הספר החדש שראה אור בימי החנוכה, 'פניני פרשת השבוע', המרכז את אוצר הגיליונות בעריכה מחודשת ועימוד מאיר עיניים, בתוספת מפתחות להתמצאות מהירה

בציבור - בעקבות גיליון שעסק בנושא זה, או בחורים צעירים רבים שהעידו על חיזוק בשמירת העיניים בעקבות הגיליונות המטלטלים שעמדו על נושא זה. לא מזמן, ריגש אותי אב אחד בספרו כי גיליון שעסק בכוחן של מילים טובות, שלוהה בסיפור מעורר השראה על אדם שחייו ניצלו הודות למילים טובות, שינה את צורת השיח בביתו מן הקצה אל הקצה. פעם הבאנו סיפור מצמרר על מכתב אמוני חזק במיוחד שכתבה אמה לבנותיה שעות לפני פטירתה, ואחד הקוראים - יהודי מיוסר, העיד בפניי כשדמעות בעיניו, שהגיליון הזה נתן לו כוחות ועוצמות להחזיק מעמד. יותר ממאה משפחות התחזקו בתוספת שבת כהלכתה, אחרי גיליון עוצמתי שסיפר סיפור לא ייאמן על שוטרים בריטיים שניצבו להגן על רכוש של משפחה ששמרה 'תוספת שבת', ויש דוגמאות נוספות למכביר...

"העדויות הללו והמהפכים המתרחשים בחיי ובבתי הקוראים בעקבות הגיליונות, הובילו להחלטה לצאת לדרך ולכנס אותם לספר אחד. בנוסף לעובדה כי מחזיקי הספר נהנים מכל האוצר הבלום הזה בהישג ידם מדי שבת בשבתו, הם יכולים להיעזר במפתחות מסודרים על מאות ערכים, סיפורים, מאמרים וסגולות, מפתח נושאים ומפתח אישים יעיל ומדויק, שבסייעתא דשמיא מאפשר התמצאות מהירה באוצר עשיר בחומר מרתק על ערכי היהדות, המוגש בשפה עשירה ומשובבת לב ומותאם לכל סוגי הקהלים.

"למעשה", מסיים הר' קובלסקי את השיחה, "מדי שבוע בשבוע, בגיליון השבועי, אנו עמלים כבר על הוצאת הספר הבא..."

במבט חטוף בגיליון השבועי המצורף במסגרת 'דרשו' מדי שבוע, ניתן להתרשם מהייחודיות של המאמרים שבספר והגשתם המרתקת, ולהביא ברכה אל בתיכם ואור חדש אל שולחן השבת שלכם.

גיליון 'פניני פרשת השבוע', רואה אור במסגרת אוגדן עלוני השבת של 'דרשו' כבר כמה חודשים, והפך למבוקש ביותר. אנו נעזרים במאמרי של הרב אשר קובלסקי שליט"א גם בגיליונות 'לקראת שבת מלכתא' המופצים בניזולטר שלנו. לכן התרגשנו לשמוע כי הגיליונות הפכו לספר מאיר עיניים שהופיע זה עתה, וכבר נחטף מהמדפים בחנויות הספרים. ביקשנו מהרב קובלסקי לספר על הספר:

"בסייעתא דשמיא ובעבודה מאומצת, יצא עכשיו הספר לאור עולם. האמת היא שמלכתחילה איש לא תכנן שהגיליונות היוצאים לאור מדי שבוע, יראו אור בכריכה מהודרת ובעימוד מחודש במסגרת ספר, אך הביקוש מהציבור הכריע את הכף ויצאנו לדרך, וכך, באכסניה אחת, מהודרת ונאה, זוכה הקורא לעבור בין בתרי פרשות התורה והמועדים, וליהנות מאוצר צרוף של הגיליונות הייחודיים בהישג ידו. כבר עכשיו הספר הפך לרב מכר של ממש, כאשר הורים מבקשים להעשיר את שולחן השבת שלהם בתכניו, מרצים נוטלים ממנו חומרים להרצאות מרתקות, ולא מעט מורים ומחנכים נהנים להשתמש בסיפורים לשיעוריהם".

"היתרון הבולט והייחודיות המובהקת של הגיליון - שעוברים גם לדפי הספר", אומר הרב קובלסקי, "הם במבט הממוקד מדי שבוע בנושא אחד העולה מפרשת השבוע, אותו אנו מעטרים בתובנה מהדהדת ובסיפורים מפעמים ומדהימים, המוגשים בצורה עוצרת נשימה ובאופן מרתק במיוחד. לא פחות מכך, הסגולות והעצות, הרעיונות והמאמרים המובאים בכל מאמר, הופכים למשני חשיבה בקרב הקוראים, המפתיעים בתגובותיהם הנלהבות בכל פעם מחדש.

"מדהים ממש, לפגוש קורא שזוכר גיליון מלפני שנה או שנתיים, והוא מספר על שינוי שחולל בחייו בעקבות הגיליון שטלטל אותו. כך למשל ישנו בית הכנסת בצפון הארץ שמתפלליו החליטו לומר את פרשת הקרבנות

בעמוד האחרון, במקום של התמונה האחרונה באלבום ה'רבנים', לא הכנים הילד מרדכי גיפטר אף תמונה. בכתב גדול וילדותי כתב לעצמו על פיתקה קטנה: 'מוטל'ה מוטל'ה, אם תלמד טוב בהתמדה, התמונה שלך תהיה כאן!', ואת הפיתקה טמן במקום התמונה האחרונה...

כיצד מיליונר מסוגל לקחת סיכונים? ומה הסוד שגילה הגרי"ש אלישיב זצוק"ל לצמיחה בתורה?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"כָּךְ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל... כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה..." (בראשית מ"ה, כ')

כל אחד מאתנו, בכל זמן נתון, שואף ורוצה להצליח ומשקיע מחשבה רבה בשאלה הנצחית והרת הגורל: איך מצליחים? כל אדם חפץ להצליח בדברים החשובים עבורו, אך כולם כאחד שווים ברצון לגלות את הסוד ולפצח את הנוסחה, איך מגיעים לאותה הצלחה נכספת. מאמנים אישיים, מומחים גדולים ובתי ספר, עוסקים בפתרון השאלה הזו, והגשת הפתרון לציבור הרחב. כל אחד מהם בדרכו, אך הצד השווה שבכולם הוא הקביעה: צריך לשאוף ליעד ברור, להציב מטרה ברורה! 'כדי להגיע להצלחה בכל תחומי החיים', יאמר כל מאמן מתחיל, 'קודם כל תאמר: לאן אתה רוצה להגיע? מה היעד הסופי? מה השאיפות שלך בחיים? תגדיר את המטרה. בלי זה אי אפשר להצליח בכלום!'

בואו נחשוב עד כמה נוכל להשתמש בכלי העצום הזה, גם לחיים האמתיים, לעולם הרוחני שלנו, וכמה נוכל להתקדם בעזרתו? בפשטת שבוע זה, אנו מגלים את הדרך המקורית והמעניינת בה בחר יעקב אבינו לברך את נכדיו: יעקב מברך את בני יוסף במילים 'שימך אלוקים כאפרים וכמנשה' - שפשוטו

של מקרא הכוונה היא כי כל יהודי יברך שבניו יגדלו ויצליחו כמו אפרים ומנשה. אך בהתבוננות נוספת, הבה נחשוב: הרי יעקב יכול היה לברכה שיגדלו ויצמחו לענקי הרוח וגדולי הדור, שיזכו להגיע לדרגות גבוהות ונאצלות, שיצליחו להשיג את כל מה שירצו? מדוע הוא בוחר להזכיר את שמותיהם, להעמידם כמופת ודוגמא? כי מעבר לברכה, טומן יעקב בדבריו גם מסר, הדרכה לחיים לצאצאיו כולם: כדי להגיע רחוק במעלות התורה והיראה, כדי להתפתח לרמות הגבוהות של עובדי השם ויראי אלוקים, קיבעו לכם 'יעד' להגיע

לאנשי הדוגמא שאני מציב בפניכם, הלא הם אפרים ומנשה. שאו עיניכם והביטו אל דמויות ההוד כאפרים וכמנשה, ושאלו להגיע אליהם ולקצה דרגתם! כשאדם קובע שאיפה, עליו למדוד את יכולותיו וכליו ולראות מהי הפסגה אליה יוכל להגיע בעזרתם. מעתה, חבל להסתפק בחצי הדרך, אסור להתפשר על טיפוס רק עד למחצית ההר. ההיפך, לקבוע את פסגת יכולותיי כשאיפה הנכספת, ולהגדירה באופן ברור ומדוייק, שאינו ניתן לשינויים! שאיפה ברורה ומוגדרת היטב, שהדוגמא שלה חיה מול העיניים, יוצרת תמריץ, מאפשרת מדידה כל העת האם אני מתקרב ליעד או מתרחק ממנו, נותנת לנו את הכלים לבדוק עד כמה באמת התקדמנו או שנוותרנו תקועים. כאשר היעד ברור, השאיפה מסומנת, המטרה ידועה ומובהקת, הכל הרבה יותר קל!

מסופר על שתי חיות דומות בשמן ושונות כל כך כל באופיין: הצבי המהיר והצב האיטי, שיצאו יחד לחפש מקום לשהות בו, טוב יותר מהיער המוכר להן, מקום מגורים חדש ומעניין... הצב, החליט מיד כי עליו ללכת לכיוון צפון מזרח, כי נראה ששם קצה היער ומתחילים להיראות בתיים. ואילו הצבי, החליט לתור אחרי מקום לחנות בו, תוך שהוא מהרהר 'הרי אני מהיר מהצב פי כמה וכמה, בוודאי אמצא מקום טוב וראוי עוד לפניו'...

כמה לא מפתיע - כעבור כמה חודשים כבר היה הצב אורח קבע, בבית מגורים של משפחה אחת בעומק העיר. ואילו הצבי - עד עכשיו הוא עדיין מוטוט ביער, הולך כה וכה וחוזר חלילה, מחפש את עצמו... כי הצבי, עם הכלים המצויינים שניטעו בו - אלו הרגליים הקלות והמהירות

הנחפזות, לא השכיל להציב לעצמו יעד ברור. היעד היה מעומעם, קלוש, נתון לכל שינוי. אין פלא כי לא הגיע אליו... לעומתו, הצב, אף שלא היו לו אותם כלים והוא נדרש להליכה ממושכת במשך שעות ארוכות מדי יום, היעד שלו היה ברור, המקום אליו הוא שואף היה נהיר. מה הפלא כי הצליח להגיע, ולהקדים בהרבה את הצבי?

יכול להיות אדם ברוך כשרונות רוב המעלות, אך כל עוד לא הציב לעצמו מטרה ברורה ויעד קבוע - איך יגיע למקום אותו מעולם לא הגדיר? איך יצליח לצמוח, לגדול, להתפתח, כאשר מעולם לא סימן מטרה? לעומתו, יכול להיות אדם בעל כשרון בינוני, איש פשוט נטול תהילה, אך כיוון שקבע לעצמו מטרה ברורה ויעד בחיים - בוא יבוא ברנה לפסגת שאיפותיו בהצלחה! כי כשהיעד ברור, התמונה חיה, השאיפה עומדת מול העיניים - הרבה יותר קל ופשוט, וגם הרבה יותר הגיוני, שהצלחה בוא תבוא!

באיזה גיל התחיל הרב?

את הסיפור הבא סיפר מורי ורבי כ"ק האדמו"ר ממדבורנה זי"ע, שהכיר את בעל המעשה ועקב מקרוב אחרי השתלשלות הסיפור: היהודי נשוא סיפורנו, משמש כיום כרב דגול ומרביץ תורה נערץ. האיש תלמיד חכם בקנה מידה גדול, ורבים נעזרים בו בהבנת תוספות מוקשה ובפתרון שאלות הלכתיות מורכבות. אך הקהלה השתה בצמא מדברי תורתו, אינו יכול להעלות בדעתו כי לא כך היה האיש מקדמת דנא...

עד גיל ארבעים, היה היהודי דןן עמל כפיים בעבודתו שעות רבות, ולמעשה במשך היום כולו. בקושי החזיק בקביעות עתים לתורה, אך ראשו ומעיניו נתונים היו בפרנסת משפחתו. בגיל ארבעים, כשחש מיצוי עצמי מהעבודה והייתה לו היכולת הכספית, החליט לפוש מעולם המעשה ולעבור לעסוק בתורה בהתמדה. לא קלה הייתה דרכו במעלה הדרך. הוא חש כרבי עקיבא בשעתו, כשבגיל ארבעים נקלע לראשונה לבית מדרש הומה, בו

עסקו צורבים צעירים ממנו בסוגיות התורה בהבנה מקיפה ובידע רב. אמנם הוא ידע לקרוא היטב וגם להבין מעט, אך משפתח את הגמרא וביקש לשקוד על הבנתה - גילה כי נראה ששעריה נותרו סגורים וחתומים בפניו...

הוא קרא את השורות בזו אחר זו, ניסה להיעזר במפרשים, אך העלה חרס בידיו. כל מאמציו עלו בתוהו, הרצון העמוק לשבת וללמוד בהתמדה התנפץ אל סלעי המציאות הקשה, בה הוא מנסה ללמוד שוב ושוב אך אינו מבין דבר וחצי דבר. הוא ניסה שוב, ביקש להיעזר גם בלומדים אחרים, שפך דמעות כמים בתפילה לבורא עולם שיאיר את עיניו בתורתו, אך עם הזמן כמעט והחליט להרים ידיים. אחרי תקופה של התלבטות ארוכה, החליט לתת הזדמנות נוספת. אך את ההזדמנות הזו, כך קבע, הוא הולך לעשות בכלי בו טרם השתמש מעולם...

הוא ישב עם עצמו שעה ארוכה, ובנה לעצמו תוכנית עבודה, רשימת יעדים נוקבת ובלתי מתפשרת: 'אני הולך ללמוד מסכת פלונית בזמן הקרוב, ומיד כשאסיים - אני מסתער גם על מסכת פלונית. בהמשך אני מסיים סדרי נשים נזיקין, ואחר כך עובר ללימוד ההלכה בעמקות'...

למחרת היום שב היהודי לבית המדרש, כשטבלה מסודרת במוחו, ויעד שאפתני מוצב למולו. 'בעוד תקופה אני יודע ש"ס, ויהי מה!', היה ברור לו מעל לכל ספק. זו כבר עובדה בעיניו, צריך רק לפעול למימושה... הרבי, שהיה מודע להתלבטויותיו של האיש, לא הפסיק לעקוב אחריו מרחוק, מבקש ומתעניין לדעת מה עלה בגורלו ומה מעשיו. היה חשוב לו לדעת אם הכלי החדש מוכיח את עצמו.

ותמונה מוחשית - ההתמדה בתורה כבר נראית אחרת לגמרי. כי גם יהודי שלומד - לימודו מקבל פנים איכותיות ורציניות הרבה יותר אם יש לו יעד מוגדר, אם הוא שואף להגיע לפסגה...
ואכן, רבי שמואל קיבל את העצה והחל לעסוק בתורה בהתמדה עצומה, נאמן לשאיפה הכמוסה שגילה הרב אלישיב...

מתנה מרגשת בתחילת השנה

לקראת ראש השנה תשע"ו, הופתעו הורים רבים בבני ברק במתנה מרגשת: לצד ברכות ה'שנה טובה' המסורתיות, הביא בנם היקר מתלמוד התורה לוח שנה נאה במיוחד, שבחלקו העליון נכתבה כותרת באותיות מאירות עיניים: 'גדולי ישראל'. מתחת הכותרת, מימין ומשמאל, הופיעו תמונות שניים מגדולי ישראל, אך במרכז הייתה תמונה גדולה ומרגשת של... לא אחר מבנם היקר, תלמיד צעיר בכיתה ב'...

כשראו הילדים את הלוח לראשונה, נבוכו לרגע. 'היתכן כי התמונה שלי תתנוסס בצוותא חדא עם תמונות גדולי ישראל?!', שאל כל ילד את רעהו... אך המחנך המסור, הרב יצחק כהן מתלמוד תורה 'שתילי זיתים', הסביר במתק שפתיים: "דעו נא תלמידיי היקרים, כי כל אחד מאתנו יכול להתנוסס תחת הכותרת 'גדולי ישראל' בעוד אי אלו שנים. אנחנו צריכים רק לרצות ולשאוף להיות תמונה מתאימה לאכסניה כזו!"

בשיחה עמו, הוא מסביר את המטרה: "לוח השנה נשאר כל השנה על המקור, ובראשו הכותרת 'גדולי ישראל'. מדי יום רואה הילד את תמונתו שוב ושוב, מתנוססת לראווה בין גדולי ישראל. כך הוא והוריו מקבלים שאיפה ברורה. הייעוד של הילד בחיים, לאן הוא יכול להגיע ולאלו פסגות הוא מסוגל להעפיל - נותרים חקוקים במוחו..." לנו וגם לילדינו, כמה כדאי וחשוב להטמיע את השאיפות, את הרצון, את היכולת להגיע ליעד. הבה נסייע להם לסמן את המטרה, נטמיע בהם את ההבנה כי כל אחד יכול להצליח ולהגיע רחוק, צריך רק לסמן את המטרה ולהתחיל לחתור אליה, ואז יזכו לגדול ולצמוח, לפרוח ולהצליח, ואנו נזכה לרוב נחת! התמונה האחרונה...

הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל, ראש ישיבת טלוי, נודע כאחד ממנהיגי יהדות אמריקה ומגדולי הדור וענקי הרוח שפעלו בה. הוא לא היה בן לרב נודע או ראש ישיבה מפורסם, ואת עלייתו הרוחנית וצמיחתו לאחד מגאוני הדור - עשה כמעט בכוחות עצמו... אם נתבונן מאיזה שלב בחייו החל עושה את דרכו לכותל המזרח של היהדות, אולי במעשיה הבאה טמונה התשובה: כשהיה ילד, נהג כמנהגם של ילדים, והיה אוסף תמונות של גדולי ישראל, אותן סידר יפה יפה באלבום תמונות מרהיב עין. האלבום סודר שוב ושוב, תמונות יצאו ונכנסו, שינו את מקומן כמעט מדי יום. רק בסוף האלבום היה מקום לתמונה אחת שלא השתנה בו דבר...

בעמוד האחרון, במקום של התמונה האחרונה, לא הכניס הילד אף תמונה. בכתב גדול וילדותי כתב לעצמו על פיתקא קטנה: 'מוטל'ה מוטל'ה, אם תלמד טוב בהתמדה, התמונה שלך תהיה כאן!', ואת הפיתקא הזו טמן במקום התמונה האחרונה...

זהו כוחו של יעד, גם אם הוא נקבע בגיל צעיר ובשיקולים ילדותיים, אך גם כי יזקין האדם לא יסור מיעדו. ברבות השנים כבר לא עניין את הרב גיפטר מה מופיע באלבומי התמונות, אך הוא זכה גם זכה להפוך לגדול בישראל וראש ישיבה נערץ, כי זהו היעד שהציב לעצמו, כילד צעיר מול אלבום התמונות! ברבות השנים, התנוססה תמונתו ברבבות אלבומים בארצות הברית ומחוצה לה, כמנהיג היהדות החרדית בארצות הברית, שדבריו הואזנו בקשב בכל רחבי תבל. זו הייתה שאיפתו כילד צעיר וחניני, אך היא-היא שהובילה אותו אל הפסגה!

(מתוך הספר פניני פרשת השבוע)

והוא הוכיח, ועוד איך...
בחלוף השנים, הפך אותו יהודי לתלמיד חכם מופלג, בקי בכל חדרי התורה. איש לא יידע כיצד הגיע למעלה זו, איש גם לא יודע באיזה גיל מאוחר התחיל. מה שברור, שהקביעה החדה על היעד הרצוי, השאיפה העוצמתית שקבעה את המטרה, היא ששינתה את התמונה לחלוטין!

כשסיפר הרבי את הסיפור, הוסיף: "כשיהודי קובע יעד, זה לא רק שהוא זוכה בסייעתא דשמיא למימוש. קביעת היעד מסייעת לו למדוד בכל רגע עד כמה הוא פועל בכיוון הנכון, עד כמה הוא מתקרב או חלילה מתרחק. אך לא זו בלבד - גם הדרך הופכת לאיכותית יותר, מלאה ועוצמתית. כשיהודי לומד כי הוא רוצה לדעת ש"ס, איכות הלימוד מזנקת, הריכוז מתעצם, ההבנה מעמיקה בהרבה. קביעת היעד הופכת כל יעד שאפתני למושג, הופכת את הדרך אליו לפשוטה יותר, איכותית יותר, ומדידה הרבה יותר..."

כדי שלא נופתע מעוצמת הגילוי, הוסיף הרבי והדגים: "ראה נא, אדם עשיר מסוגל לקחת על עצמו סיכונים גדולים ומורכבים, שכוללים לפעמים את הסיכון לאבד את כל הונו, ובכל זאת הוא מסוגל לעשות כך ולקחת על עצמו את הסיכון. סובביו לא מפסיקים להרהר: 'איך הוא מסוגל?! איך הוא יכול לקחת על עצמו סיכון כה גדול?! אני לא הייתי נרדם בלילה כשרובץ עליי עולו של סיכון בסדר גודל כזה...'. ומה התשובה לכך?" הוסיף הרבי בחיוך רחב, "כי אותו עשיר סימן לעצמו יעד, קבע את המטרה. מבחינתו, כבר ברור שהוא הולך על הצעד הזה, כי ברור שהוא הולך להצליח בו ויהי מה! עתה, כל הסיכונים והטעונונים מאבדים מערכם, בשעה שכבר נקבע היעד במסמרות!"

כל שצריך לעשות הוא לשאוף, לקבוע את היעד, להגדיר את המטרה. מפתיע לגלות, שגם בגיל ארבעים השיטה הזו עובדת בהצלחה מלאה, כי קביעת היעד משנה את המציאות, הופכת יהודי שלא הבין שורה לתלמיד חכם מופלג. אז גם אם אנו מבוגרים, ועל אחת כמה וכמה אם אנו צעירים - זה הזמן לקבוע יעד ולסמן את המטרה בעיגול בוהק, למען נגיע אליה בהצלחה ובסייעתא דשמיא!

אגלה לך את סוד ההצלחה!
היה זה בשנת תשכ"ה, בעת שהגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל כבר נודע כגדול בתורה בקנה מידה עולמי, כדיין ופוסק וכדמות מופת. עם תלמידי החכמים הדבקים בו ומתאבקים בעפר רגליו, נמנה הגה"צ רבי שמואל טויסיג זצ"ל, שלא פעם היה

בא לביתו לשמוע עצה ותושיה, דברי תורה וחידישים מאירי עיניים. זמן קצר אחר נישואיו של רבי שמואל, החליט להיכנס לרב אלישיב ולשאל את השאלה המרכזית ביותר בחיים. הוא פנה לענק התורה וביקש עצה לגדול בתורה... הרב אלישיב התכופף לאוזנו של הרב טויסיג ולחש כממתיק סוד: "רוצה עצה לגדול בתורה?" הרב טויסיג האזין בקשב. גדול הדור מגלה את סוד הצמיחה בתורה ומי לא יאזין לכל מילה בקשב רב... "כדי להצליח לגדול בתורה ולעסוק בה בהתמדה, עליך לחשוב כאילו נבחרת להיות רב בקהילה מכובדת, וכיוון שאינך כשיר עדיין - קיבלת שנתיים להתכונן לתפקיד החשוב. איך תנצל את השנתיים האלה?" שאל בחיוך... הרב אלישיב לא המשיך, כי כל מילה נוספת מיותרת. כשהשאיפה ברורה, כשהרצון מקבל פנים, ציור

מתחת הכותרת, מימין ומשמאל, הופיעו תמונות שניים מגדולי ישראל, אך במרכזה הייתה תמונה גדולה ומרגשת של... לא אחר מבנם היקר, תלמיד צעיר בכיתה ב'...

חדש !!! החוברת מצורפת מידי שבוע
למנויי חוברת כל העלונים
להצטרפות למנויים עד הבית
02-5857373

את כולם הוא בירך כפי שביקשו, שלא יתגייסו לצבא הרוסי, מלבד בחור אחד, שלו אמר: "זכי מה אם מתגייסים לצבא הרוסי, גם שם אפשר לפעול בידישקייט"

מרן בעל ה'אילת השחר' זצ"ל, בסיפורי הוד על כוח פיו של ה'חפץ חיים'

הרב ישראל ליוש

עדות נוספת לכך שדבריו של החפץ חיים היו מתקיימים, מביא מרן זצ"ל מספרו של הגר"ש גרוסברד זצ"ל, שהחפץ חיים שלח ברכה לנישואי אביו, וכתב: 'שיזכה לדורות ישרים', ולא כפי שנהוג לכתוב: 'שיראה דורות ישרים'. וסיפר הגר"ש שכך היה, אביו נפטר בצעירותו כשבנו הגדול היה רק בן חמש, הוא אכן זכה לדורות ישרים, אך לא זכה לראות אותם.

...

החפץ חיים כתב בצוואתו שנותן את זכות ספריו לחתנו הגר"מ זקס, והוסיף שאם בנו יינשא הוא יקבל חצי מהזכויות, ולא כתב כפי הרגילות שכאשר בנו יינשא יקבל חצי מהזכויות, "ואכן כך היה" - מספר מרן זצ"ל - "בן זה לא התחתן".

...

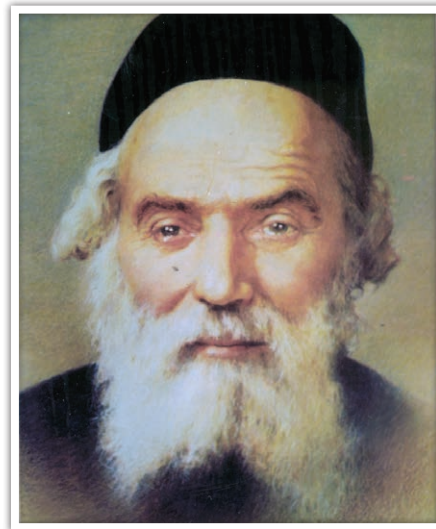
קבוצת בחורים עמדה לעבור מראדין למיר. הם נכנסו להיפרד מהחפץ חיים, והוא אמר להם: "אתם עוזבים את מקומכם ומפסידים אותו, אח"כ לא יהיה לכם מקום לשבת". לפלא היו דבריו בעיניהם, כי כוונתם הייתה לעקור לגמרי מראדין ולהשתקע במיר בקביעות, אך למעשה בסופו של דבר כל הקבוצה הזו לא הסתדרה במיר, ולאחר זמן קצר חזרו לראדין.

...

"מאדם נאמן שמעתי" - כותב מרן ראש הישיבה זצ"ל - "על קבוצה של עשרות בחורים, שבאו להתברך מפי מרן החפץ חיים שלא יתגייסו לצבא הרוסי. את כולם הוא בירך כפי שביקשו שלא יתגייסו לצבא, מלבד בחור אחד, שלו אמר החפץ חיים: 'זכי מה אם מתגייסים לצבא? גם שם אפשר לפעול בידישקייט'. למעשה, כל הבחורים המתברכים השתחררו מהצבא, ורק אותו בחור לא הצליח להשתחרר מהצבא ונשלח למקום מרוחק ברוסיה. בהגיעו לשם נוכח לראות שהמטבח כולו טריפה ואין לו מה לאכול. הוא פנה אל הרב המקומי והתלונן בפניו שאין לו מה לאכול. הרב אסף את עסקני העיר, הם סדרו שם מטבח כשר, ובזכות זה לא רק אותו בחור אכל אוכל כשר, אלא עוד ארבעים בחורים יהודים שהתגייסו לצבא, זכו לאכול אוכל כשר והתנזרו ממאכלות אסורות. או אז הבין הבחור את דברי החפץ חיים, כי גם שם בצבא אפשר לפעול בידישקייט, כי הנה בזכותו עוד יהודים ניצלו מאיסורי אכילה חמורים".

"יזמולדתך אשר הולדת אתריהם לך יהיו..." (בראשית מ"ח, ז')

רבינו הגדול, מרן ראש הישיבה זצוק"ל, מביא בספרו 'אילת השחר' שרש"י והרמב"ן נחלקו, האם מדברי יעקב אלו מוכרח שאכן יולדו ליוסף עוד ילדים חוץ ממנשה ואפרים? רש"י מבאר שאין בזה הכרח שאכן יולדו לו עוד ילדים, אלא יעקב רק אמר לו שאם יולדו לו עוד ילדים, הם לא יהיו במניין בניו, אלא יהיו נכללים בתוך שבטי אפרים ומנשה. אבל הרמב"ן (פסוק ט"ו) אומר,

שכיון שיעקב הוציא כך מפיו, אכן מוכרח שכך יהיה, ואכן כך היה וליוסף נולדו עוד ילדים, ומביא שכן מפורש גם בתרגום אונקלוס.

...

מרן בעל אילת השחר זצ"ל, מביא שם בספרו כמה סיפורים מפעמים על כוח פיו של מרן החפץ חיים זצ"ל:

"שמעתי" - כותב מרן זצ"ל - "שהגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ביקש מהגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל, שיבקש מהחפץ חיים ברכה לזרע של קיימא

עבור חתנו הגר"מ, ואכן הברכה נתקיימה והם זכו להיפקד. אח"כ שאל הגרא"ז את הגרא"מ שך אם החפץ חיים בירך שיהיה לו 'בן' בלשון יחיד או בלשון רבים? השיבו הגרא"מ שהח"ח בירך בלשון רבים, אמר הגרא"ז: "אם כן, יהיו לו עוד ילדים", ואכן כך היה.

...

קו השיעורים של דרשו

עכשיו במספר חדש וקליט

שמרו ב'אנשי הקשר' שלכם

***4992 א 077-2222-666**

הכלבים עזי הנפש המתינו כששיניהם פעורות בשער הישיבה... עד שנראתה בשער דמותו של מרן הגראי"ל זצוק"ל. הם התיישבו בצד הדרך בדממה מוחלטת עד עוברו...

הרב בנימין גולד

"ויחי יעקב בארץ מצרים" (בראשית מ"ז, כ"ח)

הארה נפלאה מאיר כאן הגאון ר' זלמן סורוצקין זצוק"ל בספרו 'אזנים לתורה': מדוע נקראת פרשה זו שמדברת על מות יעקב בשם פרשת 'ויחי'? - היה צריך להיות כתוב: 'וימת יעקב בן מאה ארבעים ושבע שנים', וכן פרשת 'חיי שרה' מדברת על מות שרה אמנו, והיה מן הראוי לכתוב 'ותמת שרה בת וכו', מדוע הפרשות האלו שמדברות על המיתה, נקראות על החיים 'ויחי' 'חיי שרה'!?

ובאר, שזה להורות לנו כי מה שנקרא אצלנו 'מוות' - לפי השקפת התורה הוא 'חיים'! כי החיים הנצחיים בעולם הבא, הם החיים האמתיים, וכל חיותנו כאן בעולם הזה אינו אלא כפרוודור לחיי העולם הבא שהוא הנצח האמתי. ואולי אפשר לבאר, שזה בא ללמדנו כי חיי האדם עלי אדמות נמדדים לפי תכלית חייו מה עשה בעולמו, האם ניצל את רגעיו וחיייו לרצון ה' יתברך? רק כשאדם עוזב את עולמו, אז אפשר לדעת האם חייו היו חיים! וכמו שאומר שלמה המלך עליו השלום: "טוב שם משמן טוב ויום המוות מיום היוולדו", וכי יום המוות שזה יום של צער ותוגה, הוא טוב מיום היוולדו של האדם, שהוא יום של שמחה וצהלה?! - אלא כשאדם בא לעולמו הוא אינו יודע כיצד יעבור את חיי חיותו כאן בעולם הניסיונות, האם ניצל את ימיו לעבודת ה', האם יעמוד במלחמות היצר? לעומת זאת ביום פטירתו של האדם הוא מגיע עם שנותיו בידיו, הוא יודע מה עשה וכיצד היו נראים חייו.

"ויחי יעקב" - רק כשמגיע האדם לזמן פטירתו מן העולם, אז שייך לראות אם חייו היו חיים אמתיים חיי נצח או חיי הבל.

...

נמצאים אנו בימי האבל על פטירת רבן של ישראל, מרן הרב שטיינמן זצוק"ל. רבות סופר ועוד יסופר על מסכת חייו הקדושים, הספוגים בהליכות קדושות כמלאך ה' צבקות. עליו יאמר: "ויחי אהרון לייב מאה וארבע שנים"...

מרן זצוק"ל הגיע לזמן פטירתו מן העולם כשבידיו מאה וארבע שנים של חיים אמתיים של תורה, קדושה והתעלות אין סופיים. עכשיו, כשהגיע זמנו להיפרד מן העולם, ראו כל יושבי תבל עד כמה ניצל הוא כל רגע ורגע בחייו לעבודת ה', עד כמה חי הוא בהסתגפות נוראה מחיי העולם הזה, כאשר עשרות שנים ישב על כסא ללא משענת ולמד ולימד, כאשר תפריט סעודתו הדלה במשך עשרות שנים הדימה את כל שומעי הדבר. כאשר עדותו שמאז שעמד על דעתו לא בירך 'בורא מיני מזונות'. כל אלו, שהם מקצת דמקצת מעוצם קדושתו והקדשתו את חיי העולם הזה, מעידים על מאה וארבע שנות חייו, כי היו חיים אמתיים, כולם קודש לה'!

מעשה נורא ששמעתי מכלי ראשון, מדודי הגאון רבי פנחס בירנצוויג שליט"א, מראה לנו על עוצם קדושתו וקידוש חיי החומר על הגשם באופן מוחלט: דודי בעת לומדו בבחרותו בישיבת כפר סבא, שם כיהן מרן זצוק"ל כראש ישיבה לפני עשרות שנים, סיפר כי השכנים שגרו בשכנות לישיבה, התנכלו לבני הישיבה והיו שולחים את כלביהם האימתניים לעבר שערי הישיבה כדי למנוע מבני הישיבה לצאת מהישיבה ולהפחידם. ערב אחד דודי שליט"א היה חייב לצאת מהישיבה כדי לנסוע לענין אישי, וכאשר התקרב לשערי הישיבה התקרבו אליה הכלבים עזי הנפש, כששיניהם פעורות ונביחותיהם מאיימות. כמובן שהוא נרתע לאחוריו, ולא ידע את נפשו, אלא שאז התקרב לשערי הישיבה ראש הישיבה, מרן זצוק"ל, כשבכוונתו לצאת מהישיבה לביתו. דודי עמד מהצד כשהוא נרעש ונפחד מהמחשבה של הכלבים הממתינים לטורפם מחוץ לישיבה, והנה קרה דבר פלא

עצום...

מרן זצוק"ל פתח את שער הישיבה, וכשדמותו רבת ההוד נראתה בשער הישיבה, כל הכלבים זזו מיד לעבר צדי הרחוב, התיישבו בשקט מוחלט, וביניהם עובר מרן זצוק"ל ואחריו דודי שליט"א, ולא יחרף כלב לשוננו... מעשה נורא זה, מלמד אותנו מהם חיים אמתיים, כדברי הגמרא בשבת: "אין חיה שולטת על האדם אלא א"כ נראה לה כבהמה, שנאמר: 'נמשל כבהמות נדמו'". אם אדם נמשל על ידי יצרו והוא כבהמה בחייו האישיים, הרי נראה הוא לחיות כבהמה ושולטת הן עליו, אבל האדם ששולט על יצרו באופן מוחלט, הוא מתעלה לדרגה של צלם אלוקים, הרי החיות לא שולטות עליו.

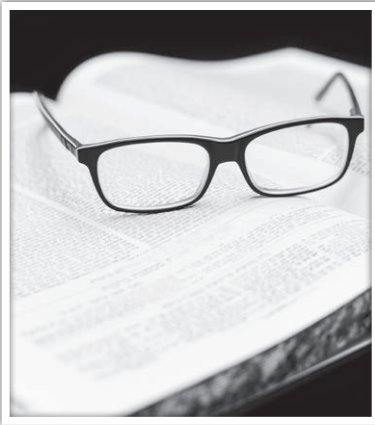
אלו היו שני חיי מרן זצוק"ל, כולם חיים שלמים לעבודת ה' יתברך. בפטירתו ראו כולם כי כל מסכת חייו היו חטיבה אחת מרוממת ביותר של חיים אמתיים.

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

האם יעקב אבינו היה יכול להעזר במשקפיים לחזק ראייתו?

וכ' בדרך מליצה "הלא ראינו חלושי הראות, אשר מצד חסרון מה נופל בחומר העינים לא יוכלו להביט למרחוק, ואפילו מקרוב קצור קצרה ראייתם, והספיק השכל האנושי להמציא כלי הזכוכית [משקפיים], שמים אותם על החוטם כנגד עיניהם ומסתייעים ונעזרים מהם להרחיב כח הראות, כל אחד ואחד לפי מה שהוא חסר בפחות ויתר, וכן אצל יעקב כפל הכתוב "כבדו מזוקן - לא יוכל לראות" לומר שגברה כל כך החולשה בכח ראותו מחמת הזקנה, עד שלא בלבד כבדו עיניו מצד עצמם, בהחסר מהם הראיה הטבעית, אלא גם לא יוכל לראות בשום אופן אחר, כי אפי' אם ירצה להעזר ולהסתייע בכלים מחוץ, לא לעזר ולא להועיל היו לו", ע"כ.

(מה, ז) ועיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות ויגש אותם אליו וישק להם ויחבק להם. מקשים המפרשים איך לא יוכל יעקב אבינו לראות, והרי כתיב לעיל (פסוק ח) "וירא ישראל את בני יוסף", ובספורנו כתב שראה שהם בני אדם רק שחך ראייתו נחלש ולא ראה היטב מי הם כדי שתחול עליו ברכתו בראותו אותם. [ועי' בזהר (ח"א קמב.) ובפסיקתא רבתי (פיסקא ג - ביום השמיני) שלא יוכל לראות ברוח הקודש] ובס' בינה לעתים (לרבי עזריה פי'גו זצ"ל מרבני וונציה נפטר שנת ת"ז, בדרשה לר"ה שחל בשבת) כ' להעיר מדוע נכפל הלשון "כבדו מזוקן - לא יוכל לראות".

האם מותר לערוך מחקר במעבדה על פירות ערלה?

(גב, ויצו יוסף את עבדיו את הרפאים לחנט את אביו ויחנטו הרפאים את ישראל. החת"ס (בשו"ת יו"ד סי' של"ו) כ' שאסור לנתח מתים אף לצורך לימוד ומחקר, משום שזה הנאה מדברים האסורים בהנאה ובחזו"א (יו"ד סי' כ"ח ס"ק ז') דחה זאת ונקט שלימוד ומחקר לא מיקרי הנאה, ולפי"ז התירו לערוך מחקרים במעבדה על פירות ערלה שהרי לימוד ומחקר אינם נקראים הנאה, (מובא בקובץ מפרי הארץ ערלה - שנת תשנ"ד).

מה הטעם שנוהגים הציבור לצאת מביהכ"ס בשעת הזכרת נשמות?

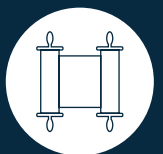

ביבמות ק"ו ע"א מובא שאביי התפעל באופן מיוחד מרב פפא ושאל אותו "אביך ואמך בחיים?", והתכוון לרמוז לו כנראה הם מפרנסים אותך ולכן אתה יכול ללמוד בלב שקט, כשענה לו רב פפא שכן, פגעה בהוריו עין הרע ומתו. הרי לנו שכאשר יש התפעלות מיוחדת מכך שההורים חיים יכולה לפגוע בהם עין הרע. ולפי"ז ביאר הגרא"ז מרגליות זצ"ל (בפתחי שערים סי' י' ס"ק ל"ב) שזה אחד הטעמים למנהג שמי שיש לו אב ואם צריך לצאת מביהכ"ס כאשר מזכירים נשמות, כדי לא להדגיש את

עובדת קיומם בשעת צערם של האחרים, שאז הדבר מודגש ויש חשש של פגיעה בעין הרע.

- כיצד לא יסור שבט מיהודה, והרי יוסף כבר מלך?
- מהו החילוק בין השם 'יעקב' ובין השם 'ישראל'?
- כיצד הגיעו השבטים לוי ויששכר לדרגת הוראת הלכה?
- מה ההבדל בין דין הנפסק בבי"ד לדין הנפסק על ידי מלך?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה והמועדים' לרכישה התקשרו 02-5609000

מדוע לא מברכים על הלחם 'בורא פרי האדמה' כשאר גידולי קרקע? ומדוע מברכים 'המוציא לחם מן הארץ', והרי הארץ מוציאה רק חיטה?

טעמים לברכת 'המוציא לחם מן הארץ'

ניכר באמירתו שהוא ת"ח. הטעם שלא חוששים שיתערבו המילים 'לחם' מן, 'שמוכה המ' של 'לחם' למ' של 'מן': לפי שא"א לשנות שכך הוא לשון הפסוק (תהילים ק"ד, י"ד): "להוציא לחם מן הארץ" (לבוש קס"ז, ב'). ועוד: שלא דומה עירוב אות שאחרי צרי או סגול, לעירוב או שאחר קמץ דמרחיב טפי (אבודרהם). טעם אחר: לפי שבמקום שאפשר לשנות, כגון 'המוציא לחם' חששו ושינו הלשון, אבל ב'לחם מן', דאם יאמרו 'לחם מן' לא משתמע מידי ולכן לא חששו (רשב"א ברכות לח ע"א ד"ה והלכתא).

הטעם שלא מברכים 'המוציא מן הארץ לחם': לפי שאין זה הגון להזכיר את החפץ שמברכים עליו באחרונה, כשם שאין אומרים 'בורא מן העץ פרי', וכן 'מן האדמה פרי' (רשב"א ברכות ל"ח, א' ד"ה והלכתא). ומ"מ יזהר ליתן רווח ביניהן (לבוש קס"ז, ב). במעלת הנותן רווח כתב, בהלכות מהר"ן (הובא באור חדש כ"א, ד'): "הנותן רווח בין מ' של לחם מן הארץ, מובטח לו שהוא לא ניזוק באותו סעודה" (הובא בא"ר קס"ז, ד).

הטעם שמברכים 'המוציא לחם מן הארץ', והרי הארץ מוציאה רק חיטה: לפי שלעתיד

יוציא הקב"ה לחם מן הארץ, כמבואר בסוף כתובות (ק"א, ב): "עתידה א"י להוציא גלוסקאות" (ירושלמי בפרקין דברכות, תולדות יצחק פרשת בהר הובא בא"ר קס"ז ה).

טעם אחר: לפי שלחם הוא ביטוי לדבר הסועד ומקיים את האדם, וזה עיקר תכונת החיטה עצמה, רק שהאדם מוציא התכונה אל הפועל (מהר"ל נתיבות עבודה פ"ז ביאור ברכת המוציא).

טעם אחר: שנחשב שהלחם גדל, לפי שאין לחיטה שום פסולת וכולה נטחנת ללחם (אורחות חיים קמאי תתרכה).

הטעם שאומרים 'המוציא לחם מן הארץ' ולא 'מן האדמה': כלשון הפסוק (תהילים

ק"ד, י"ד): "מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ" (אבודרהם קמאי תתרב).

טעם אחר: לטעם של אבודרהם, שהטעם שאומרים 'לחם' משום שעתידי הקב"ה להוריד גלוסקאות לכן אומרים 'ארץ', ד'ארץ' מרמז על ארץ ישראל (א"ר קס"ז, ד).

טעם אחר: לפי ש'אדמה' נקראת אף אחר שנתלשה, אבל 'ארץ' נקראת רק כל הארץ ביחד, שעליה נאמר (קהלת א', ד'): "והארץ לעולם עומדת", וראוי שהלחם שהוא נותן קיום לאדם, יתייחס אל הארץ שיש בה קיום (מהר"ל נתיב העבודה פ"ז ביאור ברכת המוציא).

טעם אחר: ד'ארץ' הכוונה ארץ ישראל, משא"כ בפירות מברך 'בורא פרי אדמה', היינו של כל העולם (ב"ח קס"ז ד"ה ויברך).

"על הפת הוא אומר המוציא לחם מן הארץ" (ברכות פ"ו משנה א).

הטעם שקבעו ברכה לעצמה, ולא מברכים 'בורא פרי האדמה' כשאר גידולי קרקע, מפני חשיבותו שסועד הלב, כדכתיב (תהילים ק"ד, ט"ו): "ולחם ללב אנוש יסעד".

טעם אחר: משום שלשון הפסוק היא (תהילים ק"ד, י"ד): "להוציא לחם מן הארץ", ובשאר הברכות גם נקטו כלשון הפסוק (דברים כ"ו, י'): "הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה", ולכן לגבי לחם אמרין 'ארץ' כלשון הפסוק, ועל שאר פירות שגדלים על הארץ אומרים 'בורא פרי האדמה', כלשון הפסוק כלעי (אבודרהם).

"המוציא לחם מן הארץ"

הטעם שאומרים 'המוציא' עם ה': לפי ש'המוציא' משמע עבר הווה ועתיד, שראוי לשנות לשון זו לחיטה מפני שהיא יוצאת תדיר, אבל פירות האילן שייך יותר לשון 'בורא' לפי שאינם צומחים בכל יום (רא"ה ברכות עמוד קיג).

טעם אחר: כדי שלא לערב ראשי אותיות מ' של 'העולם' ומ' של 'מוציא', כדי שלא תבלע אחד בחברתה (ירושלמי פ"ו ה"א).

טעם אחר: דכיוון שלשון 'המוציא' שנוי במחלוקת (ברכות ל"ח, ע"א), ופסקינן שהוא לשון טוב ראוי לברך כן, שמתוך ברכותיו של אדם ניכר אם הוא ת"ח (מאירי לח ע"א סוה"ע).

טעם אחר: לפי שאות ה' משלימה את מנין האותיות של ברכת המוציא לארבעים, כנגד ד' פסוקים שהובא, בשו"ע (קס"ז) שבכל אחד מהם יש י' תיבות (בהגהות אשרי שו"ע קס"ז ס"ד).

הטעם שאין מברך 'הבורא'

עם ה' בשאר ברכות (מגן אברהם רב א):

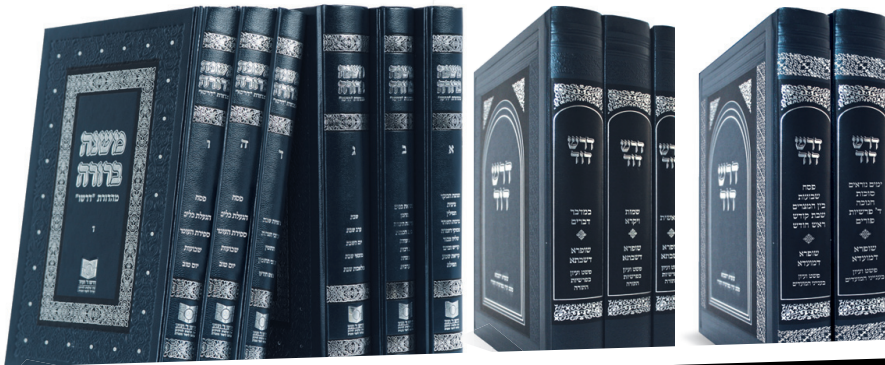
לפי שכל הברכות י"ל בלשון עבר, דהרי כבר ברא הקב"ה, ובורא לכו"ע לשון עבר הוא (מחצית השקל כ"ב, א'), לפי שנחלקו ר' נחמיה ורבנן (ברכות ל"ח, א'), ו'בורא' לשון להבא, ולרבנן גם 'הבורא' לשון לשעבר וקיימ"ל כרבנן, אעפ"כ אומרים 'בורא' דלכו"ע לשון עבר.

טעם אחר: לדברי התוס' (ברכות ל"ח, ב ד"ה והלכתא) שב'המוציא' מברכים עם ה' כדי למנוע חילוף אותיות, ב'בורא' לא שייך חילוף אותיות.

לטעם שלשון 'המוציא' עדיף דהוא לשון עבר הווה ועתיד, דבר זה שייך רק בחיטה שיוצאת תדיר, משא"כ בפירות הגדלים מזמן לזמן (רא"ה, ריטב"א ברכות לח, ב ד"ה והלכתא).

לטעם שב'המוציא' ניכר שהוא ת"ח, בלשון 'בורא' גם ניכר שהוא ת"ח לפי שגם בלשון זו יש פלוגתא (נ"ב, א') דלב"ש בעי למימר ברא, וא"כ שפיר

50.000 ₪ וחבי

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

<p>מתנה בשווי 533 ש"ח מסלול מס' 15</p> <p>בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר 'חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו' ספר 'חפץ חיים' כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 533 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 514 ש"ח מסלול מס' 3</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר ספר 'חפץ חיים' 'דרש דוד מועדים' 2 כרכים סכין לחלות מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 514 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 508 ש"ח מסלול מס' 14</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון' סכין לחלות מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 508 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 320 ש"ח מסלול מס' 1</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר בהוצאת 'דרשו' כרטיס להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 320 ש"ח</p>
--	--	--	--

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

לת מתנות מיד!

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: 1.052 ש"ח. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה. הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

התרומות וקבלת המתנות:

<p>מתנה בשווי 1.052 ש"ח מסלול מס' 16</p> <p>בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים סה"כ 700 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו' סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון' גביע יוקרתי מְקֻסָּף כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף סכין לחלות מְקֻסָּף 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 1.052 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 1.052 ש"ח מסלול מס' 7</p> <p>בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים סה"כ 700 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו' ספר 'חפץ חיים' הספר החדש 'מועד לדוד' גביע יוקרתי מְקֻסָּף כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף סכין לחלות מְקֻסָּף 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 1.052 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 650 ש"ח מסלול מס' 6</p> <p>בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 486 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר גביע יוקרתי מְקֻסָּף 4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 650 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 594 ש"ח מסלול מס' 5</p> <p>בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 450 ש"ח</p> <p>מקבלים: 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו' גביע יוקרתי מְקֻסָּף כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף סכין לחלות מְקֻסָּף 5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 594 ש"ח</p>
--	---	---	--

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

אדם שתובעים אותו על סכום כסף גדול, ומביאים בבית הדין שטר חתום בחתימתו שהוא לווה סכום זה, והוא יודע שמעולם לא לווה את הסכום הזה, והתובע בגודל רמאותו זייף את חתימתו בצורה מדוייקת, עד שקשה להוכיח את האמת שהשטר מזוייף

האם מותר להוכיח את האמת על ידי שקר?

ואף שהדבר אמת שהממון הופקד בפניהם, בכל זאת אסור להם לומר זאת בתורת עדות, והאם נאמר שמותר גם לזייף שטר? חס לנו לומר כן, וסיים בלשונו הזהב: "אלא ודאי שנא השקר ואהוב האמת ואין תמורתו כלי פז", עכ"ל הרשב"א.

וכתב בקובץ שיעורים להגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל (ב"ב אות קפ"ז), שכן יש ללמוד מדברי השטמ"ק בב"מ יג: שכתבו התוס' שם לודן בשטר חוב שמוציאים על יתומים, אם בית הדין טוענים עבור היתומים טענת מזויף, וכתבו שאם לא נטעון להם מזויף לא הנחת חיים ליתומים, שכל הרמאים זייפו שט"ח על שם אביהם ויתחייבו לשלם. והקשה השטמ"ק הרי יש להם פתרון לזייף שטר קבלה, ממש הנדון שלנו, ותייך השיטה מקובצת דשמא הם אינם רוצים לעשות שקר ולא הנחת חיים לאותם שרוצים לעשות כדן, מבואר ממש השאלה שלנו שאסור לעשות כן.

והקשה לי הרה"ג ר' עמרם פריד שליט"א, מדברי הראשונים בכתובות (דף כא.) בדברי הגמרא שאדם שמראה צורת חתימתו לבית דין, כדי להשוות ולזהות חתימתו בשטרות שיכתוב על חרס שפסול לשטרות, ולא על קלף או נייר, שיכול מי שמוצא את חתימתו לרמות, ולהוסיף שחייב לו החתום מטה סכום כסף גדול, והקשו הראשונים הרי לשיטת הרי"ף נאמן לטעון שפרע, א"כ אם משהו ירמה אותו יכול לומר שפרע. ותייך שיש חשש שיאמר שזה שקר, ואז יתחייב כיון שכשטען שלא לווה מודה שלא פרע, וגם הרשב"א בעצמו כתב כן, ולכאורה איך הותר לו לשקר ולומר שפרע בזמן, שבאמת לא פרע אלא שלא נתחייב מעולם, משמע שמותר לברר את האמת גם בטענת שקר.

ויתכן לחלק, שמה שהחמירה הגמרא בסוגייתנו שלא לשקר בדברי אמת, זהו בדרך עדות בבית דין, וכן לזייף שטרות, שזהו הוכחות של עדות. אבל מותר לשקר כדי להציל את עצמו בטענה הפוטרת אותו, ועדיין יש לעיין בזה.

עכ"פ למדנו כמה גדולה וחביבה מידת האמת, ועד כמה יש לברוח מן השקר, ולעניין מעשה יש לעשות בכל מקרה שאלת חכם לפי פרטי העניין.

שבועות לא.

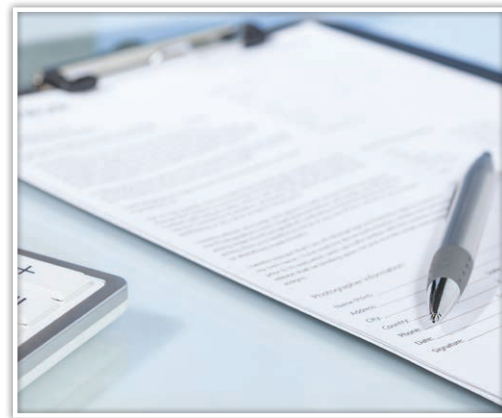
יש לודן באדם שתובעים אותו על סכום כסף גדול, ומביאים בבית הדין שטר שחתום בחתימת ידו שהוא לווה סכום זה, והוא יודע שהאמת שמעולם לא לווה את הסכום הזה, והתובע בגודל רמאותו זייף את חתימתו בצורה מדוייקת, עד שקשה להוכיח את האמת שהשטר מזוייף.

האם מותר לו לזייף כנגד התובע שטר פירעון בחתימת התובע, בכדי שלא יעשוק אותו?

והשאלה האם מותר להוכיח את האמת ע"י שקר וזיוף, או שגם זה בכלל האיסור "מדבר שקר תרחק"?

הרשב"א (שו"ת ח"ג סי' פ"א), נשאל שאלה דומה, באדם שחייבים לו ממון, באופן שע"פ ההלכה עביד איניש דינא לנפשיה, האם מותר לו לטעון שקר כדי להוציא דין לאמיתו?

והשיב שאסור לשקר, וחלילה לזרעו של אברהם אבינו שיאמרו שקר, אפילו במקום הפסד, שנאמר: "שארית ישראל לא יעשו עוולה ולא ידברו כזב". והוכיח מהגמרא בשבועות (דף לא.), שמצינו שאפילו אומר אמת, אלא שהדיבור אינו באותו אופן - ג"כ אסור, שאמרו בגמרא שאם שלושה הפקידו סכום כסף אצל אחד והוא משקר ומכחיש, אסור לבוא לבית הדין באופן שאחד תובע ושנים מעידים כדי להוציא ממנו, שנאמר: "מדבר קשר תרחק",

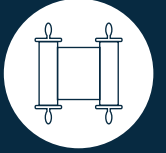
חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

האם ילד יכול לשמש כ'בעל קורא'? מהי הסגולה המיוחדת של עליית 'שישי' והאם ניתן לשמוע הפטרה לפני קריאת התורה?

מהלכות קריאת התורה

- אין קוראים בתורה בציבור בפחות מעשרה אנשים גדולים זכרים. וכן לא ישמש כ'בעל קורא' אלא גדול בן י"ג שנים ומעלה; ובשעת הדחק, שאין בעל קורא והקריאה תתבטל, יש שהקלו שקטן יקרא.
- נהגו ישראל לומר בעת הוצאת ספר התורה, את תפילת 'בריך שמייה'. ונחלקו הפוסקים אם צריך לאומרה לאחר הוצאת ספר התורה מהארון, או לפני הוצאת הספר.
- אין להוסיף בקריאת התורה על מספר העליות הנדרש, כי אם בשבת וביום טוב, כאשר יש צורך בדבר. ומנהג בני אשכנז שביום טוב שחל בחול אין מוסיפים אלא עליית 'מפטיר', וכן בשמחת תורה.
- בזוהר הקדוש מובאת מימרא של רבי כרוספדאי, שהעולה השישי בשבת נקרא צדיק יותר מכל העולים, וניצל מנוזקים, ומאריך ימים.
- לאחר קריאת התורה אומרים קדיש. בקריאה שבשחרית - אומרים את הקדיש מיד לאחר הקריאה; ונחלקו הפוסקים אם אמירת הקדיש שייכת ל'בעל קורא' או לאבל ובעל יאהרציט.
- אם טעה ה'בעל קורא' בקריאת פרשת השבוע בשבת, באחת משבע העליות, ודילג מילה או יותר - צריך לחזור ולקרוא את הפסוק שבו הוחסרה המילה, יחד עם שני פסוקים נוספים.

עליית 'מפטיר'

- יש אומרים שאף בשבתות שקוראים בהן 'ארבע פרשיות' - שקלים, זכור, פרה והחודש - או שבת ראש חודש, וכן בימים טובים, ניתן להעלות קטן למפטיר; ויש חולקים.
- לכתחילה אין לקרוא לעליית מפטיר למי שכבר עלה באחת מהעליות הקודמות, כדי שלא יברך את ברכות התורה פעמיים, וכדי שיתרבו העולים לתורה, ויתקיים בכך "בָּרַב עִם הַדֶּרֶת מְלֶךְ".
- בכל המועדים קוראים בעליית מפטיר את פסוקי קרבנות היום, מלבד בשבת, משום שאין קוראים בתורה פחות משלושה פסוקים בעלייה אחת, ופסוקי מוסף של שבת הם שנים בלבד.

ההפטרה וברכותיה

- אסור לקרוא בציבור את ההפטרה בברכותיה ללא קריאת התורה לפנייה; ואף יחיד ששמע את ההפטרה ללא קריאת התורה, מוטב שישמענה שנית לאחר שישמע קריאת התורה.
- לדעת רוב הפוסקים אין חובה לקרוא את ההפטרה מתוך ספר הכתוב על גבי קלף כדין ספר תורה ומגילות, וניתן לקוראה מתוך ספר מודפס; וכן מנהג רוב ישראל. אולם, יש מגדולי האחרונים שהנהיגו לקרוא מתוך ספר הכתוב על גבי קלף, וכן נוהגים כיום בקהילות רבות. וכתב המשנה ברורה שהנוהגים כן אשרי חלקם, כי יש פקפוקים הלכתיים בקריאה מתוך ספר מודפס.
- אין להתחיל את ברכות ההפטרה עד לסיום גלילת ספר התורה, כדי שגם הגולל יוכל להאזין כנדרש להפטרה ולברכתה. ויתכן שאסור אף לפתוח את ספר הנביא עד לסיום הגלילה.

בין שחרית למוסף

- מנהג בני אשכנז לומר בשבת בין קריאת התורה ל'אשרי' שלפני מוסף, ארבעה דברים: 'יקום פורקן', 'מי שברך' לעוסקים בצרכי ציבור, הזכרת נשמות ותפילת 'אב הרחמים'.
- ואין אומרים 'אב הרחמים' בשבת 'מברכים', ולא בתאריך או במאורע שאילו חל בחול לא היו אומרים בו תחנון, אבל בימי ספירת העומר אומרים בכל מקרה, למעט כשחל ראש חודש בשבת.

גיליון מס' 260 פרשת ויחי
תשע"ח שנה חמישית

גליון זה יוצא לע"נ האשה החשובה
מרת אסתר רות (בורשטין) ע"ה
בת הגה"ק ר' יוחנן (ליפשיץ) הי"ד
נלב"ע י"א טבת תשע"ז
נודב ע"י נכדה
הר"ר אליהו בורשטין שליט"א

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"זבולון לחוף ימים ישכון" ... "יששכר חמור רובץ בין המשפתיים.... ויט שכמו לסבל" (מ"ט, יג, יד, טו)

זבולון לחוף ימים ישכון. ולמה קדם זבולון ליששכר שאלמלי זבולון לא עסק יששכר בתורה (תנחומא סי' י"א). וקשה דהא בכ"מ הת"ח קודם להמחזיק תורה כדאמר' בגיטין ס' א' לענין קה"ת וכן ק"ל דת"ח יש להקדימו לכל דבר כמ"ש הרמב"ם פ"ו מהלכות ת"ת ה"י. וי"ל דמב' טעמים יש להקדים לברכת הת"ח טעם א' שיוכל מיד להכין להת"ח טרם שיצטרך לו שיהא ברכתו מוכנת ומזומנת לו מיד כשיצטרך, וטעם ב' שת"ח אם ימתין קצת ילמוד אבל הזבולון אם יצטרך להמתין לא יה' לו מה לעשות אז, ולכן גם משה רבנו הקדימו בברכתו שמח זבולון בצאתך ויששכר באהלך וכ"ה בב"ר פצ"ט סי' ט'.

החזקת תורה

רבינו אמר בשם החיד"א, ששואל אם בהסכם יששכר וזבולון לוקח הזבולון חצי מהשכר, והאשה שעוזרת לבעלה ללמוד לוקחת גם חצי מהשכר, [כלשון הגמ' פלגא, סוטה כא א'] א"כ מה נשאר לאיש הלומד עצמו, והשיב החיד"א שמובא בזוהר שהאשה זה מתנה ולא על חשבון הבעל, ומסיים 'בזה נחה דעתנו'.

רבינו נוהג להשיב לרבים השואלים בענין הסכם יששכר וזבולון באם מגרע מהשכר, אמר רבינו שזה כבר שאלה ישנה, והחז"א כבר אמר מה אכפת אם מגרע או לא העיקר שזה רצון ה' שיוכל לשבת וללמוד.

בהזדמנות רבינו אמר חידוש בענין הסכם 'יששכר וזבולון', שאכן איתא בזוהר שהזבולון ידע ללמוד כמו היששכר, אבל הוסיף רבינו שצריך שיששכר יהיה לו התנאים להיות תלמיד חכם, אבל אם למשל יש לו מידות רעות, ואינו יכול להתקיים בו להיות תלמיד חכם, לא יתכן שהזבולון יהיה יותר טוב מהיששכר, ולכן ע"כ לא ידע ללמוד. וכן הוסיף רבינו, שאותו דבר לענין הזבולון אם אין לו התנאים להיות תלמיד חכם לא ידע אמנם כל זה לענין לדעת ללמוד, אבל ודאי שכר החזקת התורה יהיה לו, [לא גרע מאחאב שנמחל לו חצי עונותיו שהחזיק תורה כדאיתא בסנהדרין ק"ב ב'].

אמר רבינו, כתוב במדרש, שראובן בא בטענה למשה רבינו, אני הבכור, למה יהודה הקריב ראשון בהקרבת הנשיאים, אמר לו מכיון שהוא מלך קודם לבכור, ביום השני יששכר כבר לא מלך, אמר לו שהוא תלמיד חכם, אח"כ זבולון הקריב. והטעם, אמר לו שבלעדיו, יששכר אינו יכול ללמוד.

(מנחת תודה)

עלי שי"ח

"אבל כבוד מאוד"

האבל הגדול בכל תפוצות ישראל, בארץ ובגולה על סילוקו של מרן רשכבה"ג זצוק"ל נמשך, ומתקיים בו מה שנאמר אצל אהרן, לפי שהיה אוהב שלום ורודף שלום כמו אותו כל בית ישראל. עד לחיום נערכו קרוב לחמש מאות (!!) עצרות הספדים וזכרון.

נביא כאן דברים שלא פורסמו, מה שדיבר רבינו שליט"א בניחום אבלים אצל בני מרן זצ"ל, בחנוכה, (וישי"כ לר"א חפץ שהמציא לדינו).

מרן שליט"א מוזיל דמעוה ושה על העונה של גדולי ישראל שבכל דור

נביא את סדרן וכך היה סדרן של דברים.

יום חמישי כ"ו כסלו תשע"ח, אחרי הצהריים מרן אמר כי מעונין ללכת לנחם את בני מרן זצוק"ל. השעה קצרה לקראת הדלקת נרות.

מיד הודיעו לבני מרן כי מרן שר התורה עומד לבוא, מרן יוצא מביתו במאמץ, נכנס לרכב ונסעו. בדרך הוא כבר דיבר בשבחו של מרן זצוק"ל ובגודל האבדה לדור. מרן שר התורה נכנס אל הבית הגדול, הוא התיישב על הכסא מול האבליים הדוממים. שני דקות רצופות של שקט נורא בחל"ל.

ואז התנו - הג"ר שרגא שיבלחט"א אמר למרן שליט"א כי בני הגר"ש גרינמן באו להעיד כי אחיהם (ר' אברהם) למד בכפר סבא וכל פעם לפני שהיה יוצא מביתו בחזרה ליישיבה היה החזו"א נותן לו כמה פתקים שמות לברכה, ואומר לו שימסור אותם להגרא"ל מהישיבה.

מרן מהנהן עם הראש כאומר, מתאים שאכן כך.

בני הבית מביאים למרן את דפי הצוואה המרגשת, מרן שר התורה שליט"א קרא וכאשר הגיע לסעיף שאמר שהוא מייעץ לא לקרוא על שמו לפתע החל לחזול דמעוה. הרי על ברכיו נימולו כבר בימים אחרונים כמה וכמה בריתות עם השם הטהור הזה.

מרן הגר"ח שליט"א: החזון איש החזיק ממנו הוא ליווה אותו עד הפתח ואמר לי תלווה אותו עוד.

מרן הגר"ח שליט"א: הרבה פעמים היה שולח אלי שאני יחתום, כאילו ואני חבר שלו. צדיקים אינם מכירים בעצמם עד יום מותם, זה מדרש, זה עצמו סימן מובהק שהוא צדיק. מרן שליט"א שותק רגע קצר ומוסיף: ובגלל שאינם מכירים בעצמם זה טובה עבורם.

הג"ר שרגא: מרן הסטיפלר אמר לי כמה פעמים כי המושכל ראשון שלו זה דעת תורה.

מרן באידיש: גם, את העולם אי אפשר לרמות.

הג"ר משה שטינגמן מספר את המעשה שמרן צוה לקנות קבר כאיש פשוט ושאלו אותו ואמר, הרי אחרי שאני ימות כבר לא אתעסק בצרכי הכלל והציבור ושוב אחזור להיות איש פשוט.

מרן מהנהן בראשו על ענוותנותו הנאה לו למרן זצוק"ל.

רבי שרגא שליט"א: שאלתיו פעם ואמר כי הבחין כאשר הגיע לחזון איש שהחזו"א קם לו מעט, עשה הידור, והיה אכפת לו על כך עד מאוד.

מרן שליט"א: גם אבא (מרן הסטיפלר) היה קם בפני אביכם.

רבי שרגא: כאשר מרן היה שומע על אנשים שהלכו על קברו של מרן החזו"א, התבטא אני לא מבין, והוא התפלל כיצד אפשר לעמוד שם בכלל. הרי מי שהכיר אותו רועד.

מרן שליט"א מתפעל מהסיפור. ומוסיף בהתרגשות, רק לאחרונה ביקרתי אותו כאן כמה פעמים. גדולי ישראל אינם מכירים בעצמם, אבל העולם מכיר אותם טוב.

מרן שר התורה מקנה את עיניו, ואומר המקום ינחם אתכם, ויוצא את הבית וממהר להדלקת נר חנוכה.

"הצוואה הקדושה"

בצוואתו המפורסמת כותב מרן זצוק"ל שהוא מייעץ שלא לקרוא על שמו, למעשה מורה ובה רבינו שליט"א שיש מעלה להניח להיקרות על שם צדיק, ואף הורה כי גם לקרוא רק שם אחד מתוך שלושת השמות שהיו לו - גם בזה יש ענין.

עלי הדף

מדבר שקר תרחק

שבועות ל' ע"ב ת"ר מנין לדיין שלא יעשה סניגורון לדבריו ת"ל מדבר שקר תרחק ומנין לדיין שלא ישב תלמיד בור לפניו ת"ל מדבר שקר תרחק וכו'. מבו' בכל הסוגיא דקרא דמדבר שקר תרחק מיירי בדין ועדות ממון ובמכילתא מוקי לה לאזהרה ללה"ר או לפרוש מן המינות ע"ש והרמב"ם לא מנאה למ"ע בפ"ע נ' דס"ל ג"כ דקאי אדינים אבל במשקל בדבריו בעלמא ומרמה את חברו לא מצינו בהדיא בקרא, ובשע"ת לר"י שער ד' מנה ט' מיני שקרנים וכ' דלא תכחשו ולא תשקרו קאי על עדות שקר ועל מרמה במו"מ אבל על סתם שקרים הביא קראי דדברי קבלה תועבת ה' שפתי שקר ועוד קראי וגם הביא הא דסנהדרין צ"ב א' כל המחליף בדבורו כאילו עובד ע"ז שנ' והייתי בעיניו כמתעתע, ועוד משמע שם מדבריו דשקר שאין בו שום הפסד לזולתו אין בו איסור דאורייתא כלל רק מדברי קבלה ולכן התירוהו לצרכי מצוה כגון להשיג שלום או בהני תלת מילי דמשני רבנן וכו' ובה יתיישב מה דמצינו בכמה מקומות דמחמת כיסופא או במקום הצורך שינו בדבריהם, ומש"כ בס"ח סי' תתרט"א דדוקא באופן דמשתמע לתרי אפי מותר לשנות אפילו במקום המותר ולא לשקר ממש אם איש אמת הוא כונתו ג"כ עד כמה שאפשר יזהר בזה אבל במקום שאין עצה אחרת בודאי מותר כדמוכח בכ"ד דמצינו ששינו בדבריהם, שו"ר בספר יראים סי' רל"ה שמנה מ"ע מדבר שקר תרחק וכתב ג"כ דשקר שאינו בא לידי רעה לא הזהירה תורה עליו דדבר הלמד מענינו שברשע רע לבריות הכתוב מדבר והביא הא דכתובות י"ז א' והתורה אמרה מדבר שקר תרחק וכ"כ הסמ"ג מ"ע ק"ז והסמ"ק סי' רכ"ז שהיא מ"ע בפנ"ע ולפ"ד כל רעה שמכשיל חברו יש בזה איסור דאו' של מדבר שקר תרחק.

(מסכת כותים פ"י מטהר סי' ל' ע"ש עוד אריכות גדולה בזה)

מברכותיו של רבינו

יש לפעמים שהברכות והעצות מתקיימות בזכות השואל שמאמין באמונה שלמה, שמלת החכם מתקיימת. ובזכות זה באמת מתקיים, ואם לא היה מאמין בזה בלב שלם באמת לא היו מתקיימין בו, ודבר זה מתחלף לפי השואל, ודבר זה ראינו כמה פעמים אצל גדולי ישראל. וירא שמים שסומך כל דבר על החכם ושומע לו לכל אשר יאמר, יש לו סיעתא דשמיא שנותנין להחכם בפיו לומר לו ועצותיו מצליחין בדרך כלל, אא"כ הקב"ה יודע שזה אינו טוב בשבילו. (אורחות יושר)

לפ"ז מובן שכשיספירתי לרבינו על בחור שצריך חיזוק ברוחניות, והגיב רבינו ה' ירחם, הבנתי מרבינו כיון שצריך הרבה רחמים אומר ה' ירחם כיון שזה ענין רוחני.

אחד ביקש מרבינו ברכה שיהיה עשיר כי יש לו הרבה חובות, רבינו לא רצה לברכו על עושר, ענה לו "אני נותן לך ברכה שלא תצטרך לעשירות".

היה קצין לפני משפט בו היה אמור לקבל עונש מאסר ממושך. ביקש ברכה. אמר לו רבינו, אם תחזור בתשובה תזכה בדין ותצא נקי לחלוטין. הקצין הרהר, ולאחר זמן קצר הבטיח לחזור בתשובה. אמר לו רבינו שיתחיל קודם לשמור שבת, וכך ימשיך מדרגה לדרגה, ואם תעשה כך הנה לך ברכה. בהפתח משפטו הופתעו הכל להיווכח שבית המשפט שדן בעניינו, נטה באופן ברור לצד הזכות. לא רק שהאזינו ברוב קשב לטענות הסניגוריה אלא כמעט שסירבו לשמוע לדברי הקטגור.

כידוע שרבינו אומר שאינו מברך מי שאינו שומר שבת, כי הברכה לא מועילה למחלל שבת.

כידוע בליל ראש השנה באים אלפים להתברך מרבינו, במשך כמה שעות ומתעייף מזה מאד, ודיברו עמו פעם אולי לוותר על כך, אמר רבינו איך אפשר לוותר על ברכות שכל כך הרבה יהודים מברכים אותי.

אחד אמר לרבינו שהוא מאד ביישן והוא רוצה לזה ברכה ענה רבינו בנשה, זה לא חסרון! ולא רצה לברכו על זה.

סיפרה הרבנית, יהודי מפ"ת בא לשאול לרבינו שאירס את בנו ויש לו הצעה לקנות דירה קטנה או דירה גדולה יותר ואין הבדל גדול במחיר. אמר רבינו תקנה הגדולה והיא תתמלא מהר, ואח"כ נולדה להם רביעיה.

אחד ביקש ברכה להיות ת"ח. אמר רבינו 'תשב ותלמד אם תרצה' ביקש ברכה לרצות. אמר רבינו, זה כבר תלוי בחירה.

ספרו לרבינו על אשה שסובלת על הכליות. הרבנית ע"ה אמרה לה שתאכל מיץ-אבטיח והועיל בזמנו. אבל מאז שנפטרה לא מועיל, הגיב רבינו: לא הרפואה עזרה, אלא הברכה עזרה.

שמעתי מרבינו הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, שלרבינו יש גישה גדולה לשמים. והוסיף ואמר שאף שאנו נמצאים בדור עני, נותנים לנו משהוא, יש את הצדיקים שהקב"ה שתלן בכל דור ודור, אין לנו את ר' חנינא בן דוסא, אבל בכל זאת הקב"ה נותן גם לדור כמו שלנו.

שאלו לרבינו בענין נוסח ברכתו לפעמים 'בר'ה' [ברכה והצלחה] השיב מהגמ' בשבת דף ק"ה א' אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא מנין ללשון נוטריקון מן התורה שנאמר כי א"ב המר"ן גוים נתתיך אב נתתיך לאומות, ע"ש. (מנחת תודה)

שמעתי פעם מרבינו, ב"ה ה' זיכה אותי במצוה שאני מברך וזה מרגיע את האנשים.

שמעתי מהרה"ג ר' ליפא ישראלזון שליט"א שבא קמי זקנו מן הגר"ש אלישיב זצ"ל להתייעץ עמו בענין חולה מסוכן, ובסופו של הדיון אמר לו כיון שבכל דור יש מדור של ברכות שיורד לעולם, ובדורינו זה ניתן לרבינו, תלך עכשיו ותבקש ממנו ברכה, וכשסיפר זאת לרבינו, אמר לו רבינו, אני אומר לך שמדור זה שייך למר"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, ואכן בסופו של דבר חולה מסוכן זה המשיך לחיות עוד שנתיים. פעם התבטא רבינו על כך שיהודים רבים באים לבקש ברכה הא כתוב בתורה 'מברכיך ברוך'.

בשבת אמרתי לרבינו שכבר הגיע זמן לרדת למנחה, וכשירד ראיתי שטעייתי בכמה דקות ומדי מוקדם, התנצלתי בפני רבינו, אמר רבינו לא נורא, עוד כמה יהודים יקחו ברכה.

אחד ביקש ברכה מרבינו ליראת שמים, נענה לו רבינו, לזה לא מועיל ברכות צריך לשבת וללמוד בעצמך! כדי להגיע ליראת שמים, ברכות מועיל לדברים אחרים לא לזה.

אחד ביקש ברכה לזכור כל התורה כולה, אמר לו רבינו תלמד אז תזכור.

אחד ביקש ברכה ליום הולדת, שאל אותו רבינו, האם אתה פרעה [שנאמר יום הולדת את פרעה]? אח"כ ברך שידע את כל התורה.

כשבקשו ברכה לגדול בתורה השיב, תתמיד בתורה אז תגדל תלמיד חכם.

אחד ביקש ברכה להיות תלמיד חכם. אמר רבינו, בשביל זה צריך ללמוד, ברכות לא יועילו אם לא תלמד.

לכמה שביקשו ברכה עבור בנם שיגדל בתורה השיב: תלמד עם הבן שלך אז הוא יגדל תלמיד חכם.

ברך אחד על בתו שתהיה בת תלמיד חכם, ושאלו מאן דהוא, הרי הלה כבר תלמיד חכם איך שייך שיחול הברכה. ענה רבינו לתלמיד

חכם אין שיעור. הביאו לרבינו יהודי יקר ואמרו שעוזר הרבה לאנשים ובעל צדקה גדול, פתח רבינו ב"ב ט' ב' והראה לו "כל הרוףף אחר צדקה

הקב"ה ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה". רבינו ברך רופאים, שיהיה להם עבודה רק ליולדות.

אחד שעובר בדיקות, ביקש, ברכה שלא ימצאו כלום בבדיקות, אמר רבינו לא כך אומרים שלא ימצאו זה לא טוב, אם יש צריך

למצוא, אלא נברך שלא יהיה כלום. אחד שלח מכתב וביקש ברכה. רבינו כתב לו "ה' ירחם", שאלו לרבינו

למה תמיד כותב ברכה והצלחה, ופה כתב ה' ירחם, אמר רבינו מפני שכתב על בחור שהתדרדר רוחנית ובה צריך לברך ה' ירחם.

הנזהר מלשקר יתקיימו כל ברכותיו, דכמו שהוא נזהר שלא ישקר גם מן השמים שומרים שכל מה שיאמר יהיה אמת, ויתקיים. (אורחות יושר)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק

גליון ר"צ
שנה ז' תשע"ח

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למשפחת קלייטן על האישי לשרתם בתמינה

סיפורי חז"ל

צדיק מצרה נחלץ ויבא אחר תתתיו, עבד אחד הזקין והלבינו שערותיו, ומכיון שאיש לא רצה לקנותו שזקן הוא, הלך וצבע שערות ראשו וזקנו ונראה כבחור צעיר, בא לפני רבא ואמר לו קנה אותי לעבד כנעני, אמר לו רבא למה לי לקנותך, והלא יכול אני לפרנס עניי ישראל בכך שאתן להם לשרת אותי, ואני אשלם להם שכרם, שכך אמרו במשנה "ויהיו עניים בני ביתך". הלך העבד אל רב פפא בר שמואל והציע עצמו למכירה, הסכים רב פפא וקנה אותו, פעם אחת אמר לו, לך והבא לי מים לשתות, הלך העבד והוריד את הצבע מעל שערו וזקנו ונראו לבנים כמו שהיו לפני צביעתם, בא העבד אל רב פפא ואמר לו רְאָה שאני זקן יותר מאביך ואתה מבקש שאשרת אותך? עמד רב פפא וקרא "צדיק מצרה נחלץ" זה רבא "ויבא אחר תתתיו" זה אני.

(בבא מציעא ס' ע"ב)

פרשת השבוע

חלב, שנאמר "ולבן שינים מחלב" אל תיקרי "לבן שינים" אלא ליבון שינים (כתובות קי"א) מסופר על ה"סבא" מסלבודקא הגאון רבי נתן צבי פינקל זיע"א שהסביר כך גמרא זו: נצייר לעצמינו איזה הנאה גורם אדם לחבירו בשעה שהוא משקהו חלב, ובפרט בזמן שחבירו מעולף מצמאון או קופא מקור, והלה בא ומשקה אותו חלב חם ומרוה, ויותר מזה אם נראה אדם שכד חלב על שכמו, ומחזור מידי יום ביומו על בתי עניים וחולים, ומשקה אותם בכוס חלב, כמה נעריך את האדם הזה, ובאיזה תוארים של טוב ומטיב נכתיר אותו? והנה באים חז"ל ומגלים לנו, שבלא טירחה יתירה, יש לכל אדם היכולת לגמול חסד עם הבריות במידה יותר גדולה מזו, בכך שיחייך ויראה להם פנים מסבירות מאירות ושמחות, ומתוך כך נראות שינוי הלבנות. וחסד זה גדולה במעלתה ממשקהו חלב.

עד כי יבוא שילה (מ"ט - י') מסופר על חבורת אפיקורסים שישבה ולגלגה על אמונת ביאת המשיח. שמע הרה"ק מבילגוריא זיע"א את שיחתם ופנה אליהם ואמר, אספר לכם סיפור: פעם קרא השועל אל הציפור שבראש האילן בואי רדי נא אלי, סירבה הציפור ואמרה, בוודאי רעב אתה שועל ערום. אמר לה השועל, כלום לא שמעת שהמשיח כבר הגיע וגר זאב עם כבש? לפתע נשמעה נביחת כלבי ציידים, נבהל השועל והחל לברוח. מה לך בורח? שאלה הציפור, הלא משיח כבר בא. כן, קרא השועל, הבעיה היא שהכלבים אינם מאמינים בביאת המשיח.

חכלילי עינים מייז ולבן שינים

מחלב (מ"ט י"ב)

אמר רבי יוחנן, טוב המלבין שינים לחבירו יותר ממשקהו

זמני השבת

זמני יציאת שבת

ירושלים: 5:25 ת"א: 5:26 ר"ת: 6:02

ויחי

זמני כניסת שבת

ירושלים: 4:09 ת"א: 4:23

שואב המים הנסתר

מעשה בשואב המים שבעיירה מסוימת שנקרא בשם ר' יעקב. הוא היה יהודי צנוע ונעים הליכות. הכל אהבוהו וחיבבוהו, שכן בעל לב טוב ובעל חסד היה, שואב המים, ר' יעקב. סדר יומו היה קבוע. מידי יום היה משכים קום עם שחר, לומד שיעור קבוע בתורה והלכה, מתפלל תפילת שחרית בניגון ובנעימה, ולאחר כל זאת היה שואב המים מתפנה לעבודת יומו. הוא היה יוצא יום-יום אל מחוץ לעיר, ממלא את חביות המים מן הנהר ומחלק את המים ללקוחותיו ביושר ובאמונה. כסף רב לא השתכר מעבודה זו, אך מעולם לא התלונן. מסתפק במועט היה ר' יעקב ושמח בחלקו ובכל אשר לו. הבריות רחשו לו כבוד. כאדם ישר, שעמל על פרנסתו, וכיהודי יודע ספר.

על כן, רבה הייתה ההפתעה כאשר ביום מן הימים החל ר' יעקב שואב המים להתהלך ברחוב, קופסת מתכת בידו אשר שימשה כקופת צדקה והוא מקבץ נדבות. בתחילה חשבו האנשים שזהו מעשה חד-פעמי. אולי הוא חייב לפרוע איזה חוב מעיק? או שמא מצבו דחוק זמנית? אך עם הזמן נוכחו, שעיסוק חדש זה היה לתופעה קבועה. בשעות הפנויות ממלאכת שאיבת-המים, היה ר' יעקב עוסק באיסוף תרומות וקבוצ נדבות למטרה בלתי נודעת. עם הזמן החלו הבריות לרנן אחריו: "מה הוא עושה בכסף?", "מדוע אין הוא יכול להסתפק בשכרו משאיבת-המים?" היו מן התושבים שהביעו בקול רם את זעמם על שואב-המים המבקש להתעשר על חשבון הצבור. השמועות והרינונים הגיעו גם אל רב העיירה.

לא חלף זמן רב ור' יעקב קיבל לביתו הזמנה, ובה הוא מתבקש לסור לביתו של הרב. בביתו של הרב, התקבל ר' יעקב שואב המים בנועם ובחביבות. הרב החל להתעניין בשלזו ולשאלו על מצבו ועל ענייניו. ר' יעקב הבין מיד את מטרת השיחה וענה בקצרה: "הפרנסה אכן אינה ברוח", אמר לרב, "אך כהרגלי, ב"ה מסתפק במה שיש. ומודה לה' הטוב יום יום". הרב הופתע מתשובתו. הוא סבר שר' יעקב יספר על קשיים כלכליים ועל בעיות פרנסה, ולהפתעתו, הנה הוא שמח וטוב-ללב כבימים ימימה, ואין בפיו כל טרוניה. מבלי כל שליטה פרצה

השאלה מפיו מאליה: "מדוע, אם כן, הינך מקבץ נדבות בשוק?" דממה מתוחה השתררה בחדר. ר' יעקב לא זע ולא נע. הוא עמד דומם והרכין את ראשו, קפץ את שפתיו והחריש. הרב עודדו: "אינך צריך לחשוש, ר' יעקב בני. יכול אתה לספר כל שבליבך, ואשתדל לעזור לך". אך גם דברים אלו לא הועילו. ר' יעקב שתק כדג ולא היה מוכן לפצות את פיו.

הרב ניסה שוב ושוב לדובב את בן שיחו ולשדלו בדברים על מנת שיספר לו את פשר עיסוקו החדש כקבצן - אך לשווא. שתיקה זו התפרשה כהודאה באי הצדק. הייתה לרב הרגשה, שר' יעקב עצמו חש עתה, שמלאכת הקבצנות לא הייתה הוגנת, ועל כן הוא נמנע מלהשיב. הוא לא רצה להכביד עליו ורק ביקשו לחדול ממלאכה זו. תגובתו של ר' יעקב הייתה שוב שתיקה מוחלטת. כשראה הרב כי הוא אינו נענה בחיוב, חזר על בקשתו, הפעם ביתר תקיפות. ר' יעקב הבין שאין הוא יכול להמשיך בשתיקתו ובשמירת סודו, ומלמל: "אי אפשר. לא אוכל להבטיח זאת שאפסיק את איסוף הצדקה". תמיהתו של הרב הלכה וגברה, ועימה גם החלה סבלנותו פוקעת. הן לא נשמע כדבר הזה. הרב שואל ואין משיבים לו, דורש ואין נענים, מתעניין ואין משתפים פעולה. הוא פנה אל ר' יעקב בחריפות: "כך אין הדבר יכול להמשיך. או שתסביר לי לשם מה הינך מקבץ נדבות, או שתחדל מכך מיד!".

דלת חדרו של הרב נפתחה בפתאומיות, שעה בה היו דנים הרב ושואב המים במלאכת הקבצנות. בפתח נראה משה הנגיד, אחד מעשירי העיר. הוא נראה נתון בהתרגשות עזה. והתפרץ בדבריו לכיוון הרב: "רבי!", קרא כשכולו רועד מהתרגשות, "ר' יעקב זה צדיק הוא, צדיק נסתר!". משה הנגיד שאף אויר מלוא ריאותיו והחל להתנצל על התפרצותו הפתאומית. "המתנתי בחוץ כדי לשוחח עם הרב בעניין מסוים. ישבתי קרוב לדלת ובחוצפתי הרבה האזנתי לשיחה ושמעתי את הדברים. הרגשתי כי חייב אני להתערב בשיחה. אין בפי מילים לתאר את גדלותו של ר' יעקב היקר". עתה הוא הפנה מבטו אל ר' יעקב: "אין לך מה להסתיר, ר' יעקב. ספר לרב הכל, ספר לו". דמעות בצבצו בעיני הנגיד, הוא פרץ בבכי חרישי, יצא מהחדר, וסגר אחריו את הדלת.

משל ונמשל

מה נעשה בבוא הזמן

משל לעשיר אחד שהיה מהלך ברחובה של עיר, ופגש באדם פלוני עני ממכריו, אמר לו הלה במטותא ממך עשה עמדי חסד והלווה לי אלף רובלים, אומר לו העשיר הכיצד אעמוד ואתן לך כסף רב כל כך, הייתכן לתת לך הכל ולעניים אחרים לא אתן כלום? הן במקום לתת לך את כל האלף, יכול אני לתת הלוואות של מאה לעשרה אנשים ולסייע ידי כולם. פותח העני ושופך לפניו מרי שיחו: כבודו הלא מכיר אותי ויודע שלפנים גם אני עשיר הייתי, אלא שירדתי מנכסי ועתה נצרך אני לעזרת אחרים, אם כבודו יתן לי הלוואה זו שביקשתי, הרי זה מעמידני ממש על רגלי, ואפשר ואוכל לחזור למעמדי שהיה לי לפנים, שכן עסק הגון נודמן לי ולכך אני זקוק לכסף זה. אי הכי שאני, חשב בלבו העשיר, אם אפשר בהלוואה זו להעמידו על רגליו, כדאי הוא וראוי שאתן לו את הסכום המבוקש. ברם אותו עני לקח את הכסף ולא עשה בו כלום, צררו בצרור והטמינו במגירת השולחן ונשאר קבצן כשהיה, משהגיע מועד הפירעון הוציא העני את צרור הכסף והחזירו לעשיר כמות שהוא, נתן העשיר עיניו בשטרות והבחין מיד כי אלה הם אותם שטרות ממש שנתן לו בהלוואה אף מונחים היו זה על גבי זה באותו סדר, נתכעס העשיר ואמר: הכיצד לקחת ממני סכום גדול כזה? באמתלא שאתה זקוק לו כדי לעשות בו סחורה, ולבסוף מונח היה אצלך כאבן שאין לה הופכין ולא השתמשת בו כלל, הרי יכולתי לסייע בו ידיהם של עשרה נצרכים, היאך מלאך לבך לעשות דבר כזה?

הנמשל: השם יתברך נפח בקרבנו נשמת חיים סגולת יקר שאין ערוך לה, שהודות לה אנו יכולים לעשות עסק בעולם הזה ללמוד תורה ולקיים מצוותיה, ואילו אנו ברוב סכלותנו מניחים לסגולה זו בקרן זוית, ואיננו משתמשים בה כלל, מה נעשה איפוא בבוא הזמן ונידרש להחזיר את האוצר לבעל הפקדון, והוא יראה שחפץ יקר זה שנתן לנו לא הפקנו ממנו כל תועלת, מה תשובה נשיב לבעל הפקדון בבוא יום הפרעון?

(הגה"ק "חפץ חיים" זיע"א)

עתה לאחר שקיבל את רשותו של משה הנגיד, הייתה לו האפשרות לספר. פתח ר' יעקב את סגור ליבו וסיפר: ר' משה הנגיד הינו אחד מלקוחותי הקבועים, במשך כל השנים היו ובני-ביתו משלמים את שכרי עבור שאיבת המים בו במקום. לפני כמה חודשים קרא לי ר' משה וביקש שאסכים לקבל את הכסף בסוף החודש, הסכמתי. פעם או פעמיים הוא אכן שילם את שכרי בסוף החודש, ולאחר מכן חדל לשלם. בוקר אחד, כשדפקתי בדלת ביתו ובידי כד המים, פתחה אשתו את הדלת. בעלה לא היה בבית והיא נצלה את ההודמנות כדי לספר לי את האמת על סיבת אי-התשלום. רק התנתה שלא אספר זאת לאיש. היא גילתה בפני, כי העסק המשגשג שבבעלותם הדרדר, והם ירדו מנכסיהם. מעתה אינם אלא עניים מרודים, אך הם מנסים בכל כוחם למנוע את פרסום הדבר. סיפורה נגע ללבי, המשיך ר' יעקב בדבריו, כשהרב ישוב המום על כיסאו. החלטתי לעזור למשפחה זו ככל יכולתי ולמנוע ממנה חרפה. כך התחלתי לאסוף תרומות, ואותן מסרתי לגברת הבית, תוך השתדלות שהדבר לא יוודע לאיש. אני מודע ללעגם של בני העיירה הבזים לי על שאני מקבץ נדבות. אך אינני מתפעל מהם כלל וכלל. אני נחוש בדעתי להוסיף לתמוך במשפחתו של משה, עד שירווח לו. ר' יעקב סיים את סיפורו והשפיל את עיניו. ימחל-נא לי כבוד הרב, אמר בהכנעה, אך לא יכולתי להבטיח לו שאפסיק ממנהגי זה מחד, ומאידך לא יכולתי לספר לרב מבלי הסכמת הגביר, שכן הבטחתי לא לגלות את הסוד.

הרב לא יכול היה להשתלט על רגשותיו ועל סערת רוחו. שואב המים שישב מולו מבויש ונכלם, ונחשב עד לפני רגע כקבצן חוצפן, לבש עתה בעיניו דמות אצילית של צדיק בעל נשמה נעלית, של בעל צדקה וחסד לשמה. אני צריך לבקש את סליחתך, ר' יעקב יקירי, אמר לו הרב, הלוואי שירבו כמותך בישראל, אשריך עלה והצלח, ואף הנני מוסיף מעתה את המלצתי עבור מעשי הצדקה והחסד שלך.

צ'ין אדם לחברו

לשמח נפש נבאה

בין תלמידיו שבויילנא נמנה אברך אחד שהגה"ק רבי ישראל סלנטר זיע"א הכתיר אותו בתואר עילוי. אחרי נישואיו התחיל בעסקים, ובשעותיו הפנויות היה בא לבית מדרשו של ר' ישראל להתפלפל עם התלמידים. באחת התקופות נתערערו עסקיו ונפשו היתה מרה עליו. פעם בא לבית המדרש ושאל קושיה חמורה, התלמידים לא ידעו לתרצה. כשבא ר' ישראל הציעו לפניו את הקושיה הזאת, ר' ישראל כאילו השתומם מאד מחריפותה וגם הוא לא תירץ אותה. כשהלך אותו אברך, אמר ר' ישראל, ידעתי שרוחו נבאה עליו, ומצאתי הזדמנות לשמח את לבו ולהניח את דעתו, שיחשוב שמידת חריפותו כה גדולה עד שגם אני אין בכוחי לפרק את קושיותיו.

מחול לך מחול לך

מסופר על הגאון רבי יהודה צדקה זיע"א ראש ישיבת פורת יוסף, שפעם בא לפניו איש חשוך ילדים והפציר בו שיברכו בבנים, אבל הוא השתמש והעיר לאותו אדם, שאינו כדאי לדחוק את השעה, וכפי שאמרו רבותינו (ברכות ס"ד) כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו. לאחר מכן היכהו לבבו אולי פגע ברגשות הזולת וציער אותו, ויחפש אחריו לפייסו בדברים ולבקש בהכנעה את סליחתו, ולא הירפה מן האיש

עד שהגיד לו בפה מלא מחול לך מחול לך.

אהבת ישראל

נוהג היה הרה"ק ה"אהבת ישראל" מויזניץ זיע"א להשתדל עבור יהודים המטים ליפול ולהקימם על רגליהם. סיפר יהודי לא דתי לשעבר, שלא הכיר את הרבי כלל, כל שנה הייתי נוסע לשם ריפוי לעיר המרפא קרלסבד בה שהה גם הרבי מויזניץ, אך אף פעם לא נכנסתי אליו. באחד הימים קיבלתי מביתי מברק המבשר לי, כי נפתח נגדי משפט חמור, ואני צפוי למאסר למשך שנים רבות, כדי לקדם את פני הרעה, צריכים לשכור עורכי דין טובים הדורשים סכום עצום, אותו יש להמציא להם תוך שבועיים. הסתובבתי אובד עצות וחשבתי שהגיע הקץ לחיי. חברי יעץ לי להכנס לרבי, סירבתי, ולבסוף בלית ברירה נכנסתי אל הרבי. מתון מרירתי פרצתי בכבי וסיפרתי לו מצרתי. נתן לי הרבי את הסכום בהלואה, על אף שלא הכירני מעולם. בירך אותי שאזכה במשפט וכך היה. עברו מספר חודשים חזרתי ופרעתי כל חובי, רציני להודות לרבי אולם הוא דחני ואמר, הרי ה' יתברך עזרני ונתן לי ממון כדי לעזור ליהודים. מרוב התפעלות מטוהר מדותיו של הרבי, שניתי אורח חיי, והתחלתי לשמור שבת ולקיים מצוות כמו שהתנהג סבי, על אף שאבי כבר לא הלך בדרך זו.

תילולא דצדקיא

שבת קודש י"ב טבת

הרה"ק רבי משה הלוי סופר מפשעווארסק ב"ר יצחק (אור פני משה - תקס"ו) הרה"ק רבי מרדכי חיים סלונים ב"ר יהודה לייב (תשי"ד)

יום ראשון י"ג טבת

הרה"ק רבי משה מלעלוב ב"ר דוד (תרי"א) הרה"ק רבי מנחם מענדל מווישאווה ב"ר ישראל מויזניץ (תש"א)

יום שלישי ט"ו טבת

הרה"ק רבי רפאל מבראשיד ב"ר יעקב יעקיל (תלמיד רבי פינחס מקאריץ תקפ"ז)

הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנא ב"ר איתמר (תשל"ח)

יום חמישי י"ז טבת

הרה"ק רבי אפרים פישל מסטריקוב ב"ר יוסף יהודה לייב (תלמיד המגיד - תקפ"ב) הרה"ק רבי אריה לייב ליפשיץ ב"ר חיים (אריה דבי עילאי - תר"ו)

הרה"ק רבי יעקב ב"ר זאב (המגיד מדובנא תקס"ו)

יום שישי י"ח טבת

רב הונא בר מר זוטרא (ד"א - תשפ"א) רב משרשיא בר פקוד (ד"א - תשפ"א)

הרה"ק רבי צבי אלימלך ב"ר פסח (בני יששכר - תר"א)

הרה"ק רבי אלימלך מרידניק ב"ר מנחם ישכר בער (תר"ט)

הרה"ק רבי משה מקאריסטוב ב"ר מרדכי מטשערנובל (תרכ"ו)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" ו"מפרסם יוסף הר"ם" על המצוות.

הדחת כלים בשבת (ג')

א) אם אין לו כלים אחרים נקיים, רק כלים יקרי ערך, שאינו משתמש בהם רק במקרים מיוחדים, מותר לו להדיח הכלים המלוכלכים. (שו"ת בצל החכמה ח"ד סימן ק"ל)

ב) אין להדיח כלים המיוחדים לשימוש בשבת, לצורך שבת הבאה. (תהילה לדוד סימן ש"ב ס"ק י')

ג) אם נתרבה כלים מלוכלכים שמאוסים עליו, ומדיח אותם כדי שהבית יהיה נאה יותר לכבוד שבת, מותר אף שאין צריך אותם להשתמשות. (שו"ת מהרש"ג סימן ס"א)

ד) מותר לשרות כלים במים אחר הוצאת התבשיל ממנו, כדי שלא ידבק שארית המאכל בדופני הכלי, אבל אם כבר נדבק שארית המאכל בדופני הכלי, אסור לשרות הכלי במים בשבת. (שו"ת מחזה אליהו סימן נ"ה)

נדבת

הרה"צ ר' חיים מרדכי ראזענבוים שליט"א
לע"נ הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנא
ב"ר איתמר זיע"א
נלב"ע ט"ו טבת. תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

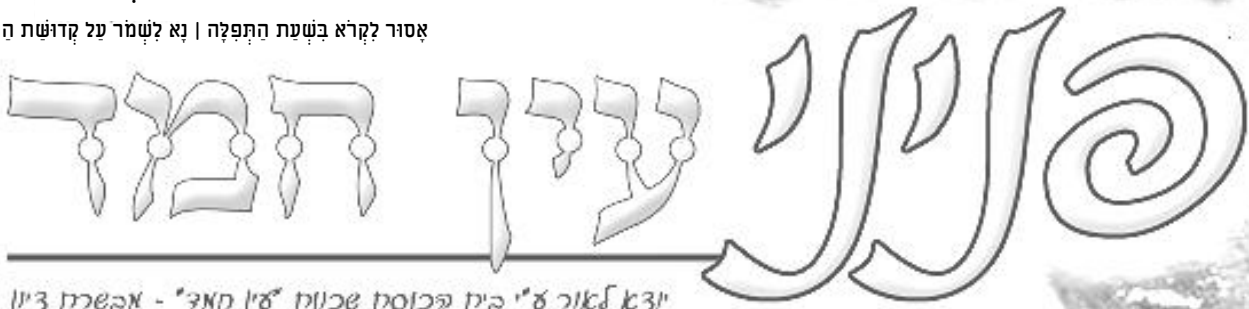
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

פְּרֻשַׁת וַיְחִי | תשע"ח

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמַר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיּוֹן

ויצא לאור ע"י בית הכנסת שכולנת ע"ן חאג" - אגשרת ציון

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשַׁת וַיְחִי – יְהוּדֵי נְהִיגָה

"וּלְבָן שְׁנַיִם מִחֻלָּב" (בראשית מט, יב)

התלמיד, שהיה נוכח במקום נדהם מן ההעזה שהייתה לאותו יהודי, וטרם הספיק להגיב, המשיך האורח ואמר: "ובכן, מציע אני לקרוא גם לרבנית, כדי שתהיה גם כן נוכחת ושתשמע את ההסבר ותראה, כיצד יש להפריש תרומה ומעשרות, וכדאי להאזין לדברים שאומר היטב".

הוא ביקש כוס יבשה והראה לרב ולרבנית את כל תהליך הפרשת תרומות ומעשרות בפרוטרוט, תוך כדי שהרב מתעניין בדבריו ושואל שאלות בכל שלב ושלב.

תוך כדי ההסבר הניחה הרבנית את ידה על השולחן ונשענה עליו, מבלי להתבלבל פנה האורח אליה ואמר: "נא להוריד את היד מהשולחן, זה מפריע לי!".

ולא זו בלבד, כשסיים את 'הסברו המלומד' פנה אל הרב ובירר: "האם כל שליבי התהליך הובנו כדבעי?". ורק כאשר היה משוכנע בכך, קם ועזב את הבית.

כשיצא, אמר התלמיד לרב: "רבינו, בקושי רב הצלחתי להתאפק מלגעור באותו יהודי, להוכיח אותו על עזותו ולשלוח אותו מכאן, איפה כבוד התורה?"

נענע רבי זיידל אפשטיין את ראשו בשלווה ואמר: "אינני מבין אותך, אתה רואה יהודי נהנה, מדוע זה מפריע לך?!"

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

בגמרא (כתובות קיא ע"ב) מובא שאמר רבי יוחנן: טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב, שהרי נאמר: "וּלְבָן שְׁנַיִם מִחֻלָּב" (בראשית מט, יב). אל תקרי לבן שיניים אלא ליבון שיניים.

לעתים יותר קל לטרוח עבור הזולת באופן טכני, מלהעניק לו חיוך ותחושה טובה, אולם דווקא נתינה זו הינה מובחרת יותר.

דוגמא מאלפת לחסד זה, אנו מוצאים אצל רבי זיידל אפשטיין זצ"ל (ששימש כמשגיח ישיבת 'תורה-אור' בירושלים), כפי שהעיד תלמידו בספר 'לעבדו בלבב שלם':

ימים ספורים לאחר שהגיע רבי זיידל אפשטיין ארצה, נכנס תלמידו לבקרו, הרב קיבל אותו במאור פנים, כדרכו והגיש לו שתייה, תוך כדי שהוא מתנצל:

"מקווה אני שההכשר של השתייה טוב עבורך, עדיין אני חדש בארץ ישראל ועוד לא הספקתי להתעניין, מהו ההכשר שעליו סומכים כאן".

כעבור מספר רגעים נכנס לחדר יהודי נוסף, אשר אף הוא הגיע להקביל את פני הרב, גם הוא התקבל במאור פנים ונתכבד בשתייה.

אולם הלה לא חשב להסתפק בביקור נימוסין בלבד, וכעבור רגעים אחדים פתח את פיו ואמר: "רבינו חדש בארצנו הקדושה, ואולי איננו יודע, כיצד יש להפריש תרומות ומעשרות, האוכל להראות ולהסביר לרב כיצד מעשרים?".

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
משפ' שטרית
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
עינת בת רחל ברכה
רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
שלמה ודנה דוד וב"ב
קסירר אפרים וב"ב
י.מ.יש כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה נינט
עמית בת טובה
נתנאל בן ג'ינה
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה
טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה
שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית
אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר
נועה בת מזל טוב
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בת פרחה- בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה
אסתר בת סוליקה סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר דינה בת מזל
יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה
תמר פורטונה בת מיסה רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה
שלו בן מזל פתימה אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה קסנש בת דגטו
יצחק בן חנון ר' אליעזר בן עטיה

30/12/2017		י"ב טבת תשע"ח	
פרשת ויחי			
הפטרה: "ויקרבו ימי"- מלכים א' ב'			
ר"ת	יציאה	כניסה	י"ב
17:53	17:22	16:10	י"ב
17:48	17:19	16:26	ת"א
17:48	17:18	16:25	חגיגה
17:53	17:22	16:30	ב"ש

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ויליד אלחנן רפאל בן איריס ויליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	---	--	--

שׂוֹאֵל וּמְשִׁיב בַּהֲלָכָה – בְּשֵׁר וְחֵלֶב- חֶלֶק ב'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

מה דינה של חלה שחוממה על סיר בשרי?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

חלה שמונחת על סיר בשרי סגור היטב ולא יוצאים מהסיר אדים על החלה, מותר לאכול את החלה עם חלב. ובפרט כאשר יש נייר כסף המפסיק בין המכסה לחלה, החלה נשארת פרווה. אולם אם החלה קיבלה טעם בשר כגון, שמכסה הסיר לא היה סגור היטב, אסור לאכול את החלה עם חלב. **מקורות:** שו"ע (יו"ד סימן צ"ג ס"ג) וז"ל: פת שאפאו עם הצלי וכו', אסור לאכלם בחלב. והני מילי בתנור קטן, אבל בתנור גדול המחזיק שנים עשר עשרונים ופיו פתוח, מותר. ראה עוד בש"ך (יו"ד סימן קה ס"ק כב) דבלוע מכלי יוצא לאוכל כדי קליפה. ובפרי מגדים (או"ח פתיחה לסימן קעג) כתב, דכשיש בו רוטב בולע יותר מכדי קליפה. ובפתחי תשובה (יו"ד שם אות יג) כתב להקל. אולם אם הניח את החלות על נייר כסף או בתוך תבנית וכדו', הרי זה מכלי לכלי שאם יבש ביניהם לא נפלט כלל ומותר לגמרי. וכמ"ש הרמ"א (יו"ד סימן צב).

וכן הדין לענין שאר מאכלי פרווה שהונחו על סיר בשרי כדי לחממם, אם המכסה סגור באופן שלא עלו אדים למאכל [או שהמאכל עטוף היטב], אין צריך להמתין לאחר אכילתו.

מְחֻשְׁבָּה עַל הַזֹּולַת

עד כמה רבותינו עבדו על מידותיהם - זאת ניתן ללמוד מהסיפור הבא, אותו סיפרה בתו של הגאון רבי מרדכי גיפטר צ"ל ראש ישיבת טלז: רעייתו של רבי מרדכי נולדה **בערב יום הכיפורים**. בכל ערב יום כיפור היה רבי מרדכי עצמו טורח ומכתת רגליו לקנות פרחים לרעייתו לכבוד יום הולדתה. על אף היותו שקוע בלימודו, ובמיוחד בעיצומו של ערב יום כיפור, ועל אף שאין זה כבודו של ראש הישיבה, שיראוהו מהלך בערב יום כיפור וזר פרחים בידו. ואף בערוב ימיו, כשכבר קשתה עליו מאד ההליכה, היה מזמין רכב, שיקח אותו לחנות הפרחים.

וּבְלִבְד שְׁלֵא לְבִישׁ

להלן סיפור מופלא מתוך 'רבי אהרן לייב' ובו ניתן לראות, עד כמה נזהרו רבותינו שלא לבייש אף אחד. באחד הימים קיבל מרן הגאון רבי אהרון יהודה לייב שטיינמן שליט"א את הקהל בעודו יושב במקומו על מיטתו. אחד הנכנסים הניח על הכרית שליד רבינו את הקערה לנטילת ידים ובה ספל מלא מים (הספל היה מכוסה, ולכן מי שהניח את הקערה לא חשב, שהמים עלולים להישפך). לפתע הזיז מאן דהו את הספל, והמים נשפכו על המיטה. הרב לא סובב את ראשו כדי לראות, מדוע נשפכו המים ומי שפכם, כדי שלא לבייש. הוא המשיך לשבת ולדבר עם הנוכחים, כאילו לא קרה מאומה. **רק אחרי שכולם עזבו את החדר, התברר, כי כל בגדיו רטובים, ואף היה צורך להחליף את כל המצעים.**

בֵּין אָדָם לְחֵבֶרוֹ

עד כמה עלינו ללמוד מרבותינו, כיצד לעבוד על המידות ובייחוד בין אדם לחברו. ראש רבני תורכיה בדורות האחרונים היה הגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל. אולם, לצד גאונותו, היה זהיר עד מאד בדברים הנוגעים ל"בין אדם לחברו". כל כך הייתה רבה זהירותו בעניין זה, עד שרגיל היה לומר: "זכני ה' לצאת ידי חובה, במה שנוגע לעבודתו יתברך - כשם שאני יוצא ידי חובת הבריות".

פעם אחת היה הרב מהלך בדרך, והנה גברה עליו עייפותו, והוא פרש לפינה צדדית, שם ישב ונמנם מעט. לפתע חש במאן-דהוא השולח יד אל חיקו. הוא פקח קלות את עיניו, והבחין, כי יהודי קשה-יום מנסה לגנוב ממנו את צרור המעות המונח בחיקו. באותם רגעים הבין הרב כי אם ירים את קולו ויניס את הגנב, יביא הדבר לידי הלבנת פנים, שכן המקום היה הומה אדם באותה שעה, ובוודאי יבחינו במעשיו העוברים ושבים. מסכן הוא, שנשכל במעשה זה כדי להאכיל פיות ילדיו הרעבים. לבסוף, מה עשה? **שם עצמו כישן, והניח לגנב ליטול ממנו את כספו. מוכן היה לוותר על ממונו, ובלבד שלא לבייש יהודי רביים.**

מְנוּיִים

לקבלת העלון חנם ב-email:
מידי שבוע, שלח את כתובתך אל:
PnineEH@gmail.com

הַקְדָּשַׁת הָעֵלוֹן

נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זוג הגון,
חזרה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084
כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 א ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 9076926

לְשִׁאלוֹת בַּהֲלָכָה

לשאלות נא לפנות לרב
אליהו חיים פנחסי
בטל" 052-6329144

האדמו"ר הרב אלטר אלעזר מנחם בידרמן זצ"ל **מלעלוב** – נולד ב-ד' אב ה'תרצ"ה (1935) בין חומות ירושלים עיר הקודש. נקרא ע"ש זקינו הרה"ק מרן רבינו אלעזר מנחם מלעלוב וע"ש דוד אביו הרה"ק ר' אלטר מסוסנובצא. בשנים ה'ת"ש-ה'תש"ה (1944-1949) תנאי הקיום היו קשים ביותר, ואביו הגיע למצב שאפילו לחם בלבד לא היה לו, נאלץ לעבור לתל-אביב (בהמלצת האדמו"ר ר' שלמה גולדמן מזוועהל).

בילדותו למד בת"ת חב"ד בת"א, שם ספג תורה וחסידות במידה גדושה. כבר באותם ימים ניכרו בו גינוני קדושה. בימי בחרותו למד בישיבה למצויינים "תפארת ציון". רבינו היה חלוש מאוד, ועדיין נחשב מעילויי הישיבה, וכן סיפרו עליו כי התמיד מאוד בלימוד התורה הקדושהוכך עלה ונתעלה. לאחר מכן עבר לישיבת לומז'א בפתח תקווה. הרביץ תורה ודעת בישיבת לעלוב בת"א ומסר שיעורים תמידין כסדרן מדי יום ביומו.

לאחר פטירת אמו פתח את ישיבת כולל האברכים שם השקיע כל כוחו ומרצו, כדי שילמדו בהתמדה בלימוד רצוף ובתענית דיבור, להרבות כבוד שמים. בעל יראת שמים עצומה. שקדן עצום. ענוותן. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. סיגף עצמו בתעניות. קירב רבים לאבינו שבשמים. ביקש לעזור לכל אדם. כאשר הבחין, שיש למישהו מצוקה, פנה אליו כדי לסייע לו. בכה רבות לבורא על צרותיהם האישיות של יהודים בפרט ועל עם ישראל בכלל.

חסידיו בארה"ב מציינים ברטט, כי בכל עשרות שנות הנהגתו, לא נמצאה אפילו משפחה אחת ששיחרה לפתחו ולא זכתה להיפקד בדבר ישועה ורחמים, אם בזש"ק ואם בזיווגים הגונים אף אלו שלא היו יכולים להיושע בדרך הטבע. בעל אהבת ישראל מופלאה. כיהן כאדמו"ר בבית-מדרשו של אביו. ידע את יום פטירתו והלך באותו היום והודה למנהלי המוסדות ונפרד מהם על אף שמעולם לא נהג כך. נפטר ב-י"ד טבת ה'תשס"א (2001). חי כ-66 שנים.

אביו: האדמו"ר ר' משה מרדכי. **אמו:** מרת עטיל. **ילדיו:** האדמו"ר ר' דוד (ממלא מקום אביו בבני-ברק), האדמו"ר יעקב יצחק (מכהן כאדמו"ר בבורו-פארק, חתן ר' מנחם קליין), ר' חיים יוסף (ראש ישיבת פנים מאירות), המשפיע ר' אלימלך, המשפיע ר' נחמן. **מרבותיו:** ר' רפאל כהן, ר' שאול ברוק, ר' אברהם ישעיהו קרליץ (החזון אי"ש), ר' מיכל יהודה ליפקוביץ

○ יפר מקורבו של רבינו ר' חיים ראט הי"ו מארה"ב: כשהייתי צעיר יותר, יום אחד הלכתי לתומי למקום מסוים, כשבדי תיק עם כסף רב ואלפי מסמכים יקרי ערך, ששייכים למפעל ענק שבבעלותי וששמרתי עליהם מכל משמר, אך לפתע כשקמתי ממקומי לחזור לביתי, אני מגלה לחרדתי כי כל התיק ותכולתו היקרה נעלמו.

עולמי חרב עליי, לא ידעתי מה אעשה, יאוש התגנב ללבי, וכך באתי לבית מדרשו של רבינו, כשראה אותי רבינו שם לב למצב רוחי הקודר, ושאל אותי: "מדוע פניך רעות היום, שמא דבר מה אירע עמך?" ואני שפכתי שיחי בבכי ובצער גדול על תיקי יקר הערך שנעלם ממני, ואיני יודע, מה אעשה.

רבינו שמע את כאבי הגדול אמר לפליאתי, באופן ברור: "גנב לקח ממך את התיק, ואל תחשוש, כי הגנב ימצא, בעזרת השם, ולא רק זאת, אלא כל האבידה תימצא עוד הלילה עם כל תכולתה ב"ה". נדהמתי לשמע דברי רבינו, שהבטיח לי, כי אין לי מה להיות שרוי בדאגה, אך אמונת חכמים איתנה הייתה לי, וחכיתי כיצד יעבור עליי הלילה. ואכן לא יאומן: מדברי רבינו לא נפל דבר, לאחר מספר שעות אני מקבל טלפון מהמשטרה בעיר, שמצאו תיק שבו, יש מסמכים רבים וכסף רב, והם מבקשים שאבוא מיד לתחנת המשטרה, כדי שאוכל לתת סימונים, כי אכן מדובר בתיק אותו איבדתי.

הלכתי לתחנה בלב חושש, מצד אחד אולי מצאו תיק, אבל אולי את המסמכים יקרי הערך לא ימצאו שם, ומצד שני - מה עם הכסף הרב שהיה שם. אולי השודד כבר רוקן את כל הכסף? אבל כחסידי נאמן לרבו הרחקתי מחשבותיי מכך, כי הרי רבינו הבטיחני נאמנה, כי כל התיק ישוב אליי ללא שום חסרון.

וכך באותן מחשבות אני נכנס למשרדי תחנת המשטרה, הראו לי את התיק היקר, וכך בזמן, שאני מוסר עדות וגם פרטים נוספים, מגלה לי השוטר, כי מדובר בגנב מומחה, שהצליח לכייס ממני את כל התיק, אך הם לא מצליחים להבינו, איך לא נעלם דבר מהתיק, הוא הביא לי את התיק, ואכן לא נפלו דבר מדברי רבינו, גם המסמכים היקרים וגם הכסף הרב נמצאו בתיק, לא חסר דבר.

החסיד הישיש ר' חיים הרבסט זצ"ל, מחשובי חסידיו צאנז ובאבוב ובצעירותו משמשו בקודש של הרה"ק מוויליאפאלי זי"ע - ובאחרית ימיו התדבק ברבינו והיה לחסידו הנלהב חלה ל"ע במחלה קשה, מצבו התדרדר, ורבינו אינו מסיח דעתו בהעתרתו עליו בתפילה לרפואה שלימה. בליל שבת קודש האחרון בארה"ב, אף עלה רבינו זי"ע לבקרו בביתו עם קבוצה מצומצמת של מקורביו. רבינו מתעניין כל יום ויום אצל מקורביו בחו"ל ובני המשפחה, לדעת מה מצבו של חיים בן חיה.

במוצאי שב"ק י"ב טבת התבקש ר' חיים לעולמו. מתקשרים להודיע על כך לרבינו, משענה הטלפון שאל רבינו על אתר: "מה עם חיים בן יוסף?!". הפעם הוא הזכיר אותו בשם אביו, מה שאין כן בכל פעם שאל עליו בשם אמו... דבר פטירתו של זקן החסידים לא נסתר ממנו וראינו עין בעין את רוח-קודשו. ארונו הוטס לארץ הקודש, ורבינו ליווהו בדרכו האחרונה.

וגדלה עם הזמן והציקה לנו מאד. בתחילה שילמה בעבור שלושה חודשים מראש, הצ'קים נפדו והכל היה בסדר. לאחר מכן ניגשנו אליה וביקשנו לקבל המחאות בעבור החודשים הבאים. "צריך להיכנס מהביטוח לאומי, אבל החודש אני צריכה להוציא הרבה כסף על תרופות, אז אני אתן המחאה לחודש הבא, בסדר?".

היא חייכה ורשמה המחאה לחודש הבא. יומיים לפני תאריך ההפקדה פנתה אלינו ואמרה: "אל תפקידו את הצ'ק, כי אין כיסוי". ניסיתי להסביר, שלקחנו חובות כדי לבנות, אולם היא לא הבינה. "מה לעשות? שאני אישן ברחוב?! חכו סבלנות. אני אישה זקנה". בכל פעם שדיברנו, הייתה אומרת: "אני צריכה לקנות תרופות. מה לעשות? לגור ברחוב?!" מצד אחד ריחמנו עליה. מצד שני, שילמנו בעמל רב את חובות הבנייה. נוצר מצב, שהדירה לא רק שלא מימנה את עלותה, אלא גם הייתה מקור להוצאה.

בשלב מסוים הלך בעלי לרב לשאול איך מוציאים דיירת קשישה ומבוגרת מהבית?! אישה ערירית, שאיש בעולם אינו דואג לה, כיצד שייך לעשות דבר כזה?! הזמן עבר, וכל חודש שהסתיים, גרר חוב נוסף. בסופו של דבר, החליט בעלי, שהוא לא מסוגל לגרש אישה קשישה, שהסתמכה על יהודים רחמנים. היינו יכולים להרוויח עוד 3,000 שקלים לחודש, אבל לא היינו מסוגלים לגרום לאישה הזו לחיות את שארית חייה עזובה לנפשה.

האישה הערירית התגוררה אצלנו במשך חמש שנים! שנים שבהן כיבדה את אורח החיים שלנו והתקרבה אל היהדות. חשבנו לעצמנו שעל אף שמדובר באישה, שגילה נוסק לתשעים, היא בתו של הקב"ה, והוא רוצה את התשובה שלה.

יומיים לפני שנפטרה, היא לא הרגישה טוב והזמינה אמבולנס. שאלנו, אם לבוא איתה, והיא השיבה שלא. אחרי יום הגענו לבקר, והחלטנו לעשות תורנות בין כל השכנים. סיפרנו לה על התורנות, והיא הייתה מאושרת. אבל למחרת היא נפטרה.

כל השכונה הגיעה להלוויה. איש לא ישב עליה 'שבעה'. השכנים ארגנו תפילות בביתה, והילדים התכנסו לומר תהילים. אחרי ה'שבעה' התפנינו לפנות את חפציה. כשפינינו את השידה, מצאנו מכתב במגירה מעו"ד, שעליו היה כתוב 'צוואה'.

היא כתבה, שלא ידעה שתרגיש כאן טוב כל כך. היא החליטה להפסיק לשלם ולראות, אם אנחנו נחמדים רק בגלל הכסף. התברר לה, שהיינו נחמדים, כי אנחנו יהודים גומלי חסדים, ולכן היא רוצה להשיב לנו, יש לה דירת שניים וחצי חדרים בתל אביב בעבורנו.

עם הצוואה פנינו לעו"ד, והדירה נרשמה על שמנו. לא חשבנו שמדובר בסכום רציני אבל אז התברר, שהדירה שווה כמעט שלושה מליון שקלים בגלל מחירי הדירות בתל אביב ובשל הנוף שצופה לים.

כך זכינו, בס"ד בדירה. את הכסף שנותר לה, תרמה בעבור כתיבת ספר תורה לעילוי נשמתה. ניכר בבירור, שהתקרבה לאביה שבשמים לפני פטירתה. אני לא רוצה לחשוב, מה היה קורה, אילו היינו מתעקשים לפנותה. אני אסירת תודה לבורא על שהיה לנו אורך רוח כדי לאפשר לה לגור בדירה. אנחנו זכינו לך.

להלן סיפור המעובד מתוך 'האמנתי ואספרה', ויש בו כדי ללמדנו, כי כאשר האדם גומל חסד עם הזולת, למעשה הוא גומל עם עצמו הרבה יותר. ומעשה שהיה - כך היה:

לאחר שקיבלנו בס"ד אישור להרחיב את הדירה בחמישים מ"ר. החלטנו להוסיף חדר אחד, וביתר המטרים נבנה יחידת דיור להשכרה. כך נוכל לכסות במשך הזמן את עלות הבנייה, ואולי גם לחסוך עבור הילדים.

לוינו כספים והרחבנו את הדירה. את יחידת הדיור ריהטנו ופרסמנו מודעת השכרה המיועדת לזוג צעיר. כבר בשעה רבע לשבע בבוקר קיבלנו טלפון. על הקו הייתה אישה קשישה. ששאלה לא מעט שאלות, ובסיכומו של עניין הביעה את רצונה בשכירות למרות שעדיין לא ראתה את יחידת הדיור.

בעלי חזר בשבע מהתפילה. הוא לקח את הטלפון והסביר, שכל עוד אנחנו לא מקבלים המחאה לשלושה חודשים מראש וחתימה על חוזה, אנחנו לא מתחייבים. לאחר כשעה נשמעו נקישות בדלת ובפתח עמדה אישה קשישה, שלא שומרת מצוות, כשהיא נשענת על מקל. לא ציפינו לשוכרת כזאת, אולם הראנו לה את הדירה.

'אני אשכור כאן עד סוף חיי', אמרה, ואז התחילה לספר את סיפור חייה. חתנה נהרג במלחמת ששת הימים, ומאז היא לא התחתנה. כעת היא גרה בתל-אביב בדירה הסמוכה לשפת הים, אבל השכנים לא מתייחסים אליה.

היא חושבת שהדתיים נחמדים, ולכן החליטה לגור בבני ברק. היא הביאה צ'קים, 'בבקשה, הנה הכל חתום וטוב', והיא גם מוכנה לחתום על חוזה. לא ידענו מה לעשות. ברור שהיא לא הייתה הדיירת שהיינו מקבלים מלכתחילה, היא לא מתאימה לאורח החיים בשכונה. אבל היא הביטיחה, שתלך בצניעות.

מאותו יום השתנו חיינו. אם עד היום דאגנו לעצמנו וילדינו, מאותו היום נוספה דאגה נוספת – דיירת חדשה. היא הייתה קשישה וערירית, אבל להוטה לשיחה. היא נקשה על כל דלת ודלת בדירות הבניין והציגה את עצמה כדיירת חדשה.

היו שכנים, שכעסו עלינו. הם לא הבינו, איך הכנסנו דיירת, שלא מתאימה לאורח החיים במקום. אולם רוב השכנים ריחמו עליה ושאלו אותה שאלות. היא בודדה והיא תשמח ללכת לביה"כ. לפני השואה, הם גרו בפולין, אבא שלה היה רב, והם הלכו לביה"כ. אבל פה בארץ הביאו אותה לקיבוץ. שנים שלא ידעה, שיש יהודים שנראים כמו היהודים ההם בעיירה.

השכנים וגם אנחנו התרשמנו מאוד מהסיפורים שלה וריחמנו עליה מאד. באופן טבעי לקחנו על עצמנו את עול הדאגה לחייה. כך שכאשר קנינו במכולת, רכשנו גם בעבורה. כאשר בישלנו לשבת, הכנו אוכל גם עבורה. היא מעצמה לא ביקשה להתארח בשבתות וגם סירבה כשהציעו לה. היו חגים, שבהם היא הסכימה להתארח. כגון: בחג הפסח ובראש השנה.

הסיפור היה יכול להיות נחמד, אילולא הייתה בעיה שהלכה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבת בן אסתר אטון זצ"ל	הרב יוסף בן יוסף ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוק דב ז"ל
אביבה בת איירן ע"ה	גאולה בת טובה ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'וזילי ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה
חי זיזי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
יוסף בן סעדה ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	רחל רפאל בת השמת ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחח ז"ל	יעקב בן אסתר ז"ל
יעקב בן סלימה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל
ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	זילפה בת נדבה ע"ה
מישא אסתר בת זהרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	אביבה לוי ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	כל נשמות עם ישראל

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: מילה טובה

פרשת ויחי

בס"ד | גיליון מס' 161

כיצד מילה אחת הצילה חיים?

ולבן שיניים מחלב (מ"ט, י"ב)

מלהעניק לו כוס שתיה צוננת. ברגע אחד, במילה אחת, בטפיחה אחת על השכם - אם זה נעשה בחיך רחב, מתוך הערכה ומכל הלב - זהו החסד הגדול ביותר!

את זה יכול לעשות כל אדם, מגיל שנתיים עד 120. אין צורך בכישורים מיוחדים, וזה לא עולה אפילו אגורה בודדת. זה הכי פשוט בעולם, וזמין לדינו בכל רגע. ולמרות זאת - זה החסד הגדול ביותר, יותר מאדם שמשקה את חברו בכוס חלב צוננת בעיצומו של יום מהביל, ויותר מהמשקה את חברו בכוס שוקו

מהבילה בעיצומו של יום סגריר. חסד נעלה יותר הוא להעניק מילה טובה, לשכן, לבן דוד, לחבר, לחברותא, למי שעל ידך בעבודה, והכי חשוב - לבני המשפחה!

הבה נאמץ את הגישה הזו בכל ליבנו ובהתלהבות. ההזדמנויות רבות למכביר, זמינות עבורנו בכל רגע ושניה. רק נחייך חיך רחב ונאמר עם כל הלב: 'בוקר טוב!', 'לילה טוב!', 'בהצלחה!', 'כל הכבוד!', 'תמיד ידעתי שאתה מוצלח!', 'אין כמוך בעולם!' - וזהו. את זה יכול לומר ולעשות כל אדם, כל הורה, כל מורה, ואפילו ילד צעיר בשנים - יכול להעניק מילה טובה לאחיו ואחיותיו ולחבריו. זה החסד הגדול ביותר, שמבטיח שמירה והגנה שמימית כל העת.

במילים בלבד אפשר לבנות עולמות! במילה טובה אחת אפשר להציל נפשות! במילה טובה אחת אפשר להעניק לזולתנו כח וגבורה לעמוד באתגרים ולהצליח בהם! הבה נעניק את המילים הללו מכל הלב, ונזכה במעלת החסד ובשמירה העליונה שהיא מעניקה לנו, לחיים ארוכים ומאושרים!

הצלת חיים במילה אחת!

הסיפור המצמרר הבא, התרחש בשעתו הקשה של עם ישראל, בעיצומה של השואה האיומה. באחד ממחנות הריכוז שהה אז הגה"ח רבי גדל אייזנר זצ"ל, לימים משגיח ישיבת חידושי הרי"ם בתל אביב, וכמו רעיו למחנה - נאלץ להתמודד עם גזירותיהם הקשות של הנאצים, ואכזריותם שלא ידעה שובעה. אחת מהן, היתה החלטת מפקד המחנה להעביר את כל האסירים למחנה אחר המרוחק כעשרים קילומטר, וכמוכן - את הדרך עליהם לעשות בריצה מהירה, שאם לא כך...

האיום עשה את שלו, וכל האסירים החלו בריצה מטורפת, כשהנאצים הרשעים מצליפים בהם ללא רחם, ומזרזים אותם להמשיך בריצה. מי שלא היה מסוגל קרס ונפל תחתיו, ואז מימשו הנאצים ימ"ש את איומם, ועוד יהודי מסר את נפשו על קידוש ה' בירי מדוייק. לאורך כל הדרך התמוטטו עוד ועוד יהודים הי"ד, והחרדה לפתח את הרצים עימם...

לאחר 14 קילומטר של ריצה רצופה - חש גם רבי גדל כי כוחותיו הולכים ואוזלים. עוד כמה מטרים של ריצה מהירה, והוא כבר חש כי עוד שניה הוא קורס תחתיו

אם יש משהו שכל אדם רוצה לזכות בו, הוא הגנה תמידית ומושלמת, בכל עת ובכל עשה, מכל סכנה ומכל איום. הגנה הכוללת ברכה ושמירה עליונה, הגנה המקיפה את האדם ומשפחתו, שומרת על בריאותו המיטבית ופרנסתו המרווחת. מין מטריה נכספת כזו, שמבטיחה חיים עליזים, שמחים ומאושרים.

ההגנה הטובה בעולם, היא להיות שמור ומוגן בצלו של הקדוש ברוך הוא, בורא עולם. לחסות בסתר צל כנפיו, לדעת שהוא דואג לכל הצרכים שלנו, שהוא שומר עלינו מכל פגע רע, שהוא העומד לצידנו. אך כל אדם שואל את עצמו: איך אזכה להגיע למצב הזה? איך אזכה לחוש ולהרגיש, לחיות ולחוות, את העובדה שאני בצילו של בורא עולם בכל עת ושעה?

התשובה אמורה בפסוק מפורש: 'מה יקר חסדך - בצל כנפיך יחסינו'. בפסוק זה חושף המדרש בילקוט רות גילוי מדהים: יש כמה רמות הגנה ושמירה על האדם בעולם הזה. ומי הם אלו שזוכים בהגנה הטובה ביותר? מי הם הזוכים להיכנס בצלו של בורא עולם בכבוד ובעצמו? אלו עושי החסד, החוסים בצלו של הקדוש ברוך הוא!

כלומר - אם אדם רוצה להגיע לבצל כנפיך יחסינו, עליו לעסוק במה יקר חסדך. מידת החסד היא המידה המסוגלת להביא את האדם לאותה שמירה עליונה מבורכת ונכספת, מידת החסד היא המובילה לחיות בין כפות ידיו של בורא עולם, מידת החסד היא המביאה לאדם ברכה ושמחה, בריאות ופרנסה.

אלא שגם לנוכח גילוי זה, עדיין מטרידה את מנוחתנו שאלה חשובה: לכאורה, לא כל אדם יכול לעסוק בשלמות במידת החסד הנעלית. יש אנשים שאין זמנם בידם, אחרים - אינם מוכשרים לכך. יש כאלה שאין פרנסתם מספקת לעשות בה חסד, ואחרים שאין כוחם עימם. אך הרי כולנו רוצים לזכות במעלת החסד היקרה ולזכות בברכת השמירה האלוקית, כצד נוכל לעשות זאת, כולנו, כל אדם באשר הוא בכל כישורו ויכולתו?

כאן מגיעה פרשת השבוע, וחושפת תובנה מהדהדת: כל אחד יכול לעשות חסד, ולא סתם חסד - אלא את החסד הנעלה ביותר. זה פשוט, זמין ונוח, לא דורש כישורים מיוחדים ולא יכולת כספית גבוהה. זה מתאים לכל אדם, בכל גיל, בכל מצב בחייו, ואפשר לעשות את זה כל יום, כל הזמן.

איזה אוצר! ישנו חסד ייחודי, רב המעלה, יקר המציאות. הוא החסד הכי גדול, הוא גם הכי נגיש כל הזמן, ובין כל שני אנשים. נעשה היכרות עם החסד הייחודי הזה: מילה טובה! חיך לזולת! טפיחה על השכם!

זהו. זה הכל. את הפסוק 'ולבן שיניים מחלב' שבפרשת השבוע, מפרש המדרש: 'טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקה חלב' - טוב לעורר חיך אצל הזולת יותר

מי מחזיק את מגדלי היוקרה?

אל הבית בו ישבו 'שבעה' בני משפחתו של הרה"ג ר' שלום דב ליפשיץ זצ"ל - שעמד בראש יד לאחים, נכנס יהודי נשוא פנים, מרביץ תורה מוכר. בני המשפחה לא הכירוהו וגם הוא לא הכיר אותם, אך הוא בא לספר בשבחו של אביהם. באומרו: 'זכותו הגעתי למה שהגעתי!'

ואז, החל מרביץ התורה לספר על שנות בחרותו כחבור 'בינוני מינוס', שבאחד הלילות - אולי מתוך משובת נעורים - החליט לקבוע עם חברו שעה קלה של לימוד משותף בבית כנסת קטן ברמת גן. הם החלו בלימוד, ולפתע נכנס רבי שלום בער זצ"ל, ופנה לשניהם בחיך רחב:

'הידעתם? אני מסתובב כאן ברמת גן בשעת ליל מאוחרת זו, מביט אל על למגדלי הדירות והמשרדים הפזורים למלוא האופק, ומהרהר: מה מחזיק את כל זה? מהיכן כל המגדלים הללו יונקים חיות ורוחנית? אך כשאני מגלה את צמד הבחורים שיושבים ולומדים בשעת לילה מאוחרת זו - אני מבין את התשובה: הם הם שבתורתם מחזיקים את הסביבה כולה. בזכותם מגדלי המשרדים והמגורים שמסביב יציבים ופורחים, הם הם המעניקים להם וליושביהם חיות ורוחנית!'

האורח סיים לצטט מדברי אביהם, והוסיף: 'המילים הללו שינו את חיי. המחמאה הפשוטה הזו, המילים הטהורות הללו שנאמרו מעומק הלב - שינו אותי לחלוטין. מבחור 'בינוני מינוס' הפכתי למצויין פלוס!...' מבחור שלא ידע האם עתיד תורני לפניו הפכתי למרביץ תורה. אביכם הוא האיש שבכמה מילים שלו - זיכה אותי לגדול ולצמוח בתורה, להעמיד תלמידים ולבנות משפחה לתפארת!'

את הסיפור שמענו ממקור ראשון, כדי ללמדנו עד כמה גדול כוחה של המילה הטובה. עד כמה משפט אחד, כמה מילים עלומות באישון ליל בבית כנסת נידח ברמת גן - שינו חיי בחור והובילוהו להצלחה תורנית כבירה! הבה ניקח את המסר הזה לתשומת ליבנו. נחפש את הבחור, את הילד, או את האישה, שזקוק למילה הטובה שלנו. נזכור ונדע כי בפניו הדבר, במילה טובה אוני יכולים להזניק את עתידו לשנים קדימה, ולהעניק לו חיים מלאי סיפוק, עליזים ומאושרים!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

בחוסר אונים, יודע שישלם על כך בחייו. הוא החל למלמל 'שמע ישראל' והאט את קצב הריצה, וכבר החל ליפול ארצה...

הנציא שמאחוריו לא המתין ולו לרגע. הרובה כוון, האצבע על ההדק, ועוד שניה ר' גדל נופל שדוד - - -

'גדל, לויף!' - 'גדל, רופ'! - נשמעה קריאה נרגשת ומתנשפת מאחוריו. אחד מחבריו שהבין מה עומד לקרות, לא היה יכול לתת לו יד, גם לא לתמוך בו פיזית. רק לקרוא לעברו מילה אחת של חיזוק, מילה אחת של תמיכה, מילה אחת בלבד!

מיד כששמע רבי גדל את הקריאה, התחזק לקום והמשיך בריצה עם חבריו. בכוחות לא לו ובמאמצים כבירים, מתנשם ומתנשף, הגיע גם רבי גדל למחנה השני, נותר בחיים בזכות הקריאה בשמו ומילה אחת נוספת!

הסיפור המטלטל הזה, המובא בספר 'במחיצת רבי גדל', מגלה בעוצמה רבה את כוחה של מילה אחת שתומכת בחבר. רבי גדל זכה בחיים, ולאורך השנים עלה ארצה, העמיד תלמידים הרבה והפיץ משנה ערכית - חינוכית - חסידית לתפארת. כל זה קרה בזכות מילה אחת, קצרה כל כך אך יעילה ועוצמתית במיוחד, שהותירה אותו בחיים והעניקה אותו מתנה לדורות!

הבה נעניק את מילת החיזוק הזו למי שזקוקים לה. מכל הלב, עם כל הלב. כשנראה יהודי מתקשה או מתמווד, או אפילו ביום שגרתו רגיל - שהרי איננו יודעים מה עובר על האדם שלפנינו - נזכור כי מילה אחת שלנו יכולה לחולל מהפכות ולבנות עולמות. הבה נעשה זאת בשמחה ובהתלהבות, לעולם לא נדע מה פעלנו בזכותה!

מפגש דרמטי על יד הברז...

שיחת הטלפון שהגיעה למוקד הטלפוני של 'לב שומע', היתה חריגה ונדירה למדי. הפונה, בחור כבן 17, לא ביקש עזרה, רק 'פרק' מלבו את ההחלטה הקשה שקיבל: 'זהו זה. אינני יכול יותר. הוריי אינם תומכים בי מספיק והחלטתי שזה נגמר. בשלהי חודש אדר אני עוזב את הישיבה, לצמיתות. לא מעניין אותי מה יקרה אתי, לא מעניין אותי לאן הצעד החמור הזה יוביל. החלטתי שאני עוזב וזהו!' - קבע הבחור, כשבקולו הנחרץ ניכר אוקיינוס כאב גדול ועמוק...

המוקדן שקיבל את השיחה, מנחם ידוע שם, שמע את הדברים בכאב גדול. הוא חש כי כל מילות העידוד לא יועילו, כאן נדרש פתרון אחר, יצירתי. הוא התקשר לאחד מידידיו, יהודי בשם ר' פנחס המתגורר בסמוך לביתו של הבחור, וביקש ממנו לעשות

כל מאמץ לתפוס עמו קשר ולתמוך בו. הלה משך בכתפיו וטען שאינו מוכשר לכך, שהוא ביישן, שהוא לא יודע ליצור קשרים חדשים ועוד, אך המחנך לא ויתר, והטיל על ידידו את כובד המשימה כשהוא מנחה אותו כיצד להצליח במשימה הרגישה...

השבת שלאחר השיחה, שבת ראשונה של חודש ניסן היתה. ר' פנחס עמד בתור לנטילת ידיים לסעודה שלישית בבית הכנסת, והנה הוא מבחין בבחור המדובר עומד לפניו בתור. מיד כשהבחור סיים ליטול את ידיו, קרב אליו ר' פנחס ולחש לו:

'פפשש... ה'חזון איש' זצ"ל היה אומר, שמתוך 10 יהודים שנוטלים ידיים, 9 נוטלים שלא כהלכה, ורק 1 נוטל כהלכה. נראה לי שאתה הוא האחד שאליו התכוון. שנוטל ידיים בדקדוק הלכתי מושלם!' - החמיא ר' פנחס בחום. גם מאוחר יותר הוסיף ר' פנחס להחמיא בהערכה, ואף ביקש מהבחור לקבוע עמו סדר לימוד, כדי שילמדו כיצד נוטלים ידיים כראוי. במהלך חודש ניסן הם אכן נפגשו כמה פעמים, בהן הבחור 'לימד' את ר' פנחס הלכות נטילת ידיים...

כשחודש ניסן עמד להסתיים, שב המחנך מ'לב שומע' והתקשר אל הבחור, מבקש לדעת מה תוכניתו, האם באמת לא ישוב לישיבה לנצח. ואז, השיב לו הבחור תשובה שכדאי שתהדהד באוזני כולנו:

'אני לא יודע למה, אבל בדיוק עכשיו גיליתי שיש לי חברים שאני לא יכול לעשות להם את זה... אני עדיין מאוד כועס, אבל לא יכול לפרוש מהמסגרת ולאכזב... מישוהו מהשכונה טען שאני נוטל ידיים לסעודה באופן מהודר, ואף ביקש ללמוד ממני את ההלכות. אני מרגיש שיש לי סיכוי להצליח בלימוד, ולכן החלטתי לחזור לישיבה למרות הכל...' - 'תירץ' הבחור בפשטות...

את הסיפור הנפלא שמענו מהרה"ג ר' אליעזר יוטקובסקי שליט"א אשר שמעו מהמחנך בעצמו, ולמדנו בא: לעולם לא נדע מה עובר על האנשים שסביבנו, אך תמיד תמיד כולם צמאים למילה טובה שמעניקה רוח חיים ואנרגיה מחודשת. לא תמיד נדע מה חוללנו במילים הפשוטות שלנו, אך תמיד יש להן השפעה מרחיקת לכת, מעודדת ותומכת!

זה תלוי בפה של כולנו: מחמאה כנה, מהלב. הערכה מופגנת, בשמחה, בהתלהבות, עם חיוך רחב. מילה טובה מחיה נפשות, בונה עולמות, אצל כולם: נהג האוטובוס, בעל המכולת, החברותא, החבר, השכן, ובוודאי אצל בני ביתנו הקרובים, ילדינו - גם הצעירים ביותר, ותלמידינו - המצפים למילה טובה כאויר לנשימה. בכל אדם נוכל למצוא נקודה טובה ולפתח אותה למחמאה נלבבת, הבה נעניק אותה מכל הלב!

**חדש!
הופיע!**

פניני פרשת השבוע

הגיליון השבועי המבוקש הגדוש באוצרות אמרות צדיקים, סיפורים מפעמיים, מסרים ממקדים וסגולות נפלאות

בעריכה מהודשת ומאירת עיניים, בכרך מרתק אחד!

אור החדש בפרשת השבוע!

הביאו ברכה אל בתיכם ואור חדש בשולחן השבת שלכם!

מפתחות מסודרים ונוחים למאות ערכים, סיפורים, סגולות ואישים

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ויחי תשע"ה

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: gagedank@gmail.com

מאי דכתיב "וזאת התורה אשר שם משה" זכה - נעשית לו סם חיים, לא זכה, נעשית לו סם המוות, דהיינו שהתורה נקראת "סם", וזה הרמז שמ' וס' וכו' בנס היו עומדים שמי שדבוק בתורה מתקיים ע"י הנס ואינו צריך לעמול לפרנסתו, וכאמור חז"ל "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ".

לפי"ז אמר הכותב "ויט שכמו לסבול" שקיבל על עצמו עול תורה, אם כן "וייה למי"ס עובד" שנשגה לו דרך נס העבודה שלו כיון שמעבירין ממנו עול דרך ארץ.

וידבר יוסף אל בית פרעה לאמר אם נא מצאתי חן בעיניכם דברו נא באוני פרעה לאמר: אבי השביעני לאמר וכו' ועתה אעלה נא ואקברה את אבי ואשובה (ג, ד ה) למה נצרך יוסף לשלוח שליחים לפרעה לבקש לצאת ממצרים? וכי אינו יכול לגשת בעצמו לדבר עימו?

מדרך הגר"ח קנייבסקי בספרו "טעמא דקרא" בשם אביו זצ"ל, יוסף ידע שכיוון שיאמר לפרעה שרצונו לצאת ממצרים יאמר לו פרעה שאינו יכול לעזוב כי אין מי שימלא את מקומו, ואם יוסף יעזוב את ההנהגה אפי' לתקופה קצרה, יחבר ויתמוטט כל הנהגת המדינה, כי הוא אינו יכול לכלכל לבדו את מצרים. לכן התחכם יוסף, ושלח את אנשי בית פרעה שידברו עם פרעה בשליחותו, ולהם, יתבייש פרעה לומר שכל ההנהגה תלויה אך ורק ביוסף, ועל כרחו יסכים לשלוח ממצרים... (טעמא דקרא)

וידגו לרוב בקרב הארץ (מח, טז) פעם שמעתי הסבר לברכה של "וידגו" לרוב, לא ממש פשט, אבל זו אמת גדולה: כששוחטים למשל פרה או תרנגולת, לא תמיד אפשר לאכול אותה, וזאת מחמת תקלה כלשהי שארעה בעת השחיטה, כגון הגרמה, חלדה, עיקור. במקרה כזה דינה של הבהמה שהיא נבילה, ונאלצים למכרה לערבי ביפו. את כל הבהמה השלימה הזו שהיתה שוה תרפ"ט אלים, מוכרים במהיר מוזל לנכרי. הבהמה אמנם היתה טהורה, נכון, אבל בשחיטה היה פנצ'ר ושוב אינה ראויה לאכילת יהודי.

בשעה טובה ומוצלחת השוחט שחט את הבהמה והכל בסדר, חלק, גלאט. אפשר לאכול אותה? עדיין לא. הבהמה צריכה לעבור בדיקה. בדיקה חיצונית ובדיקה פנימית. מממשים, ואם מצאו משהו - סירכא, זה לא גלאט, לא חלק. שוב מוכרים לערבי ביפו. הבהמה היתה כשרה והשחיטה כשרה, אבל נפסלה בבדיקה.

גם כשהשחיטה והבדיקה עברו בשלום עדיין א"א לאכול עד שיכשירו אותה. ברוך ה' כבר הכשירו את הבהמה והכל בסדר, עכשיו צריכים לבשל אונו, ואם בטעות נכנס כף חלבי בן יומו אין פי שישים כנגד זה, אוי ואבוי! התבשיל נטרף, וכאן א"א אפילו למוכרו לערבי ביפו, אסור בהנאה! ישר לפח האשפה.

כל זה כששוחטים פרה או תרנגולת. אבל אם לוקחים דג מהמים, צריכים רק לבדוק האם יש לו סימני טהרה - סנפיר וקשקשת. אם כן? אפשר מיד לבשל ולאכול אותו. אין בעיות לא בשחיטה, לא במליחה, לא בבדיקה ואין בו איסור בשר בחלב. אם הדג טהור - הוא טהור עד הסוף, בלי פנצ'רים!

יש ילד שהמלמדים כל כך בהנים ממנו, משתעשעים איתו. כזה פיינער בוחר'ל, אבל כשהוא גדל קצת והולך לישבים קטנה, לפתע מגלים שהתחבר שם עם בחור מקולקל, מתחיל להתגלש החוצה, מאבד את הטעם בלימוד.

לפעמים קורה שברוך ה' בשיעור א' וב' עדין הבחור במצב של עליה, ובשיעור ג' מתחילה לה התדרדרות.

לפעמים הכל בסדר בישיבה קטנה, אבל בישיבה גדולה מתחילות הצרות... פתאום מתחשק לו מחשבים, ופה ושם...

זו היתה הברכה שבירך יעקב את יוסף - "וידגו לרוב", שצאצאיו יהיו כמו הדגים, שסימני הטהרה שלהם הינם תמידיים, הם נשארים טהורים עד הסוף, וכך גם הצאצאים לעולם לא יתדרדרו, וישארו בקדושתם לאורך ימים. (יחי ראובן)

יתברכם ביום ההוא לאמור בן יברך ישראל לאמר ישמך אלקים כאפרים וכמנשה (מח, כ). כתב רש"י: הבא לברך את בניו יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו "ישמך אלקים כאפרים וכמנשה".

מנהג ישראל שההורים מברכים את ילדיהם בערב שבת, ויש הנוהגים רק פעם בשנה, ואומרים "ישמך אלקים כאפרים וכמנשה".

ולכאורה, מנהג זה הוא נגד גמרא מפורשת (מגילה כח, א) שכל פסוק שמשא רבינו לא חילק אותו, אנו לא יוכלים לחלקו. כיצד, אם כן, מברכים בחצי פסוק? צריכים היו לומר את הפסוק בשלימותו!

שלמה המלך אומר: "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם, אשר אין לה קצין שוטר ומושל" (משלי ו, ו-ז) והכוונה שהעצל ילך ויראה שהנמלה אוגרת כמות אוכל לפרק זמן הגדול ממשך חייה, וזאת על אף שאין לה עולם הבא. ואתה שיש לך עולם הבא, מדוע שלא תאגור לעצמך תורה ומצוות!

הגמרא מספרת שרב משרשיא החליט לבדוק זאת לבדו, הלך ביום קיץ חם כשהנמלים בתוך הקן שלהם. האפיל עם מעילו מעליהן. יצא נמלה אחת החוצה, רב משרשיא תפס אותה וקשר לה חוט אדום. שחרר אותה והיא חזרה לקן, הודיעה לכולם שיש צל, כולן יצאו ואז הסיר רב שרשיא את מעילו, התרגזו הנמלים על אותה נמלה ששיקרה שיש צל בחוץ, התנפלו עליה והרגו אותה. אמר רב משרשיא: באמת אין לה קצין ומושל. שהנה הרגו אותה בלי משפט! וצדק שלמה המלך בדבריו.

שואלים שם התוספות איך עשה כן רב משרשיא? הרי הגמרא מספרת שרבי יוחנן אמר שיהיו אבני ענק של הילום בשערי ירושלים, אמר איזה תלמיד לעצמו שודאי זו גזומא כי מהיכן ימצאו אבנים בגודל כזה? יום אחד הפליג התלמיד בים וראה מלאכי השרת שחוצבים הילומים גדולים מאוד, שאל אותם עבור מה היהלומים וענו לו שהם בשביל שערי ירושלים

ויגד ליעקב ויאמר הנה בן יוסף בא אליך ויתחוק ישראל וישב על המטה (מח, ב) יש לפרש על פי רמז, והנה חז"ל אמרו במס' נדרים (דף ל"ט) "המבקר את החולה נוטל אחד ממששים מחליו", וזהו דוקא באם המבקר הינו 'בן גילו' (בן מזלו) של החולה ע"ש, וידוע שיוסף היה בן גילו של יעקב כדאיתא במדרש הובא ברש"י בפ' וישב על הפסוק כי בן זקונים הוא לו שכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף.

והנה מלת ה"ה בגימטריא נ"ט, ומלת המטה בגימטריא נ"ט, וזהו שאמר: הנה בן יוסף בא אליך לבקר אותך, והוא יטול אחד ממששים מחליו, כי בכל בני יעקב לא היה אחד בן גילו, רק יוסף, לכן ויתחוק ישראל מעצמו על ידי שנחסר לו אחד ממששים מחליו. וישב על המטה המטה בגימטריא נ"ט שנשארו לו רק נ"ט חלקים מחליו. (קול אליהו)

ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך וגו'. (מח, ה). יש כאן שני שאלות: א. מדוע רק אלו שנולדו לפני שיעקב הגיעו זכו להימנות בכלל השבטים. מדוע רק יוסף זכה לכך ולא שאר השבטים?

מבאר בספר "תורת משה נתן" רעיון נפלא ביותר: אדם שמסתובב ליד אדם גדול, הריהו הוא מחובר אליו. לעומת זה אדם שנמצא בריחוק מהצדיק ומתענגע ויש לו כיסופים אליו - דבוק אליו הרבה יותר מזה שנמצא על ידו. הוא כל הזמן חושב עליו, זה בלי גבולות כלל. עד כדי כך שזה שנמצא רחוק באופן פיזי נהיה ממש אחד עם האדם הגדול שהרי כל כולו דבוק בו.

בזה מובן היטיב: יוסף הצדיק, באותם השנים שהיה במצרים היו לו געגועים עזים אל יעקב אביו עד שנהיה כבחיית יעקב עצמו מרוב שהיה דבוק בו, ולכן הבנים שנולדו לו באותה התקופה זכו להיות כשבטים עצמם שהרי נולדו מ"יעקב עצמו", אבל אותם הילדים שנולדו אחרי שיעקב כבר הגיע למצרים שאז כבר יוסף לא היה בבחינת הדבקות הגבוהה ביעקב - כבר לא יכולים להיקרא שבטים שהרי הם רק נכדים של יעקב. אותו הדבר שאר השבטים, שהסתובבו ליד יעקב - ילדו נכדים ליעקב ולא בנים ליעקב. (עפ"י תורת משה נתן)

וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויש שכמו לסבל ויהי למס עבד (מט, ט) ידועה השאלה, שאם ראה שהמנוחה כי טוב וכו' למה א"כ "ויט שכמו לסבול"?

בספר "שיח שרפי קודש" מביא לתרץ בשם הרה"ק הר"ר בונים מפרשישוחא זצ"ל: אם רוצה אדם שיהי' לו מנוחה, ירגיל את עצמו לסבול כל דבר הבא עליו, ואיך שיהי' - ישנה בעיניו. אז יהי' לו מנוחה תמיד. וזה הכוונה וירא מנוחה כי טוב, דוקא לכן הט את שכמו לסבול כל דבר ולהתאזר במדת הסבלנות שתמיד יהיה במנוחה.

בספר "טעמא דקרא" להגר"ח קנייבסקי, מביא בשם החזון איש: עני שאינו מכיר בתאוות העולם הזה - אין כ"כ רבונתא אם יושב ולומד. עיקר החכמה היא אצל אחד שיודע ומכיר בפיתוי האנפי"ז ואנפי"ב וישב ולומד. זה שאמר הכתוב ושבת את ישישכר שאנפי"ב ושרא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה - אנפי"ב ויט שכמו לסבול. וזהו אכן גדולה מיוחדת.

בספר "לב שלום" מובא: פירוש הדבר: שהאדם צריך למסור את כל מה שיש לו עבור כבודו ויבתרו, וכשמוסרים דבר למען כבוד ה' צריך ליתן לו המובחר, כדכתיב "כל חלב לה" וכן, ישכר שרואה "מנוחה כי טוב", רואה ומתבונן בטוב המנוחה, כמה כל אנשי תבל בכל הדורות כל שאיפת חיים וזו מעשיהם ומרצם ורדיפתם אחרי הכסף, הוא הכל כדי שיבואו בסוף למנוחה קצת, והרי זה "חלב" ההנאה שבאדם, ומעתה "ויט שכמו לסבול" - נתן מנוחה זו לכבוד ה' יתברך, לעמול בתורה וימס ויליה, כחומר גרם הרובץ רק בין המשפטיים, וכדאמרו (סוף ברכות) ת"ח אין להם מנוחה בעוה"ז, ולפיכך, מתוך עמל ומסירות כזו, ומבני ישכר יודעי בינה לעיתים" (דה"א יב).

פירוש זה, אמר הרב אשלג ז"ל לפני החזון"א, והחזון"א התפעל מאוד מזה, והיה אומר כמה וכמה פעמים במשך היום את הפירוש הזה בשמו, לכל מי שנכנס אליו!

ושמעתי סיפור נפלא על האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת זצ"ל שהיה לו תפילין שהיו חשובים לו, כי ירושה היה לו מאבותיו, וגם שהיו אלו התפילין מכתבו של הסופר הרה"ק רבי משה פשווערסק ז"ע, ופעם אחת ראו איך שאיש פשוט עומד ומניח את התפילין האלו, ושאלו אותו לפרש הדבר, מאין בא לו התפילין האלו, וענה, שהוא נכנס אל הרבי ואמר לו, מאחר שאין לו תפילין, האם יוכל להלוות לו תפילין, והאדמו"ר זצ"ל נתן לו את התפילין האלו, כדי להניחם, ונכנסו החסידים אל האדמו"ר ושאלו לפרש הדבר הלא האדמו"ר בעצמו אינו מניח את התפילין כי אם בערב יום הקדוש, ומפני מה ראה לתת לאותו יהודי דוקא את התפילין היקרות, ענה ואמר בפשטות, הלא נאמר "כל חלב לה".

בספר "זרע יעקב" מבאר על פי משל: אדם שעובד כמה ימים בשבוע, וידוע שעל כל עבודה שעובד יקבל שכר הרבה מבעל הבית, ואחר כך גם ימי חופשה, אך העבודה עצמה היא קשה ומפרכת, ואומר בלב, עם כל זה אעבוד כמה שאני יכול, שהרי היום שלמחרת הוא יום חופשה ואנוח טוב מכל העמל, לכן כדאי לי לצלל היום ולעבוד הגם שזה קשה מאוד.

והמשל: בכדי לזכות לעולם הבא, יש להתייעב בעולם הזה הרבה בתורה במצוות ולהתגבר על היצר הרע ולפום צערא אגרא, והיצר מפתה האדם שלא כדאי לטרוח ולהתייעב מיד, ויש לנוח קצת ולוה יש לומר לו שבכדי לזכות לעולם הבא אשר נאמר עליו עין לא ראתה אלקים זולתך יש להתייעב בעולם הזה וכדברי הכתוב אדם לעמל יולד היינו בכדי שזיכה לעולם הבא ואז נחים ומתענגים ונתנוג שאין כמוהו, וזהו מה שאמר כאן, יששכר שהוא סמל של בן תורה הוא רואה שבעולם הבא המנוחה היא טובה כי יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה ואת הארץ כי נעמה וידוע שארץ זה משל לעולם הבא שנקרא ארץ החיים וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ג מהל' תשובה והיא נעמה, ולכן מטה שכמו בעולם הזה לסבול ולעבוד.

ומהו ההמשך של "וייה למס עובד"?

בספר "ציוני תורה" מבאר עפ"י הגמרא (שבת קד, א) "מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים", והנה מ' וס' זה אותיות "סם", ובגמרא איתא (יומא עב, ב) "אמר רבי יהושע בן לוי

לעתידי לבא. חזר אל רבי יוחנן ואמר לו: צדקת בדבריך. אמר לו רבי יוחנן: "ועד עכשיו לא האמנתי?" נתן בו את עיניו ועשאו גל של עצמות!

שואל, אם כן, תוספות - אם התלמיד שלא האמין לרבי יוחנן נענש, איך יתכן שרב משרשיא לא האמין לשלמה המלך?!

התוספות מתרץ את השאלה, אבל המהר"ם שיף כתב שאין כאן שאלה כלל! הלא שלמה המלך בעצמו אמר "לך אל נמלה עזא ראה דרכיה וחכם". וזה בדיוק מה שעשה רב משרשיא, הלך אל הנמלה וראה את דרכיה!

גם כאן בפסוק שלנו אומר רש"י שהמילה "לאמור" נראית, לכאורה, מיותרת: ויברכם ביום ההוא לאמר כך יברך ישראל לאמרי ישימך אלקים כאפרים וכמנשה".

ועל זה אומר רש"י: "הבא לתורה את בניו יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו 'ישימך אלקים כאפרים וכמנשה' כלומר התורה עצמה אמרה בעצמה שהבא לברך את בניו יאמר 'ישימך אלקים כאפרים וכמנשה', ושוב לא שייך כאן הכלל שיכל פסוק שלא פסקו משה אנו לא פסקינו".

ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישתמנו ויוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותך" (נ טו)

הלשון "לו ישתמנו ויוסף" לכאורה לא מובן, נדשמע מזה שרצונם הוא שיוסף ינקום בהם, דתיבת "לו" מתפרשת מלשון ה'לואי' כגון "לוי יהי כדברך", וכי רצונם היה שיוסף ינקום בהם אתמהה! [עיין ברש"י שפירש "לו ישתמנו" שמה ישתמנו ד"לו" מתחלק לענינים הרבה וכו' ש.ו].

כתב "בעל הטורים" יש מפרשים לו ישתמנו ויוסף הלא ישתמנו ויוסף בלבו ולא יעשה לנו מעשה, ואם חפץ לעשות ישיב לנו "כל" הרעה שגמלנוהו כי מה עשיו לו? גרמנו שנעשה מלך מחמת שמכרנוהו ונתגלגל הדבר שנעשה מלך במצרים כן יעשה לנו עכ"ל. מוכינים הם שינקום בהם, אבל בתנאי שיעשה להם בדיוק כפי שהם עשו לו שנצמח מהרעה טובה. מה ענה להם ויוסף? "ויאמר אליהם ויוסף אל תיראו כי התחת אלקים אני ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב" (י ט) מה כוונתו שאמר "כי התחת אלקים אני"?

אלא ביארו "בעל העקידה" והמלבי"ם, אמר יוסף לחייו "אל תיראו", כיון שאין ביכולתי להתנקם בכך דאפילו אם נאמר שמותר לי לעשות לכם רעה, אבל לא יותר ממה שאתם עשיתם לי והנה אתם עשיתם לי רעה שגרמה לטובה ואם אני רוצה להתנקם עלי גם כן לעשות רעה שתגרום לכם לטובה אך דבר זה אין ביכולת אדם לעשות רק אלקים לכן אמר "התחת אלקים אני" וכן ביאר בספר "פרדס יוסף".

מעשה בנפוליאון בונפרטה קיסר צרפת, שהיה הולך וכובש מדינה אחר מדינה, והנה בעת עומדו להלחם עם מלכות רוסיה, הגיע אל עיר אחת אשר היתה מבוצרת מאד, ולא עלה בידו להבקיע את חומת העיר. על כן בנה עליה מצור סביב והקיף את העיר בחילותיו, אין יוצא ואין בא עד שיכנעו אליו, וכל צבאותיו התחפרו סביבות העיר וישבו שם ימים רבים. ויהי כי הקיפו הימים, ואין כל הכנעה, כמה מקציניו פנו בדרישה לנפוליאון לנטוש את המערכה ולשוב אל ביתם. הציע נפוליאון שהוא בכבודו ובעצמו עם מפקד הגדוד יכנסו לעיר בלבוש כפריים חקלאים וירגלו את העיר.

וכן עשו. ונפוליאון והמפקד נכנסו לעיר והתחילו לרגלה. בדרכם הגיעו לבית מרוח ששם נמצאו אנשי צבא רוסים. נכנסו לשם וישבו ליד שולחן בקצה המרוח והזמינו יין כמו כולם, ושמו אותם כאפרים כשמועו שיתחילו החיילים. שמעו אותם אומרים כי הזמינו הכלכלי בעיר ללא נשוא, והרעב כבד עד כי עוללים שאלו לחם ופורש אין להם, ולא נשאה להם ברירה כי אם להכנע בפני צבא נפוליאון. דברים אלו הרנינו את ליבו של נפוליאון והמפקד אשר אתו.

לפתע היתה בהם חייל רוס אחד, והכיר שהוא נפוליאון, ויאמר אל חבריו הביטו אל הכפרי היושב בקצה החנות, זהו נפוליאון שצר עלינו את העיר. ויחרדו ליבותם של נפוליאון והמפקד כי כרגע קט יתפשו ברשת אויביהם, אולם, למזלם דבריו לא נתקבלו באזני שומעיו. המפקד שליוה את נפוליאון ברצותו להסיר כל ספק, חשב להוריד מהם מחשבותם באופן החליט כי חשש שעדיין לא סר מר המות, פן יגשו אליהם ויחקרו אותם מאין באתם וכו', לכן פקד בקול נגיד וצוה את נפוליאון להגיש לו כוס שכר. נפוליאון הבין כוונתו בזה, ניגש אל המזוג והביא את מבוקשו. בהגיש את הכוס עשה תנועה רשלנית, וכוס השכר נפל ונשפך על בגדי המפקד, המפקד קם בחמת זעם והכהו והפילו לארץ וצעק עליו: שוטה, מה עשית? וינס נפוליאון ויצא החוצה. כשנמלט נפוליאון ניגש המפקד למוזג ושילם לו על ארוחתם, בעודו שומע איך חבריו של החייל הרוסי לועגים לו באומרים אליו, אילו היה זה נפוליאון, מי היה מעיז להרים יד עליו ולהכותו כאחד הרקים. ואז עזב המפקד והלך בעקבות הקיסר, והגיעו שיהיה אל צבאם חיים.

ויהי בהגיעם שם נפל המפקד אל רגליו ויבקש על נפשו שימחל לו על מעשיו, כי הוראת שעה היתה לבל יפול הקיסר ביד שונאיו. ויען הקיסר ויאמר לו אלמלי יכולתי להענישך ולהשיב לך מדה כנגד מדה לתת לך מכות כאלו אשר יצילוך ממות ולהביאך לידי חיים טובים של מלך הייתי עושה זאת ברצון, כי כן עשית אתה, על ידי מכותך הגעתי ממות לחיים טובים, והשבת אותי לחיים, אבל אין ביכולתי לעשות זאת. ויצו המלך והעלוהו בדרגה ונתנו לו מתנות רבות, וכעבור מספר ימים הובקעה העיר.

זה שאמר יוסף "התחת אלקים אני" הרי רק ביכולתו של הקב"ה לעשות רע שממנו תצמח הטובה.

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

הטובה. ("אוצרות התורה בשם 'איל המילואים'")

"הכל בסדר. אבל דבר אחד אני לא מבין".

"מה אתה לא מבין?"

"מדוע הרבי עושה סקנדלים, באמצע התפילה? צועק ודופק. שיגיד את התפילה בשקט". אמרה לו הרבנית: "מפני שהלב שלו בוער. לבו שורף באש. הוא מוכרח לצעוק".

אמר היהודי: "גם לי בוער, וגם אצלי הלב רותח, ואיני צועק, אני מתפלל בשקט".

"לא, אם הלב בוער, מוכרחים לצעוק. אם אתה לא צועק, סימן שהלב שלך קר" השיבה הרבנית.

"לא, רבנית, הלב בוער, ואני לא צועק".

לויכוח כזה אין סוף. היא אומרת שהלב לא בוער, והוא חושב ואומר שהלב כן בוער. הרבנית שמעה לדבריו בנחת, ועזבה את המקום.

היה זה ערב שבת. היהודי לקח את כל כספו והפקידו בידי הרבנית. במוצש"ק תכף אחרי הבדלה ניגש לרבנית: "רבנית, את הכסף בבקשה".

הרבנית שהייתה מאד פקחית: "איזה כסף?" שאלה.

"הכסף שלי!"

"אולי, אולי, יש לך טעות?"

"רבעצן, רבנית, אל תעשי קונצים!"

"אולי התבלבלת?"

"רבנית, רבנית, אל תמתחי את העצבים שלי! וכי את יודעת מה יש שם בנרתיק שהנחתי בידיך, מונח בו כל כספי. יש שם גם הלוואות. נסעתי ליריד לקנות סחורה. במה אקנה?"

"אולי נתת לאדם אחר?"

"רבנית!!!!" החל לצעוק "רבנית מה את עושה לי!?"

אמרה לו הרבנית: תסלח לי, ר' יהודי, תדבר בנימוס, בשקט. מה אתה צועק? מה אתה צועק?"

"מה אני צועק? הלב שלי בוער".

תהי, הלב שלך בוער, אתה צועק? קח את הכסף. אבל דע לך, אם הלב בוער, כן צועקים. רק אלו, איפה הלב בוער. אם הוא לוחט בתפילה בוער ביראת שמים, או דברים בטלים...".

אי.

כשחושבים בן דן ראה שלא נותנים לקבור את יעקב אבינו, לקח בידו מקל - ונטל את ראשו של עשו מעליו. הראש התגלגל לבין רגליו של יעקב. באותו הרגע יעקב אבינו חיך. שמעתם פעם מתים מחייכים? נו, "יעקב אבינו לא מת" פוסק רבי שבתאי אבן פסוק, ומתחיל את הדרשה בכיור השבת בירושלים.

כאשר אמרו לחושים בן דן שהעיכוב נובע מעשו, הוא שאל בקול "ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים יהא אבי אבא מוטל בבזיון!?" מיד שקל קולפא (מקל) מחייה ארישיה... הוריד את ראשו מעליו.

רבותי, ישנה כאן שאלה.

היו שם שמעון ולוי הקנאים הגדולים שהרגו את כל שכמ בגלל שפגעו בדינה, ועממם היו עוד כל שבטי קה, ואף אחד מהם לא הרג את עשו, למה ומדוע הנכד חושים בן דן, דווקא הוא היה הקנאי להרוג את עשו הרשע, למה?!

בכדי להבין, נסביר גמרא במסכת כתובות דף ס"ב.

הגמרא מספרת שרבי חנינא בן חכניאי נסע ללמוד תורה. כמה זמן למד? - שלוש עשרה שנה ברציפות למד תורה בישיבה.

כששב לעירו לאחר שלוש עשרה שנה, השתנו שבילי המקום - הרחובות קיבלו שמות אחרים, בנו בהם בניינים, סללו כבישים חדשים. עד שרבי חנינא פשוט לא הכיר את הדרך לחזור לביתו.

הרבי הגדול רבי חנינא בן חכניאי נעמד על פרשת דרכים והבין שכל העיר השתנה. מה עושים? ללכת ולשאל את העוברים ושבים איפה אני גר? זה משונה. מה עשה? עמד על יד מעין באר המים והמתין אולי ישמע שמזכירים את שמות בני משפחתו - כאשר יבואו לשאוב מים.

לפתח הוא אכן שמע אומרים שבתו של רב חנינא בן חכניאי מגיעה לדלות מים. כשהבין שבתו שזה לא הכירה שהרי שלוש עשרה שנה לא ראה אותה, המתין לה, וכאשר סיימה לדלות ונטלה את הפח עם המים - צעד אחריה, עד שהגיעו לביתם.

ובבית? אומרת הגמרא שהרבנית עסקה בניפוי קמח לאפיית חלות. היא הייתה כפופה לעבר קערת הקמח בשעת הניפוי. ופתאום "סוי ליבה" - ומרוב ההתרגשות מתה.

מה הפירוש "סוי ליבה"? רש"י מבאר: "ראה ליבה, כלומר נדמה לליבה פתאום שזה בעלה".

מה פירוש שזה בעלה? ראה?

אם הייתה עובדת ישר עם מבט העיניים, אזי עד שהעיניים היו נותנות את הטלגרמה ללב (מליונית השניה) ביתיים, ההרגש היה מסתנן ומצטנן מעט, אבל אצלה פעל הלב - הרגשת הלב פעלה אצלה יותר מהר מהרגשת העיניים, העיניים היו בקמח אבל הלב הרגיש. בפתאומיות. לפני שהעיניים השלימו את ראייתן. לא היה רגע של הצטננות, וכיון שלא היה שבריר שניה של הצטננות - מתה במקום. הזדעזע רבי חנינא ו"אמר: רבונו של עולם, עניה זו זה שכהו, בעי עליה רחמי וחייה" כאשר ראה שמתה התפלל ועשה לה תחיית המתים.

רבותי. כשהאחים עמדו על עשיו, התחילו להתווכח אתו: "אה, למה אתה לא נותן לקבור את אבא שלנו?"

עשו השיב: "אני בכור".

אמרו לו: "הרי מכרת את המקום. בנדיט שכמותך!, הרי כתבתם חוזה".

"היכן החוזה?"

"במצרים".

"נו, תביאו".

שלחו את נפתלי.

הם החלו לנסות לדון עם עשו, להכנס עמו למשא ומתן בדרכים אחרות (להראות לעשיו את החוזה אולי כך יתחרט) ואז ההרגש הצטנן (דק מן הדק) אבל חושים בן דן שלא שמע את הטענות של עשיו כיון ש"קירא אודניה" חרש באוזניו, הוא נשאר עם הרגע הראשון של הצער, הוא לא שמע כלום אלא רק ראה איך שעשיו לא נותן לקבור את הסבא, דמו רתח - ונטל את ראשו מעליו. אצלו לא היה אפילו שבריר שניה של צינון. (אנו לא באים להבין באבותינו הקדושים, אלא רק התעוררות לעצמינו).

רבותי, הלב שלנו צריך לבעור ביראת אלקים, - מסיים רבי שבתאי את הדרשה הלוהטת - ואיך אמרה הרבנית מטריסק: "דע לך, אם הלב בוער, כן צועקים. רק תלוי איפה הלב בוער. אם הוא לוחט בתפילה, בוער ביראת שמים, או דברים בטלים...".

אי. אה. (להגיד).

ברכת יעקב - שבינו ניחלו את הסגולות שבשמות האבות

רבי יהודה צדקה צ"ל בספר 'קול יהודה' באר את משמעותה של ברכת לעבד לבניו, על פי מעשה שארץ עם הרב מאיר להמן זצ"ל, רבה של קולת חרדים במיינץ.

ביום מן הימים עמד רבי מאיר ליהמן לנסוע עם שנים מראשי קהילתו, לפגישה עם ראש ממשלת גרמניה בנוגע לענין חשוב של הקהילה. הפגישה החשובה, אשר תוכננה זמן רב מראש, נועדה לשעה אחת עשרה בבוקר, וכיון שידע הרב ליהמן שהסניעה לעיר הבירה ברכבת לוקחת כשעה, סיכם עם ראשי הקהילה שיצאו יחדיו ברכבת העומדת לצאת בשעה שמונה ארבעים וחמש בבקר. הרב ליהמן השכים קום באותו בוקר, ולאחר התפלה פנה לאכול ארוחת בקר חפזה בטרם יצא הוא למסע. כשסיים לאכול, לבש את מעילו העליון, ועמד לצאת את העגלה אשר המתינה לו בחוץ והיתה אמורה לקחתו לתחנת הרכבת. אך בטרם הספיק לצאת מן החדר שמע הוא קול נרגש מבעד לדלת: "אני חייב לדבר דחוף עם הרב".

"לא תוכל לדבר כעת עם הרב" שומע הוא את בני ביתו. "הוא נוסע עכשיו, ויחזור רק למחר". "לא שייך לחכות למחר!" אומר הזר בתקיפות, "מדובר כאן בשאלה של פקוח נפש!" כששמע הרב ליהמן שמדבר בענין של פקוח נפש, פתח מיד את הדלת והזמין את הזר להכנס. אל החדר נכנס איש מבוגר. "האם כבוד הרב מכיר אותי?" "לא אדוני, לא זכיתי, מה הענין?" "שואל הרב בחפזון. "כבוד הרב אולי לא מכיר אותי, אולם אני מכירו היטב, לפני זמן רב זכיתי לשמוע את דרשתו..."

"אדוני, תסביר לי בבקשה, ומה, כיצד יכול אני להציל חיי אדם?" "מיד, מיד. אבל כבוד הרב דרש אז כל כך פדה, דמעות זלגו מעיני לאחר הדרשה. נחון אני בזכרון טוב. ברוך ה', וכששמתי לבתי חזרתי על דבריו מלה במלה. האם רוצה כבוד הרב שאחזור עכשיו על דרשתו?" "אדוני" - אמר הרב ליהמן תוך שנעמד על מקומו, "אני חייב לנסוע מיד! התעכבתי רק משום שהבנתי שמדבר בפיקוח נפש". "טוב, אקצר. רציתי לספר לכבודו רק עד כמה עוררה בי דרשתו הנפלאה, ולכן באתי כעת עד לכאן. כעת ישמע כבודו למה באתי אליו. נישאתי למזל טוב לפני כשלישים שנה. 'מזל טוב! בנין עדי עד!' ומה זה קשור לפקוח נפש?" "עשרים וארבע שנים חייתי עם אשתי המנוחה, עד שמתה לפני שש שנים, אני, רבי, איזו אשה מיוחדת היתה היא..."

הרב ליהמן שראה כי עומד הוא להפסיד את הרכבת, קם בחפזה ממקומו ונגש לדלת. להוותו, נעמד האישי מלוא קומתו וחסם את הפתח. "הלא אמרתי לרב שמדבר בפקוח נפש, כיצד חושב הוא לעזוב אותי כך?!" "מה פקוח נפש? וכי יכול אני יכול אני להחיות את אשתך עליה השלום? אני מ-A-D ממחר!" "לא, לא אליה התכוונתי, מדבר כאן באדם חיי". "נו אמור בקיצור, במה מדבר?"

"ובכן, אשתי מתה לפני כשש שנים, לאחר מותה נסעתי לאמריקה לאור בקשת בני שאדור לצדו לעת זקנתי, כמה סבל בני זה במהלך המלחמה, אבל על כך אאריך הדבור במועד אחר... בתי אמנם גרה כאן בגרמניה, ואף היא בקשתני לדור לצדה, אך בני הוא עשיר גדול, ובכן, נסעתי לאמריקה..." "אדוני" - קרא הרב ביאוש - "מה בעצם אתה רוצה ממני?" "מיד אגיע ללב הענין, נסעתי לאמריקה באניה, והסניעה היתה נוחה, זכינו אפילו לקדש את הלבנה על האניה, אבל כבודו ממהר, מה מאריך אני בדבורים, החיים באמריקה לא מצאו חן בעיני, ועל כן שבתי לגרמניה, ואז שמעתי את הדרשה ההיא..."

"שוב הדרשה?" "סבלנות, אני מיד מסים. כשחזרתי נולד בן לבתי, זו שכזכור דרה כאן. כובדתי בסנדקאות, הכל היה מוכן לבירתי, אך לפתע אבד התינוק נשימתו ומת". "זה ספור מצער" - אמר הרב ליהמן - אך במה יכול אני להועיל?" "בבקשה לשמוע עד הסוף. לפני שבוע ילדה בתי בן אחר". "אה, באת להזמין אותי להיות סנדק? אני לא יכול להיות מחר סנדק! שלום!" "לא, לא באתי להציע לרב סנדקאות! מחר - אם ירצה ה' עומד הוא להכנס בביתו של אברהם אבינו, האם יכול אני שוב לקבל את הסנדקאות, ואם חלילה ימות התינוק? מה אעשה, כבוד הרב?"

"אל תקבל על עצמך את הסנדקאות! עכשיו תן לי כבר ללכת!" הרב החל לרוץ לעבר המדרגות, אך האיש אחז בו בחוקה. "עוד שאלה אחת! איך נקרא הילד?"

"איך תקראו לו?" ענה הרב - שהצליח בינתיים להחליף מלפיתתו - תוך שהוא מדלק במדרגות בחפזון וקופץ לתוך העגלה, "ומה אכפת לי? תקרא לו: יעקב, משה, אהרן, דוד, יהונתן, גבריאל, לייב או כל שם שתמצא לנכון". טרם נעלמה העגלה בעקול הרחוב הספיק הרב עוד לשמוע את הזקן קורא לעברו: "כמה טוב אני שלם לכבודו! כמה יעלה לי היעוץ...?"

כצפוי, כשהגיע הרב לתחנת הרכבת, לא נותר לו אלא לשמוע את שאון גלגליה המתרחקים. הוא שב לאחוריו ביאוש, וגילה את שני ראשי הקהילה אשר בכרו שלא לנסוע בלעדיו. הרכבת הבאה היה אמורה לצאת רק בשעה אחת עשרה - שעה שבה אמורה היתה הפגישה להיות בעצומה. למרות זאת נדברו הם לשוב לתחנה בסמוך למועד זה, תוך תקווה שיקבלם ראש הממשלה במועד מאחר יותר.

מששבו לתחנת הרכבת, גילו המוני בני אדם נרגשים הסובבים בתחנה. מה קרה? אסון מחריד! הרכבת שיצאה בשמונה ארבעים וחמש ירדה מהפסים, לא ידועים כרגע פרטים מדויקים, אך ישנם ודאי כמה עשרות הרוגים. הזקן היה בעצם שליח ההשגחה להצילם!

ברכבת של השעה אחת עשרה הגיעה המשלחת בשלום לעיר הבירה. ראש הממשלה הסכים לקבלם בשעה מאוחרת יותר. מתוך חשש קודם לגורלם, משום שידע שאמורים היו הם לנסוע ברכבת שירדה מהפסים, האזין כעת לדבריהם ביתר תשומת לב, והענין שלשמו הגיעו סודר מהרה על הצד היותר טוב. שנים עברו, הרב ליהמן הספיק כבר לשכוח מממעשה. והנה ביום אחד מגיע אל ביתו של הרב יהודי מכר, יחד עם בנו - נער בר מצוה. "כבוד הרב" - אומר האישי, "באתי בזה להזמין לשמחת בר המצוה של בני זה שחי בזכות עצנתו החכמה!". לקח לרב ליהמן כמה דקות להזכר, אך משנוכר, הסכים - למרות הטרחה לבוא לשמחה, מתוך רגשות הכרת הטוב על הנס שארע עמו באותו היום.

באולם גלה הוא את הזקן, זורח מאשר, "הנה, כבוד הרב זהו נכדי יקר" יעקב משה אהרן דוד יהונתן גבריאל לייב, ב"ה זוכים אנו כעת לשמחת בר המצוה שלו. רבותי!" קרא הזקן תוך שהוא מפנה פניו לנוכחים, "זהו האישי שהצליח את חיי נכדי, וברוב עדינותו סרב אף ליטול תשלום על כך".

קושי הפרנסה

דרשו רבותינו (בראשית רבה צו, ג): "המלאך הגאל אתי מכל רע" (בראשית מח, טז), קשה היא הפרנסה כפליים כלידה. בלידה כתיב: "בעצב תלדי בנים" (בראשית ג, טז), ובפרנסה כתיב: "בעצבון תאכלנה כל ימי חייו" (בראשית ג, יז). וגדולה פרנסה מן הגאולה, שהגאולה על ידי מלאך, "המלאך הגאל אתי", ופרנסה על ידי הקדוש ברוך הוא: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" (תהלים קמה, טז).

רבי יהושע בן לוי אמר, קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, שנאמר: "לגור ים סוף לגורים" (תהלים קלו, ג), ונאמר שם: "נתן לחם לכל בשר" (שם, כה). ונשאלתי, מדוע באמת לא יכולה להיות הפרנסה על ידי שליח, באמצעות מלאך, וצריך שתהיה על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו, ומה ההשוואה בין הפרנסה לקריעת ים סוף - ועוד, מה הקושי לקדוש ברוך הוא בקריעת הים, הלא "אלקי עולם ה', בורא קצות הארץ, לא ייעף ולא ייגע" (ישעיה מ, כח), ומלבד זאת, הרי מראש הותנה עם הים שיקרע לפני בני ישראל (בראשית רבה ה, ה)!

נטעים את התשובה, בסיפור מעשה. העניות בהליך היתה נוראה. לחם לאכול לא היה. קם בחור נמרץ, ואמר להוריו: "במקום להיות עליכם לנטל, אנסה לעזור לכם. אפליג לארצות הברית. מספרים, שהכסף מתגלגל שם ברחובות. ארוויח, ואשלח לכם". דווה ליבם, והיסטו. שמשו שמצב היהדות שם בשפל המדרגה. רבים לא עמדו בנסיון שמירת השבת.

הבטיח נאמנה שישמור תורה ומצוות ויעמוד בכל הנסיונות. בחשש נתנו הסכמתם, בתנאי שיכתוב להם לעתים תכופות. הבטיחו, והפליגו. וכאשר חשש הוריו, כן היה. בכל מקום דרשו עבודה בשבת. נאמן להבטחתו, סרב. הרויח פרוטות מעבודות מזדמנות, שליחויות וסבלות. סבל חרפת רעב, בגדיו התרפפו ובלו, מפרוטותיו חסך לשלוח אגרות להוריו. לא רצה להדאגם, סיפר שהכל כשורה. פרנסתו מצויה, אבל מרויח הוא כפועל מתחיל. עוד מעט יעלו את משכורתו, ויוכל לשלוח להם כספים.

שמחו ההורים בצלחתו, אך דאגו לרוחניותו. אם מצא עבודה, האמנם שובת המפעל שבת? האם עדיין עטור הוא זקן ופאות? בקשו שישלח תמונה. הבין לשחשם, ושמח שיוכל להרגיעם. ירא ושלם הוא, שמר על דמותו היהודית. אך כיצד יוכל לשמחם, והוא לבוש קרעים? הלך ושאל בגדי כבוד מאחד מחבריו, והצטלם בהם. כמה הדור נראה בבגדיו השאולים! כמה שמחו הוריו לתמונתו.

סיפר להם אחד מבני העירה, שכן משפחתו מפלג לארצות הברית. מיד ארוז מכל הבא ליד, שתורה לבנם. אח, כמה נזקק לכל מצרך, לכל בגד שנשלח! אמר השליח: "איך אמצאזה בכרך הגדול?" מסרו לו את השם והכתובת, וליתר בטחון, גם את הצילום. הגיע הלה לארצות הברית וזכר את שליחותו. איתר את הכתובת ונקש בדלת. פתח לו נער מזה רעב, לבוש קרעים.

"אתה בעל הדיירה?" שאל. "אני הדייר כאן", ענה. "אה, סליחה", כנראה שהלה החליף כתובת, אין זה אותו אדם. משל הוא, כמובן. והנמשל, קריעת ים סוף.

אכן, תנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם הים, שיקרע לפני בני ישראל. הגיעו בני ישראל אל הים, ודרשו מימוש התנאי. הביט בהם הים, ולא הכירם. אלו בני ישראל! לא יתכן! כה דומים הם למצרים, ושורו של מצרים אכן טען: "מה נשנתו אלו מאלו, הללו עובדי עבודה זרה, והללו" (ילקוט שמעוני רמז רלד), והם ביקש לבלעם, שנאמר: "והמים להם חומה" (שמות יד, כט), אל תקרי חומה אלא חימה (מכילתא בשלח ו), אינם דומים לאותו 'צילום' של בני ישראל, צאצאי אברהם יצחק ויעקב, בני השבטים הקדושים - אלו אחרים הם, לא אותם שיבטלום..."

והנה הקדוש ברוך הוא צריך להתערב ולסכור פי המקטרג, לומר לו: "שוטה שבעולם וכי לדעתם עבדו עבודה זרה, והלא לא עבדוהו אלא מתוך שעבוד ומתוך טירוף הודעת, ואתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון!" כיון ששמע שר של ים, אותה חמה שנתמלא על ישראל החזירה על מצרים, שנאמר "וישבו המים" (שמות יד, כו), ששבו מישראל על מצרים (ילקוט שמעוני, רמז רלד).

והוא הדין מזונותיו של אדם. עומד הוא בראש השנה, עם כל קבלות חודש אלול, עם יראת הדין וחרדת השופר, בתפילה ותשובה וחרטה כנה, ונקצבים לו מזונות ברוחב יד, "כי חק לישראל הוא" (תהלים פא, ה), לשון לחם חק ומזונות (ביצה טז ע"א).

מורה הקדוש ברוך הוא למלאך לרדת ולמסור לו מזונותיו. איך ידע לוהותו, מוסרים לו תמונה: כך נראה כשחשעו למזונות. יורד המלאך, ופוגש באדם זר, אינו נראה אותו דבר, אינו דומה לתמונה. נבוח המלאך, והבורא יתברך צריך לשכנעו שהוא הוא - הוי: "קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף..."

לפיכך אין הפרנסה על ידי מלאך כגאולה. כלומר, גם כאן נשלח מלאך, אבל אינו מזהה אותו, והקדוש ברוך הוא צריך להתערב ולהעיד שאלו באמת אנחנו... (והגדת)

אשרינו בעולם הזה

הגעתי לארצות הברית, להתרים למוסדות התורה. להיכן אפנה, מי ומי בנותנים. יש יהודים טובים שנחלצים לעזור ולסייע. מכירים את כולם, את אורחם ושיגם, מסייעים אותך ואף מדיכים ומזהירים: פלוני חסיד נלהב, 'תקנה' אותו ב'ווארט' של רבו. פלוני תלמיד של המשגיח, ואזי לצטט משהו מספרו. זה אוהב אמרה על פרשת השבוע וזה חקירה מהדף

עלוך שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיניהם

פרשת ויחי

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאוצרות אמונים

ודוי שכיב מרע טרם השנה

"ויקראו מי ישראל למות... ושכבת עם אבתי" (מז כט-ל)

הכל יודעים ואומרים בפיהם שהו מתיים; אברהם אומר: 'ואכיל הולך עירי' (בראשית טו ב), יצחק: 'בעבור תברך נפשי בטרם אמות' (שם כו ז), יעקב: 'ושכבת עם אבתי, אימתי? בשעה שנטה למות, לך כתוב: 'ויקראו מי ישראל למות' (מנחם ויחי א).

מדוע מבין האבות דווקא יעקב לא הזכיר את מיתתו עד השעה שנטה למות?

פרש רבי אריה יהודה ליב תאומים, רבה של בראד:

בקרוב קהלות ישראל יש שנהגו לומר בכל לילה לפני השנה את 'ודוי שכיב מרע'. המגן אברהם (רלוט) השיג על מנהג זה, שהרי אמרו חכמים (ברכות ט א): 'לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן'. ולענינו, בשעה שאדם מתנדב כשכיב מרע, גורם הוא לשטן שיקטרג עליו.

מעשה נוכח להבין: אברהם ויצחק לא חששו להזכיר את יום המיתה, כיון שבאותה שעה שהזכירו זאת היו חשובים כמתים; אברהם משום שלא היו לו ילדים, ויצחק משום שהיה סומא, והרי אמרו חכמים (גידים סד ב) כי סומא ומי שאין לו בנים נחשבים כמתים. ליעקב לעומתם אסור היה לפתח פה לשטן, ועל כן הדגישו חכמים שהזכיר זאת רק סמוך למיתתו.

יעלת פן

אמירת 'לישועתך קויתי ה' לאחר התעשיות

"ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר יוסף הנה אביך חלה" (מח א)

"מיום שנבראו שמים וארץ לא היה אדם חולה, אלא אם היה בדרך או בשומן היה עושה ויהיה נשמתו יוצאת מנחיריו. עד שבא יעקב אבינו, בקש על זאת רחמים ואמר לפניו: 'רבון כל העולמים, אל תקח את נפשי ממני עד שאצוה את בני ואת בני ביתי', ונעמרו לו... לפיכך חייב אדם לומר בעשיותו: 'חיים - שנהפך המות הזה לאור' (פרו' דברי אליעזר פרק נב).

על פי דברי המדרש הסביר הש"ה הקדוש (שש האותיות ה) את המנהג שבימי היה המתעשש אומר: 'לישועתך קויתי ה', כלומר: כשם שעזרו הקדוש ברוך הוא והשיעו ממות לחיים, כן יעזרו תמיד.

אך בשם החתם סופר הובא (לקוטי תנ"ך בן חיים ח"א עמ"ל) שלא נהג לומר כן, שכן המתרגל לך עלול בשגגה לומר זאת אף במקום שאסור להזכיר שם שמים. נמוק נוסף שאלא לנהג כן הביא הפ"ח חיים (א"ח רח כ): טרדת העיוש עלולה למנע את האדם מלכונן בהזכרת שם שמים, וכיון שקף מוטב שלא לומר זאת כלל.

ברכת הבנים - כיצד?

"וישלה ישראל את מינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה" (מח יד)

בסדור היעב"ץ (הנהגת ליל שבת, אות 1) הובא המנהג המפורסם לברך את הבנים בבלי שבת, בתוספת הבהרה כי בעת הברכה יניח הקב את שתי ידיו על ראש בנו המתברך, כפי שנושאים

להרג אף בהפעלת כח מועט, כך התפלה יכולה לפעל אף אם אין מכונים בה ד"י צרכה. לעומת זאת הבקשה האיטית נמשלה לקשות, שכפי שהקשת - ככל שיתאמץ האדם למוחקה כך יפגע החץ יותר למרחוק, כך הבקשה, ככל שיתאמץ האדם לכוון בה כן תפעל היא ביתר שאת.

לכך רמז דוד המלך בתהלים (י) באומרו: 'שמע ה' תחנתי ה' תפלתי יקח' - אם שמע ה' את תחנתי - בקשתי שנסחתי במלותי שלי, קל וחומר שישמע את תפלתי, שהרי אין היא טעונה כפנה רבה כל כך.

משך חכמה

לעשות רצון צדיק

"בחרבי ובקשתי" (מח כב)

"בצלותי ובבעותי" (אנוקלוס).

פרש הדגל מחנה אפרים:

את תבת 'צלותי' יש לפרש שהיא לשון תפלה, אולם תבת 'בעותי' יכולה להתפרש אף מלשון רצון, כפי ששואל הכהן את האב בפדיון הבן: 'מאי בעית טפיי', שכן פעמים שעושה הקדוש ברוך הוא את רצון הצדיק אף מבלי שיתפלל עליו, ככתוב (תהלים קמה יט): 'רצון וראיו עשה - ואת שועתם ישמע ויושיעם'.

התעוררות הלב טרם ההודאה

"ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו: יש'טמנו יוסף" (נט טו)

במדרש (מנחם ויחי ז) מביאר כי חששם של אחי יוסף נבע מהעבדה, שכאשר שבו מקבורת אביהם ועברו סמוך לבור שאליו השליכו את יוסף שנים רבות קדם לכן, נעצר יוסף כדי לברך: 'ברוך ה' אלהינו בכל יום ומקום הזה', ומכך הסיקו שיעזבו שומר הוא בלב טינה כלפיהם בגין מעשם זה.

יש להבין: מדוע הסיקו האחים מעבדה זו כי יוסף עדין נוטר להם טינה, הרי מן הדיו היה עליו לברך ברכה זו?

באר רבי יעקב מאיר פאדוואן רבה של בריסק:

בישלוך ערוך (א"ח רח ה) נפסק: 'מי שנעשה לו נסים הרבה, בהגיעו לאחד מכל המקומות שנעשה לו נס, צריך להזכיר כל שאר המקומות ויכלול כלם בברכה אחת'; לפיכך, כשראו האחים שיוסף מתעלם מנס ציאתו מבית האסורים ומזכיר רק את נס הבור, הבינו כי הסבה שהוא זכור דווקא את הבור הוא משום שהם השליכוהו לתוכו. אולם למעשה הסבה לברכתו היא משום שסבר פדעה שהובאה בישלוך ערוך (שם סעיף ט) שאין מברכים 'שעשה לי נס' על נס הבא בדרך הטבע כציאה מבית האסורים, שלא כאחיו שסברו שאף על נס כזה מברכים, ולפיכך הסיקו שיש בלב טינה כלפיהם.

תרוץ נוסף לשאלה זו השיב ראש ישיבת מיר רבי חיים שמואלביץ: בהכירם את אחיהם הצדיק ידעו אחי יוסף כי בטרם נגש הוא לברך על הגס שנעשה לו בודאי יסחור במחו את התרחקות הצרה, עד שחש כאלו עומד הוא עתה בעצומה, וכל זאת כדי שההודאה תאמר מעמק לבו. על כן חששו בצדק שמא תשוב ויתעורר בלב טינה כלפיהם.

'תשובות מיר"ם' בהקדמה; מקור ה'תודה' עמ' 187

אמן - סגולה לפרנסה

"האלקים הרעה אתי מעודי עד היום הזה" (מח טו)

הקדשה על עגבת אמן הנה סגולה לפרנסה, ולפיכך ראשי התבות של הפסוק שבו מבקשים אנו על הפרנסה (ראה שו"ע א"ח נו א): 'פוחח את ידי', הם בגימטריה 'אמן'.

אף כאן רמז לכהן הפסוק: בזכות 'האלקים' - בגימטריה 'אמן', זכיתי שיהיה הוא 'הרעה' [המפורנס] אתי מעודי עד היום הזה'.

בני שלמה

ברכת התינוק בשעת הברית

"בך יברך ישראל לאמר: ישמך אלקים כאפרים וכמנשה" (מח כ)

"בך יוסף ברי ברכון בית ישראל ית ונוקא ביומא דמהולתא" (תרגום יונתן).

באר הנצי"ב מהולוז'ין:

כשמברכים את האדם, יש לברכו באותה מדה שהתברך משמים, העשיר - בעשר, החכם - בחכמה וכיוצא בזה. בשעת הברית עדין איננו יכולים לדעת מהי הדרך שיצא בה הברך הנוול, ועל כן אנו מברכים אותו בברכה המתפרשת לשני פנים: אם תעסק בתורה - 'ישמך אלקים כאפרים', ואם תעסק בעניגי העולם - 'כמנשה'.

בדרך זו פרש רבי עקיבא סופר מפרשבורג את הפסוק שנאמר בברכת יעקב לבניו: 'איש אשר כבדו בך אתם' - לכל אחד מהבנים הוסיף יעקב על הברכה שכבר התברך בה ממרומם.

'תרגום דברי יצחק סופר'

התפלה נמשלה לחרב והבקשה לקשת

"אשר לקחתי מידי האמרי בחרבי ובקשתי" (מח כב)

באנוקלוס תרגום: 'בחרבי' - בתפלתי, 'ובקשתי' - ובבקשתי.

פרש רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק:

'תפלה' היא הסח שנוקבת לנו מפי אנשי כנסת הגדולה, לעומת זאת 'בקשה' הנה בקשה פרטית שמנסח האדם במלותיו שלו. לפיכך נמשלה התפלה לחרב, שכשם שהחרב החדה יכולה

אמן לכל ברכה

"והחרדים לדבר ה' בעת שרוצים לברך איזה ברכה יחידה או ברכות הרבה, ומתנינים עד שיבא מי שיענה 'אמן' על ברכותיהם. ואם יבואו רבים לשמע עדיף. ואפשר לומר שזוהי הכוונה בפסוק (ישעיה כו ב) 'שמרו אמנים', 'שומר' מלשון 'המתנה' - שממתין מלברך עד שיענו אמן על ברכתו, ושכרם הרבה מאד."

(ציצית הכנף [לגרא"ד בלוך ה"ד, משגיח דשיבת איבה ומגדולי בעלי המוסר] עמ' כ)

ברכות השחר. בקול, בכונה, בחברותא.

קריאת שמע - פרשה ראשונה (ב)

"רבי אליעזר אומר: אם נאמר 'בכל נפש' למה נאמר 'בכל מאד' למה נאמר 'בכל נפש' אלא: אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו - לך נאמר 'בכל נפש', ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו - לך נאמר 'בכל מאד' (ברכות סא ב).

"בכל לבבך" - בשני יצרי, ביצר טוב וביצר הרע; 'ובכל נפשך' - 'ובכל מאדך' - בכל ממונך. דבר אחר: 'בכל מאדך' - בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הו' מודה לו" (ברכות סד א).

בכל לבבך - בשני יצרי

רבים תמהו: כיצד שך לעבד את ה' באמצעות היצר הרע? רבים הם התרוצצים שנתנו לשאלה זאת, להלן נביא מקצתם:

כפרשו רבנו יונה על דברי הגמרא שם באר על דרך הפשוט, בשני אפנים:

א. "עבודת יצר הטוב היא עשיית המצוות, ועבודת יצר הרע היא שיכבש יצרו המתנגב עליו".

ב. "יצר הטוב הוא מדת הרקמנות וכיצא בזה, ויצר הרע נגדו לאקריות. והשואר אינו מרחם על הרשעים והוא אכזרי להם נמצא שהוא עושה מצוה גדולה ועבודת השם עם יצר הרע".

ג. אמר האדמו"ר רבי אברהם דב מאברקטש: עצם הרעיון למרד בבורא עולם ולחטא כלפיו, משוף עד כמה רחוק האדם מהשגתו, ועבדו זה כשלישמה צריכה להציף את האדם בהרהורי תשובה וחרטה. אם כך נמצא שבכח פתני היצר לקרב את האדם לעבודת ה' (פני עין בחקמה).

ד. באר הסבא מקעלם: עצם עבדת קיומו של היצר הרע בתוכנו יש בה כדי לחזקו באמונתו; שהנה כל אדם מחפש לצבד קמון לאחרית ימיו, ולצדך כך מוכן להקריב רבות, ואיך יתכן שבחיים הנצחיים שמיפרי הוא במעלתו, מוכן הוא ללקת אחר פתני יצרו בשביל תענוג חולף שאין בו כל ערך אמתי, ואף אינו חושש מיום הדין שאין לדעת מתי יבא הוא אליו? אין לנו אלא להתעורר ולהבינו מפקד כי הבורא יתברך הוא שטעע כח בלתי הגיוני זה בתוכנו, כדי שבהתגברותו נקבל שרר רב לעתיד לבא (אור רש"י ואתמל).

וכך היה אומר החידושי הר"ם: "כפי שדרכו חכמים 'ובכל נפשך' - אפלו הוא נוטל את נפשך, כך יש לפרש: 'ובכל לבבך' - אפלו הוא נוטל את לבך. אף בעת זקנותו של האדם קשילו כל עמו, אל ישמט האדם מעבודת ה', אלא יתחזק לעבד את ה' בכל עת ובכל מצב כפי יכולתו (קלוסי הר"ם ואתמל).

ובכל נפשך - אפלו הוא נוטל את נפשך

כתב הרשב"א (שו"ת ח"ה ס"ה): "והכלל, שצריכו לנו לקבוע בנפשנו הסכמה מחלשות בכל עת שנקרא הקריאת שמע, שאנו מסכימים למסור כל מאוננו וחשקי לבנו וכל נפשנו מן האברים ועד נטילת נפש והממון על יחוד קדשת שמו ונקבלת מלכותו, ושנראה בצירוף הלב כאלו באנו לידי כך ונקמנו, והוא אומר (תהלים מד ט): 'כי עליך הרגנו כל היום' - וכי אפשר להרג בכל יום? אלא שבכל יום שאנו קורין בקריאת שמע 'ובכל נפשך' ומסכימים על כך, הרי הוא כאלו הרגנו באותה שעה עליו ונתברך כי כל המסכים על זה כאלו עשו".

ואכן הדברים מפורשים בהר הקדוש (ח"א דף סא ב): כל המכון לבו בפסוק זה למסור נפשו על קדשת שמו יתברך, מעלה עליו הכתוב כאלו נהרג עליו בכל יום.

בגמרא (ברכות סא ב) מספר על רבי עקיבא שבשעה שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל טרם הוציאוהו להריגה, קבל על עצמו על מלכות שמים. כששאלוהו חסדי: "רבנו, עד כאן?" השיב להם: "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך' - אפלו נוטל את נפשך, מתי יבא לידי ואקיימו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימו" ומעידה הגמרא: "היה מאריך באחד עד שצמח נשמתו ב'אחד', צמח בת קול ואמר: 'עקיבא שצמח נשמתו באחד'".

פרש הצדיק רבי זלמן מולנא: "כל ימי הייתי מצטער" - בכל פעם שהיה רבי עקיבא קורא את שמע, היה 'מצטער' כפשוטו, כלומר, היה מציר בנפשו את לבו החרב שכביכול נמחת על צארו, והוא מוסר את נפשו על קדושת ה'. והנה הצירוף כה חזק בלבו, עד שחש כאלו מסר עצמו על קדשת ה' בפעל, על כן כשבא הדבר לידו לא חש בצער כלל (מחלות אדם ח"ב פ"ד).

ובכל מאדך - בכל ממונך

באר האור החיים הקדוש (דברים ו טז): הלב והנפש טבעים קשים לידי ספוקם, אף תאנת הממון לעולם אינה באה על ספוקה. שהיה מי שיש לו מנה רוצה מאתים, ואוהב כסף לא ישיב כסף. כך צריכה להיות אהבת ה', תמידית, וכזו שלעולם אינה על ספוקה.

כיצד יתכן שאדם יאהב את ממונו יותר מגופו? באר השפת אמת (ואתמל תרי"ד) שהצדיקים אינם חוששים למסור את נפשם לבורא יתברך, כי כל שהותם בעולם הזה צער בעבור נשמתם השואפת כל העת להתקרב לבורא והלנות מזיו השכינה. לעשות זאת למסור את ממונם ולהנות בעולם קשה עליהם הרבה יותר, שכן העניית מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו, ועדיף עליהם נסיון המיתה שהוא נסיון ארץ ומתמשך.

אמר רבי מאיר שמחה הכהן מדוניסק: כדי להתעלות בעבודת ה' צריך הצדיק להוקיר את הממון; עקב אבינו חזר על פנים קטנים, כדי שמכח הערכתו לממון יגדל ערך כל מעשה שעושה בממונו, כצדקה וכיצא בזה, עשרת מונים. וכך אקרו על הפסוק 'ובכל מאדך' - אם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו, כי בהתגברותו על כך לשם שמים מוכיח הוא את אהבת ה' ביתר שאת (משך חכמה דברים ו טז).

הוסיף ואמר החפץ חיים: אין זה מן המצוי שיפקיד האדם כל ממונו בעבור המצוות, אף לכל הפחות שיהיה את ה' אחד ממוניו. שאלו היו לו ששה בנים היה מוציא כך וכך על כל אחד מהם להאכילו, להלבישו ולהשיאו אשה. כך ינהג אף עם התורה - תנו עיניו ולבו לספק צרכי תלמידי חכמים לכל הפחות כחך מנבני (חומת הדת פ"ב).

אני מוסר נפשי

מאחר ובמסירות נפש עסקינו, נסים בדרך של בעל ספר הגו ודרך משה (ליום י"א): "כל איש מישראל ששומע הברכה מישראל מחיב לענות אמן, אפלו שומע מאשה או מקטן. ואם שומע ואינו עונה חייב מיתה, וסימן: 'אמן' נוטריקון 'אני מוסר נפשי', שכל אחד מישראל מחיב למסור נפשו על ענית אמן. וכל איש מישראל מחיב לומר הברכות בקול רם כדי שישמעו בני הבית או שאר העומדים אצלו ויכולים לענות אמן, שמלת אמן עדות הוא על הברכה שהוא אמת, ואם יאמר בלחש הוא כמו שמעלים להעיד על הדבר".

אמן בחלום הלילה

מוטי הוא יהודי יקר ומיוחד. הכל מפרים אותו כימוטי השליח, וזאת על שם המלאכה שממנה מתפרנס הוא מזה שנים רבות, מלאכת השליחיות. בדרך כלל עוסקים השליחים בהעברת חבילות ממקום למקום, אולם כיון ששמעו של מוטי מידענו יצא כאדם ראשונים במיוחד זכה הוא שצדק לאמון רב, ובשל כך נקרא הוא במסגרת תפקידו דוקא לאותן שליחיות הדורשות אמון מיוחד, כמשלוחי כספים בעבור בנקים, משרדי עורכי דין וכיצא באלו.

ביום מן הימים נשלח מוטי למסר מעטפה יקרה בבנק 'משפך' בתל אביב, מקום שאליה כבר נשלח לא מעט פעמים. המעטפה נועדה להמסר לפקיד מסים שהיה אחראי על אחת ממחלקות הבנק, ומוטי שהבחין כי הפקיד עוסק בשחיה ערה עם אחד מלקוחותיו, נצל את ההזדמנות לסעד את לבו ובקש לברך בכונה ובקול רם כמנהגו. אלא שתוף כדי אמירת הברכה נשמעו לפתע צעקותיו של הפקיד, שזוהו הוכיחה על היותו רחוק מאד מתורה וממצוות:

"לא כאן!" "לא כאן!" צעק עליו הפקיד בכעס.

מוטי שהיה שקוע בברכה, לא שם לב לצעקותיו והמשיך לומר את הברכה כמנהגו. רק כפאשר חכה בו הפקיד בכעס ובגרת תקף: "כאן לא בית נכנסת! אלך לך רשות להתפלל כאן", נעצר מנגותו וסיים את הברכה בשקט יחסי:

הנוכחים בחדר נעצו בו מבטים. חלקם הביעו כעס, חלקם - מבוכה, וחלקם - הערכה. מוטי שהיה נבון מהמעמד הבלתי צפוי, התנצל בחצי פה, החמים את המסמך המאשר את קבלת המעטפה ופנה להמשיך אל יעדו הבא.

ימים מספר לאחר מכן הוזמן טוב לאותו הבנק. הוא נכנס בחשך מה. רשמן של הצעקות שלו אותו בבקורו הקודם עזין הדהד באזניו, והוא קנה שלא להתקבל בזה פעם נוספת.

גם הפעם היה עליו להמתין עד שיתפנה הפקיד, וכמנהגו הוא נצל את זמן עמידתו בתור לשנון משניות מתוך ספר משניות קטן שנמצא תמיד בכיסו. הוא לא העלה על דעתו שגם קריאת משניות שקטה עלולה להפריע... אלא שאז נחרד טוב למשמע קולו הרועם של הפקיד...

הפעם הטון היה נשמע מרבה יותר, ובהקשבה נוספת נדהם לגלות שגם התכו שונה:

"למה אתה מברך בשקט?", שאל אותו הפקיד שסבר כי מידענו אוחז בידו סודו ומברך מתוכו, "תברך בקול, שקבלם ישמעו ויגענו אמן...!".

מוטי היה המום ומבלבל מן התפנית. הוא התקרב לשלחנו של הפקיד במטרה להסביר לו כי אין מדבר בסוד אלא בספר משניות, ואז הבחין בדמעות המציפות את פני הפקיד, שאף אותות התרגשות נפרו עליו.

הפקיד הזמין לשבת לצד שלחנו. מוטי התקרב בחשך, וילפתה פרץ הפקיד בככי חסר מעצוריו שהוא מתקשה להתאושש ממונו.

לבסוף הצליח הפקיד להרגע ופתח בדבריו: "אתה בודאי זוכר שבשבוע שעבר היית כאן, ברכת ברכה בקול והתקוממתי מאד. גדלתי בבית מסרתי, ומאז שאני זוכר את עצמי הקפידה אמי לענות אמן אחרי ברכות ששמעתי. אלא שבמשך השנים נתקמתי, לצערי, כל קשר ליהדות ופרקתי מעלי על מצוות.

בקשתי למחן את העבר לחלוטין, על כן השתעמתי והקמתי את ביתי כאן בתל אביב ספוגת אורית החליו. בדרך כלל לא מודמנים לסניף זה יהודים דתיים כך שארונות מעברי לא מציינים לי יתר על המדה, אולם הפעם נכנסת אמה וברכת בקול, והזכרונות החלו להציף לי ולהציף אותי. לא יכלתי לשאת זאת ונערתך כך בתקיפות רבה, אני מקוה שתסלח לי..."

מוטי הנהן בראשו בחיוב והקשיב לסיים המפתיע.

"בזילה לאחר המפגש אף, פקד אותי חלום מבעית: ראיתי את אמי שהלכה לבית עולמה לפני זמן לא רב. היא נראתה ממש כפי שאני זוכר אותה, אף שלא נתמדי, מבטתה היה מאים וכועס מאד. היא פנתה אלי ונערה בי:

בני, דע לך כי אני סובלת רבות מהתנהגותך, אולם הפעם עברת כל גבול! משמים זמנו לפניה יהודי כדי שיברך את ברכותי בפניה. אלו היית עונה אחרי אמן, היית מוכה אותי סוף סוף לעלות לגן עדן, ואלו אתה, לא די שלא ענית אמן, אף לא נתת ליהודי היקר הזה לברך את הברכה עד הסוף. העצבת והכעסת אותי מאד. מנענת ממני לעלות לגן עדן! הטיחה בי אמי בכאב ונעלמת".

הפקיד הרפין את ראשו. נכר היה כי החלום חי בראשו כאלו הוא מתרחש כאן ועכשיו.

לאחר כמה דקות נעצר ממקומו ואמר למוטי: "אני חייב לפרס את אמי. אגא למד אותי כל חאק שאוכל לעשות לטובת נשמתה היקרה ואקבל אותו על עצמי. איני יכול לשאת את המחשבה כי בגללי נמנעה נכנסתה לגן עדן".

מוטי יצא מהבנק, כשכיסו מלא מהפקיד הפקיד שישמרו עמו על קשר, קשר שעתידי היה לשאת פרות חיוביים בהמשך, וחשוב יותר עם מסר חשוב על חכה של 'אמן' אחת שבגדה להעלות את האדם מניהם לגן עדן.

(נשמע מפי בעל המעשה)

חוט של חסד

הגליזון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב"צ שלום ארוש שליט"א פרשתו 'ויחי' יב טבת תשע"ה (30/12/17) | גליזון 550

תגייד תודה ותראה ניסים

כי תודה מחוללת ניסים. וזה מסביר את ריבוי הסיפורים שאנו נתקלים בהם מידי יום ביומו מכל רחבי העולם, שבהם אנו שומעים ניסים ונפלאות שהם נגד הטבע: אנשים שהרופאים המומחים הגדולים לא נותנים להם שום סיכוי – זוכים לפרי בטן ללא טיפולים ומתרפאים; ממחלות נגד כל התחזיות של הרופאים; אנשים שיוצאים מחבובות כבדים ביותר; ילדים שעזבו לגמרי את הדרך ולפתע חוזרים בתשובה שלימה; בן זוג אלים ורע שמשנתנה מן הקצה אל הקצה; ועוד סיפורים בלי סוף בכל תחומי החיים. וההסבר הוא על פי הגמרא שלמדנו, שכאשר הולכים נגד הטבע והשכל – הטבע משתנה ורואים ניסים.

ההבטחה של רבי נתן

על פי זה נבין עומק נוסף בדברי ר' נתן שאנו מפרסמים וחוזרים עליהם שוב ושוב שאומר ש"אם היו כולם נותנים שבח ויהיה תמיד לה' יתברך בין על הטוב ובין על הרע – בוודאי היו מתבטלים כל הצרות וכל הגלויות לגמרי והייתה באה הגאולה השלימה!" וכולם שואלים מה הקשר בין התודה לבין הגאולה השלימה? הרי יש כללים וחוקים שמובאים בחז"ל מתי ואיך תבוא הגאולה, זה תלוי בתשובה ועוד, איך מבטיח ר' נתן שאם יאמרו תודה על הצרות בוודאי תבוא הגאולה?

אלא שהגמרא שלמדנו קובעת כלל ברזל: כאשר אדם הולך נגד הטבע והשכל האנושי – מתנהגים אתו לפנים משורת הדין ומעל כל החוקים והשכל, ומשתנה כל העולם ממש. להגייד תודה על הגלות זה בוודאי נגד הטבע, שהרי מי רוצה להיות בגלות ובצרות? לכן ר' נתן כותב את זה בביטחון גמור ומבטיח בצורה חד משמעית שאם עם ישראל ילכו נגד הטבע בוודאי תבוא הגאולה, כי כאשר עם ישראל ילכו נגד השכל – הם יזכו להנהגה ניסית מעל הטבע ויזכו לגאולה השלימה. וכמו שהמעביר על מידותיו מעבירים לו על פשעיו, כך אם אנו נתנהג לא לפי טבענו, כך ה' לא יבדוק אם אנחנו ברחמים.

השלימה, ולכן בכל פעם הם מקרבים את ההשגות העצומות שלהם אלינו לשכלנו ולדעתנו.

מדוע התודה מחוללת ניסים?

אם כן נבאר, מדוע התודה על הרע ועל הייסורים בכוחה לחולל ניסים מעל הטבע?

נקדים ביסוד המובא בגמרא: הגמרא שואלת (ברכות כ) מדוע לדורות הראשונים נעשו ניסים ואילו לנו לא נעשים ניסים? ועונה הגמרא שהסיבה היא בגלל שלדורות הראשונים הייתה מסירות נפש. וזה יסוד שמובא בכל הספרים, שהקדוש ברוך הוא מנהיג את האדם לפי ההתנהגות שלו. ולכן מסירות נפש, שהיא ההתנהגות לא טבעית מצדנו –

מי תודה מחוללת ניסים מידי אנו שומעים מכל רחבי העולם ניסים ונפלאות שהם נגד הטבע ממש

גורמת להנהגה ניסית, לא טבעית, מאת ה'! ולכן 'המעביר על מידותיו', שכובש את טבעו ואת נטיותיו – 'מעבירים לו על כל פשעיו', מתנהגים אתו בהנהגה שלא על פי טבע ולא לפי מה שמגיע לו.

אותו דבר בעניין התודה על הצרה. השכל האנושי הפשוט הוא שאם כואב – צועקים, אם יש צרות – בוכים ומתלוננים; אבל להגייד תודה על הצרות – זה ממש נגד הטבע ונגד השכל האנושי; וכשאדם מתנהג בהיפך הטבע והשכל האנושי, הוא מעורר הנהגה שהיא למעלה מן הטבע והשכל.

וככל שאדם בצרה גדולה יותר ובהעלמה גדולה יותר, וככל שיותר קשה לו לומר תודה מריבוי הצרות – כך גדלה מסירות הנפש שלו שבעתים. כי בשעת הצרה לוקחים מהאדם את כל הדעת וקשה לו מאוד לומר תודה, ולכן אצלו המסירות נפש לומר תודה היא מסירות נפש של ממש ולכן בכוחה לפעול ישועות נפלאות!

שינוי הטבע ממש

זהו הסבר פשוט מאוד לכל הספר "אמרת תודה ונושעת", שנקרא באנגלית: "תגייד תודה ותראה ניסים",

ביותר ולרומם אותו. ואם יודה כפי כוחו ולפי מדרגתו הנמוכה, גם אם אור התודה שלו הוא אור קלוש וחלוש – האור הזה יאיר לו והוא ילך ויגבר עד שיעלה אותו מעלה מעלה לרום המעלות.

ראיה לדבר מאברהם אבינו. אברהם היה מקרב את בני דורו שהיו שקועים בעבודה זרה והיה מעלה אותם מדרגה לדרגה עד שזכו לאמונה שלימה בה' יתברך. איך היה מתחיל לקרבם? על ידי שהיה נותן להם לאכול ומלמד אותם לומר תודה לבורא עולם, ועל ידי זה עשה נפשות רבות. וכך כל אדם שירגיל את עצמו לומר תודה על החסדים שה' עושה אתו – יזכה לאור האמונה ויעלה מדרגה לדרגה.

השכל הפשוט של התודה

עוד התחדש לי חידוש נפלא ביותר. רבים שואלים וחוזרים ושואלים איך אפשר להודות על הרע שבחיים, איך אפשר להודות על הצרות ועל החסרונות, על המחלות ועל הייסורים? אמנם כבר הסברתי את זה בדרכים רבות הן בספרים 'שעריו בתודה' ו'אמרת תודה ונושעת' והן במרגליות, והבאתי מקורות רבים לכך, וברוך ה' אנו מוצאים בכל פעם מקורות נוספים מחז"ל הקדושים ומגדולי הדורות ראשונים ואחרונים. אך על פי כן, אין בית מדרש ללא חידוש, והחונן לאדם דעת זיכה אותי להתבונן על כך באופן מחדש מתוך שכל פשוט השווה לכל נפש.

כי אכן יש לדעת שההודיה על הרע היא מדרגה גבוהה מאוד והיא שייכת לעתיד לבוא כמו שאומרת הגמרא שלעתיד לבוא יברכו על הכול 'הטוב והמטיב', גם על מה שבעולם הזה מברכים 'ברוך דיין האמת'. אך הצדיקים שזכו לרום המעלות, והם זוכים לטעום את הטעם של עולם הבא כבר בעולם הזה – יש להם עין טובה כלפי עם ישראל והם ממשכינים את העולם הבא לתוך העולם הזה ומכינים אותו לקראת הגאולה

החטידים אומרים שהימים הטובים, השבתות והחגים, אינם עוברים אלא הם נכנסים. אי אפשר לומר שחנכה עבר ואנחנו כבר אחרי חנוכה, נכון יותר לומר שחנכה נכנס לתוכנו והאור שלו ממשיך ללוות אותנו, והוא מוסיף והולך ומאיר לנו את החיים לנצח נצחים.

האור הפנימי של חג החנוכה הוא אור ההלל וההודאה. בכל שנה מחדש בימי החנוכה מזהים לראות שאין סוף לאור של התודה, והוא כמו מעיין המגבר שבכל פעם מתחדשים בו עוד הבנות ועוד עומק. בכל פעם רואים ושומעים עוד ועוד ניסים וישועות מעל הטבע ובלי שום גבול.

אור התודה זהו אור ששייך לכל יום ויום מימי חיינו. החיים של היהודי הם מקשה אחת של תודה. ואת הכוח להודות כל השנה מקבלים וממשיכים מחג החנוכה, חג החנוכה הוא כמו תרכיז של אור התודה שנותן מתיקות של תודה והודאה לכל השנה כולה, לכן חנוכה לא נגמר אלא ממשיך ומאיר; ולמרות שימי החנוכה מאחורינו, אך באמת הם חיים וקיימים ונמצאים בתוכנו וממשיכים לבנות בקרבנו את אור התודה. ולפיכך נביא מעט מזעיר ממה שנתחדש בעניין התודה בחנוכה של שנה זו.

נקודת ההתחלה

החונן לאדם דעת זיכה אותי להתבונן מדוע האור של חנוכה יורד למקומות החשוכים ביותר ולאנשים הנמוכים ביותר ששום אור אינו יורד אליהם. וזכיתי להבין שכל התורה והמצוות ואפילו התפילה – יכולים לדבר לאדם עם איזשהו מיינום של רוחניות, אבל יש אנשים שהם כבר כל כך נמוכים וכל כך שבורים עד שאין בכוחם אפילו להתפלל או לעשות תשובה, וכל שכן לקבל על עצמם קבלת עול תורה ומצוות, אפילו לא דברים קטנים.

אבל התודה היא בכוחו ובאפשרותו של כל אדם. לכל אדם יש כל כך הרבה דברים טובים בחיים שעליהם הוא צריך ויכול להודות. כל אחד, בהתבוננות הכי פשוטה, יכול למצוא דברים להודות עליהם, והיושר מחייב שיודה עליהם. לכן התודה יכולה להגיע גם לאדם המרוחק

הכנסים של הרב שלום ארוש שליט"א לשבוע הקרוב

<p>יום ד' בירושלים ישיבת חוט של חסד שמואל הנביא 13 שיצור קבוע בהלכה בשעה 20:30 ולאחרי"כ שיצור ראש הישיבה בשעה 21:00 יום ה' בהוליוווד (שכ" תל ניבורים) 21:30 רח' המעפילים פינת המצודה ב"ב ע"ש הלל א"ל</p>	<p>יום ב' יד' בטבת (01/01/2018) הריש והסביבה ב"ב לעבדך באמת רח' ספיר 28 בשעה: 20:30</p>	<p>יום א' יג בטבת (31/12/2017) קרית גת והסביבה רח' הגבורה 9 ישיבת למען שמו באהבה בשעה: 21:00</p>
---	---	--

לפרטים ולחזמת שיצורים: 0527611100

בספר אוהל רחל מבואר שעיקר עבודתו של יעקב היתה לתקן חטא גילוי עריות של אדם הראשון, וארץ מצרים נקראת על שם הארץ, ולכן את השנים האחרונות של חיי, חי יעקב דווקא בארץ מצרים, בכדי להעלות את הברורים ממקום זה שנקרא רע, למדרגת "טוב", וזהו **יחיי יעקב בארץ מצרים, שבע עשרה שנה** היינו שיעקב היה ממשיך חיותו וההארה מבחינת ה"טוב" גם בארץ מצרים.

וכיצד הפכה מצרים לערות הארץ? מאותם נשמות עשוקות שהתהוו במאה ושלושים שנה שישב אדם הראשון לבדו ופגם במחשבה לאנוסו, שכל אותם ניצוצות התגלגלו לארץ מצרים. אך מכיוון שאדם הראשון היה צדיק ונלחם במחשבותיו אזי ממחשבותיו הטובות התהוו נשמות ישראל, ונוצר מצב שהטוב שבו נקרא נשמות ישראל, והסיגים שבו הם אומות העולם, ובשביל לתקן את הפגם הקדמון, היו צריכים נשמות ישראל שהם החלק הטוב, לרדת שוב למצרים ערות הארץ, ולתקן בתשובת המשקל, את מה שלא נתקן בזמנו, היינו המחשבות הטובות, היו צריכות להלחם שוב במחשבות הרעות שהם בני מצרים, לנצחם ולהכניעם בזה

שלא יעשו כמעשיהם, ובכך יתוקן עניין זה מהשורש, כי על אף שאדם הראשון היה עושה תשובה, והיה זה לתועלת גדולה, לא תוקן עונו בשלמות, ולכן אף על פי שיעקב אבינו תיקן עניין זה טרם ירדתו למצרים, בהיותו עשרים שנה בבית לבן, היו צריכים לרדת בניו למצרים, בשביל השלמת התיקון.

וזה היתה גם סיבת ירידת אברהם אבינו למצרים, כי הוא היה הראשון שהחל לתקן עניין זה, ואע"פ שיעקב עבודתו של אברהם אבינו הייתה בתיקון העבודה זרה, בכל זאת כבר נודע שכל המידות קשורות וכלולות אחת בשניה וכאשר מתקנים מידה אחת, גם שאר המידות מתקנות לטובה. ובה שגדר אברהם את עצמו במצרים, כבר התחיל תיקון הג"ע בארץ מצרים, כל שכן בהגיע יוסף הצדיק למצרים, ובעומדו בניסוק אשר לא היה כמוהו מימות עולם, אזי הוכשרה הקרקע לבואם של יעקב ובניו לכנוס לתוך כור ההיתוך המצרי.

בזה גם יובן מדוע יעקב מאן להתנחם באבדו של יוסף, כי הוא ידע שרק בכוחו של יוסף ניתן לעמוד בניסוק הנורה הזה שנקרא בשם 'התאוה הכללית', ואם הנער איננו, אזי לא יתאפשר בשום אופן בניין

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע

הקדושה אותו רצה להעמיד, ועוד, שהוא זה ששלחו לראות את שלום אחיו, ושמו הוא זה שגרם לאובדנו, וממילא להחרכת בניין הקדושה, על כן מאן להתנחם. וכששמע יוסף מלך במצרים והוא מחזיק בצדקותו, חזרה לו הרוח מרביבו ששחמה, ולכן הייתה חשיבות גדולה לך שיוסף ירד תחילה למצרים, כי רק בכוחו היה להכשיר את הקרקע לנשמות ישראל העתידות לרדת מצרימה.

בזה יובנו דברי המדרש 'יחיי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה' אמר הקב"ה ליעקב, היה לך צער גדול על אבידת יוסף שהיה בן י"ז שנים, הנני מוסיף לך י"ז שנים טובות במקומם. והשאלה העולה מדברי המדרש, הלא יוסף נעלם מיעקב כ"ב שנים ולא י"ז, ומדוע המדרש מתייחס לגיל שבו יוסף נעלם, ולא למספר השנים שבהם נעלם? ומתוך ה'אוהל רחל' שהמספר י"ז הוא מהות של קדושה, ומניינו הוא "טוב", וכל צערו של יעקב כ"ב שנים, היה על ההעלמותו של יוסף הצדיק שמהותו היא "טוב", כנ"ש (ישעיה ג) "אמרו צדיק כי טוב". ולכן הדיש המדרש את הגיל שבו אבד יוסף, היינו את ה"ז" שנים, ובגלל שזה דייקא היה צערו של יעקב, זכה לקבל י"ז שנים טובות.

פניני חידושים ברסלב

מורנו, הרב רבי נתן ז"ל, גם היה עוסק הרבה בכל יום לפרש שיחתו לפני ה' יתברך ולהרבות בהתבודדות ותחנונים וכו' שעות הרבה בכל יום, עד שקל מי ששמע סדר עבודת התפלה שלו, היה משער גלבו, כי אי-אפשר דבר זה, אם לא שמעלה כל ימיו וילולותיו על תפלה ותחנונים (יש"ק א-קפד)

מורה"ת אמר פעם: יש לי ללמוד זכות על הגרוע שבגרועים, שאם הייתי כותבם, היו נכתבים על כמה נתיבות, כפי שאני יודע מה שנעשה עם האדם בזה העולם. (אנשי מורה"ת אות ט"ו)

אמר מורה"ת: מה שישם יתברך עזר לו כל-כך לעת זקנותו, הוא מחמת שלקח עצמו להתבודדות ולפרש שיחתו בינו לבין קונו ואמר, שאינו יכול לעשות שום דבר, בלתי שיפרש מקדם שיחתו לפני השם יתברך. (שם אות כ"ב)

א ב ש ה חיים

- ☆ עקר קיום האמונה, להיות חזק ושלם באמונתו – הוא רק על ידי שמירת הברית.
- ☆ שמירת גרמי ההלכה – זו מדרגה ראשונה בשמירת הברית.
- ☆ הציצ הקטן נותן לאדם 'כסף קטן', כדי לקחת לו את ה'כסף הגדול'. הכסף הגדול הוא שמירת הברית, והכסף הקטן הוא ההלכה בקיום המצוות בלי קדשת הברית (הרב כדורי זצ"ל).

ש"ת של חסד

שאלתי ע"י מספר מורי הוראה האם כשנשאליש שאלה הלכתית, עליהם להורות דווקא מתוך ספרי הפוסקים ולהראות לשואל היכן התשובה כתובה, או שיכולים לענות בעל פה היכן התשובה נהירה וברורה להם.

תשובה
שאלה זו הינה מהשאלות היסודיות בכללי הפסיקה, ומצינו פוסקים רבים שנתנו על כך את דעתם ונחלקו בהוראה למעשה.

א. הפוסקים הסורים שיש להורות דווקא מתוך ספרי הפוסקים

פוסקים רבים סוברים שגם כאשר התשובה נהירה וברורה לרב מורה ההוראה, אסור לו לענות בעל פה, אלא עליו לפתוח קודם לכן את אחד מספרי הפוסקים. וז"ל הפרי מגדים [אר"ח סדר הנהגות הנשאל עם השואל, סדר שלישי אות א]: "המורה צדק כשיבוא לפניו איזה הוראה, יענין בספרים ולא יורה על פה, ולא יבוש מהמלעיגים באומרם כי הוראה צריכה להיות מיד וזירה בלי עצלות. וטוב (למורה) צדק בזמן שפסק) להתבודד וליישב בדעתו, כי ברבים זה אומר בכה כו', וגם מפני הבושה כו'. והמורה שלא על פי הספרים, הוה כמורה הלכה בפני רבו ח"ו. וודאי אם יודע שהאנשים אשר אתו שלימים הם אתו ויודו על האמת, מצוה להתיעץ ברבים, משא"כ אם אינו כן". כך גם סובר שו"ת חקרי לב [ח"מ ח"ב סי' י"ב], ובנו של החקרי לב – הרחמים אליהו חזן זצ"ל [בספרי אור משפט ח"מ סי' י' סוף אות ג] מעיד שאביו היה נוהג כך למעשה.

גם החיד"א בשו"ת יוסף אומץ [סי' מ"ז אות ד] סובר שאין להורות בעל פה, ומביא פוסקים נוספים הסוברים כך, וז"ל: "וראיתו בספר אורים ותומים שכתב באורים (ח"מ סי' י' סק"ג) על מה שכתב (השו"ע שם בח"מ סי') בשמון צדריך לימלך אם יש גדול ממנו בעיר (וה"ל השו"ע: "כל מי שיש לידו דין ומדמהו לדין אחר שבא לידו כבר ופסק, ויש עמו בעיר גדול ממנו בחכמה ואינו נמלך בו, הרי זה בכלל הרהיטם שלכם גם בהוראה"), שכתב (האורים) וז"ל: 'וכן לענין איסור ההיתר נמי, דמאי שנא? ואני נוהג ג"כ בכל הדברים במקום

פסיקה על פה או דווקא מתוך ספרי הפוסקים

דין המוגש ע"י בית הוראה "חוט של חסד" מאת הרה"ג ר' אלחנן שלום אלגרוד שליט"א ר"כ ההוראה ודומ"צ דק"ק "חוט של חסד" ודין בביה"ד "משפט וחסד"

על חדשים מקרוב באו, דאינן מביאין לסברות אחרונים כלל, כי לפי גדולתם דימו יזקן ואינה לפי כבודו [כדאייתא בב"מ ל' ע"ב גבי מציאת] להזכיר סברות אחרונים. ולא טוב עושים! כי אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש – ניתן בסיני [ויקרא רבה פ' א' אחרי מניין פ' כ"ב סי' א', ירושלמי פאה פ"ב ה"ד, ירושלמי מגילה פ"ד ה"א]. וכשאני לעצמי, דרכי חיים, להביא אפילו במקום שאינו עניין הלכה, כי אם אגדה, מבני ותלמידי, ד'איזהו חכם? הלומד מכל אדם' נאמר [מס' אבות פ"ד מ"א], מכל שכן בספרים שיצאו לאוויר העולם, דאין מדרש בלא חידוש [הגיגה ג' ע"א].

כך גם כותב להדיא הבן איש חי [שו"ת רב פעלים ח"א א"ח בהקדמה] ומביא שזוהי דרכם של הפוסקים בני עדות המזרח, וכך גם סוברים שו"ת משנה הלכות [ח"ה סי' פ"א] והגר"ע יוסף זצ"ל שכותב זאת במספר מקומות [שו"ת יביע אומר ח"א א"ח דברי פתיחה אותיות י"א, שו"ת יביע אומר ח"ט סי' ק"ח (הערות על שו"ת אור לציון לרב"צ אבא שאול זצ"ל) אות ק"ח, שו"ת יביע אומר ח"א א"ח סי' נ"ה (קובץ הערות והארות על שו"ת רב פעלים ח"א א"ח) אות א; ועוד].

ג. הפוסקים המסוייגים דין זה הסוברים שניתן בחלק מהמקרים להורות בעל פה

ברם, מצינו פוסקים אחרים הסוברים שכאשר התשובה נהירה וברורה לרב מורה ההוראה, הוא רשאי לענות בעל פה ואינו צריך להסתכל בספרי הפוסקים. כך סובר שו"ת שואל ונשאל [לג"ר משה כלפון הכתר זצ"ל – מחכמי לר"בא שבתניס, ח"ג סי' כ"ט], אלא שמסייג היתר זה למקרים מסוימים, וז"ל: "שאלה. מורה שבא לפניו איזה הוראה, וזוכר הוא כי אותו הדבר אסור או מותר, אם יכול להורות על פי זכרונו, על צדדין לעיין תחילה בספר ולא יסמוך על זכרונו? תשובה... ומן האמור נראה: (1) בדבר שהוא פשוט וברור ואין לו כל שייכות לפתיחת ספר, ישיב תיכף כפי מה שנראה לו; (2) ובדבר הצריך לפתיחת ספר, אם הוא דבר הוה ורגיל ומעשים בכל יום – יכול להשיב כפי מה שרגיל תמיד, (3) ואם הוא דבר שאינו הוה ורגיל כ"כ – ואם יכול להורות רק אחר פתיחת הספר, שאם הגאון חיד"א אמרה על דרוו וזמנו,

מה נענה אני יתמי דיתמי אשר בעוונותינו לריבים וכו' והשכחה מצויה וגוברת מבינים ליום?! וזכורני כי מהרה"ר מוה"ר סאטמר כהן ז"ל הרב המחבר ספר זרע דוד, ועוד, מרגלא בפומיה על כל כיצוא בזה מקרא מלא: 'אמר, עם הספר תשוב מחשבתו וגו', זהו הנלע"ד".

הערה

ערך השולחן [י"ד סי' רמ"ב ס"ה] אף הוא סובר שמתוך לענות בעל פה, וכותב בתוך דבריו שיש כהו נהוג גדולי הפוסקים שבזמנו, ונראה לומר שערורה"ש פליג על שו"ת שואל ונשאל וסובר שגם בדבר שאינו הוה ורגיל כ"כ, אם יודע את הדין על בוריו, אינו צריך לפתוח ספר. כך גם נראה לענ"ד להורות, וטעמי עמדי – דפוק אין מאי גדולי הדור עושים, דיכולני להעיד שראיתי מאות פעמים את מו"ר הגר"מ אליהו זצ"ל שהיה עונה לשואלים בע"פ דבר יום ביומו ורק דברים קשים ביותר שהסתפק בהם – היה מעיין בספרים, וכן ראיתי פעמים רבות את הגר"ע יוסף זצ"ל מורה בע"פ לשואלים, וכן סיפר לי אחד תלמידיו המנוחה של הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (בעל שו"ת אגרות משה) שמידי יום ביומו לאחר תפילת שחרית היה עונה בע"פ בכל ארבעת חלקי השו"ע לעשרות שואלים שהמתינו לו בדרכו חזרה לביתו, וכך נוהגים רוב ככל גדולי הפוסקים בדורנו שזכיתי לשאולם בצילם ולסיקם כיצד הם עונים לשואלים דבר ה' זו הלכה.

למעשה: מורה הוראה שנשאל שאלה הלכתית והתשובה נהירה וברורה לו, יכול לענות עליה בעל פה ואינו צריך להסתכל בספרי הפוסקים קודם שיענה.
ברם, אם יש לו ספק ולו הקטן ביותר לגבי התשובה הנכונה, או מפאת מורכבות השאלה או מחמת שאינו זוכר את ההלכה בבירור מוחלט, חובה עליו להסתכל בספרי הפוסקים קודם שיענה, ואם אין הספרים מצויים כעת תחת ידו – לא יתבייש אלא יאמר לשואל שעליו לעיין בזה ובעזה"י יחזיר לו תשובה מאוחר יותר.

הצלת נפשות בילאית

המשך דבר ראש הישיבה

מסירות נפש – ברצון

וזה עומק נוסף בדברי הגמרא שתלתה את הניסים במסירות נפש. כי התודה על הצרות נקראת 'מסירות נפש', מדוע? כי 'נפש' זה רצון, כמו שכתוב 'אם יש את נפשכם' וכתוב רש"י על המקום 'נפשכם' – רצונכם, וכאשר יש לאדם צרות, זה נגד רצונו וכשהוא מודה לה' על מה שה' עושה אתו נגד רצונו – הוא למעשה מבטל את רצונו שהוא נפשו, ולמעשה מוסר את נפשו לה' – ולכן זוכה להנהגה ניסית מעל הטבע.

כמו שאומרים חז"ל "בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונו" – ובוה מסרו לנו חז"ל את כל היסוד של קבלת הייסורים באהבה ובשמחה, שעל ידי שאדם מקבל את מה שה' עושה אתו נגד רצונו ומודה לו על כך בלב שלם – גם ה' מבטל רצון אחרים, היינו את כל המשטינים והמקטרגים אפילו והמקטרגים צודקים ללאורה על פי הדין, אבל בגלל שהוא הולך בדרך של מעל הטבע ומעל השכל, גם ה' מושיע אותו בישועות מעל הטבע והשכל.

מעט מן האור

ומחג החנוכה אנו לומדים עוד חיזוק עצום מאוד. מי ייתן שכל עם ישראל יזכו לשכל של התודה שהוא שלימות האמונה, אבל כדי להביא את הגאולה השלימה, אין צורך שכל עם ישראל יאמרו תודה על הרע, כי בחנוכה רק קומץ קטן של אנשים הלכו במסירות נפש ופעלו ניסים מעל הטבע וישועה ואור נפלא לכל עם ישראל לדורותיו – וכך בעניין התודה שהיא בחינת מסירות נפש כמו שלמדנו, שמשפיק בקומץ אנשים קטן שיזכו להפנים את עניין התודה ולהודות לה' על כל צער ורע בחיים, שהם יזכו להביא את הגאולה ברחמים לכל עם ישראל!

וכך כתוב בגמרא (תענית ח.): "כל השמח בייסורין שבאין עליו מביא ישועה לעולם" – בכוחו של אדם אחד שהולך עם אור התודה להביא ישועה לכל העולם כולו.

תודה חמה מהתנור

ועכשיו בשעה טובה יצא לאור ספר חדש ונפלא לבני הנעורים שנקרא "מתנה ושמה תודה", וכבר קיבלנו תגובות רבות וסיפורים מדהימים מילדים ומנערים שהתחזקו מקריאת הספר. ואשרי הילדים שסופגים את דרך התודה כבר משחר נעוריהם, שהם בוודאי מקבלים כלי נפלא להתמודדות בחיים, ובוודאי יזכו להיות בבחינת מוסף והולך, ובוודאי יראו ניסים ונפלאות, ויקרבו את הגאולה ברחמים.

ואף על פי שזהו ספר לנערים, חשוב מאוד שגם ההורים בעצמם ילמדו את הספר וגם יספרו לילדים הצעירים, כי זו הדרך להביא גאולה שלימה ברחמים. ויהי רצון שזוכה בקרוב להבטחת הנביא: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

כאשר חדלו הפעמונים לצלצל, חשב כי מקרה הוא, וחזר להתכנס במיטתו, כשהוא שוקע בשינה.

בלילה הבא, חזר האירוע המשונה על עצמו, ושוב נגזר על הפריץ לקפוץ ממיטתו בבהלה באמצע הלילה. כשדממה עמוקה שולטת בכל, החלו פעמוני הכנסייה לצלצל בעוז!

עם שחר, ערך הפריץ בדיקה וחקירה בקרב משרתי בית-התיפלה: שמא אחד מהם חמד לו לצון והחליט למשוך בפעמונים באישון לילה. אולם, כולם, עד האחרון שבהם, ענו בשלילה; איש לא ידע לתת הסבר לתופעה המופלאה.

לאחר שהמאורע המוזר חזר על עצמו לילה אחר לילה, אחזה בהלה נוראה בפריץ. גם במחווה הגויי הבין, כי פעמונים המצלצלים מאליהם, אין זה דבר טבעי. הוא חש בצורך עז להתיעץ עם אדם גדול באשר לתופעה.

ואל מי פונה הפריץ בשעת צרה? אל ר' אהרן היהודי. "אמור לי", פנה אליו בקול רווי חרדה, "מה ההסבר לצלצולים הפתאומיים האלו הפוקדים את בית תיפלתי מדי לילה ומטרידים את שעות שנת?"

"אומר לך את הסיבה המסתתרת מאחורי הדבר", משיב לו רבי אהרן. "אביך המנוח, אין לו מנוחה בעולם האמת, לאחר העוול שגרמת ליהודי האומלל ר' יוסף ובני משפחתו, כאשר השלכת אותם בעיצומו של החורף הקשה אל הרחוב. הוא טורד את מנוחתך, משום שהוא רוצה שתתקן את המעוות!"

"אכן צודק הינך ר' אהרן!" נענה הפריץ, "אמור לכפר על המעשה הנמנה, ואצווה למשרתי להשיב את היהודי ומשפחתו אל דירתם; ולא זו בלבד, אלא שאף אשפך עבורם את דירתם המיושנת, ואתמוך בהם מפעם לפעם!" הפריץ עמד בכל מילה שאמר; ר' יוסף ובני ביתו הושבו לביתם, וזכו בתמיכתו של הפריץ ימים רבים.

ור' אהרן לא ידע את נפשו משמחה ואושר על הזכות שנפלה בחלקו, להציל נפשות בעם ישראל.

של הפריץ את אזהרתם, וגרשו אותו את אשתו ואת עולליו מן הבית, אל הרחוב, אל הכפור הנורא – – – אך כאמור, החלטת הפריץ לגרש את ר' יוסף מביתו, לא נבעה משנאת יהודים, אלא מכיון שתקופה ארוכה לא שילם לו שכר דירה, עד שפקעה סבלנותו והחליט להוציאו מביתו.

אתק ספר המידות! אִלְיָאן

דף המפגדיל על הַיּוֹן קְמוּצָא שְׁפֵת, הַיּוֹן לֵה קְנִים וְקָרִים וְקָאִין לְהַרְגָּה. [בנימין מיר]

שאלו היה ר' יוסלה נופל בידיהם של שאר פריצים היו אלו משליכים אותו אל הבור ללא אוכל ושתיה, ואילו הפריץ מיודעינו הסתפק בכך שפינהו מביתו מבלי להענישו.

שעת לילה מאוחרת. דממה מוחלטת השתררה על העיירה קיבליטש. הפריץ ישן בשלווה על משכבו, כשלפתע קורע את השקט רעש מחריש אוזניים... הפריץ מתעורר משנתו, מזנק באחת ומשפשף את עיניו, נבעת כולו. עד מהרה מתברר לו שהרעש הפתאומי מקורו אינו אלא בפעמונים הגדולים התלויים בצריח הכנסייה שבטירתו. "מי הפעילים בשעת לילה מאוחרת זו? הלא אין זו שעת 'תיפלה'!" מהרהר הוא בפליאה.

שונה היה הפריץ של קיבליטש משאר הפריצים; ששאר פריצים נגועים הם בשנאת ישראל עזה, והוא לא היה נגוע בשנאת ישראל, אדרבה, אפילו השתדל להטיב עמם לעיתים – והכל, בזכות יהודי אחד ור' אהרון שמו, המכונה "רבי אהרון קיבליטשער".

חסיד בלב ונפש היה רבי אהרון, שמחתו התמידית הקורנת מפניו, היא זו ששבתה את לבו של הפריץ, והוא העריץ בכל מאודו את היהודי הפיקח והמלא שמחת החיים. לעיתים קרובות נהג אף נהג הפריץ להתייעץ עם ר' אהרון, וייחס חשיבות מרובה לדעתו.

אף חסדן במעשיו היה הפריץ משאר פריצים. כך שבכל פעם בה חילק הפריץ חטים מתנובת שדותיו לעניי העיירה, נתן כמות ניכרת של תבואה לרבי אהרון, כדי שיחלקה לאחיו היהודים.

בקיבליטש העירה התגורר ר' יוס'לה. זה היה שוכר מאת הפריץ המקומי את דירתו ששימשה לצורך מגורים ולצורך עסקיו. מידי שנה היה מעלה את סך שכר הדירה לפריץ וממשיך לשנה הבאה וחוזר חלילה.

אותה שנה ר' יוסף היה מוטred מאד, זה עתה עזבו שליחי הפריץ את ביתו לאחר שפיגרו בתשלומי שכר הדירה, לאחר שהבהירו לו: "אם משלם אתה את חובך עבור שכר הדירה – מוטב; ואם לאו – תמצא את עצמך יחד עם בני משפחתך, מושלך לרחוב".

היה זה בעיצומה של תקופת החורף. בקיבליטש, כמו באוקראינה כולה, ירדה הטמפרטורה אל מתחת לאפס. די היה בשמיעת משפט כמו: 'להיזרק לרחוב', כדי לגרום לשיניים לנקוש זו אל זו מחמת צינה. וכאשר בילדים רכים מדובר, הרי שהיה פה משום פיקוח נפש ממש.

ר' יוסף, יהודי עני ואביון, שבני משפחתו תלויים בו, וכיסו ריק מכל וכל, קימט מצחו בדאגה: מאין יבוא עזרו? כבר חודשים ארוכים שאינו מצליח לשלם את שכר הדירה לפריץ אדון הכפר, ועתה, אשר יגור ממנו בא; שליחיו של הפריץ הגיעו אל ביתו וסברו את אוזנו בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי סבלנותו של הפריץ הגיעה אל קיצה והוא עומד להשליכו אל הרחוב ואל הכפור!

חלפו מספר ימים, וכיון שר' יוסף טרם הצליח לפרוע את חובו, מימשו אנשיו

נשות ראשון לציון והסביבה
הרבנית ארוש מגיעה אליכן
ביום רביעי טז טבת (03/01/2018) בבית כנסת נחל נובע
מקור חכמה רחוב חיל שריון 4 ראשון לציון בשעה 20:00
ערב שכולו חיזוק ואמונה.
הכנסייה חופשית בואנה בהמונכן

את פתח ומוקד כלל בית ישראל

נא להתפלל לרפואת משה בן אידה, גילה בת ציפוריה, תמור בת מרים. שרה לאה בת יוכבד מיכל

חינוך באהבה

שבועות האחרונים, כתבנו על
ליקוי למידה ועל בעיות קשב וריכוז.
אני בטוח שאתם בע"ה תלמידים ממושמעים
והתחלתם כבר לאכול בריא, לשתות מספיק
מים, לנשום נשימות עמוקות, להירגע
ולהרגיע.
אם עדיין לא, אז נתחיל בע"ה מיד עכשיו.
עלינו לדעת דבר נוסף:
לא כל פער בלימודים, נובע מלקות למידה.
ואז כל התנהגות הנראית לעיתים מעט חריגה
ולא היפראקטיבית, נובעת מבעיות קשב וריכוז
ועל זה בדיקת הנושא שלנו היום.

נדמה להפריעת קשב

לעיתים, יתכן פער לימודי כתוצאה מכשל דידקטי, או אימון בלתי מספיק של סוג הלימוד שהילד מתקשה בו.
 לדוגמה: חוסר אימון בקריאה בגיל הרך, יצור מצב של קשיי קריאה בכיתה א' או ב' וגורם גם קשיים בהבנת הנקרא.
 קושי בקריאה והבנת הנקרא, יוביל את הילד לחוסר התעניינות בחומר הנלמד בכיתה. חוסר עניין בלימודים, גירום אי שיתוף פעולה שיוכל לבא לידי ביטוי בשיעורים- בחולמנות (הפרעת קשב!?) או בהצקות והפרעות למהלך השיעורים (היפראקטיביות!).

דבר נוסף שיכול לגרום לפער לימודי הוא חוסר תקשורת בין מורה לתלמיד, כמו שאומרת הגמרא בתענית: "רבה אמר: אם ראתי תלמיד, שתלמודו קשה עליו כרזל- בשביל רבו, שאינו מסביר לו פנים".
 סיבה נוספת: בגלל מורה שאינו מקפיד על העברת החומר בצורה מקצועית, מגוונת ומתאגרת. ייתכן מאוד גם שהילד מגלה עניין, רק בתחומים המוכרים לו מתקופת ילדותו או ממקצוע שהוריו רואים בו כחשוב.
 בעבר, נתקלתי בתופעה שחזרה על עצמה אצל 2 אחים שלימדתי בהפרש של 3 שנים.

בשונה מלימודי הקודש שבהם היו מצטיינים, במקצועות חול כלל לא התעניינו והציגו להם שאפו של 60%. התברר, שהאב היה כל הזמן משגן באוזניהם ואומר להם: "לא אכפת לי מה אתם לומדים אהה", העיקר שבמקצועות קודש תהיו מצטיינים".
 במקרים אחרים, יכול הפער לנבוע מקיומם של היבטים רגשיים מכבידים, לדוגמה: סיבות משפחתיות- כמו חוסר שלום בית בין ההורים, גירושין, אלימות פיזית או מילולית כלפי הילד וכדומה.

הילד שנתון כל כולו בבעיותיו, אינו יכול להיות פנוי רגשית ללמוד והוא חולם על מצבו כל הזמן (הפרעת קשב!) או שהוא נתון להתפרצויות של זעם ותסכול שמופנות כלפי חבריו וכלי הציוד החינוכי (היפראקטיביות!).

אבחון נכון - חצי פיתרון.

לאור כל זאת, יש חשיבות רבה מאוד לעריכת אבחנה מبدלת באמצעות גורמים המותאמים ומוכשרים לכך במיוחד. כדי לאבחן את רמת

לא בבית ספרנו פרק יז מאת הרב יצחק אבוחצירא. יועץ חינוכי, מאבחן ומטפל.

המורה ליוסי.

כשראה יוסי שהמורה איתן בדעתו, לא הייתה לו ברירה והוא נכנע. מאותו היום יוסי קצת נפגע, בשיעורים היה מתעייף להעתיק מהלוח- שהיה רחוק בשבילו. והוא החל להעתיק לחצאים, או להשלים בהפסקה מהמבורות של חברים. גם ההקשבה שלו נחלשה- היה קשה לו לעקוב אחר תנועותיו של המורה, התנועות היו נראות לו קצת מטושטשות.

שיעור רדף שיעור, יום רדף יום. המורה שלא הכיר את יוסי חשב שהילד מנסה לעשות לו כוונה, כדי לחזור שוב לשורה הראשונה. גם התלהבותו של המורה לעודד ולהתמקד בתלמידים החלשים, הדחיקה את יוסי לקרן זוית.

מתצית השנה הגיעה- זמן התעודות. כשקיבלו הוריו של יוסי את התעודה, כמעט ופרחה נשמתם! הילד שהיה מקור גאווה בשנים האחרונות, קיבל תעודה לא כ"כ משמחת. שורות השבחים נתחלפו בציונים בינוניים ומטה. לא היה שום אזכור למאמצי הרבים אף על היכולות הנמוכות שהם ידעו שיש לו. ההורים המופתעים בלעו את התעודה ולא ידעו כיצד להגיב.

בשיחה עם המורה לאחר התעודה הועלו הרבה נקודות חינוכיות, אך עניין הישיבה קרוב ללוח או קושי בריאה לא אוזכר. יוסי מיודעונו עלה לכיתה ה' וגם שם לא האירה לו ההצלחה פנים. בכיתה ה' החלה התפנית! יוסי קיבל מורה מנוסה ומקצועי. בשבוע הראשון של שנת הלימודים, המורה של לב שיוסי מסתכל בו במבט חולמני מעט, כאשר מידי פעם עיניו מתמקדות באינו שהיא נקודה נעלמת ושבו נוחות ומביטות בו. המורה גם שם לב שיוסי מצליח מאוד בכתבי עבודות ומשימות בחבורות. אך כאשר הוא מתעקץ סיכום או שאלות מהלוח זה לוקח לו המון זמן והוא מרבה לחלום. כבר באותו ערב צלצל המורה להוריו של יוסי. לאחר שיחה ידידותית הוא שאל: "יוסי צריך אולי להרכיב משקפיים! אתם חושבים שיש ליוסי איזו שהיא בעיה בריאה!?" מתי עשיתם לו בדיקת ראייה לאחרונה!?"

ההורים נזכרו שליוסי הייתה בכיתה א' הפנייה לבדיקת ראייה, אך עבר זמן רב ובגלל שהוא לא התלונן ההורים שכוו. בהמלצת המורה יוסי הופנה לבדיקת מומחה והתברר שיש לו בעיית מיקוד ראייה.
 הסוף ב"ה טוב, יוסי החל סדרת טיפולים במיקוד והחל להרכיב משקפיים, אבל חבל שהוא ספספס את רוב שנות ביה"ס היסודי בקשיים גדולים.

ליקוי למידה או בעיות ראייה?

הבעיות השכיחות בריאה, בעלות ההשפעה הרבה על מערכת הלמידה הינם:
 ליקויי תשבורת (כמו קוצר ראייה, רוחק ראייה, אסטיגמציה וחוסר איוון תשבורתי) פזילה גלויה או סמויה, בעיית מיוזג - מיקוד ועיוורון צבעים. קוצר ראייה: פירושו שיש קושי בריאה מרחוק ועל כן הילד אינו מצליח לקרוא מה כתוב על הלוח,

ברם בריאה לקרוב בעת קריאה או כתיבה בדרך כלל הוא יכול לראות היטב ללא מאמץ. רוחק ראייה: פירושו שכדי לראות טוב לרחוק על העיניים להתאמץ, ובריאה לקרוב המאמץ מתגבר. אלו ילדים שמסוגלים לראות יחסית היטב לרחוק אך לא אוהבים כל כך לקרוא. תלונות אפשריות- כאבי ראש בקריאה, קריאה בהפסקות ולפרקי זמן קצרים. במקרים אלה של רוחק ראייה לעיתים קשה לאבחן ללא בדיקה מקיפה, מאחר והילדים יכולים לתעל את עצמם למשימות שאינן דורשות עבודות מקרוב - כמו לשחק יותר משחקי חצר וכדור מאשר קריאת ספרים.

אסטיגמציה: פירושה עיוות התמונה הנקלטת של ידי העין בגלל בעיה במבנה החלק הקדמי של הקרנית, כך שהתמונה לא ממוקדת ובוררה בכל חלקיה, מה שנקרא צילינדר.

חוסר איוון תשבורתי: הוא חוסר שוויון בכוח השבירה של כל עין שפירושו מאמצים בלתי שווים בקליטת התמונה ומשום כך הראיה בעין אחת טובה וברורה ובשנייה מטושטשת. בעיות מסוג זה נפתרות על ידי מתן משקפיים המאזנות את הראיה ואת שתי העיניים.

בעיית מיוזג/מיקוד: פירושה קושי בעבודת העיניים בו זמנית. זה סוג של פזילה סמויה הבאה לידי ביטוי בעיקר בעת קריאה. הבעיה היא בחולשת שרירי העיניים. הסימפטומים יהיו חוסר רצון לקרוא או תלונה של כפל ראייה לקרוב, השורות מתבלבלות, כאבי ראש וכו'. הטיפול במקרים אלו יהיה על ידי תרגילים לאימון שרירי העיניים.

לסיכום:

הורים יקרים! אם אתם חושבים שלילד שלכם ישנם מהקשיים הנ"ל חשוב מאוד לשוחח עם המורה, ההנהלה- לפנות לאבחון מקצועי, לקבל כלים להתמודדות עם הילד, תוך כדי שיתוף פעולה עם המורה, ליישם את המלצות המאבחן, לפנות להוריה מיישמת ולהתפלל הרבה לה' שתהיה הרבה סיעתא דשמיא עם הילד-בהצלחה!

לייעוץ טלפוני ללא תשלום או לתיאום פגישה צור קשר בימים א' - ד' מ-10 שעה עד 8 בערב
 נייד: 0548-434-435
 מייל: a0548434435@gmail.com

בדיחות הדעת

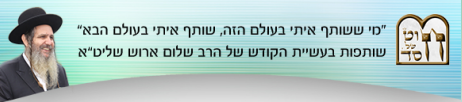
החולה: דוקטור אני חי כל הזמן בחרדה על עתיד, אנא עזור לי!
הרופא: אין בעיה, נתחיל סדרה של 12 טיפולים שבועיים שיעלו לך 500 ש"ח כל אחד.
החולה: אבל דוקטור, ביקשתי שתעזור לי בנוגע לעתיד שלי, לא שתבטיח את העתיד שלך!

זמנים ויחי תשע"ח

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
16:09	16:24	16:15	16:27
17:24	17:25	17:23	17:27
18:01	17:58	17:58	18:02

הפטרה מלכים א-פרק ב, א-רב'- ויקרבו ימי דוד

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד" רח' שמואל הנביא 13 ת.ד. 57669 י-ם טל' 02-5812210 פקס 02-5812252 לקבלה בדוא"ל ולתגובות כתבו לנו: 5812210@gmail.com

ב"ס בריה

משרה עם ברכה

למוסדות "חוט של חסד" דרושות טלפניות למשמרת צהרים-ערב (עד השעה 19:00)

- בנוסים ותמריצים
- סביבת עבודה צנועה

ספרו החדש של הרב שלום ארוש לילדים ולהורים

מִתְּנָה וְשִׂמְחָה תּוֹדָה

מומלץ מאוד!!

הספר שילמד אתכם לשמוח בחיים

חדשו! חדשו! חדשו!

חוק ביותר!

להזמנות: 052-2240696

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יא טבת תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 4:09 תל-אביב: 4:23 חיפה: 4:12 מוצאי שבת: ירושלים: 5:25 תל-אביב: 5:26 חיפה: 5:24 ר"ת: 6:01

פרשת ויחי

סבר פנים יפות

"בסבר פנים יפות"...

כל אלו שביקרו בחדרו של הגאון רבי חיים חזקיהו מדיני זצ"ל (בעל השדי חמד) העיזו, שתמיד בטרם קיבל את הנכנס אליו היה מביט תחילה בתוך מגירתו, ורבים היו מסוקרנים לדעת על מה ולמה הוא מסתכל שם בשעה זו.

והנה נתברר שבעל השדי חמד רשם לעצמו את אמרת התנא במשנה (אבות פ"א משנה טו) "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות", שמכיון שהיה טרוד בתלמודו חשש שמא בלא שימת לב ידחה את הבאים בפנים זועפות או עכ"פ לא יקבלם בהארת פנים כראוי, על כן היה מזכיר לעצמו את אמרת התנא וממילא התחזק לקבל תמיד כל אדם בשמחה ובהארת פנים.

עפ"י באר החיים

"כאילו ציפה רק לו"...

סיפר אחד מנכדיו של הגה"צ רבי רפאל לוי זצ"ל: פעם ישבתי עמו בשעת לילה מאוחרת, היה זה באחד מימי חול המועד והבית היה מוצף כל היום במבקרים רבים.

כמוכן שכל זה התיש אותו מאד אך קיבל כל אחד בסבלנות מופלאה ובהארת פנים מיוחדת. בשעה זו שישבתי עמו, כבר היה נראה עייף מאד ועמדתי להפרד מעליו.

והנה לפתע הופיע בפתח אחד מתלמידיו, שמצא משום מה לנכון לבקרו דוקא בשעה זו. עמדתי מהצד ולא האמנתי למראה עיני. רבי רפאל כמו לבש צורה אחרת, והחל מקבלו ומכניסו בכזו קבלת פנים והארת פנים מופלאים, כשהוא נותן לו את ההרגשה כאילו רק לו המתין וציפה...

את כל זאת עשה בטבעיות מיוחדת, כשרק אני שראיתי קודם לכן, יכולתי להבחין ב"עבודה" הגדולה הטמונה כאן, אשר נחרטה עמוק בלבי.

תפארת רפאל

לקבל כל אדם בסבר פנים יפות - בשמחה ובהארת פנים!

נלמד מהפסוק: "ולבן שינים מחלב" (פרק מט-יב)

למדו מכאן חז"ל: "גדול המלבין שינים לחברו יותר ממשקהו חלב שנאמר "ולבן שינים מחלב" - אל תקרי "ולבן שינים" אלא "ולבון שיניים" (כתובות קיא:). עוד דרשו חז"ל: "ולבן שינים מחלב" - כשהוא צוחק שיניו נראין, כלומר גם טוב לו לאורח הפנים היפות שהאכסנאי עושה לו, מחלב שהוא נותן לו, לפי שהאורח בוש, וירא הוא לאכול כשמראין לו פנים זועפות (תנחומא ישן - בראשית).

הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל כותב (בספרו עלי שור): אנו מבקשים מהקב"ה "השבינו והאר פניך ונושעה" (תהלים פ). על פסוק זה אמר רבי יוחנן (ילקו"ש שם) "אנו אין לנו אלא הארת פנים בלבד. די לנו שנאמר האר פניך ונושעה!"

וממה שאמר רבי יוחנן גם לענין בין אדם לחברו "המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב". למדנו שכמו שמצד הקב"ה אין לנו אלא הארת פנים בלבד, כך גם מצד אדם לחברו אין אלא את החיוך והארת הפנים.

גם תינוק פעוט מבחין בין פנים זועפות לבין פנים מאירות. מסתכלים בו מתוך חיבה, הריהו מפזז וצוהל. מביטים עליו בזעף, מיד הוא בוכה. מי יודע מה מבריא ומפתח יותר את הילד האם המזון שמוגש לו, או הארת הפנים שמאירים לו. ברור וידוע הוא, כי ילד שגדל בלי כל הארת הפנים, דומה בדיוק לצמח הגדל בלי שמש, שאי אפשר שיהיה בריא.

ומאידך, בתינוק פעוט כבר ניכר כח זה של הארת פנים. כאשר מופיע על פניו החיוך הראשון, כבר הנו נעלה על כל בעלי החיים הגדולים. בחיוך זה בוקעת הארת פני הנשמה ממחבואיה בעמקי הגוף הקטן והחלש הזה. וככל שגדל, כך מאיר הוא פניו לכל סביבתו ומשרה בה רוח חן ונשמת חיים. זוהי מציאות הנשמה המתגלה בזהריה הראשונים, אשר כל מהותה הוא כח אדיר של הארת פנים!

הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל (בספרו שפתי חיים) כותב, כי כדי לקיים כראוי את חיוב "סבר פנים יפות" יש צורך בהרבה מאד תשומת לב, וגם כשהאדם טרוד בתורה ועבודת ה' אל יהא הדבר קל ופעוט בעיניו. כי עליו לדעת שזהו עיקר החיוב של מדת החסד וזהו המפתח והשורש של החסד. כפי שאמר החובת הלבבות (שער הפרישות פ"ד) כי הפרוש "צהלתו על פניו ואבלו בלבו". את אבלו שהיא ההרגשה שעדיין אינו שלם בעבודת ה', הוא שומר בלבו, אולם על פניו צהלה. וצהלת פניו מאירה ומשפיעה לטובה על הסובבים אותו.

עלון "איש לרעהו" פרשת ויחי הוקדש לעילוי נשמת ר' יצחק בן ר' אהרן זאב הכהן שיינקוף ז"ל

נלב"ע יז טבת תשס"ט
ת.נ.צ.ב.ה.

בכח התפלה להציל ולהושיע מכל צרה

יצוקה !

נלמד מהפסוק: "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי" ... (פרק מוה-כב)

ובתרגום אונקלוס: "בצלתי ובבעותי" ודרשו חז"ל בגמרא (ב"ב כג.א): וכי בחרבו ובקשתו לקח, והלא כבר נאמר (תהלים מז) "כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני!! אלא "חרבי" - זו תפלה. "קשתי" - זו בקשה.

צריך להבין: מה הבדל יש בין תפלה לבקשה? ומה שייכות ישנה בין תפלה ובקשה לחרב וקשת?

ונראה בביאור הענין עפ"י מה שכתבנו (ב"איש לרעהו" תולדות תשע"ו) שישנן ב' ענינים בתפלה: (א) התפלה הקבועה לכולם שנתקנה ע"י האבות הקדושים וכפי שסידרה אנשי כנסת הגדולה, והיא מצוה ככל המצוות שיש לקיימן בשלימות כפי שתיקנו לנו, לא להוסיף ולא לגרוע, וכשמתפלל כראוי יצא ידי חובתו, והושלמה מצוותו. נמצא שתפלה זו המוכנה לאדם, דומה לחרב שהיא כלי מוכן מצד עצמו להפעלה ואין צריך כח נוסף מצד האוחז בחרב כדי לשכללו בפעולתו.

(ב) תפלה פרטית שנתחייב בה האדם להוסיף על התפלה הקבועה, לבקש ולהתחנן על צרת הכלל או הפרט. מתפלה זו אינו נפטר ואינו יוצא בה ידי חובתו אלא רק כאשר נושע מצרתו, וממילא כל עוד לא נתבטלה הצרה הריהו מחוייב להמשיך ולהפציר בתפלה עוד ועוד יותר ויותר, ללא הפוגה וללא גבול. וכפי שמצינו בתפלת יצחק אבינו שלא פסק מלהפציר בתפלה עד שנתקבלה בקשתו. וכאמרת חז"ל (ברכות לב): ראה שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל. בכך דומה תפלה זו לקשת, שכל שאוחז בקשת מפעיל מצידו יותר כח במתיחת הקשת כך יותר פועלים החיצים בעוצמה.

עוצמתה של התפלה הפרטית הזו [הבאה לידי ביטוי בהפצרה החוזרת ונשנית] נובעת מב' גורמים: (א) כשמרגיש שהישועה הזו עליה הוא מתפלל, נצרכת לו ביותר ואינו יכול בלעדיה. (ב) כשמרגיש שאינו יכול להעזר משום גורם בעולם אלא רק מהקב"ה בלבד! כשחסר אחד מב' אלו נחלשת בהכרח עוצמתה של התפלה הזו בכמות ואיכות.

מעשה יובן גם מה שמצינו אצל לאה אמנו כפי שאמרו חז"ל בגמרא (ב"ב כג.א) שהיתה שומעת אומרים שני בנים לרבקה ושני בנות ללבן, הגדול לגדולה והקטן לקטנה. והייתה שואלת מה טיבו של הגדול, ואמרו לה איש רע מלסטם את הבריות וכו', והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה. ומבואר שם בגמרא שהיתה יושבת על פרשת דרכים ושואלת שוב ושוב על טיבו של עשו, והיינו שהיתה שומעת עוד ועוד חסרונות, מכיוונים שונים, באישיותו של עשו, ומוסיפה עוד ועוד לבכות.

ותמוה: לשם מה היתה צריכה לחקור שוב ושוב אחר טיבו ומעשיו של עשו, וכי לא די היה לה להבין שאינה רוצה בו אחרי אינפורמציה שלילית אחת, וממנה התברר לה מיהו האיש ומה טיבו?!

אלא התשובה היא: ידעה לאה כי כדי שתתקבל תפלתה ובקשתה, צריכה להפציר בתפלה עוד ועוד מעומק הלב ובדמעות שליש, (בהתאם לב' גורמי התפלה דלעיל), ולא להרפות מעוצמת תפלה זו. וידעה גם זאת, שאם תשמע פעם אחת על רשעותו של עשו ותו לא, תבכה אמנם בתחילה, אך במשך הזמן עלולה להתרגל ולהשלים עם הגזירה מחמת התיישנות הבשורה. על כן חקרה ובררה כל פעם מחדש על פן אחר ברשעותו של עשו כדי שתתעורר בה עוצמת התפלה הנ"ל כל פעם מחדש. ואכן רואים מה מסוגל לחולל כוחה של תפלה כזו.

וזה גם מה שמצינו אצל בנו של רבי יוסי בן פקיעין (כפי שמובא בזה"ק) שאחרי שנפטר רבי יוסי לבית עולמו, נכנסו התנאים הקדושים לרבי יוסי ובקשו לגשת למטתו, וגם לנחם ולעודד ולחזק את בנו הקטן של רבי יוסי שנותר בודד, ללא אב ואם. והנה לתדהמתם לא הרשה הילד הקטן לחכמי ישראל לגשת. אלא משום-מה רצה להשאר לבדו סמוך למטת אביו כשהוא ממרר בבכי נורא וצועק להשי"ת על מה שלקח את אביו שהיה מגן עליהם וכו' (ראה כל המעשה בקב הישר פרק לא)

ותמוה: מדוע סירב הילד בכל תוקף שיגשו אליו גדולי התנאים ולקבל מהם לפחות מלה אחת של חיזוק ותנחומים ומדוע הרחיקם מעל פניו? אלא רצה הילד שעוצמת תפלתו תהיה עם ב' התנאים דלעיל, וידע שאם יתן לתנאים לנחמו ולעודדו, ירגע מצערו וממילא תחלש באופן טבעי עוצמת תפלתו. ואכן רואים מה הצליח לחולל בתפלתו זו שהחיה את אביו והוסיפו לרבי יוסי עוד עשרים ושתים שנה לחייו.

"אזור אליהו"

ידועים היו גדולי ישראל בכח דביקותם המוחלטת בשעת התפלה, בבורא עולם, בהתפשטות הגשמיות ובהתנתקות מוחלטת מהסובב אותם. וכפי שמשופר על הגאון **רבי אליהו מאיזמיר** (בעל השבט מוסר) כי פעם אחת בעומדו להתפלל, חיפש בכיסו את האבנט כדי לחגור אותו לפני התפלה, ומכיון שלא מצאו פנה כה וכה וראה על הריצפה חבל שחור. נחן רבי אליהו והרים את החבל וכרכו סביב מותניו, והחל להתפלל בדביקות כדרכו בקודש.

כאשר סיים תפלתו ובא להסיר את האבנט ממתניו, והנה ה"חגורה" מתנתקת ובורחת לארץ. או-אז התברר לו כי לא היה זה חבל, אלא נחש ארסי ארוך... לזכר הנס הגדול שאירע לו, קרא רבי אליהו את שם אחד מספריו "אזור אליהו".

כשהיה הרה"ק **רבי משה מקוברין** זצ"ל מספר מעשה זה, היה מפטיר ואומר: הנס שהנחש לא הכיש את רבי אליהו, אינו מפליאו, שהרי אין בעל חיים יכול להזיק לאדם שלא פגם מימיו בצלם האלוקים שבו (וכדמצינו אצל יוסף שהשליכוהו לבור נחשים). ומה שהנחש לא ברח באמצע התפלה, גם זה אינו מפליאו, כי ירא הנחש מלבבל את תפלת הצדיק. אך מה שמפליאו הוא גדולתו של רבי אליהו שמרוב דביקותו בהשי"ת עוד לפני התפלה, לא הבחין שהחגור הזה שהוא מרים אינו אלא נחש...

אותיות אליהו

בוחה של תפלה...

סיפר רבי מאיר בן שם: "בתקופה שזכיתי להתפלל במנין בביתו של החזון איש, אירע פעם שאדם מטורף נכנס לבית הכנסת באמצע תפלת שמונה עשרה כשמקלו בידו, והחל להכות ללא רחם את האנשים שעמדו בתפלה.

"מפאת חשש סכנה, ברחו כל אנשי המנין מהמקום, וגם אני ברחתי באמצע "שמונה עשרה"... וראיתי שרק החזון איש עמד על משמרתו כשהוא שקוע בתפלתו ואינו יודע דבר מהמתרחש סביבו ולא נגע בו המטורף לרעה. [והוסיף הגאון **רבי חיים קניבסקי** שליט"א שהיה שם אחד מבין המתפללים שהתחבא מאחורי החזון איש וגם הוא ניצל...] (מעשה איש)

על כח תפלתו של החזון"א מסופר: כאשר היתה אחותו של החזון"א פעשה מרים (לימים אשת הסטייפלער) כבת שנתיים, חלתה מאד, והרופאים נואשו מחיה. עד ששכבה ללא רוח חיים אנשי ה"חברה קדישא" הגיעו והשכיבוה על הארץ, בחשבם שיצאה נשמתה. הדליקו נרות למראשותיה וקראו פרק תהלים לעילוי נשמתה.

אך אחיה החזון"א לא הפסיק להתפלל עבורה בבכיות נוראות להשי"ת לבל יתן למשחית ליטול את נשמת הילדה. התפללות בקעו רקיעים ושערי דמעה לא ננעלו, לפתע נתעוררה הילדה לתדהמת ופליאת כל הנוכחים. וכעבור ימים אחדים שבה לאיתנה.

תולדות יעקב

"שני יהודים שיכולים לעזור"

מספר הגאון **רבי נחום לבין** שליט"א: אחד מבני משפחתנו חלה ל"ע ובאנו אל הגאון **רבי יעקב ישראל קניבסקי** - הסטייפלער זצ"ל וביקשנו את ברכתו לרפואת החולה. אמר לנו הסטייפלער שהמצב חמור מאד ואינו יכול לברך. שאלנו אותו מה עושים במצב כזה?

ואלו דברי תשובתו שהשיב לנו: "יש בדור הזה שני יהודים שיכולים לעזור לכם על ידי כח התפלה שלהם, והם הגאון הצדיק מרן המשגיח **רבי יחזקאל לוינשטיין** ומרן הגאון הצדיק **רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן**"... זכר צדיקים לברכת.

אורחותיך למדני

זכות גדולה לסייע ולתמוך בתלמידי חכמים שמקדישים עצמם ללימוד התורה בלבד!

נלמד מהפסוק: "זבולן לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות..." "יששכר חמור גרם" (פרק מט-יג,יד).

ופירש רש"י: שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר (תנחומא) והם עוסקים בתורה. הוא שאמר משה (דברים לג) שמח זבולן בצאתך ויששכר באוהלך, זבולן יוצא בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה באהלים.

דרשו חז"ל בפסוק "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" (שמות יז-ח) - אין רפידים אלא רפיון ידים, לפי שרפו ישראל ידיהם מדברי תורה, לכך בא שונא עליהם. ולכאורה תמוה: וכי תורה לומדים בידים ומה פשר הלשון ש"רפו ידיהם מדברי תורה"?

וביאר כ"ק אדמו"ר מאז"רוב - רבי משה יחיאל הלוי אפשטיין זצ"ל (בספרו באר משה - קרח), בדרך דרש, כי כוונת חז"ל על רפיון בהחזקת תורה, כי העצה לנצח את עמלק היא בהחזקת תורה. הוא שאמר הכתוב "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל", והיינו, כשיש החזקת תורה אזי "וגבר ישראל" ואולם "כאשר יניח ידו" ברפיון החזקת התורה, אזי "וגבר עמלק".

זהו שאמר הכתוב (דברים כה-יח) "ויזנב בך כל הנחשלים אחריך". כי כל מלחמתו של עמלק היא לנתק את הקשר והחיבור שיש להמון העם [שהם בבחינת "הנחשלים אחריך"] עם לומדי התורה, ע"י שמרפה ידיהם מהחזקת תורה, שהרי כל קיומם של המון העם הוא בהתחברם לתלמידי חכמים לומדי התורה, ככתוב "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום". וכמבואר בגמרא (כתובות קיא): וזאת רק ע"י שהם תומכים בהם - שמחזיקים בממונם את לומדי התורה. וזה מה שעשה עמלק: "ויזנב בך"...

שעות בית שלמה (ו"ד ס' צו) כתב שמחזיקי תלמידי חכמים שכרם בטוח יותר מתלמידי חכמים עצמם, שאף שאין לומדים כראוי, אך מכיון שכוונת המחזיקים בהם טובה ונותנים על דעת כן שלומדים כראוי, אינם מפסידים בגינם.

ודקדק כן מהכתוב "עץ חיים היא למחזיקים בה" והיינו אף באופן שלימודו של הלומד אינו כראוי, ואז נעשית לו כסם המות, אך למחזיקים תמיד נותר "עץ חיים".

החזקת תורה או וילונות...

מעשה באחד העשירים שסבר שיצא ידי חובתו בתרומותיו להחזקת תורה ואינו צריך להוסיף יותר. אך החפץ חיים אמר לו שלפי מדת עשירותו עליו להוסיף עוד כהנה וכהנה.

עמד העשיר וחישב לפני החפץ חיים את כל תמיכותיו לשיבות בזו אחר זו והחשבון הכללי הגיע לסך שנים עשר רובל לשנה. עורר הח"ח את דעתו של העשיר והחווה לו על וילונות המשי שבחלונות ביתו ושאלו: "כמה שילמת עבור וילונות אלו?" "עשרים וחמשה רובל" - השיב. וכמה חלונות יש בבית? - שאל הח"ח. "ששה" - השיב העשיר.

מיד עשה לו הח"ח חשבון שכל הוילונות יחדיו עלו בסך עצום של מאה וחמישים רובל! או-אז פנה אליו הח"ח בדברי תוכחה: "הגע בעצמך! בשביל דבר בלתי נכבד זה הוצאת מאה וחמישים רובל, ובשביל להחזיק כבוד הש"ת ותורתו בעולם שלא יתמוטט ח"ו, שהוא חיי נפשנו בזה ובבא, מסתפק אתה בשנים עשר! אתמהה!"

ח"ח עה"ת

"היכן אותם האנשים"...

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל חש את אדישותו של הציבור לגורלה הכלכלי של ישיבת "תפארת ירושלים". הוא הביע את תרעומתו כלפיהם בדברים הבאים: "היכן הם אותם האנשים, אשר אינם נרתעים מלצלצל מוקדם בבוקר או מאוחר בלילה כשבפיהם שאלות ובקשות?"

"כשאנו מקדישים מזמננו למגביות, אנו נקרעים מלימודנו. מדוע מאלצנו הציבור היהודי לגזול זמן מלימודינו ומתלמידנו, כדי לערוך מגבית? האין זה חובתם של האנשים המוקירים את התורה ולומדיה, לתת סעד כספי למוסדות התורה כפי שזכאים לו?" רבי משה פיינשטיין

צדקה מן המשובח

מעלה נשגבה לתת צדקה לעניים מן המשובח!

נלמד, בדרך דרש ורמז, מהפסוק: "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך" ... (פרק מט-כ)

כלומר: "מאשר" - כל אדם מישראל ילמד לקח מאשר - "שמנה לחמו" - המאכלים השמנים והדשנים ביותר, נדמו לו כך, בפרוסת לחמו הפשוטה. הוא לא דרש אוכל משובח ו"יוקרתי" יותר מאשר "לחם לאכול". ברם "והוא יתן" - כאשר בא ליתן צדקה לעניים. אזי "מעדני מלך" - נתן את המאכלים הטובים והמשובחים ביותר. כך ראוי לנהוג כל אדם מישראל. לעצמו יחיה חיים פשוטים וצנועים, ואילו צדקה יתן מן הטוב והמשובח ביותר (עפ"י מש"ת).

ואכן כך מצינו אצל הבל ש"הביא מבכורות צאנו ומחלביהן" ולכן "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו". כיוצא בזה כותב השל"ה הק' על הפסוק "כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן" (במדבר יח-ב): "מצוה מן המובחר, לתת חלק לכהן מן המובחר ביותר. וכך גם בצדקה שנותן לעניים".

וכן כתב הרמב"ם (איסורי מזבח פז-יא): "הרוצה לזכות עצמו, יכור יצרו הרע וירחיב ידו, ויביא קרבנו מן היפה והמשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו... האכיל רעב, ויאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו. כסה ערום, יכסה מן היפה שבכסותו..."

התורה מחשיבה מאד את הצדקה והחסד שאדם נותן מגודל נדיבות לבו הטוב, בעין טובה וביד רחבה. וכפי שרמזה התורה בתחילת פרשת "תרומה": "מאת כל איש אשר ידבנו לבו". כלומר: לא די בעצם הנתינה אלא צריך שתהיה מתוך "נדיבות-לב".

ההבחנה בין נתינה רגילה לנתינה מתוך נדיבות-לב, נעוצה בגודל הנתינה ובאיכותה. לא רק הנותן נתינה הגונה נחשב נדיב, אלא אף הנותן מהיפה והמשובח שיש לו, אף כי מעט הוא, נחשב נדיב-לב! משום שהוא מוותר מרצונו הטוב על הדבר היקר והחביב לו.

"יכסה מן היפה שבכסותו"...

אל כ"ק האדמו"ר מקופיטשניץ זצ"ל, נכנס עני בן טובים. כאשר ראה הרבי את כובעו המרופט של העני, ניגש לארון והוציא משום את כובעו המהודר שהרבי לובשו רק באירועים מיוחדים, ונתנו לעני.

כשיצא העני את הבית, ניגשה הרבנית לאדמו"ר ושאלה אותו: הרי הכובע שאתה לובש עתה הוא כובע יפה מאד, ודי היה אם היית נותן לעני את כובעך זה, ומדוע נתת לו את כובעך המהודר? ענה לה הרבי: בדיוק זו הסיבה שנתתי לעני את הכובע המהודר, שכן רציתי באמת את הכובע הזה לעצמי...

כשראה האדמו"ר כי הרבנית לא יורדת לסוף דעתו ולעומק כוונתו, הסביר לה: "הנה אצל הקב"ה נאמר "לבושו צדקה", ויש בזה הרבה ביאורים. ואחד הביאורים הוא, שהאדם העושה מצוות בעולם הזה, זוכה לעולם הבא, אבל את המלבוש בעולם הבא, הוא רק בזכות הצדקה, וזהו "לבושו צדקה".

"על כן נתתי לעני את כובעי המהודר. שכן בעולם הזה די לי בכובע יפה. אבל בעולם הבא, אני רוצה לשבת עם כובע מהודר, ולא רק עם כובע יפה, לכן נתתי אותו לצדקה..."

חשוקי חמד

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

זרב חסד'

יום שישי, כ"ה שבט תשמ"א – ערב ש"ק פרשת משפטים.

אם כיום 'רכסים' הוא יישוב שקט, אז הוא היה ישוב מנומנם. הכפר הסמוך השרה את אוירתו השלווה והשאננה. באזור המדובר - גבעה א' - התגוררו המשפחות הלא רבות בבתים צמודי-קרקע. איש תחת גפנו ותאנתו.

באותו ערב-שבת חורפי וקר היו האנשים ספונים בבתיהם, בחוץ הסתובבו רק מעט חלזונות גשם...

* * *

"אמי היקרה שתחילי - פותח שולח הסיפור - הייתה אז נערה צעירה. במוצאי שבת התעתדה להשתתף בשמחה משפחתית שהתקיימה בעיר 'חיפה'. לשבת הוזמנה לשהות בבית משפחת 'קלרמן' ברכסים (הגה"צ רבי אורי קלרמן זצ"ל כיהן כראש ישיבה ב'ישיבת כנסת חזקיהו - כפר חסידים' המקומית).

"ביום שישי יצאה בנסיעה ארוכה לרכסים. הנסיעה לשם בימים ההם הייתה כמעט כמו להפליג לירח בימינו... חברות התחבורה עדיין לא גילו את הפוטנציאל הטמון בפרויקטים (אם בכלל היה קיים אז) תחבורה סדירה לא הייתה קיימת. בדרך כלל היו צריכים לנסוע ממרכז הארץ לחיפה, ומשם לקחת את הקו המטרופוליני של כפר-חסידים.

"הדריכו אותה מראש באיזו תחנה לרדת, והרגיעו אותה ש"ברכסים כולם יודעים היכן מתגוררת משפחת קלרמן". האוטובוס, כנהוג בכפרים, לא חלף בין כל הרחובות הצרים - אלא רק ברחובות המרכזיים. שילוט ברור לא היה בשני סוגי הרחובות...

"ירדה מהאוטובוס והתחילה לחפש, אך אין נפש חיה ברחוב. מסתבר שכולם טרודים בהכנות האחרונות לשבת-קודש הקרבה ובאה. השמש הלכה אט אט ושקעה, ובנוסף לכל הצרות התקדרו השמים בענני גשם אפורים ומאיימים. והנה, כבר מתחילים לשמוע 'קבלת-שבת' מבית הכנסת של המקדימים - "פלג המנחה". אוי ווי! נסערה, עד כמה רחוק בית המשפחה המארחת? ומה יהיה עם ה"מוקצה" שעליה? בלבול של נערה צעירה שלא רגילה בנסיעות בינעירוניות.

"טיפות ראשונות של גשם החלו לטפטף... נלחצה ודמעות ראשונות מעיניה החלו לזלוג...

"ניצבה בגשם בייאוש. אפילו מטרייה לא היה בידיה! אנה אלך? לאן אפנה?!"

"עודה מדברת על ליבה" ופונה אליה איש הדור-פנים, בעל מראה אצילי. פניו קורנות טוב ואהבת הבריות. "מה אפשר לעזור?" שאל. סיפרה שהיא מחפשת את בית משפחת קלרמן. האיש פרש מעליה את המטרייה שלו, וכל הדרך הרעיף עליה דברי עידוד וחיזוק, לאחר שנוכח במתח בו היא שרויה.

"בהגיע לבית, עלה את שלושת מדרגות האבן, נקש על הדלת פתח והכריז: "שלום, הבאתי לכם את האורחת לשבת!"

"הצבע חזר ללחייה.

"לאחר ש"אליהו הנביא" עזב את השטח אמרו לה: את יודעת מי ליווה אותך לפה? הרי זה המשגיח, הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל בכבודו ובעצמו...

* * *

"צא וחשוב כמה חסד היה מונח במעשה הזה!

"נכון. רבי דב עדיין לא היה אז בן שמונים ותשע, אך הוא עבר זה מכבר את שנתו החמישים - האם הרגיש נוח במעמדו ללוות נערה צעירה ברחוב? לפרוס עליה מטרייה? ועוד להרגיע אותה כל הדרך?

"עס פאסט נישט" [-זה לא מתאים] היו חושבים אחרים ויוצאים ידי חובה בהכוונה כללית. משהו בסגנון: "קלרמן? תלכי שמאלה וימינה, תמשיכי ישר עד סוף המדרגות..."

"ומי יודע? בטח יהיו גם שיטענו שזה פגם ב"כבוד התורה" שהמנהל-רוחני ינהג כך. מקסימום היה עליו לדפוק באחד הבתים ולבקש ממשהו אחר שילווח אותה!

"אבל רבי דב לא חשב כך - וגם לא כך.

"רק אציל מידות כמוהו ידע שנדרש ממנו מה שנדרש מכל אדם, ללא התחשבות בכבוד או ב"מה יאמרו הבריות".

"רק אציל מידות כמוהו ידע לבצע את המצווה בשלמות, ללוות אותה עד הבית. להרגיע אותה בדברי חיזוק, ואפילו להכריז על הגעתה באוזני משפחת קלרמן..."

"רק אציל מידות כמוהו ידע לגמול חסד במקסימום - לא במינימום!

נשלח על ידי ר' אשר מילר

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

ליקוטים נפלאים פרשת ויחי

וויכוח בין לבין רעך, אל תבלבל אותו וילך כדרכך, אלא הנח לו, שיישאר לעמוד על מעמדו, ושנה והזז את עצמך, על כן השאיר את אפרים ומנשה כמו שהעמידם יוסף, ושיכל את ידיו שלו.

כע"ז אמרו בעלי המוסר, משל לצבי שנכנס ליער עבות ולא עלה בידו לעבור בדרכו כי בכל פסיעה נסתבכו קרניו בסבך העצים, וניסה בכל כוחו לנתק את הענפים, והנה אך נשתחרר מעץ אחד מיד שב להסתבך בקרניו בעץ נוסף, פגע בו עובר אורח ואמר לו, טיפש שכמותך, ימיך יכלו ועצי היער לא יכלו, איצרך - קצוץ נא את קרניך ואז תוכל להלך ביער באין פגע ומפריע. כיו "ב אמרינן למי שמהלך בין הבריות - במקום ש'סתבך' בסבך מידותיהם וטבעיהם של אינשי דעלמא, יקצוץ את 'קרניו הבלטות' - כל חד בדיליה, והכל יבוא על מקומו בשלום.

מסופר על הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע, שפעם עשה את דרכו בפרוס הפסח אל העיר ליז'ענסק אל רבו הרה"ק הרבי רבי אלימלך ז"ע. בהיותו בלב יער איבד את דרכו ולא ידע אנה יפנה, מכיוון שכך נעמד הר"ד ובכה אל הבורא בדמעות שליש שיחלצו מן המיצר, לא עברו כמה רגעים והנה פגש הר"ד בזקן אחד, והוא הדריכו והוציאו מסבך היער. כאשר הגיעו להיפרד זה מזה, נענה הזקן ואמר לו שני דברים אלמדך שתזכרם תמיד, ואלו הם. א. בבוא הנגר לחבר שני קורות עצים יחדיו, ובאחד מהם יש 'בליטה' כלפי חוץ, אזי העצה היעוצה לחורר 'שקיעה' בקרש השני - במקום לחתוך ולגזום את בליטותיו של הראשון, וכך יתחברו שני העצים והיו לאחד. ובא לרמוז לכל אחד באשר הוא שכשברצונו להתחבר עם ידידיו וחבריו באהבה, אחווה, שלום ורעות, עצתו שיעשה שקיעה בעצמו - כלומר שיוותר משלו לרעהו, וכך יבואו לאחדות השלימה והראויה. ב. תחת אשר תעמוד ותפשפש במעשי רעך, עסוק בדרישה וחקירה אחרי מעשי עצמך... מיד אחר הדברים האלה פרח לו האיש, ונתברר כי הנה זה אליהו זכור לטוב. (באר הפרשה)

"גור אריה יהודה כרע רבץ כאריה וכלביא" (מט, ט)

חיוק גדול לנופלים מצינו בדברי הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (ויחי תרנ"א) כי כוחו של יהודה אפי' בשעת שפלות - כשהוא שוכב, הרי הוא כארי ולביא, שכן גם האריה עצמו שוכב לפעמים ועדיין ייקרא בשם 'אריה', והטעם, כי תמיד הוא מוכן בגבורתו למלחמה. וכן ה' במעשה תמר שהודה ולא בוש, ולהורות לכל יהודי באשר הוא שאף בעת הנפילה יישאר בכוחו של אריה, יעמוד מנפילתו וישוב למקומו כדאשתקד.

ולא עוד, אלא מבואר בספרים כי הנפילה היא חלק מחלקי העלייה הבאה לאחריה (אם הנופל אינו מתייאש), וכמו שאמרו חז"ל (גיטין מג.) 'אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם',

"וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן אלוקים בזה" (מח, ח-ט)

"מי אלה" - שאינן ראויין לברכה (רש"י). ונשאלת השאלה, האם כך עושים לנכדים שמגיעים להתברך, האם כך אומרים עליהם בפני אביהם? אלא הסביר הרה"ק בעל הקדושת ציון מבאבוב ז"ע שההסבר הוא כך: הדנה כשהנער נעשה בר מצוה, אביו מברך עליו ברוך שפטרני מעונשו של זה, כי עד עתה היה עונשו וחויבו על אביו, ועכשיו כשהגדיל נפטר אביו מעונשו (כמובא במגן אברהם אורח חיים סימן רכה. ה), והנה ברכה זו שייכת רק כשחטא הבן, אבל אם יזכה נער את אורחו לשמור מצוות ד' אז אין מקום לברכה זו, כי גם עד עתה לא היה שום עונש על אביו בגללו. וזה שאמר יעקב אבינו בראותו קדושת בני יוסף וראה שלא טעמו טעם חטא מעולם, תמה ואמר "מי אלה" שאינן ראויין לברכה שמברך האב על בנו בהגיעו לגדלות - ברוך שפטרני. "וירא ישראל את בניו", הגדיל עוד את צדקתם, כי "בני הם אשר נתן לי אלוקים בזה", פירוש במצריים מקור הטומאה, ואף על פי כן עומדים בצדקם...

"בך יברך ישראל לאמר ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" (מח, כ)

מבאר הרה"ק ה'בני יששכר' ז"ע (אגרא דכלה, בפרשתן) וכי למה יתברכו בני ישראל ב'אפרים ומנשה' יותר מבשאר השבטים או אבות הקדושים, אלא, שמעלה מיוחדת מצינו גבי אפרים ומנשה שיעקב אבינו העמיד לפניו שני אחים - והראה לעין כל שהוא מחשיב את הקטן יתר על הגדול, והנה הגדול אינו מקנא בקטן ולא כלום, ולאידך, הקטן - אינו מתגאה על הגדול, אכן, על כגון אלו נאמר 'בך יברך ישראל' - להיות כאפרים וכמנשה באחדות הגמורה, ללא גאווה וללא קנאה ה'.

עוד אמרו לבאר את הדמיון של חרב וקשת ל'תפילה', כי כמו ש'חץ' היוצא מן הקשת יהרוג את מי שפגע בו, אפילו אם הוא בא מתוך הקשת הנמצאת בידי חרש שוטה וקטן, מבלי כל הפרש והבדל אם הזורק את החץ גדול או קטן הוא, גיבור או חלש הוא, כי החץ עצמו יפעל פעולתו, כיוצא בו ממש היא התפילה, ממי שתבוא בכוחה לפעול פעולות כבירות - לשנות הטבע ולבטל הנגזר, להריק שפע ברכה עליונה ברוח ובגשם. יא. עוד ביאור שמעתי מהגה"צ רבי מנחם מנדל מנדלסון זצוק"ל רבה של קוממיות, שפעם שאל אחד מה'בעלי בתים' את אביו הגה"צ רבי בנימין מנדלסון זצוק"ל (בעת שיעורו לבעה"ב בקוממיות), מדוע 'שיכל את ידיו' ולא החליף ביניהם את מקום עמידתם, ענה לו הגר"ב, דזה ברור שהיה וויכוח בין יעקב אבינו ליוסף ב'שיטות' בעבודת ה' איזה דרך ישרה היא שיבור לו האדם (כמבואר בספרים הקדושים), ולדורות למד אותנו יעקב אבינו כאשר יש

לע"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת ויחי

"ויראו אחי יוסף כי מת אביהם" (ג, טו)

בזוה"ק איתא שכל המרבה בצדקה ובגמילות חסדים אינו צריך לבוא לידי יסורים, כי ע"י הגמילות חסד יתעלה למדרגה כאילו קיבל יסורים כל ימיו.

ובגמרא 'כל המניח בן כמותו כאילו לא מת' (ב"ב קטז). שבטי ק-ה בראותם את רוב טובתו של יוסף, חשבו שיעקב אביהם נחשב כ'מת' שהרי לא הניח בן כמותו, ענה להם יוסף 'אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם', מכאן ואילך אפרנסכם ואעשה עמכם צדקה וחסד, ובזה יחשב לי כאילו עברתי ייסורים כל ימי חיי, ושפיר הניח אבינו בן כמותו והוא נחשב בין החיים.

"לו ישטמנו" (ג, טו)

כשחששו אחי יוסף אחר מיתת אביהם שמא ישטמם יוסף ויחפש לנקום נקמתם, אמרו הלוואי לא ישטמנו אלא בלב ואף אם ירצה לנקום בנו בפועל, יגמלנו ברעה כמו שאנו עשינו לו, ומכיוון שאנו עוללנו לו רעה שיצא ממנה טובה גמורה, שנעשה 'מלך' על מצרים, אף הוא אין לו לנקום בנו אלא ברעה אשר תצא ממנה הטובה. (בעל הטורים)

עפ"י ביאר הגה"ק רבי צבי הירש מוואידיסלוב זי"ע (אביו של הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע, 'עשרה למאה' דרוש ו') דצ"ב, מדוע אמר יוסף לאחיו 'אל תיראו כי התחת אלוקים אני, ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה' (נ יט-כ), וכי אלו דברי פיוס הם, לומר להם ברצוני לנקום בכם אלא שאין ביכולתי עשות כן, מה פיוס יש כאן. עוד צ"ב, מדוע קנטר אותם - 'אתם חשבתם עלי רעה'. ויבאר עפ"י ה'בעל הטורים', שכך אמר להם יוסף, אין לכם לחשוש מנקמתי שהרי הרעה אשר עשיתם עמדי הייתה בפועל טובה - כי אלוקים חשבה לטובה, וא"כ אין לי לנקום בכם אלא ברעה אשר תצא מאתה טוב (כי לפי חוקי 'המשפט' - אין לנקום ברעה גדולה ממה שגמלוהו, והרי 'מלך' אנכי, ומלך 'במשפט' יעמיד ארץ, משלי כט ד), וכי התחת אלוקים אני, אין כוח בידי בשר ודם לעשות רעה שתוצאותיה לטובה, רק האלוקים 'בעל היכולת כולם'. (באר הפרשה)

"אל תיראו... ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים

חשבה לטובה" (ג, יט-כ)

כאן למדנו אורחות חיים ונתיבות יושר - שעל האדם להאמין שאין ביד איש בעולם לחרוץ גורלו, ואפילו 'בעל השפעה' הגדול ביותר לא יוכל לא להזיקו ולא להועיל לו, ותמיד אינו תלוי אלא בידי שמים כמו"ש אלוקים חשבה לטובה. וכלשון קדשו של הרה"ק 'האור לשמים' זי"ע בתפילתו ריבון העולמים ידעתי כי הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר, ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי מבלעדי עוזך ועזרתך אין עצה וישועה, ואם חלילה יחפצו כולם להרע אז אתה בחמלתך תשים עיניך עלי ותשקיף עלי השקפה לטובה ממעון קדשך, הנה חבלים נפלו לי בניעמים וישועתי באה ועזרתי תגלה.

(באר הפרשה)

והיינו שאדרבה הדרך לעלייתו של אדם תבוא לו רק על ידי שייכשל ויפול.

והעיקר לחשוב רק על העתיד ולא ישקע במחשבות טורדות אודות 'עברו' כי אינו טוב, וכך ביארו צדיקים (עיי' ליקוטים בספה"ק 'בית אהרן' דף קמג. בשם הרה"ק רא"ש מסטאלין זי"ע) בפסוק 'ויברכם ביום ההוא לאמר' (מח, כ) בירכם שתדיר יעמידו לפניכם רק אותו היום שהם עומדים בו, ויענהו ליצרם - אין לנו כל שייכות עם מעשינו של אמש, ולא עם של מחרת, אין לנו אלא 'היום ההוא' - אותו היום בו אנו נמצאים, בו אנו מתחילים לעבוד את הקב"ה.

יש שאמרו לרמז בג' פעמים אלו, שלא יאמר אדם אין כוחי במתני להתחזק, כבר ניסיתי פעמים רבות ולא עלתה בידי, לזה אמרינן - אל תקפוץ מדרגות רבות כאחת (עד המלאכים), אלא התקדם הלאה 'געב זיך א ריר' (הזו את עצמך אפילו רק במעט) אפילו רק כדי הילוך מדרגה אחת, וזה נרמז בג' חיזוקים אלו, כי גבי יעקב ששכב על מיטתו חולה כתיב 'ויתחזק ישראל וישב'. לאחמ"כ ב'חזק חזק' - רבים היושבים בעת קריאת התורה, ולסוף הקריאה יעמדו לאמירת 'חזק חזק'. וכן ב'הפטר' בצוואת דוד כשעמד שלמה לפניו - 'וחזקת והיית לאיש... ללכת'. והיינו שיעלה מדרגה אחת משכיבה לשיבה, ומשם לעמידה, ומעמידה להליכה, לזה יקרא 'חיזוק'. וכבר אמרו (אבות ב טז) 'לא המלאכה לגמור', מה ה' אלוקיני דורש מעמנו כי אם 'לזוז ממקומנו', לעלות ולהתקדם במדרגה אחת, וסוף דבר יהא ה' בעזרינו להגיע למקום הראוי. (באר הפרשה)

"וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט

שכמו לסבל ויהי למס עובד" (מט, טו)

ידועה השאלה, שאם ראה שהמנוחה כי טוב וכו' למה אם כן ויט שכמו לסבול?

מתרץ הרה"ק הר"ר בונים מפרשיסחא זצ"ל: אם רוצה אדם שתהיה לו מנוחה, ירגיל את עצמו לסבול כל דבר הבא עליו, אז תהיה לו מנוחה תמיד.

זה הכוונה וירא מנוחה כי טוב, דווקא לכן הטא את שכמו לסבול כל דבר ולהתאזר במידת הסבלנות שתמיד יהיה במנוחה.

"ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול"

(מט, טו)

בספר "טעמא דקרא" להגר"ח קנייבסקי, מביא בשם החזון איש: עני שאינו מכיר בתאוות העולם הזה - אין כל כך רבותא אם יושב ולומד.

עיקר החכמה היא אצל אחד שידע ומכיר בפיתוי העוה"ז ואעפ"כ יושב ולומד. וזה שאמר הכתוב ושבח את יששכר שאע"פ שראה מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה - אעפ"כ ויט שכמו לסבול. וזוהי אכן גדולה מיוחדת.

סיפורים נפלאים

פרשת ויחי

לזה, כשהם מביטים איש בעיני רעהו. אולם, כשאדם מאבד, לא עליכם, חוש חשוב זה שהקב"ה העניק לו ברוב חסדו צריכה להתקשרות לבוא בדרך של חיבוק ונישוק. (אמרות חכמה על התורה).

"בחרבי ובקשתי" (מה, כב)

אונקלוס מתרגם זאת: "בצלתי ובבעותי" (בתפילתי ובבקשתי). גם משה רבינו במלחמת עמלק נקט בשיטה זו, כמו שנאמר: "צא הלחם בעמלק.. אנכי נצב על ראש הגבעה... ויהי ידיו אמונה" (שמות יז) יען שתפלה תלויה באמונה כמו שמתרגם אונקלוס: "פריסן בצלו" (פרושות בתפילה).

באמצעות השבח וההודאה, אנו מחזקים את האמונה ואת הקשר עם הבורא, ובכך נלחמים ביצר הרע שמנסה לנתק אותנו מה'. באמצעות התחינה והבקשה, אנחנו יכולים לעורר רחמי שמים ולקבל סיוע ממוקד במלחמה שלנו. כי הרי יצרו של אדם מתגבר עליו ומתחדש עליו כל יום, ורק על ידי העזר והסיוע ממרום אפשר לנצח.

מסופר על אדם זקן, מוכר ביגלה, שדרכו לבוא עם עגלה לשוק ולצעוק "ביגלה חס"! בערך כל 20 דקות היה ניגש לקוח אחד וקונה ביגלה. ראה אותו עשיר אחד וריחם עליו, שבגיל מבוגר הוא צריך לעמוד בחום ולצעוק כך, אז ניגש אליו ושאל אותו כמה שעות הוא עובד וכמה מרוויח...

סיפר לו הזקן על גובה משכורתו. הציע לו אותו עשיר שהוא מוכן לתת לו את אותה משכורת ובתנאי שבשעות האלה הזקן יקרא תהילים בבית הכנסת. הזקן הסכים, אך הדבר נמשך מס' ימים בלבד, ומיד החליט הזקן שהוא רוצה לחזור בו מאותה הצעה. שאל אותו המעסיק מדוע הוא רוצה לעבוד בחוץ בחום, וכי לא עדיף לשבת בבית הכנסת ולקרוא תהילים...? השיב לו הזקן שהוא רוצה שהם ילכו לרב העיר ושם יסביר.

כשהגיעו לרב העיר סיפר הזקן לרב, שנכון שאותו אדם עשה אתו חסד שנתן לו לקרוא תהילים בבית הכנסת במקום לעמוד בשוק ולצעוק ביגלה, אבל הוא מרגיש, שבזמן שהיה מוכר ביגלה הוא היה יותר קרוב לה', כי כל הזמן היה מתפלל שה' ישלח לו לקוח, ואח"כ היה מודה על שקיבל תפילתו וממילא כל הזמן היה שקוע בתפילה. עכשיו, כשהוא קורא תהילים, שזו מעלה גדולה - עדיין חסרות לו תפילות מעומק הלב.

הבעש"ט הק' אמר: לאדם היודע להתפלל, מאומה לא יחסר. והמשיל על כך משל: משל למלך שאמר לאנשיו: "תבקשו ממני דבר ואתן לכם". בא אחד וביקש כסף, השני - אבנים טובות. היה שם פיקח אחד שאמר למלך: "לא כסף ולא אבנים טובות חפצי, אלא ירשה לי המלך לבקרו בכל יום לדבר עמו, ואז שוב לא יחסר לי מאומה..." אוי לאותה בושח וכלימה!

ובשם הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצוק"ל - אם ישאלו לאדם אחרי תפילת שמונה עשרה האם אמרת ברכת רפאנו וכדומה, יאמר: "מסתמא אמרתי", אבל אינו זוכר כלל מה שאמר, וגם לא ידע בשעת תפילתו מה הוא אומר, רק מתוך הרגל, כבר שגור בפיו מה לומר - ברכה אחר ברכה - הלוח ונסוע!... פעם אחת נסעתי בעגלה בדרך, ופתאום אני רואה שהעגלון קושר

"ויהיו ימי יעקב שני חייו שבע וארבעים ומאת שנה" (מוז, כח)

יצחק חי 180 שנה, ויעקב בנו חי 147 דהיינו: 33 שנים פחות. חז"ל מביאים שעל כל מילה שהתלונן בפני פרעה הורידו לו שנה אחת ("מעט ורעים היו...") ללמד שאדם צריך לקבל את הייסורים באהבה.

בעל הטורים מביא סיבה שנייה לכך: שכיוון שקילל את רחל (כשלבן חיפש את התרפים אמר יעקב "את אשר תמצא את אלוקיך לא יחיה") ובעקבות כך מתה רחל. יש לנו כלל: "קללת חיים לו תבוא" - אדם שמקלל סתם את חברו, הקללה תחזור אליו, ויעקב אבינו אמר: "לא יחיה". יחיה בגימטרייה = 33, לכך הורידו לו 33 שנים מחייו. כמה צריכים להיזהר מחטוא בלשוננו...

יש סיפור עם שמביא נוסף נוסף על הזהירות של הוצאת קללה מהפה: איש חכם, ישב תחת עץ. ניגש אליו בחור, אשר שמע כי האיש היה אדם בעל שיעור קומה. החליט הבחור לבחון את שליטתו העצמית של החכם. עמד הבחור מול החכם והחל לקללו. הוא השתמש בכל מילות הגנאי הקיימות עלי אדמות - אך ללא הועיל. החכם לא הגיב... לאחר זמן מה, התעייף הבחור המקלל והלך לדרכו. לאחר מנוחה קצרה, הוא חזר לסיבוב שני של קללות. הפעם הוא הוסיף קללות על משפחתו של החכם והטיח בו את כל מילות הפגיעה שיכל להעלות בדעתו. אך שוב, לא הייתה שום תגובה מהחכם. הבחור התעייף מאוד, פנה לחכם ואמר: "אני קיללתי אותך בכל דרך שיכולתי לחשוב עליה, אך אתה לא החזרת לי כלל וכלל?". החכם הביט אליו למעלה וענה בשאלה: "אם מישהו נותן לך מתנה, אך אתה מסרב לקבלה, אזי, אצל מי נשארת המתנה?". "אצל האדם הנותן", השיב הבחור. "אם כן, אני מסרב לקבל את הגידופים שלך!", ענה החכם. הסתובב הבחור והלך... יעקב אבינו הפסיד 33 שנה מחייו, כאשר אלו יכלו להיות השנים היפות שבחייו, כל בני משפחתו על ילדיו ונכדיו מסביבו ובנו אהובו שליט בארץ... הוא הפסיד אותן בשביל קללה אחת...

"וידגו לרוב בקרב הארץ" (מה, טז)

מה דגים הללו גדלים במים כיוון שיורדת טיפה אחת מלמעלה מקבלים אותה בצימאון כמו שלא קיבלו טיפה של מים מימיהם, כך הם ישראל גדלים במים בתורה. כיוון שהם שומעים דבר חדש מן התורה, הם מקבלים אותה בצימאון כמי שלא שמעו דבר תורה מימיהם. (בראשית רבה צז).

הצדיק רבי שמחה בונים מפשיסחא היה בשנות חייו האחרונות עיוור, ובהביאו לפניו בערב יום הכיפורים את נכדיו לברכם, חיבקם ונישקם תחילה. וכך אמר: אצל יצחק אבינו אנו מוצאים שלאחר שכהו עיניו מראות, אמר ליקב בנו: "גשה נא ושקה לי בני". כיוצא בכך אנו מוצאים אצל יעקב בעת זקנתו, ככתוב: ועיני ישראל כבדו מזוקן... ויגש אותם אליו וישק להם וחיבק להם. וכל כך למה? כי בשעה שאדם מבקש להתקשר עם זולתו, די לו לשם כך בחוש הראייה, שכן אנשים מתקשרים זה

סיפורים נפלאים פרשת ויחי

אמרי שפר - בשעה שעובר בדרכים נותן אמרים טובים ויפים, ונותן שלום לכל הפוגעים אותו, על כן אין שום אדם מעכבו ללכת במרוצה לדרכו, ולכן שלחו אותו להביא האיגרת ממצרים...

הגה"צ רבי שריה דבליצקי שליט"א סיפר מאי דבדידיה הוי מעשה, בימי חורפו היה צריך להתיר איזה נדר ולצורך כך עלה לביתו של הגה"ק ה' חזון איש' זי"ע, באותו זמן ישב בביתו של בחזו"א עוד יהודי שפלפל עמו בתורה. מששמע החזון איש את רצונו נענה, הנה אני ותלמיד חכם זה שניים אנו, עתה צא נא החוצה והבא יהודי נוסף בכדי שנוכל להתיר לך את נדרך בבית דין של שלשה. רבי שריה יצא חוצה והכניס עמו הלך שלא היה חכם וצדיק... תיכף משנכנס החל החזון איש לברר את הפתח שיש לו להתיר את הנדר, לאחר מכן התיישב ועשה התרת נדרים כדת וכדין בכל פרטיה ודקדוקיה, ושלושתם ענו בקול רם 'מותר לך, מותר לך, מותר לך'. משיצא אותו אחד נענה החזון איש לרבי שריה ואמר, הנה יהודי זה אין לו כל שיג ושיח בהלכה ולא הבין כלל מה שאמר עתה, לכן, אין כאן כל 'התרת' נדרים, לך שוב והבא יהודי בר אוריין ונתיר לך את נדרך. מעובדא זו נראה כמה יש להזהר בכבוד הבריות, שהחזו"א הטריח עצמו לעשות עצמו כאילו הוא 'מתיר נדר' עם כל הסדר המקובל להתרה זאת. והכל בכדי שיהודי זה לא יכלם חלילה. הרבה יש לנו ללמוד ממעשה זה, ויש לנו להעמיק בעובדא זו דהחזון איש לא פחות מאשר בפסקיו בחושן משפט.

פעם עבר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע ברחובה של עיר ומצא על הארץ דף הנראה כ'שמות', התכופף הח"ח כדי לטמנו יחד עם ה'גניזה', אך משהגביה את פיסת הנייר מצא שאין כתוב על גבי הנייר אלא דברים ממילי דעלמא, ואעפ"כ הכניסו לכיסו. וישאלוהו ה'מלווה' מדוע לא השליך את הדף למקום שהיה מתחילה, ויענהו הח"ח, כי לא רציתי שיצטרך עוד יהודי להטריח עצמו ולהתכופף כמוני מתוך מחשבה כי 'שמות' לפניו וישליכהו ארצה בראותו כי נייר סתמא הגביה וחוזר חלילה, ע"כ הטמנתיו בכיס, ובזה מנעתי טרחו וצער מכמה וכמה בריותיו של הקב"ה...

הגה"ק מטשעבין זי"ע נכנס פעם למעמד 'כתיבת אותיות' בספר תורה, והנה בראשונה נתכבד הגאון לכתוב בספר התורה, אך הוא לא אבה לכתוב ומינה את ה'סופר' שיכתוב בשליחותו את האות. מכיוון שאותו גדול וקדוש לא כתב בעצמו וסמך רק על הסופר אף שאר המזומנים לא כתבו בעצמם אלא מינו כל אחד במקומו את הסופר שסיים בעצמו את כתיבת כל ספר התורה. לאחר מכן ביאר הגה"ק מטשעבין את מעשיו, שהבחין שבין הנאספים נמצא יהודי המומר לדבר אחד מן התורה, שאינו ראוי לכתוב אות בספר תורה. אלא שלא רצה לפגוע בכבודו ולעכב בעדו מלכתוב אות בתורה, על כן גרם בעקיפין שלא יכתוב איש בספר התורה, ולא יכלם יהודי זה.

את המושכות לעגלה והוא נשכב לישון. שאלתי אותו לפרש מעשיו, והוא השיב לי: "אל דאגה, הסוס מכיר כבר את הדרך היטב והוא יגיע לייעודו גם בלעד". וכן היה, וכשהגיע הסוס למקום שבעליו היה רגיל להשקותו מים נעצר. וכך הוא האדם בתפלתו, כמו הסוס, מכיר את דרכו ויודע מתי צריך לכרוע, מתי להפסיק ומתי להמשיך, אוי לאותה בוששה!!!

מסופר על יהודי שחכר בית משקה מהפריץ. בשנה הראשונה ספג היהודי הפסדים הלך לפריץ ובכה לפניו וביקש רחמים. הפריץ התרצה ואמר ליהודי שיוכל לשלם בשנה הבאה עבור שנתיים. בשנה השנייה הגיע זמן הפירעון ושוב ליהודי לא היה כסף לשלם. הלך לפריץ ובבכיות אמר לו שנחל הפסדים עצומים. הפריץ הסכים לדחות את מועד הפירעון לשנה השלישית.

מיד בתחילת השנה היהודי חי בצמצום חסך מפתו והצליח בסוף השנה לאסוף סכום השווה לפירעון של שנה אחת. הוא רעד ולא ידע כיצד יופיע לפני הפריץ כיון שהפריץ אמר שאם הוא לא יפרע לו את הכסף שמגיע לו לשלוש שנים אז דמו בראשו, הוא יזרוק אותו ואת משפחתו לבור עד שימותו ברעב. היהודי זעק מקירות ליבו לישועת ה'. לבסוף, כשהגיע לפריץ מצא אותו מבושם מיין ושמה. הפריץ ניגש אליו ואמר לו: "עשיתי חשבון ויצא שאני חייב לך הרבה כסף". נתן ליהודי סכום עצום במזומן והיהודי הנבוך לקח את הכסף והזדרז לצאת מהפריץ במהירות.

כאשר הגיע הביתה סיפר לאשתו על הנס שקרה לו. אמרה אשתו: "אוי ואבוי לנו, כאשר הפריץ יבדוק ויגלה שאתה חייב לו ולא הוא חייב לך רע ומר יהיה סופנו. לכן, לך מהר ותחזיר לו את הכסף כמה שיותר מהר ותגיד לו שהייתה טעות". היהודי החליט ללכת לרב ולספר לו את הסיפור. כששמע הרב את הסיפור אמר: "אל תחזיר את הכסף, אין לך ממה לחשוש! הפריץ לא מתפלל תפילת שמונה עשרה ולכן הוא לא ישים לב שטעה ונתן לך כסף רב למרות שאתה חייב לו..."

והמסקנה העצובה היא שיהודי מתפלל תפילת שמונה עשרה, מיד צצים לפניו כל חשבונותיו ועסקיו והוא מהרהר בהם במהלך התפילה. הסיפור משעשע אבל המסקנה עצובה...

אמר פעם מישוהו משפט שמשקף מציאות עגומה: "אם אבד לך חפץ, תתפלל תפילת שמונה עשרה ומובטח לך...". לכן עלינו להתחזק ולא להפוך את התפילה לשגרה, להכניס חיות בתפילה, לקרוא ספרים שמדריכים כיצד לגרום שהתפילה תהיה מעניינת, ונוכה כולנו שתפילותינו תהיינה רצויות לפני המקום. (אמונה שלמה)

"נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר"

(מט, כא)

כתב בספר 'אמרי נועם' (הקדמון, הוזכר במהרש"א עירובין קה. ד"ה והא) וז"ל: למה היה נפתלי קל ברגליו כאילה, לפי שנותן

א לוס לבת

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויחי

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת ויחי

- א לישועתך קיויתי - ע"י הקיווי והייחול תבוא ישועת ה'
- ה חשבה לטובה - הצרה עצמה נראית ברעה ובאמת כולה טובה.
- ו במעשי ידיך ארנן - השפע בא לאדם מן השמים (ע"י התפילה)
- ח בקשתי ובחרני - עבודה שבלב
- ח 'שיבל' את ידיו - הזהירות בכבוד כל אדם בהשכל ודעת
- י ועשית עמדי חסד - ענין הצדקה וחסד בממון ובפה
- יג ויתחזק ישראל - יתחזק מכאן ואילך והבא ליטהר מסייעין בידו
- יג ויברכם ביום ההוא - יבטל מחשבותיו אודות העבר
- יד בן פורת עלי עין - בקדושת עיניו משבר כל המחיצות
- טו חמור גרם - עיקר מעלת האדם ושכרו על עמידתו בנסיונות החומר
- טו תורה שלמדתי היא שעמדה לי - התיקון בימים אלו על ידי לימוד התורה"ק

לישועתך קיויתי - ע"י הקיווי והייחול תבוא ישועת ה' בפרשתן (מט יח) 'לישועתך קיויתי ה', פרשה זו יפה נדרשת בהלכות הקיווי והייחול אל ה'. כי הנה מתנה טובה ניתן לנו בני ישראל עם קרובו שבכל עת צרה וצוקה נקווה ונייחל אל השי"ת מתוך אמונה כי

הוא 'כל יכול' ואין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, הוא אלוקינו הוא אבינו הוא מלכנו הוא מושיענו והוא יושיענו מכל צרותינו ומלוחצינו. להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצה כל החוסים בך, וכבר אמר דוד המלך בתהילים (לב י) 'והבוטח בה' חסד יסובבנו'.

א. הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע היה נוהג לספר האי עובדא בכל עת שבא לבקר את החולה. פעם שכב הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע על ערש דווי, וכבר היה מסוכן ונוטה לעזוב את העולם. מחוץ לחדרו ישבו תלמידיו ואמרו תהלים, תוך כדי ישיבתם שם, שמעו התלמידים קול חבטה עזה, נכנסו התלמידים החדרה ומצאו את רבם שוכב על הארץ, מיהרו להרימו והשיבוהו למיטתו. כעבור כמה שעות שמעו התלמידים את רבם קורא להם מחדרו, בהיכנסם ראו כי הוטב מצבו פי כמה וכמה, וביקש מהם להביא לו כוס חמין, לא עבר זמן רב ועמד על רגליו כאחד האדם. פתח הרה"ק ואמר לתלמידיו, אסביר לכם, בשכבי על מיטתי נזכרתי במאמרו של מו"ר המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע על הפסוק 'הבוטח בה' חסד יסובבנו', שאין כאן לא סגולה לא ברכה ולא הבטחה. כי אם 'מציאות וטבע' ממש - הבוטח בה' חסד יסובבנו... ע"כ התחזקתי בביטחון, והחילותי לרדת מהמיטה, שהרי 'בדרך הטבע' על החסד לסובבני, אך תיכף נפילתי ארצה, עד שהחזרתם אותי על המיטה. או אז חשבתי בדעתי כי נפילתי הוכחה היא שעדיין לא הגעתי לשלימות הביטחון. לכן העמקתי ברעיוני יותר בענין הביטחון בבורא ית', עד שאירע הנס ויצאתי בריא ושלם ללא כל פגע - בבריות גופא ונהורא מעליא.

על כן זאת עשו וחיו - יבטח כל אדם בה' שיושיעו, ויקוים בו 'ואני בחסדך בטחתי' אז 'יגל לבי בישועתך' (תהילים יג ו), עוד נאמר (שם עא ב) 'אשר הראיתני צרות רבות ורעות תשוב תחיני ומתהומות הארץ תשוב תעלני'. ואכן מכל 'תהומות ארץ' ישוב ויעלה באמונתו ובטחונו כי עז, עובדא הוה לפני כמה שנים ב'ארצות ארה"ב', באיש יהודי שהיה רחוק משמירת התורה והמצוות, ומשום כמה סיבות הושב בבית האסורים, בשבתו שם תחת סורג ובריח התקרב אל דרך התורה והמצווה ע"י רב חשוב שנהג לבקר פעם בשבועיים בבית האסורים, בתחילת דרכו קיבל על עצמו ללמוד הלכות שבת ולקיים כל מה שידע מהלכות אלו, הרב הנ"ל עזר וסייע לו רבות בדרכו החדשה, ובשקידתו על תלמודו, גם הביא לו ספרים על הלכות שבת בשפת הענגליש (אנגלית) כדי שיוכל ללמוד בהם בכוחות עצמו. באחד הפעמים כשביקרו הרב מצאו שהוא 'שמח וטוב לב', שאלו הרב 'מה כל הרעש' - מה מביאך לידי התרגשות גדולה כזו, ענהו היהודי ה'יושב' בבית האסורים, למדתי בספרים שהבאת לי שכך אמרו חז"ל (שבת קיח): 'אילמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלים', מעתה החלטתי, א"כ, אף אני אשמור שתי שבתות ואצא מיד מבית האסורים, ואיך לא אתרגש כאשר הנני מובטח שבעוד כמה ימים אצא לחפשי ואשוב לביתי... ענה לו הרב בצער ובכאב, ידידי, עם כל ההערכה שהנני מעריך ומחשיב אותך, צר לי להודיעך שטעית בהבנת דברי חז"ל, כי הם דברו על הציבור - כל הכלל כולו - על גאולת עם בני ישראל בבוא לציון גואל, אבל יחיד שנמצא במאסר אין לו שום הבטחה שע"י שמירת שתי שבתות יצא לחפשי ממצבו, ואתה שנגזר עליך לשבת כאן בבית האסורים חמש עשרה שנה אל תשהה בדמיונות כי קרובה ישועתך לבוא. אך הלה נשאר בשלו, באמרו, לא נזכר בשום מקום שדברי חז"ל מיד נגאלין מדובר רק על הכלל, ובוודאי גם ליחיד כן, והוא נשאר בתקוותיו.

והנה הרב לא הספיק לבקר שם בבוא הזמן אחר כשבועיים כדרכו תמיד, וביקר רק אחר חודש ימים, ולתמהונו ופליאתו לא מצא שם את היהודי הנ"ל, ונאמר לו שיצא לחפשי לפני שבוע, וכבר כמה ימים לפני שחרורו 'התנבא' בפני ידידיו שבקרוב הוא יוצא מבית האסורים... כאשר חקר הרב מה וכיצד אירע הנס הגדול, סיפרו לו סיפור מופלא, שאותו ה'שופט' ששפט אותו ופסק לו חמש עשרה שנות מאסר הזקין והפסיק את עבודתו בבית המשפט, מכיוון שכן החליט לכתוב זכרונותיו מהמשפטים היותר קשים וכבדים ששפט אותם, ובכלל אלו היה משפטו של היהודי ה'משוחרר' הנ"ל, והנה, כאשר עבר השופט על כל שטרות החוב שלו - העדויות והדיונים וכו', הרגיש שהגם שהואשם

'באלוקים בטחתי – לא אירא, מה יעשה אדם לי' (נו יב), יתייאש איש יהודי, כי אף אם גדולה צרתו הרי כביכול 'אך לאלוקים דומי נפשי כי ממנו תקוותי, אך הוא צורי הקב"ה גדול ממנה, ומתוך צרתו יוציאנו מאפילה לאורה, וישועתי משגבי לא אמוט' (סב ו-ז). כלומר, לעולם לא אם אך ישכיל לומר 'לישועתך קיויתי ה"ג, לבטוח בו

בפשע נורא – המחייב את הפושע מאסר לט"ו שנה, מכל מקום לא היו לא עדים ולא כל הוכחה שהוא אכן פשע כזאת וכזאת, והשופט ההוא בהיותו איש אמת בא לידי החלטה שטעה אז בעת המשפט... ומשם קצרה הדרך עד שהוציאווהו לחפשי (ספר מוחזה אליהו בהקדמה לח"ב, 'בפקודיך אשיחה' ח"ג עמוד רכה רכ"ח, ששמעו ממי ששמעו מהרב בעל המעשה). ומכאן נלמד לדידן, איש איש ובית האסורים משלו, אם זה יצא לחפשי מחוץ לדרכי הטבע - שהרי כל ישועתו באה לו בזכות אמונתו בדברי חז"ל ובטחונו העז שכך יקום וכך יהיה, אף אנו נצא לחפשי חיים – מחוץ לדרך הטבע מתוך אמונה ובטחון עז בהקב"ה...

אגב אורחא, בספר חידושי הר"ם עניני שבת (עמוד רפ"ד ד"ה הכל וכו') מבואר שבאמת ההבטחה היא אינה רק על הציבור, אלא גם על היחיד הנמצא במקום צר.

עוד אספרה מעשה שהיה לפני כחודשיים (ושמעתייה ממכירי בעל המעשה) בבחור 'מתחזק' שקבע ללמוד עם אברך (הממונה עליו בישיבתו), וכפי הצעת האברך החלו ב'הלכות שבת', והנה בריש הלכות שבת (ארו"ח רמב) מובא מאמר חז"ל (ביצה טו): שאמר הקב"ה 'לוו עלי ואני פורע', האברך הסביר לבחור את משמעות הדברים, שכשאדם 'חסר מעות' לקראת שבת, אומר לו הקב"ה לך נא לווה מעות ואני אדאג לפורעם... ויהי ביום השישי, בא ידידו של הבחור והציע לו להצטרף לקבוצת בחורים מיישיבתם הנערכים ונוסעים לקראת שבת לאת"ק מירון – וההוצאות על כל המשתתפים שווה בשווה, נענה הבחור שבשמחה רבה הוא מצטרף, אך דא עקא שכלתה הפרוטה מכיסו – אם יוכל רעהו להלוותו מעות הוא מצטרף לנסיעתם הרוממה...

במוצש"ק סיכמו הבחורים ביניהם כמה עלו הוצאות השבת, ויצא החשבון שכל בחור עלה להם סך 388.60 שקלים. מיד ניגש רעהו אל הבחור הנ"ל והודיעו כי כך וכך עלה לחלקו, אמר לו הבחור, לא אני הפורע אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו – עליך לפנות אליו ולבקש מאתו אותם השלוש מאות שמונים ושמונה שקלים ושישים אגורות, מה עשה הקב"ה, בבואם לביתם ירושליימה, מצא הבחור שכבר בא בקשרי אירוסין, שמשפחת ה'מחותן' שלחו לו מתנה 'ארנק' (בערול) מהודר לכבוד 'יום הולדתו', בו הוכנסו כל סוגי המטבעות ושטרות היוצאים בארץ ישראל, והם שטרות של 200, 100, 50, 20, ומטבעות של 10, 5, 2, 1 שקל, ונוסף לזה מטבע של מחצית השקל ו10 אגו, ס"ה עולה כל החשבון ל388.60 שקלים, חושבנא דין כחושבנא שהוצרך על הוצאות השבת, וראה בחוש כי באמונתו התמימה בדברי חז"ל אכן נתקיים בו ואני פורע.

ב. הנה נהגו לשלש ולהפך הסדר לישועתך קיויתי ה', קיויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קיויתי, כי אנו אומרים לאדם באיזה אופן שתסתובב ולאיזה צד שתפנה הינך נצרך לחסדי וישועת ה', ע"כ קוה לו תמיד. עוד אמרו, כי ככל שמרבה האדם בתקוותו לה' הינו מתקרב אל ה' יותר, על כן, בפעם הראשונה נכתבה תיבת ה' כתיבה שלישית, בשנית כתיבה שניה, ובפעם הג' תיבת ה' קודמת לכל (הגר"ז סורוצקין, אונים לתורה פרשת ואתחנן ד"ה כה' אלוקיננו בכל קראנו).

עוד אמרו בדרך צחות, לאלו המהלכים ומסבבים יומם וליל אודות ממונם להם אומרים, אנשטאט דרייען מיט געלט דריי מיט דעם פסוק לישועתך קיויתי, וועסט בעסער אנקומען - תחת ההילוך והסיבוב סביב הכסף עדיף שתסובב עצמך 'עם הקב"ה' בבטחון בו ובישועתו וכך תצליח יותר...

וכך מסופר על הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (תורת אבות, מעשי אבות, קלה) וז"ל. פעם אחת ראה יהודי אחד שרוי בעצב גדול ושאל אותו מה זה ועל מה זה, וסיפר לו האיש ממצבו הקשה, אמר לו מרן ז"ל, איש ישראל כשהוא שרוי במיצר צריך שיאמר לישועתך קיויתי ה', ואם מצבו נעשה חמור יותר יאמר קיויתי ה' לישועתך, ואם מצבו רע עוד הרבה יותר יאמר ה' לישועתך קיויתי... (וכלומר, שע"י כל אלו האמירות והתקוות יצא מאפילה לאורה).

מן הענין לציין מה שסיפר הגה"ק רבי שלמה קאליש זי"ע (הובא בספר הזכרון 'זכרון שלמה') שפ"א שהה אצל הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע, ובישיבתו ב'סעודה שלישית' שמע את הגר"ח יושב וחוזר בהתלהבות עצומה כעשרים דקות לישועתך קיויתי ה', קיויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קיויתי...

ולתשים משענתו על ה' אלוקיו, וכך אמרו חז"ל (מנחות כט:): מאי דכתיב (ישעי' כו ד) 'בטחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים' – כל התולה בטחונו בהקב"ה הרי הוא לו מחסה בעולם הזה ובעולם הבא.

החי את חייו באופן כזה הרי חייו בעולם הזה הם 'חיים טובים', כי העולם הזה מלא מכאובים וקשיים, אי לאו 'תקווה' זאת היינו דומים ליושבי חושך וצלמוות בבית האסורים, אבל התקווה והבטחון בה' הרי הם כמי שפתחו לו פתחים וחלונות גדולים בבית האסורים שמעתה שולטת ה'אורה' בכל פינה ופינה, וכל החושך מתפוגג ומתבטל כלא היה.

התקווה לדבר שהאדם מוכתה בו שיבוא כמו המקווה בלילה שיבוא אור הכוכב – לא יטריד הנפש, אלא ישמחנה בהיותה משערת ומרגשת כבר מעתה את הטוב המיוחל. בזה האופן ראוי שתהיה התקווה לה', שיהיה בוטח בו בטחון שלם שישלים תקוותו בלי ספק, כי הרי היכולת ביד ה' להביא הישועה ואין מי שיעכב על ידו, לא כמי שמקווה לדבר שמסופק בו אם יגיע אם לאו, והתקווה הזאת תחזק הלב ותשמחהו, ולכן כתיב (תהלים לא כה) 'חזקו ויאמין לבבכם – כל המייחלים לה', וכתיב נמי (ישעי' מ לא) 'וקוי ה' יחליפו כח', כי היחול לה' מחזק את האדם... התקווה והתוחלת אל השי"ת הוא דבר יותר מעולה מכל התהילות שישבח האדם להשי"ת, עכ"ל.

וז"ל הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (וישלה ה) ...שכשמתכוונן האדם עומק שפל מצבו... עיקר עצתו היא אמונה, להאמין בה'... שכל מה שמתגבר יותר תוקף החשבות נחוץ יותר להשריש בלבו בה האמונה, וע"י האמונה זוכה למידת הבטחון שהוא ענף מהאמונה. ועיקר הבטחון הוא בשעת הצרה כמבואר בזה"ק (ה"ב כב). ואף שלפי השגת שכל אנושי אין עוד שום מזור ותרופה לתחלואי נפשו, עכ"ז יאמין ויבטח בחסד עליון ובגדלות הבורא ב"ה שהוא לאין סוף ותכלית... ברוב רחמנותו

בספר ה'עיקרים' (ח"ד מ"ט) הקשה היאך ציוונו הבורא לייחל ולצפות לו תמיד, הא כתיב (משלי יג יב) 'תוחלת ממושכה מחלה לב', והיינו שהתוחלת והציפיה יטרידו המחשבה, יתישו הכח ויחליאו הנפש, ואם כן האיך נאמר שהתקווה והתוחלת טובים הם למאמין, עד שיזהיר הנביא על זה כל כך, כדכתיב (הושע יב ז) 'וקווה אל אלוקיך תמיד, וכן רבות בספר תהלים (כו ועוד). אלא, כי רק התקווה לדבר שהמקווה מסופק אם הוא יגיע או לאו יטריד הנפש לחשוב מחשבות כדי להשיגו, אבל

ה'עיקרים' (ח"ד מ"ט) הקשה היאך ציוונו הבורא לייחל ולצפות לו תמיד, הא כתיב (משלי יג יב) 'תוחלת ממושכה מחלה לב', והיינו שהתוחלת והציפיה יטרידו המחשבה, יתישו הכח ויחליאו הנפש, ואם כן האיך נאמר שהתקווה והתוחלת טובים הם למאמין, עד שיזהיר הנביא על זה כל כך, כדכתיב (הושע יב ז) 'וקווה אל אלוקיך תמיד, וכן רבות בספר תהלים (כו ועוד). אלא, כי רק התקווה לדבר שהמקווה מסופק אם הוא יגיע או לאו יטריד הנפש לחשוב מחשבות כדי להשיגו, אבל

ג. וכיוצא בזה מתאמרא בשם הגה"ק הגרי"ז מבריסק זי"ע על הפסוק (תהלים לו ג-ד) 'בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה, והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך', שהפסוק השני מדבר על מדריגה גבוהה יותר בביטחון – שכל כך בטוח הוא בישועת ה', שכבר עתה הינו מתענג כאילו כבר באה אליו הישועה, ובזכות זה אכן 'ויתן לך משאלות לבך'.

ד. על פי זה מבאר את הפסוק (תהלים עא יד) 'ואני תמיד איחל והוספתי על כל תהילתך', והרי א"א להוסיף על תהילות ה', כמו"ש (שם קו ב) 'מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהילתו'. ובכלל הרי תהילות הללו הם 'בכל תאמר' (מגילה יח.), אלא, כי בהיותו מייחל לה' יתברך תמיד, הוא מוסיף (בעצם הייחול) על כל התהילות שאפשר שיהלל האדם את השי"ת. וכן אמר דוד המלך (תהלים סה ב) 'לך דומיה תהילה ולך ישולם נדר', והיינו ש'התקווה והתוחלת' לה' נחשבת כמו שעומד במובחר שבמקומות – בית המקדש, ומקריב קרבנות מובחרים שבקרבנות – 'קרבן נדר' שלא בא על חטא...

ה. הנה נהגו לשלש ולהפך הסדר – 'לישועתך קויתי ה' קויתי ה' לישועתך ה' לישועתך קויתי', וכי מה ענין יש בזה להפוך פסוק לכל צד, אלא לומר לאדם השרוי במיצר, אף אם אינך רואה כל מקום ופתח לישועה, תדע שיכול לבוא מצד זה או מצד אחר או אפילו מצד שלישי.

ואל יאמר – לישועתי יש צורך לשנות סדרי בראשית ולהפוך את העולם, כי אכן כך יהיה, וכמו שאומרים משם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע 'מי שחי באמונה ולכו בטוח באלוקיו, אז הקב"ה מושיעו באופן שלא יעלה על הדעת'.

מיסודי האמונה, שעל האדם לדעת ש'הרבה דרכים למקום' להוציאו ולחלצו ממיצר, ואינו זקוק ל'עצותיו' של האדם, עד שייאמר ח"ו אבדה כל תקווה, כי לפעמים מצמיח הקב"ה ישועה ממקום שלא חשב עליו כלל. כמעשה ש(לא) היה, בהיא 'אשה קשת רוח' שהוצרכה ל'ישועה רבתי' באיזה ענין, ומידי יום ביומו הייתה באה אל הרבי בבקשה שיברכה הרבי בישועה בדרך פלונית, ולמחרת ביקשה שישועתה תבוא על זה הדרך, וכן הלאה... עד שביום אחד באה הישועה לפתחה – אז מיהרה אל הרבי, באומרה, רבי קדוש... אוהו... עצה כזאת כלל לא העליתי

'וקווי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים', היינו שעל ידי אמונה יעלו אותו מבאר שחת, 'וכמה מלאכים עליונים מעלים אותו המקוה, ומסתלקים עמו למעלה (פירוש, במקום גבוה יותר מן הגיהנום), ותקוותו היא פהרתו, מקוה ישראל ממש, כי הוא במדריגה עליונה שאין עושה בו פגם'.

ומוסיף לבאר, שהמאמין ומצפה לישועת ה' הרי הוא שב למקורו, דומיא דהשב בתשובה דכתיב גביה

יעזור גם לי השפל שבשפלים... והבוטחים בה' ובישועתו לא יבושו משברם, וכן דוד המלך ע"ה אמר (תהלים כה א) 'בך בטחתי אל אבושה', ובאמונה ובטחון הוא ממתיק הכל ומהפך לרחמים רבים, עכ"ל.

נוראות מצינו בשבח הקיווי והיחול לה' בדברי הרמח"ל (דרוש בענין הקיווי) וז"ל. שהמאמין בהש"ת אפילו נכנס בגיהנם יוצא ממנו, ויליף ליה מקרא (ישעיה מ לא)

בדעתי ל'הציע' להקב"ה שיושיעני בה... ולדידן, הבה נא נזהר שלא נהיה ללעג וקלס כאותה 'חכמה', כל חד בדידיה. אמור מעתה, אם ראית שה'תוכניות' (פלאנען) שהגית אינם הולכים כמו שרצית אל יתעצב לבך, אלא התייצב וראה את ישועת ה' אשר תבוא ממקום אחר, כפי תכניותיו של בורא עולם כביכול.

ידוע מאמרו של הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות, דרכים בעבודת הבורא, רטז), הנה העולם אומר 'אז ס'גייט נישט ווי ס'ווילט זיך, דארף מען וועלן ווי ס'גייט זיך, און איך זאג אז מ'וויל ווי ס'גייט, גייט זיך ווי ס'ווילט זיך', פירוש, נוהגים אינשי דעלמא לומר - אם רואה אדם שלא הולך לו כרצונו ושאיפתו, יכניע את עצמו ויהיה מרוצה ושמח בהנהגת ה' עמו. אך אני אומר, להיפך, כשיתרצה האדם בהנהגת ה' עמו ויאמין שהכל משמים וטובה רבה יש בזה, באמונה זאת ישדד את הטבע, והכל יתהפך להיות כפי רצונו, בבחינת צדיק גוזר. כי כל כך גדול ורם כוחה של אמונה בהש"ת.

וכבר אמרו (חת"ס, תו"מ השלם ריש ויצא ד"ה במדרש, חיים וחסד על תהלים ל"ח פלאגי, ועוד ספרים) לפרש בפסוק (תהלים קכא א) 'אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי' - כלומר שהאדם מתבונן ורואה כי אין לו כל דרך ישועה הנראית לעין, במה יתחזק - 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ' - אף הוא ברא את השמים ואת הארץ 'יש מאין', אם כן מה לך כי תבהל על נפשך, אף אם נראה לך כי ישועתך איננה קיימת במציאות, מ"מ היא כבר תבוא ותצמח דוגמת בריאת השמים והארץ אף אם יש צורך לבוראה יש מאין.

הנה שמעתי מרב חשוב בארה"ב מה שאירע עם אחד מקרובי שהעתיק מקום מגוריו יחד עם רבים מבני קהילתו לעי"ת לעיקוואד, והנה עד אז היה האברך מתפרנס בהיותו 'מנעולן' (locksmith), אבל משבא למקומו החדש לא מצא כדי פרנסתו, כל השתדלויותיו סביב מקצוע זה עלו בתוהו. גם כל העצות ששמע בב' חדשים הראשונים - כיצד להודיע ולהיוודע לכל כי זכתה עירם ב'מנעולן'... היו מספיקים למלאות ספר שלם אבל עד למעשה...

באחד הימים, והנה הוא רואה על הפלא' (סעל) שלו מספר שאיננו מכיר, בהרימו פנה אליו הלה בשאלה, שמך הוא כך וכך... ויען כן, אמר לו היהודי מצאתי ארנק (בערזל) מלא בקרעדיט קארד'ס (כרטיסי אשראי) גם כמה דולרים בקרבו, אבקשך שתסור לביתי שאזכה לקיים מצות 'השבת אבידה' בהידור רב, האברך ענהו לעומתו, לא ידעתי מה אתה סח, הרי ארנקי בכיסי - אפילו כרטיס אשראי אחד לא חסר לי... אך הלה עמד על שלו, על כן סר אליו האברך לאחר שני ימים ושני לילות. ובבואו לפני ה'מוצא' כמעט שלא נפל על הארץ מרוב צחוק, כי ראה בידו את הארנק של בנו המיועד ל'שעשועי' ומשחקי הילדים, כל הקרעדיט קארד'ס שבקרבו כבר עליהם הכלח - כי עבר יום תוקפם... והדולרים הנמצאים בו הם שבע דולרים יחידים (Singles), גם יש בו 'ביזנעס קארד' (כרטיס ביקור) של האברך שם נתבאר בארוכה מה פעלו של האברך והמנעולים שלו. אחרי ככלות הכל שאל המוצא את המאבד, זה ה'ביזנעס' שלך, ויען, הן. האם יש לך פרנסה, ויען, לא. שמע נא, אני בונה בנינים ויש לי עבודה' מצאת החמה עד צאת הנשמה (משל אנשים האומר על פלוני שעבודתו לפרנסה איננה נותנת לו זמן לנשימת אוויר...) ומאז מהלך האברך מאושר ושמח בבוא הרווחה לביתו. הרי לך כמה סיבב הקב"ה, כי כל ה'פרסום' שפרסם עצמו בכל מיני כתבי עת וכיו"ב לא הביאו לו אפילו דאלער אחד, מה עשה הקב"ה, הכניס 'דמיונות' בלב בנו - להרגיש עצמו 'בעל בעמיו', ולשם כך מילא את ארנקו בקרעדיט קארדס ישנים וגרר את אביו ה'מאבד' אל ה'מוצא' ושם 'מצא' את פרנסתו ברווח.

ו. כע"ז כתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (ב"ב סימן ה' סק"ח) השגחתו יתברך היא לפי מידת הביטחון שהאדם משליך יתברך על בוראו יתברך.

ז. נחמדים הם דברי הגה"ק החיד"א ב'אצבע קטנה' (בסדר תפילת שמו"ע) על נוסח הברכה 'את צמח דוד עבדך מהרהר

חשבה לטובה - הצרה עצמה נראית כרעה ובאמת כולה טובה

בפרשתן (מו כח) 'זיחי יעקב בארץ מצרים, וברש"י, 'פרשה זו סתומה, לפי שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השיעבוד'. פירוש, שבשאר פרשיות התורה יש בין פרשה לפרשה ריווח של כמה אותיות 'נייר חלק' מבלי לכתוב שם מאומה, וכאן היא 'פרשה סתומה', נמצא שבמקום ה'חלק' כתוב 'זיחי יעקב'. יש שרימוזו בזה כי פעמים נראה לאדם ש'פרשה סתומה' באה עליו, נסיונות קשים ומרים עדו עליה, נסתמו עיניו ולבו - ולהיכן שפונה - אם ימין או שמאל 'סגר ה' בעדו', ידע שכל זה אינו אלא 'דמיון' בעלמא, כי על פי תורה שם נכתב 'זיחי יעקב' כי כל זה היה להחזיקו ולהחיותו בעושר וכבוד. ויתחזק להאמין באמונה שלימה שאף שאיננו מבין את הנהגת ה' עמו - כך הוא האמת שכאן נבנית טובתו להחזיקו ולהחיותו (עפ"י 'פרי צדיק' ריש פרשתן) ט.

(הושע יד ב) 'שוכה ישראל עד ה' אלוקיך, וכשם שהוא מגיע 'עד ה' אלוקיך' ממש, כן נמי המקנה בוקע בקו תקוותו (פירוש, על ידי אמונתו ותקוותו) ועושה נקב וסדק לעלות תחת כסא הכבוד. וזה מרומז בקרא (בראשית מט יח) 'לישועתך קייתי ה' שעל ידי האמונה זוכה להתקרב ולהיות דבוק בהשי"ת.

ולא עוד, אלא 'כמו שקנה בחייו לה', כן לאחר מותו כשמתגברים כנגדו הדינים, הוא מתחזק בתקותו עד ה' ונקשר בו, ומסתלק ברגע וכו', וכן אחר המוות לא יבושו הקווים'. וכן מבאר שם לענין התפילה כי הקב"ה כביכול יורד לשמוע תפילתו מפיו של המקווה, סוד זה - 'קוה קייתי ה' ויט אלי וישמע שוועתי' (תהלים מ ב), וזהו אומרו 'לישועתך קייתי ה' - מה שאני מקווה אני עושה (בוה הקווי), שתבוא ישועתך בשם הזה בלי שיתעכב ע"י המקטרגים.

תצמיח וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קוינו כל היום', קשה מה נתינת טעם הוא - 'כי לישועתך קוינו כל היום', דממ"נ, אם הם ראויים לישועה למה להם טעם של לישועתך קוינו, והרי מן הדין על הקב"ה לגאלם, ואם אינם ראויים מה ריווח יש בזה ש'קוינו כל היום'... ונ"ל, דדחיוב הוא להיות אדם מצפה לישועה, ואיתא בפרק חלק (סנהדרין צו:) שכל זה הוא כדי לקבל שכר, שנא' (ישע"י ל יח) 'אשרי כל חוכי לו', ואמרו במדרש (ילקוט תהלים) אפילו אין ביד ישראל אלא הקווי כדאי הם לגאולה בשכר הקווי... וזהו אומרו לישועתך קייתי ה', ר"ל בשביל לזכות לישועתך קייתי ה', שע"י הקווי אני זוכה לישועה.

וזאת אנו אומרים ומבקשים - את צמח דוד מהרה תצמיח, וא"ת אין לנו זכות, לזה אומרים - כי לישועתך קוינו, כלומר, אפילו אין בידינו שום זכות, מ"מ הרי לישועתך קוינו כל היום', וכדאי הוא הקווי להביא לנו הגאולה. וכך כתב הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע, איתא במדרש (ב"ר צח יג) עה"פ לישועתך קייתי ה', הכל בקיווי. יסורין בקיווי, קדושת השם בקיווי, זכות אבות בקיווי, תאותו של עוה"ב בקיווי, חנינה בקיווי, סליחה בקיווי וכו', ומביא פסוקים עכ"ז, ואף הגאולה העתידה תהיה בקיווי כדברי יעקב כאן לישועתך קייתי ה'. וכדמתרגם ביונתן, לפורקניה דמשיח בן דוד דהוא עתיד לפרוקיה ית בני ישראל ולאפקותהון מגלותא ולפורקנא סכיאת נפשי. ופירשו המפרשים בכונת המדרש, דמי שיש לו אמונה ובטחון בהשי"ת והוא מקוה ומצפה לישועת ה', הריהו משיג הכל בקיווי אע"פ שאינו הגון ואינו כדאי, שע"י קיווי ניצול מיסורין וזוכה לסליחה וחנינה וכו', וזה גם נבואת יעקב אבינו על הגאולה, דאף אם לא יהיו כדאים וראויים לגאולה, אם יקוו לגאולה ימשיכו ע"י הקיווי את הגאולה העתידה. וכדרך שאנו מתפללים, כי לישועתך קוינו כל היום ומצפים לישועה, הקיווי והצפיה לישועה זה סוד הגאולה, שאף אם לא יהיו ראויים לכך יגאלו בזכות הקיווי לישועתך קייתי ה'. וכדברי מדרש שוח"ט (תהלים מ) על הכתוב 'קוה קייתי ה' ויט אלי וישמע שוועתי', זהו שאמר הכתוב (ישע"י כה ט) 'ואמר ביום ההוא הנה אלוקינו זה קוינו לו ויושיענו', אין ביד ישראל אלא שיקוו שיגאלם הקב"ה בשכר קוה קייתי ה' וכו', ואם עושים כן נושעים שנאמר (שם מט כג) 'אשר לא יבושו קווי'. ח. ורמזו לה בפרשתן דכתיב (מט יא) 'אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו', כי הנה המתבונן בפירושו של מקרא יראה שד' אותיות אלו הם מיותרים, כי 'עירה' הכוונה ל'עיר', ול'שרקה' הכוונה לענף עץ הנקרא 'שורק', תיבת 'בני' הכוונה ל'בן', ו'אתנו' משורש 'אתון', נמצא שהיה לו לומר 'עיר ולשורק בן אתון'.

אמנם, ארבעת אותיות הללו עולים יחדיו לשם הוי"ה' (והוא צירוף שם הוי"ה הק' השייך לחדש אדר, שהוא יוצא מהכתוב עירה ולשורקה בני אתנו', עיי' פרע"ח שיי"ט פ"ג), ובא ללמדנו דעת, כי אדרבה דייקא המאורעות שנראה לנו כי מיותרים

כי הקב"ה הוא 'יוצר המאורות' להאיר לכל איש מישראל, לכל חד וחד בדיליה, ואף אם 'נראה' לו כי גדול החושך החופף עליו יומם ולילה, ידע כי באמת אין כאן כל חושך אלא אור ה'מוסתר' בהסתרה גדולה, אלא שעליו לפקוח עיניו אז יתגלה לנגד עיניו אור גדול, שהרי 'הטוב כי לא כלו רחמיו והמרחם כי לא תמו חסדיו', א"כ, בוודאי שהכל לטובה ולברכה (אף אם אינה נראית מיד ישמח לבו כי קרובה ישועתו לבוא בעושה"ת). ואף כשאינו רואה ישועה בדרכי המבע יעצום עיניו מלחפש אחר ה'דרך' שמשם תבוא ישועתו, ובקרוי ימצא כי הישועה כבר מצאה את דרכה אליו...

במעשי ידיך ארנן - השפע בא לאדם מן השמים (ע"י התפילה)

בפרשתן (מח כב) 'ואני נתתי לך... אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי', ובתרגום תרגום בצלותי ובבעותי, ולכאורה מדוע שונים דברי התרגום מהמקרא, אלא כך הוא ביאור הדברים עפ"י הידוע

יש שביארו (ע"י בפי' עה"ת של הגאון רש"ר הירש וצוק"ל) דלכך אין רווח בין פרשה זו לפרשה הקודמת, כי הנה רוב שנות חייו של יעקב אבינו ע"ה היו רעים ומלאי ייסורים, מתחילה בעטיו של עשו אחיו, ולאחר מכן תחת שבטו של לבן הארמי, ומשביקש לישב בשלווה קפץ עליו רוגזו של יוסף. ורק ב"ז שנותיו האחרונים משעלה מצרימה חי שנים טובות ללא ייסורים. ולכאורה היה מן הראוי 'ליתן רווח ביניהם', להפסיק בין הפרשיות - להראות שעיקר (חשיבות) חייו היו י"ז שנים הללו. אמנם, לא כן דרכה של תורה, כי אדרבה הסמיכום יחדיו, להורות שימי הייסורים חשובים כמותם (ויותר מהם) ומעלות רבות קנה בהם. על כן, כראות האדם כי קרבו אליו צער ויסורים, כל מיני מדווה ומכאוב, לא ירבה בדאגה ובכיה אלא יקבלם באהבה וישליך על ה' יהבו (פירשו בגמ' [ר"ה כו:] משאו) - מתוך אמונה שכל ה'פעקל' (חבילת הצרות) שנתן לו הבורא הוא כדי להעלותו עשרת מונים יותר ויותר. וכבר בוז השעה הכל טובה וברכה, ומתחת ההסתר שרויה הטובה והברכה כבר מעתה...'

המה - כדרך העולם לחשוב על מקרה לא טוב שבא להם 'לשם מה הייתי צריך לילך למקום פלוני', 'לפגוש את אלמוני' - ראה מה עלה בידי מחמת זה, וכיוצא בזה רבות, אמנם עלינו לקבוע בלבנו כי אין כל דבר הנעשה מעצמו בעולם הזה והכל בחשבון וסיבה ממעל, על כן דייקא ע"י האותיות ה'מיותרות' נשלם צירוף שם הוי"ה הקדוש, להאמין ולדעת שגם כל אלו הדברים מאת ה' הם, לטובה ולברכה להיטיב לנו באחריתנו.

ט. כבר אמרו להמשיל את המשליך על ה' יהבו, דהנה עינינו תראינה כאשר ביד האדם 'משא' כבד מאד, אם ישא המשא על גבו הרי ישבר ויכוף גבו לרוב כבידות המשא אשר עליו, אבל אם יניח את המשא על הארץ הרי לא די שלא ישבר גבו, אלא אף בידו לעלות על גבי המשא ולהתרומם טפח מעל גבי קרקע. כיו"ב לענין 'משא' הפרנסה ושאר צרכי האדם בעולם הזה, אם 'ישאנו' על כתיפו וגבו - שידאג כל היום, בזה ישבר ויכוף כל מהותו ונפשו, אך המאמין מניחו על גבי קרקע - שאינו דואג כלל, הרי הוא מתעלה מעלה מעלה הן ברוחניות הן בגשמיות...

י. והעיקר שלא לדאוג דאגת מחר, וכך פירש הרה"ק הרר"ב מפשיסחא (קול שמחה בפרשתן) וכן הרה"ק הרמ"ל מסאסוב (ליקוטי רמ"ל ויחי) זי"ע, בפסוק בפרשתן (מח כ) 'ויברכם - ביום ההוא לאמר', שבירכם שלא יהא לעיניהם אלא אותה היום בלבד, ולא ידאגו כלל מה יעלה למחר בגורלם.

יא. והנה, רבים מקשים מדוע לא נכתב בהדיא 'בתפילתי ובבקשתי'. ומבארים בשם הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע, משל לאחד שהיה מהלך בתוככי יער עבות, ורק מקלו בידו, בתוך כדי הילוכו הגיח לעברו דוב אשר רצה לטורפו ולאכול את בשרו, הרים האיש את מטהו והעמידו כאילו קשת בידו והוא עומד לזרוק את החץ, ואכן, באותו הרגע נפל הדוב לארץ ללא רוח חיים, התמלא האיש שמחה, והחל להלל את המקל שבידו על שהצילו ממוות לחיים, עבר שם אחד ואמר לו, שטיא, וכי תעלה על דעתך שהרגתו במטך, לא כי, אלא על עץ גבוה בסמוך אליך עמד צייד וקשתו בידו, וכראותו האיך שהדוב מתקרב אליך ירה בו חץ ומזה נפל הדוב מת, ולענייננו יאמר, מי שאינו מבין שכל הקורה עמו על פי מעלה הוא - שמשם באים כל ה'חיצים' הן לטוב הן למוטב, הרי הוא דומה ממש לזה שהיה מהלל למקלו על שהצילו, ולא שם על לבו שיש אחד ממעל שעשה הכל.

עפ"י אלו הדברים מבאר ה'בן איש חי', שיעקב אבינו אמר לבניו, אל תדמו בנפשכם - שבמקלכם וכלי זיינכם

המלחמה כשהשתמש בחרב וקשת רק בעת התפילה בקרן זוית שהתפלל^י.

וכבר האריכו חז"ל בשבחה של תפילה כי מבלעדי כוחה אי אפשר להשיג מאומה, ועם התפילה לא יבצר ממנו דבר, ותדע שזה כל כוחו של אדם בעולם הזה – ברוחניות ובגשמיות, בפרנסתו וכל הצטרכויותיו, ובוה פירשו את דמיון המתפלל למי שמחזיק חרב וקשת, כי כמו שאיש הצבא לא יוכל לעמוד ולהתקיים אפילו שעה אחת בלעדי כלי הזין - החרב והקשת, כי היאך יעמוד בשדה הקרב מבלי כלי זיינו, כך אין לו קיום ליהודי מבלי כוח התפילה – כגיבור ואיש מלחמה מבלי כליו^י.

שהתרגום אינו מפרש רק 'פירוש המילות' גרידא כלשון המקרא, אלא בא ללמדנו את תוכן הענין המסתתר תחת תיבות המקרא (עי' עבודי תרומה ד"ה ונועדתי), וכלומר, כי וודאי 'בנגלה' הייתה מלחמתו בחרב וקשת בפועל ממש, והיה נראה שהחרב והקשת הם העורכים את המלחמה והם המנצחים, אך האמת שאין הקב"ה חפץ עשות 'גם גלוי' לכן הוכרח להשתמש בחרב וקשת, ואין החרב והקשת אלא ה'מסתירים' את עורכי המלחמה באמת, ומי הם עורכי המלחמה, זאת 'מגלה' לנו התרגום – בצלותי ובבעותי, שיעקב התפלל על נצחונו במלחמה ושם כבר פעל את הנצחון... כי בעולם הזה אי אפשר לפעול מאומה מבלי התפילה. ולא היה הנצחון בעת

ניצחתם את אנשי העיר 'שכם', לקחת אותה מיד האמורי, לא כן, אלא 'בצלותי ובבעותי' – התפילה לבורא כל עולמים היא אשר ערכה את המלחמה ועשתה הנצחון.

וידועים דברי הגה"ק החזו"א זי"ע, שעיקר ההשתדלות היא התפילה, אלא שלפעמים נדרש מן האדם גם לעשות פעולה בפועל, אבל לעשות הפעולה ולא להשתדל בתפילה באופן זה בוודאי לא עשה את המוטל עליו לעשות, ולא יצא ידי חובתו (מעשה איש ח"ו ק"א).

יב. וכעין אלו הדברים גילו לנו חז"ל גם לענין הפרנסה – כי נראה לאדם שמעשי ידיו במלאכה פלונית הם הם אשר הביאו ברכה לביתו ופרנסה בשפע לתוך ידיו, והאמת תיאמר, כי הכל מן השמים, ורק מהשפה ולחוץ – מהנראה בעיני בשר ודם נראה כאילו באה הפרנסה מ'עסקים' אלו. וראיה פשוטה וברורה, כי הרבה עשו כמותו וכעסקיו ולא העלו בידם מאומה בלתי אם גזיתם ואדמתם.... ובזה רמזו בעלי מוסר לבאר בדברי היוונים הכופרים – לבני ישראל כדאיתא במדרש (בר"ר ב"ד) 'חושך על פני תהום' - זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל. שבאותם הימים הייתה עיקר פרנסתם בעבודת השדה באה מהשור, כי עמו היו חורשים, דשים את התבואה הגדילה וכו', ובאו בני ישראל לאמר שגם הנעשה ע"י השור בידי הקב"ה הוא, וזה היה למורת רוחם של היוונים, שהיו אומרים אכן הקב"ה ברא עולמו, אבל אל לכם לומר שגם מעשי השור מעשי אלוקים המה... ובני ישראל לא אבו להסכים להם הכריזו כי גם זה יש חלק לאלוקי ישראל.

ולא רק בעיני הפרנסה הדברים אמורים, אלא בכל ענין ידע שאין גורלו חרוץ אלא בידי הקב"ה ולא בידי בשר ודם, וכך כתיב בפרשתן (ג יט-כ) 'אל תיראו... ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה', ולמדנו בזה אורחות חיים ונתיבות ישר – שעל האדם להאמין שאין ביד איש בעולם לחרוץ גורלו, ואפילו 'בעל השפעה' הגדול ביותר לא יוכל לא להזיקו ולא להועיל לו, ותמיד אינו תלוי אלא בידי שמים כמו"ש אלוקים חשבה לטובה. וכלשון קדשו של הרה"ק האור לשמים זי"ע בתפילתו ריבון העולמים 'ידעתי כי הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר, ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי מבלעדי עוזך ועזרתך אין עצה וישועה, ואם חלילה יחפצו כולם להרע אז אתה בחמלתך תשים עיניך עלי ותשקיף עלי השקפה לטובה ממעון קדשך, הנה חבלים נפלו לי בנעימים וישועתי באה ועזרתי תגלה'.

יג. עוד אמרו לבאר את הדמיון של חרב וקשת ל'תפילה', כי כמו ש'חץ' היוצא מן הקשת יהרוג את מי שפגע בו, מבלי כל הפרש והבדל אם הזורק את החץ גדול או חרש שוטה וקטן הוא, גיבור או חלש, כי החץ עצמו יפעל פעולתו, כיוצא בו ממש היא התפילה, ממי שתבוא בכוחה לפעול פעולות כבירות – לשנות הטבע ולבטל הנגזר, להריק שפע ברכה עליונה ברוח ובגשם.

בקשתי ובחרתי - עבודה שבלב

שהוא באמצע גופו של אדם (דוגמת ירושלים שהיא אמצעו של עולם). וזהו כוונתו ששפכו דמם היינו התפללו, אך התפילה הייתה רק סביבות ירושלים - סביבות הלב ולא מתוך הלב, ואין קובר לא נקברה התפילה תוך הלב אלא הם מתפללים אחד בפה ואחד בלב, ודא עקא.

ובך כתב הרמב"ן באגרתו הנודעת לבנו 'זהסר כל דברי העולם מלבך בעת התפילה, והכין לבך לפני המקום ברוך הוא ופחד רעיונך... ובוזה יהיו דבריך ומעשיך ומחשבותיך ישרים, ותפילתך תהיה זכה וברה ונקיה ומכוונת ומקובלת לפני המקום ב"ה'. נמצא יש בידינו הבטחה מפי אחד מגדולי הראשונים, שאם נכין את לבנו לתפילה נוכה לקבלת התפילות אצל אדון העולמים.

'שיכל' את ידיו - הזהירות בכבוד כל אדם בהשכל ודעת

בפרשתן (מח יד) 'שיכל את ידיו, ידוע הביאור בשם הגר"ח מוואלאז'ין זצוק"ל שיעקב אבינו רמז בכאן, כי הנה, ראובן העומד אל מול שמעון, הרי ימינו של ראובן כנגד שמאלו של שמעון, ואילו שמאלו של ראובן הוא לנוכח ימין של שמעון, והרי 'ימין' הוא צד החוק באדם, ושמאל הוא הצד החלוש. וכך הוא דרכו של עולם, על 'צד שמאל' של רעהו - בענינים שיש לו בהם 'חולשות', הן ברוחניות והן בגשמיות, יביטו עליו ב'עין ימנית' - דהיינו בחזקה ובדקדוק, לידע את כל פרטי חולשותיו, בטוב טעם ודעת, ואילו על 'צד ימין' של רעהו

עוד מצינו להרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע בשם אביו הרה"ק ה'אבני נזר זי"ע' (שם משמואל חיי שרה, ר"ח כסלו תרע"ב, הנוכה תרע"ח ליל ג') שביאר דמיון התפילה לחץ וקשת, כי ככל שהקשת מתוחה יותר לאחור כך יותר יבקע החץ ויעוף יותר למרחוק, כיו"ב ככל שלבו דחוק ומיצר יותר ומתפלל יותר מעמקי לבבו כך יותר תעלה התפילה למעלה למעלה (ובחיי שרה כתב וז"ל, כמה שהלב נרגש ומתעמט עליו נפשו ביותר כך בוקעת התפילה למעלה יותר) י.

ועיקר התפילה היא 'עבודה לב' (תענית ב.), וכביאורו של מרן הבעש"ט הק' זי"ע (הובא במאור עיניים פר' ואתחנן) בכתוב (תהלים עט א-ג) 'אלוקים באו גויים בנחלתך, טמאו את היכל קדשך, שמו את ירושלים לעיים וגו'. שפכו דמם כמים סביבות ירושלים ואין קובר'. כי הגויים - זה השטן והיצר הרע בא בנחלת ה' - במקום שהיה על האדם להתעלות ולהתקרב אל ה', ולמעשה, טמאו את היכל קדשך - הוסיפו לרחק את האדם מבוראו, והיך, ע"י ששפכו דמם כמים סביבות ירושלים - ששפכו שיח לבם בתפילה רק סביבות ירושלים, והיינו כי התפילה נקראת 'שפיכה' כדכתיב 'ולפני ה' ישפוך שיחו' (שם קב א). וגם נקראת 'שפיכת דם' כמו שדרשו חז"ל (ברכות י:) 'לא תאכלו על הדם - לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם'. עוד נודע, שהלב בבחינת ירושלים

יד. על כן, יזהר ביותר להתפלל בעבודה שבלב, ויזהר מאד שלא להסיח את הדעת ב'נערווען' (עצבים) למיניהם ושאר מיני ספיקות האם הייתה התפילה כהוגן אם לאו, כי כל אלו אינם אלא מפריעים לכוונת הלב באמת. פעם קבל יהודי לפני ה'חזון איש' זי"ע שהתפילה גורמת לו לכאב הראש (מפני הספיקות וכיו"ב), ענהו ה'חזון איש', איני מבין מה ענין 'הראש' אצל התפילה, הרי תפילה היא 'בלב'.

הגה"ח ר' גד'ל אייזנער זצ"ל היה ממשיל את הדבר, לחיל מדינה אחת שנכנסו למדינת האויב בכדי לכובשה, בדרכם נלחמו בכל כוחם וכלי זיינם והחריבו את העיירות הקטנות, אך בהגיעם לעיר הבירה לא נותר להם כלי זין, מכיוון שוכך, גברו עליהם האויבים בקל והדפוס מארצם, אך לו חכמו השכילו, לא היו משקיעים את כל כלי זיינם במלחמתם בעיירות הקטנות שבלאו הכי אין סכנה גדולה בקיומם, ומיד היו הולכים מול עיר הבירה להילחם בהם בכל כוחם, ובודאי היו מנצחים. והנמשל מובן, המשקיע כל אונו ומרצו להחמיר בחומרות על גבי חומרות ודקדוקים על גבי דקדוקים, כגון אמירה וחזרה שוב ושוב על התיבות, מחשש שמא לא אמרם בדקדוק הנכון, מפסיד בזה את כל כוחותיו לענין ה'לב', ואם היה מבין מהו עיקר התפילה היה משקיע את עיקר כוחותיו 'בעבודה שבלב' זו תפילה, ב'שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'', ואז היה פועל גדולות ונצורות בתפלתו.

סיפר אחד מזקני נקיי הדעת בקרתא דשופריא, שבשנות בחרותו נקלע פעם לספק ספיקא של אכילת בשר וחלב, מיד התמלא הבחור ב'נערווען' (קפידות ודקדוקים), והחל לצום ולהתענות כדי שיתכפרו עוונותיו, כראות אביו את מצבו לקחו אל הרה"ק רבי שלומק'ע מזוועהיל זי"ע וסיפר לו דברים כהויתן, פנה הרבי ואמר - בחור, את כל ה'נערווען' והדקדוקים תכניס אך ורק בענין 'גאוה וכעס', שלא להתגאות ושלא לכעוס.

– בעניינים שהוא חשוב ומצליח הן כרוח הן בגשם, על זה יביטו ב'עין שמאלית' - דהיינו שאין מחשיב זאת כלל וכלל, ולא עוד אלא שעל הצלחותיו יביט בצרות עין, ואינו מרבה לשבחו על כך לא בפה ולא בלב, ולכן 'שיכל את ידיו' ללמדנו, שנעמיד ימין כנגד ימין ושמאל כנגד שמאל,

והיינו שעל חלק הטוב והחשוב של הזולת נביט ונתבונן בעין ימנית, בהנאה ובהרחבה, לשבחו ולפארו, ואילו על ענייני 'שמאל' לא נביט כי אם בעין שמאלית, כלומר בהבטה חלושה ורפה, שלא להתבונן ב'חסרונות' רעהו יותר מידי¹⁰.

טו. עוד ביאור שמעתי מהגה"צ רבי מנחם מנדל מענדלזאן זצוק"ל רבה של קוממיות, שפעם שאל אחד מה'בעלי בתים' את אביו הגה"צ רבי בנימין מענדלזאן זצוק"ל (בעת שיעורו לבעה"ב בקוממיות), מדוע 'שיכל את ידיו' ולא החליף ביניהם את מקום עמידתם, ענה לו הגר"ב, דזה ברור שהיה וויכוח בין יעקב אבינו ליוסף ב'שיטות' בעבודת ה' איזה דרך ישרה היא שיבור לו האדם (כמבואר בספרים הקדושים), ולדורות למד אותנו יעקב אבינו כאשר יש וויכוח בינך לבין רעך, אל תבלבל אותו שיודה וילך כדרכך, אלא הנח לו, שישאר לעמוד על מעמדו, ושנה והזז את עצמך, על כן השאיר את אפרים ומנשה כמו שהעמידם יוסף, ושיכל את ידיו שלו.

מענין לענין, הרה"ק רבי יצחק מווארקי זי"ע נשא את בתו של עשיר אחד שהיה מחזיקו על שולחנו, והמציא לו כל מחסורו ביד רחבה ונדיבה, באחד הימים נכנס הרה"ק מווארקי אל רבו ה'חווה מלובלין' זי"ע, אמר לו 'החווה', אם יוצע לך להיות 'מלמד דרדקי' בכפרים ובעיירות – קבל נא את ההצעה, הרה"ק מווארקי לא הבין מדוע עליו לעזוב את חק לימודיו ואת ביתו בעת שלא חסר מאומה בביתו, שהרי חמיו העשיר מחזיקו על חשבונו, אך פשיטא שמשמע את ציוויו של רבו הקדוש הסכים לכך, וחזר לבית המדרש לאהלה של תורה, אדהכי והכי, נכנס יהודי מכפר פלוני אל החווה, ושפך בפניו את מר לבו על בניו שהגיעו זה מכבר לגיל חינוך, ואינם מבינים מאומה מלימודם, אמר לו 'החווה' בבית המדרש יושב אברך בשם ר' יצחק, גש אליו ואמור לו ששלחתך לקחתו למלמד לבניך, ותשלם לו סך ארבעים זלאטע'ס עבור מחצית השנה הקרובה, ואכן הרה"ק מווארקי הלך עמו לכפרו, בהגיעו לשם שיגר מכתב לבני ביתו שבמחצית השנה הבאה לא יחזור לביתו, כי נבחר להיות מלמד באיזה כפר נידח בציווי קדשו של הרבי 'החווה מלובלין', מה נשתומם הרה"ק לקבל מכתב תשובה מבני ביתו – כי טוב עשה, שבכך יוכל להביא טרף לביתו, כאשר 'אנשי צבא' הצרפתיים נכנסו לעיר אחר שובם ממלחמה, ובזזו מכל הבא ליד, ואף את אבי – השווער (חמיו) בזזו, השאירוהו נקי מנכסיו, ולרש אין כל.

הרה"ק מווארקי החל במלאכתו, אך מהרה נוכח לראות שמוחם של הנערים אטום וסתום ואינם מבינים 'דבר וחצי דבר' מלימודיהם, קם ונסע אל רבו להזכירם בפניו, אמר לו רבו, מה לך כי תבוא אלי, העתיר בעדם בכל תפילה ותפילה, בקש עליהם ב'אהבה רבה', ובשאר תפילות שתיקנו להצלחה בתורה. חזר הרה"ק מווארקי אל הכפר, קיים עצת רבו, ואכן 'נפתחו לבם ומוחם' של תלמידיו ואט אט החלו להבין את הנלמד.

בכפר נידח זה לא היה כי אם מניין מצומצם של עשרה יהודים בלבד, ביום מן הימים פרצה תגרה בין שניים ממתפללי בית הכנסת, ויקם אחד ובייש את חברו ברבים, המתבייש הבטיח נאמנה שמיום זה והלאה שוב לא ידרכו כף רגליו בבית הכנסת (אף שידע שבכך יתבטל המניין היחיד בכפר), בכדי להרגיעו ניגש אחד מבני העיירה אליו, ואמר לו, דע לך, כאשר תקבל ב'סבלנות' כל הבא עליך, בין לטוב ובין למוטב, באהבה ושמחה, תהיה מובטח לחיים של אושר וכבוד, והדברים נרמזו בכתוב בפרשתן (מט טו) 'וירא מנוחה כי טוב ויט שכמו לסבול', דלכאורה סותר הכתוב את עצמו ד'ויט שכמו לסבול' אינו 'מנוחה', אלא דזה גופא אמרינן, 'וירא מנוחה כי טוב' - אם הנך רוצה לחיות על מי מנוחות, אזי 'ויט שכמו לסבול' - הטה שכמך, והיה נכון 'לסבול' כל מה שיבוא עליך, ועל ידי זה תנוח בשלום על מקומך.

ככלות מחצית השנה נפרד הרה"ק מווארקי מהכפרי, ומשנשאל האם יחזור לאחר החג, ענהו רבי יצחק, כל בואי הנה היה רק על פי ציווי מורי ורבי, גם בנוגע להבא אשאל את פיו כדת מה לעשות, משם נסע רבי יצחק לובלינה אל רבו 'החווה הקדוש', אשר קיבלו בסבר פנים יפות, בתוך שיחתם שאלו ה'חווה', האם שמעת איזה 'דבר תורה והדרכה' בכפר ששהית זה כמחצית השנה, ענהו הרה"ק מווארקי הרי כל תושבי הכפר בורים ועמי ארצות המה, והיאך יכולתי ללמוד שם אפילו דבר אחד מן התורה... עד שנזכר הרה"ק מווארקי בעובדא זו כשפרצה התגרה בבי כנישתא, ושם שמע דברים נפלאים אודות מידת הסבלנות, כשמוע 'החווה' דבריו אלו, נענה 'החווה' ואמר – זאת רציתי לשמוע מפיו, אכן כעבור זמן שב חותנו לעלות על דרך המלך ושב לעשירותו ולא חזר למלמדותו.

באר הפרשה - ויהי

שעל ידם מזדכך האדם למאד^ט, ואילו יוסף בני חי בשלווה את רוב ימיו (שהרי 'שמונים שנה' מלך במצרים, מן שלושים ועד בן מאה ועשר היה מלך במצרים), ומאחר שאינו כמותי ממש הרי לא יחשב לי 'כאילו לא מת'.

מיהו, בזה"ק איתא שכל המרבה בצדקה ובגמילות חסדים אינו צריך לבוא לידי יסורים, כי ע"י הגמילות חסד' יתעלה למדרגה כאילו קיבל יסורים כל ימיו, והנה בעל הייסורים נקרא שם בזה"ק הקדוש מרא דירבין ואילו בעל הצדקה נקרא מרא דירבין. ובה מבאר

ועשית עמדי חסד - ענין הצדקה וחסד בממון ובפה בפרשתן (מז כט-ל), 'ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו שים נא ירך תחת ירכי... ועשית עמדי חסד ואמת... ושכבתי עם אבותי', כתב ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ), כי איתא (ב"ב קטז): 'כל המניח בן כמותו כאילו לא מת', והנה, כבוא יעקב אבינו לארץ מצרים וראה את גדולת יוסף בנו, את רוב עשרו וכבודו לאין ערוך, החל להיות מיצר - בחשבו הרניני מניח בן שאינו כמותי, כי אני עברתי כל ימי כל מיני יסורים וצער

ביסוד דברים אלו הקים הרה"ק מווארקיי את עדתו נאמנה, וזה היה 'אבן השתייה' של 'ווארקיי', לקבל הכל בסבלנות, ואז וירא מנוחה כי טוב.

מעשה ברב חשוב בירושלים, יהודי בר אוריין, אשר הגיע להשתתף בשולחנו הטהור של הרה"ק רבי שלומק'ע מזוועהיל זי"ע אשר כידוע היו סועדים על שולחנו הרבה שבורי לבב ודלי השכל אשר לא היה מי שיקרבו כי אם אותו קדוש וטהור רבי שלומק'ע. אותו רב הביא עמו קדירה של טשולנט עבור הרבי ויושבי השולחן הטהור. בין המשתתפים שם ישב יהודי מסכן שתמיד הרגיש כי מפלים אותו לרעה והוא מקבל מכל מאכל פחות משאר המסובין... ע"כ כשהביא הרב את ה'טשולנט' הורה רבי שלומק'ע שיניחו את הקדירה לפני אותו יהודי שבור לב, בכדי שיוכל לקחת ממנו כל צרכו ולא ירגיש שמקפחים אותו. משהונחה הקדירה לפניו והחל לקחת מן התבשיל, החלו עוד כמה יהודים לדחפו מעט ברצותם לקחת גם הם מן המאכל ואותו יהודי אשר חשש שמא שוב יבוא לו מעט מן המאכל בלבד, מיהר וירק מלוא לוגמיו אל תוך הקדירה, ובכך הבטיח לעצמו שאיש לא יהין לגעת בקדירה ובתבשיל. רבי שלומק'ע ראה את המתרחש אך במידותיו הקדושות החריש ולא אמר מאומה.

כראות הרב (שהביא את המאכל) את המתרחש, חרה לו הדבר, ויקם ממקומו והחל מדבר בחוסר דרך ארץ מול פני הקודש, וכה זעק - וכי ל'מעמד' זה 'טיש' יקרא... וכי 'תורה' שמעו כאן, רק הנהגות משונות מבלי 'דרך ארץ' ראינו אצל המסובים... מה ניתן ללמוד מ'טיש' כזה, היסוהו רבי שלומק'ע והשיבו בנחת, אכן הרבה יש ללמוד משולחן זה... והיא, מידת הסבלנות... לראות איך דברים מתרחשים שלא לשביעות רצוננו ולהיות סבלן, לא לומר מאומה ולצפות עד יעבור זעם... זהו לימוד גדול שאפשר ללמוד כאן בהאי תכא...

הנה אמרו חז"ל (עירובין סה:): 'כל בית שאין נשפך בו יין כמים... והובא ברמ"א (או"ח רצו) וז"ל. נוהגין לשפוך מכוס של יין על הארץ קודם שסיים בפה"ג... וטעם השפיכה, דאמרינן כל בית שלא נשפך בו יין כמים אין בו סימן ברכה, ועושין כן לסימן טוב בתחילת השבוע, עכ"ל. וכתב הט"ז וז"ל. נ"ל דכוונת חז"ל ב'נשפך יין כמים' הוא בדרך זה, דיש להקשות למה אמר לשון דיעבד - דהיינו נשפך, ולא אמר כל בית שאין שופכין בו, אלא דנתכוננו לומר שלא יתרגז אדם בביתו אפי' אם יארע לו היזק דהיינו שכבר נשפך יין בשוגג ע"י שום א' מבני הבית ודרכן של בני אדם להתרגז בשביל זה, ע"כ אמר כל בית שאין היין שנשפך בשוגג נחשב לו כאילו היה מים אלא אדרבה מתרגז אז אין בו סימן ברכה... נמצא שאם אינו מתרגז הרי זה עצמו סימן יפה, סימן ברכה ושפע רב.

טז. פעם היה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בהלווית המת, ושמע שהמספידים מונים את שבחיו, שהיה בעל תורה ובעל מידות וכו', נענה הרה"ק ואמר, הפסיקו נא מלדבר כל אלו ה'שבחים', ואך דבר אחד אמרו שהיה 'בעל ייסורים גדול', וגדולתה וסגולתה גדולה לאין ערוך.

יז. מעשה בשני עשירים, שכגודל עשירותם המופלגת כך גודל כילותם וקמצנותם, עד שבמשך כל ימות חייהם לא נתנו משלהם אף לא פרוטה אחת לצרכי צדקה, פעם אחת ישבו השניים יחדיו, ופתח האחד לאמר - מסכנים (נעבעך) גדולים אנו, כי אין לנו לא עולם הזה ולא עולם הבא, כי בעולם הזה כל מעיינינו נתונים ב'קמצנות', ואין לנו כל הנאה ושמחה מממוננו, ואין אכילתנו יותר מלחם צר ומים לחץ (ידוע שיש חולי שהאדם לקוי נורא בקמצנות שאף לעצמו אינו אוכל כלום ואינו מוציא ממונו), ובשמים ממעל לאחר 'מאה ועשרים', הרי ישרפו את נשמתנו בגיא צלמוות, כי לא עזרנו

עליהם שימותו בקיצור ימים ושנים ל"ע) רבה דעסק בתורה היה ארכעין שנין, אביו דעסק בתורה ובגמילות חסדים היה שיתין שנין. ותמה הרה"ק הנתיבות שלום זי"ע, שהלא באותו הזמן שעסק אביו בגמילות חסדים היה רבה שקוע בתורה, ומדוע נגרע חלקו של רבה, וכי יתכן שמאחר שעסק בתורה יפסיד ולא יאריכו לו שנותיו. ותירץ שאכן אין אדם 'מפסיד' מלימוד התורה, כי בין לרבה ובין לאביו נקצב מלעילא אותם שנות חיים, אלא שהזמן שיהודי עוסק בו עבור רעהו להיטיב עימו אינו נחשב מחשבון החיים הקצוב לו, שהרי אינו מתעסק עתה בענייניו הפרטיים ואינו חי כעת לעצמו, וממילא האריך אביו עוד עשרים שנה.

ובכלל הצדקה, להיות 'טוב ומיטיב', להיות שקוע ראשו ורובו במה אפשר להיטיב לזולתו, ולהדמות כביכול לה' יתב"ש 'מה הוא רחום וחנון אף אתה הוי רחום וחנון, ואף מי שלא חננו ה' בממון רב, עדיין שייך גביה מצוות צדקה וחסד – הן ב'עשה טוב' להרבות בצדקה" וחסד בגופו, ואין צריך לומר שעליו להיזהר

ה'חתם סופר' את הפסוק 'ויקרכו ימי ישראל למות', דכאשר ראה בגדולת ועשירות יוסף, הבין שאינו בן כמותו חשב שקרכו ימיו 'למות', לכך קרא ליוסף ואמר לו 'שים נא ירך תחת יריכי' – כלומר, תחת היסורים שעברו עלי כל שנותי ועל שמם נקראתי 'מרא דירכיני', תחתם קבל על עצמך - 'ועשית עמדי חסד ואמת', להיות 'מרא דירדין', וע"י ריבוי הצדקה והחסד תהיה בן כמותי, ואחישב כ'לא מת', וכל מיתתי תהא רק 'שכיבה' עם אבותי ולא מיתה, וכך הוה כמו שאמרו (תענית ה'): 'עקב אבינו לא מת', כי אם שכיבה עם אבותיו.

וזה נמי פירוש הכתוב (נ טו-כא) 'ויראו אחי יוסף כי מת אביהם', כי בראותם את רוב טובתו של יוסף, חשבו שיעקב אביהם נחשב כ'מת' שהרי לא הניח בן כמותו, ענה להם יוסף 'אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם', מכאן ואילך אפרנסכם ואעשה עמכם צדקה וחסד, ובזה ייחשב לי כאילו עברתי ייסורים כל ימי חיי, ושפיר הניח אבינו בן כמותו והוא נחשב בין החיים.

איתא בגמ' (ר"ה יח.) 'רבה ואביו מדבית עלי קאתו (שנגזר

לדל בשעה שלא היה חסר לנו מעות מעולם. נענה חבירו ונחמו, אחי ורעי, שמע נא לקולי לאשר אענה לך, באשר לעולם הזה, אכן אף שאיננו נהנים מכספינו, אך יש לנו סיפוק (נפשי) מעצם הקמצנות הטבועה בנו, ובאשר לעולם הבא, כשאגיע להתייצב לפני בית דין של מעלה, אען ואומר, נדר נדרתי שמעולם לא אושיט את ידי לעבר אינשי דעלמא, ועל כן לא יכולתי להושיט את ידי לחלק צדקה. שמע חברו וביקשו שיבטיח לו ב'תקיעת כף' שבעלותו השמימה יתגלה אליו לספר לו מה עלה בדינו, נענה אותו קמצן ואמר וכי איככה אוכל לתקוע עמך כף הרי איני מוסר ידי לאחרים, אך קח נא את דברי בשבועה ויירצו לפניך כאילו הבטחתי בתקיעת כף.

אחר זמן מה נסתלק אחד מהם לבית עולמו, ואכן, לאחר ימים אחדים הופיע בחלום שרוף כולו, ויתמה 'הישן' בראותו כי כל כולו אכול באש, פנה אליו ויאמר לו, נו... הן רואה אני שלא קיבלו את תירוץ הנדר, וקיבלת את העונש במלואו, ענהו הידיד, לא כך, אלא, בהתייצבי על עמדי לפני בית הדין הגדול והנורא, העליתי את טענת ה'נדר', וכבר הסכימו עמי הדיינים, אך לפתע הזכירו שפעם אחת הלכתי לשוט בלב ים, והחילותי להיסחף המיימה, וכמעט שפרחה נשמתני מקרבי, אך אז הגיע אלי אי מי להצילני, והושטתי לו ידי וכך משו אותי מן המים, ונצלו חיי. וכל זאת הראוני להוכיחני שעברתי על נדרי, אם כן אף לענין נתינת צדקה היה לך ליתן, עניתי ואמרתי, וכי מה ראייה היא זו, הלא היה אז שעת פיקוח נפש ומה היה עלי לעשות, ענו ואמרו לי, אכן, ישמעו אזניך מה שפיק מדבר, אם לצורך פיקוח נפש היה נדרך מותר והיית יכול להושיט את ידיך, מדוע לא עשית כך בעת אשר באו לבקשך אודות צדקה שהיא גופא פיקוח נפש שהרי 'צדקה תציל ממות', וגם המקבלים משוועים לחתיכת פת 'להשיב נפשם', מדוע קמצת אז את ירך, על כן נמצא אני בגיהנום... על כן, עתה ידידי שמע נא לקולי איעצך, יכול אתה לנדור את הנדר אשר נדברנו בינינו, כי רק נדר זה הוא יעמוד לך ליום הדין וליום התוכחה, אלא היזהר והישמר שלא להתקרב בסמיכות לים, אם לשתות או לרחוץ וכדו', כי שמא תצטרך להושיט את ירך. ודבר שפתיים אך למותר, וכמו שאמר שלמה המלך (משלי כו כב) 'אם תכתוש את האוויל במכתש... לא תסור ממנו איולתו'.

יח. לפני שנים הילך אחד הרבנים החשובים בארה"ב ברחובה של עיר ונתקל ביהודי בא בימים שהציע את מרכולתו לעוברים ושבים, מתוך רצון להיטיב עם יהודי זקן זה ניגש הרב לדוכנו ורכש מעמו דבר מה. אדהכי והכי שח

ולהשיש שלום. שכל זה תלוי ברוב דברים. ומוסיף על זה, 'ובדידי הוה עובדא באדם דאוג מתוך דחקו - שהייתה כוונתו לאבד עצמו לדעת, ויקר מקרה שדיבר עמי מצער והרביתי עליו בדברי פיוסים ונחמות, ואחר ימים גילה לי את לבו שאילולי שפגע בי וניחמתיהו בדברים היה בדעתו לאבד עצמו, לכן יהי אדם וותרן בדיבורו במצוא כל אדם עני או דאוג - אל יקפיד דברו, וירבה עמו בדברי פיוסים. ואף אם הוא גם בן דאוג אל ימנע עצמו מלהרבות בדברים לפי עניינם ולנחם למי שהוא דאוג ולב נדכאים, עכ"ל.

במשנה זהירות ב'סור מרע', שלא לפגוע בחבירו אם בדיבור אם במעשה".

ובן כתיב בפרשתן (מש כא) 'נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר', כתב בספר 'אמרי נועם' (הקדמון, הוצר במהרש"א עירובין קה. ד"ה והא) וז"ל. למה היה נפתלי קל ברגליו כאילה, לפי שנותן אמרי שפר - בשעה שעובר בדרכים נותן אמרים טובים ויפים, ונותן שלום לכל הפוגעים אותו, על כן אין שום אדם מעכבו ללכת במרוצה לדרכו, ולכן שלחו אותו להביא האיגרת ממצרים...

ובבר אמרו (ב"ב ט): 'כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות', הרי שהמפייסו גדול וחשוב יותר, ובטעם הדבר כתב

ובך כתב ב'מעיל צדקה' (תתש"מ), יש נדיבות אחר - קל במעשה וגדול בשכר, והוא - נדיבות הדיבור, שיגביר לשונו לפי עניינם ולשמח למי שהוא דאוג

עמו הרב על הא ועל דא, בין הדברים סיפר הזקן שלפני עשרות בשנים בעת שעדיין צעיר לימים היה וכוחו במוותניו היה דר בשכנות למשפחה אחת, והיה הכותל שביניהם 'דקה מן הדקה' והיה בידו לשמוע כל הנעשה בביתם. לאותה המשפחה היה בן עלם חמודות שנפשו חשקה בתורה. אלא שבאותם ימים רבתה עניותם ואבי המשפחה לא הצליח להביא די טרף לביתו ומזון לעולליו. והחליט האב שהבן לא ילך ללמוד תורה אלא יבוא לעזרת הפרנסה בביתם. אך בכל לילה היה הנער בוכה לאביו שנפשו חשקה בתורה, נכמרו רחמי עליו עד שביום מן הימים החלטתי ועשיתי מעשה, הוספתי לעבוד עוד כמה שעות בעבודות קשות מנשוא ואת הפרוטות המועטות אשר הרווחתי ברוב עמלי הייתי מביא לאותו אב בתנאי שישחרר את בנו שילך לדור במקום תורה. האב אכן שלח את בנו ללמוד תורה ואני הוספתי לעמול בעמל ויגיעה קשה. בסיימו לספר את סיפורו פנה הזקן אל אותו ראש ישיבה ושאלו אם יכול הוא לברר אם יצא משהו מאותו נער והאם היתה עמלו שווה. חקר הרב לשמו והזקן נזכר ואמר, אכן שמו היה אהר'לע קאטלער. ראש הישיבה נפעם על עומדו וכמעט שצווח, היודע אתה את מי גידלת, הרי רק בזכותך נתגדל הגאון הגדול רבי אהרן קאטלר להיות בונה ומקים עולה של תורה בשממונה של אמריקה דאז, כל תורתו ותורתם של רבבות תלמידיו נזקפים לזכותך, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא.

יט. וכבר ביארו צדיקי הדורות לדורותיהם בפסוק בפרשתן (מט ו) 'כי באפם הרגו איש' כי פעמים סגי בעקימת האף (קרימען מיט די נאז) על פלוני כדי להרגו ולרצחו נפש.

כ. סיפר לי רב חשוב באחת הערים בארה"ק על בחור יקר שבראשית ימי בחרותו נשבר לבו בקרבו וירד עד לדיוטא התחתונה עד שלא הייתה עבירה אחת מן התורה שלא עבר עליה, ההורים שכלתה עיניהם למראה בנם עלם חמודות שהפנה עורף לכל דבר שריח 'אידישקייט' (יהדות) נודף הימנו שפכו מאונם והונם על טובי המחנכים והחכמים לנסות להטות לבו לטוב, סך כל ההוצאות עלו למאת אלפי \$... ואכן, ביום מן הימים חזר הבחור למקור מחצב נשמתו שב בתשובה שלימה עד שהפך ממש ל'תכשיט' פאר לתפארת המשפחה הנכבדה.

פעם אחת בשעת הכושר שאלו אביו, אמור נא בני יקירי, איזה דאלער (דולר) מתוך מאת האלפים שהוצאנו עליך החזיר אותך לדרך הטוב והישר... ויען הבן ויאמר, אף לא דאלער אחד מכל מאת האלף. לכשתרצה לדעת מה השיבני, אספר לך, כי באחד הימים הקשים 'בין עבירה לעבירה' פגש בי רב פלוני (שסיפר את המעשה) וקדמני ב'שלום עליכם' במאור פנים הפלא ופלא, אמרתי לו, וכי ב'שלום עליכם' מקדמני הרב, וכי ידע מר עם איזה בעל עבירה הוא מדבר עתה, כי כזאת וכזאת עשיתי, אמר לו הרב עדיין חביבותא גבן, הקב"ה יושב ומצפה לשובך כי בנו אתה. הוסיף לו הבחור, מה אתה סח, והוסיף למנות עוד עבירות - חמורות שבחמורות, אך הרב בשלו - הקב"ה אביך שבשמים ממתין ומייחל לבואך אליו, נשק לו על מצחו ופטרו לשלום ברוב חביבות. וסיפר הבחור לאביו באותה שעה הייתי בדרכי לאיזה עבירה נוראה, אך דבריו אלו המיסו את לבבי ומשם 'שבתי בשלום לבית אבי, והיה ה' לי לאלוקים'.

אריה יהודה, כרע רכיץ כאריה וכלביא, אמר מו"ז ז"ל כי כוחו של יהודה אפי' בשעת שפלות - כשהוא שוכב, הרי הוא כארי ולביא, שכן גם האריה עצמו שוכב לפעמים ועדיין ייקרא בשם 'אריה', והטעם, כי תמיד הוא מוכן בנבורתו למלחמה. וכן הו' במעשה תמר שהודה ולא בוש, ולהורות לכל יהודי באשר הוא שאף בעת הנפילה ישאר בכוחו של אריה, יעמוד מנפילתו וישוב למקומו כדאשתקד²².

ולא עוד, אלא מבואר בספרים כי הנפילה היא חלק מחלקי העלייה הבאה לאחריה (אם הנופל אינו מתייאש), וכמו שאמרו חז"ל (גיטין מג.) 'אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם', והיינו שאדרכה הדרך לעלייתו של אדם תבוא לו רק על ידי שייכשל ויפול²³.

ויברכם ביום ההוא - יבטל מחשבותיו אודות העבר

והעיקר, בבואו להתחזק ולהתקרב, יחשוב רק על העתיד ולא ישקע במחשבות טורדות אודות

'עברו' כי אינו טוב, וכך ביארו צדיקים (עיי' ליקוטים בספה"ק 'בית אהרן' דף קמג. בשם הרה"ק רא"ש מסמאלין ז"ע) בפסוק

המהר"ל (פירוש המהר"ל ב"ב שם), כי הנותן פרוטה לעני אינו משיב את נפשו אלא לפי שעה, שאחר שקנה בפרוטה אוכל לשבור רעבונו ולהחיות גופו, כלה הנאתו (ושוב מתעורר רעבונו אחר זמן), אך המפייסו בדברים הרי הוא משביע את נפשו ומחיה אותה בדברים, וחיוזק זה עומד וקיים לעד, על כן שכרו גדול יותר ומתברך בי"א ברכות.

ויתחזק ישראל - יתחזק מכאן ואילך והבא ליטהר מסייעין בידו

כתב 'בעל הטורים' על פסוק זה, ב' במסורה, הכא - 'ישב על המיטה', ואידך 'והמן נופל על המיטה' (אסתר ז ח), 'שהצדיקים אפילו כשהן חלשים מתחזקים שנאמר 'ויתחזק ישראל וישב על המיטה', והרשעים אפילו בתוקפן הן נופלים, שנאמר 'והמן נופל על המיטה'. לדין ייאמר, שעלינו לחקוק היטב במוחנו ולבנו את החילוק שבין צדיק לרשע, והרי 'ועמך בולם צדיקים' (ישעיה ס כא), אם כן עם ה' חזקו ונתחזקה לתפוס אומנות הצדיקים המתחזקים תמיד ובפרט באלו הימים ביתר שאת ועוז²⁴.

חיוזק גדול לנופלים מצינו בדברי הרה"ק השפת אמת 'זי"ע (ויחי תרנ"א) על הפסוק בפרשתן (מט ט) 'גור

כא. היה אומר הרה"ק רמ"ש מבאיאן זי"ע שפרשה זו היא 'לויטער חיזוק' (רצופה ומלאה מעניני חיזוק), כי ג' פעמים מצאנו בה 'התחזקות', א. 'ויתחזק ישראל וישב על המיטה' (מז ב), ב. בגמר קריאת התורה עונים כל העם יחדיו חזק חזק ונתחזק (עיי' 'לבוש' תרס"ט), ג. ב'הפטר' ציווה דוד המלך לשלמה בנו (מלכים א' ב, ג-ג) 'וחזקת והיית לאיש, ושמרת את משמרת ה' אלוקיך ללכת בדרכיו'.

יש שאמרו לרמזו בג' פעמים אלו, שלא יאמר אדם אין כוחי במתני להתחזק, כבר ניסיתי פעמים רבות ולא עלתה בידי, לזה אמרינן - אל תקפוץ מדרגות רבות כאחת (עד המלאכים), אלא התקדם הלאה 'געב זיך א ריר' (הזו את עצמך אפילו רק במעט) אפילו רק כדי הילוך מדרגה אחת, וזה נרמז בג' חיזוקים אלו, כי גבי יעקב ששכב על מיטתו חולה כתיב 'ויתחזק ישראל וישב'. לאחמ"כ ב'חזק חזק' - רבים היושבים בעת קריאת התורה, ולסוף הקריאה יעמדו לאמירת 'חזק חזק'. וכן ב'הפטר' בצוואת דוד כשעמד שלמה לפניו - 'וחזקת והיית לאיש... ללכת'. והיינו שיעלה מדרגה אחת משכיבה לישיבה, ומשם לעמידה, ומעמידה להליכה, לזה יקרא 'חיזוק'. וכבר אמרו (אבות ב טז) 'לא המלאכה לגמור', מה ה' אלוקיני דורש מעמנו כי אם 'לזוז ממקומנו', לעלות ולהתקדם במדרגה אחת, וסוף דבר יהא ה' בעזרינו להגיע למקום הראוי.

כב. ומבאר שם, דכח זה טבוע בכל יחיד ויחיד מבני ישראל, דהנה נאמר בפרשתן (מט ח) 'יהודה אתה יודוך אחיך', ופירש בתרגום יהונתן 'יהודה אנת אוידיא על עובדא דתמר גגין פן לף יהודין אָחָף וְיִתְקְרוּן? הוֹדְאִין על שְׁמָךְ' (יהודה אתה הודית על מעשה תמר על כן יודוך אחיך ויקראו יהודים על שמך). וכך איתא גם במדרש (ב"ר צח ו) 'אמר רבי שמעון בן יוחאי יהיו כל אחיך נקראין על שמך, אין אדם אומר ראובני אנא שמעוני אנא אלא יהודי אנא'. ובפשוטו היה בזה נתינת שכר ליהודה שהודה ולא בוש על כן זכה שכלל ישראל יהיו נקראים בשמו. אכן השפת אמת ביאר בזה, שבני ישראל יש בהם מכוחו ומהותו של יהודה, שלאחר ש'נכשל' בחטא לא נשבר ליבו בקרבו ונפל לידי ייאוש ח"ו אלא ראה בכך סולם והזדמנות להתעלות יותר, ולכן נקראו ישראל בשם 'יהודים' כי טבוע בהם הכח להתחזק מכל המצבים הקשים והנפילות הגדולות ביותר.

כג. הבא לטהר מסייעים לו, אם אין לבו של אדם נשבר בקרבו מרוב ייאושו אלא הוא מתחזק יזכה שייסיעו לו מן

אביו, לא כן אביו כי זה הבכור. רק אם יתקן תחילה את הטאיו אזי מעשיו הטובים שלאחמ"כ עדיפים ממעשיו הטובים הקודמים, א"כ ראוי לברך יותר זו המדרגה. השיב לו יעקב, ידעתי בני ידעתי שזאת המדרגה טובה מאד, אולם אחיו הקטן יגדל ממנו - כי קשה לבעל תשובה לבוא לזאת המדרגה תיכף לתקן מקודם מה שעיוות ולתקן כל מה שחטא. אבל לזו המדרגה שירבה תיכף בתורה ומצוות יוכל בנקל לבוא לזה, עכ"ל.

בן פורת עלי עין - בקדושת עיניו משבר כל המחיצות

בפרשתן (מט כב) 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין', איתא בגמרא (זבחים ק"ח): 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין - עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו שלו תזכה ותאכל כמלא עיניה', ולכן אכילת 'קדשים קלים' בירושלים הותרה רק לפנים מחומת ירושלים, ואילו במשכן שילה אכלו קדשים קלים בכל הרואה, כי משכן שילה היה בחלקו של יוסף ששמר על ראיית עיניו מדבר עבירה, על כן אפשר לאכול בחלקו בכל הרואה. מכאן למד הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (ויחי תרל"ח) בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' ז"ע, כי כל איש ואיש מישראל השומר עיניו מסלק מעליו את כל המחיצות שבינו לבין אביו שבשמים^י, וכל המחיצות החומות וההסתרות החוצצים כנגד האדם ומרחיקים אותו מקרבת ה' יפלו - דוגמת מה שהתירו לאכול בחלקו קדשים קלים אף חוץ לחומות והמחיצות, גם בגשמיות - יפלו כל החומות המונעות בעדו את שפע הפרנסה וכל הטוב שבעולם. וכל המקטרגים והמשטינים נידחים מפניו כהרף עין.

עוד יזכה השומר עיניו - להנצל מ'עין הרע' וכמו שאמרו בגמרא (ברכות כ.) 'עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו (וברש"י, דקאי על יוסף הצדיק שלא נכשל בהסתכלות אסורה, ע"ש), אין עין הרע שולטת בו, ודרשו ליה מדכתיב

בפרשתן (מח כ) ויברכם ביום ההוא לאמר - בירכם שתדיר יעמידו לפניכם רק אותו היום שהם עומדים בו, ויענו ליצורם - אין לנו כל שייכות עם מעשינו של אמש, ולא עם של מחרת, אין לנו אלא 'היום ההוא' - אותו היום בו אנו נמצאים, בו אנו מתחילים לעבוד את הקב"ה.

ובך הביא הרה"ק ה'שמח ישראל' ז"ע לבאר בשם הרה"ק רבי בונם מפשיסחא ז"ע מקרא שכתוב (תהילים ל"ו) 'הנה טפחות נתת ימי', שכשם שחבל ארוך אפילו שבעים אמה נמדד בטפחים כך גם כל שנות חיי האדם נמדדים לפי ימים, שכל יום חשוב הוא בפני עצמו, ואינו תלוי כלל בימים שהיו לפניו וקדמו לו.

עוד בפרשתן (מח יג), 'ויקה יוסף את שניהם, את אפרים בימינו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים ואת שמאלו על ראש מנשה', ובביאור חילוקי הדעות שבין יעקב אבינו ליוסף בנו כתב הרה"ק משינאווא ז"ע (דברי יחזקאל בפרשתן ד"ה ויקח), דהנה יוסף סבר דמי שבא לעשות תשובה יתקן תחילה מה שעיוות, ואח"כ יבוא לקיים מצוות ומעש"ט. כי כל זמן שאינו מתקן את הטאיו אזי מעשיו הטובים אינם כראוי. אבל יעקב אבינו סבר, דהרועה לעשות תשובה אין לו אלא להביט 'מכאן ואילך' להרבות מצוות ומעש"ט, ולעבוד את השי"ת בתורה ותפילה, ולא ימתין עד שיתקן מקודם מה שעיוות. על כן העמיד יוסף את אפרים בשמאל אביו ואת מנשה בימין אביו, כדי שיברך את מנשה בימינו. שהרי מנשה הוא מלשון 'שכחה' (כי 'נשני' אלוקים). וסבר שמידת מנשה עיקר - לתקן מקודם מה שחטא ולשכוח ממעשים הרעים. אבל יעקב שכל את ידיו, כדי לברך את מדריגת אפרים בימינו כי הוא עיקר (והוא מלשון כי 'הפני' אלוקים), שאם רוצה לעשות תשובה ירבה בתורה ומצוות מהיום והלאה ולא ימתין עד שיתקן מה שחטא. ויאמר יוסף אל

השמים שיוכל באמת להתחזק ולהתחדש, וכמו שאמר הרה"ק רבי זאב מז'אבריו ז"ע בשם הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל ז"ע בלשון שנוהגים לומר בסיום 'החומש' לאחר קריאת התורה חזק חזק ונתחזק, שאם האדם מתחזק פעם אחר פעם ואינו מתייאש, יזכה שנתחזק - שהקב"ה מסייע בידו ויחזקנו מן השמים (הובא בצרור החיים מערכה י עב). כד. והעיקר שיעמיד לעצמו 'גדר וסייג' בקדושה, אם בהתרחקות מ'כלים' שונים אם בשאר גדרים, וכבר אמרו ללמוד מהדריידעל (סביבון) שכבר מסובבים אותו רבות רבות בשנים, ובכל פעם הוא נופל לצד אחר - מבלי כל קביעות, וכל כך למה - כי אין לו שוליים שיעמידוהו, כך האדם שאינו מעמיד 'חומות' לעצמו - אני במכשיר כזה אינני נוגע, במקום פלוני אינני מהלך... הרי הוא כאותו דריידעל - למחר יבוא היצר יסובב אותו הנה והנה ויפיל אותו על צד פלוני כרצונו, ל"ע.

עומד כנגדו, ובתחבולות יעשה מלחמה נגדו, להזהר ולהשמר מכל דבר רע, מחניפות ושקרים וליצנות ולשון הרע ותאות והרהורים והדומה להם, לזה צריך מלחמה ועבודה רבה לשבר כח התאוות היצה"ר, וזהו עיניו וסינוף גדול, ע"ז הננו מקבלים השכר... וזהו (פי' הפסוק תהלים כא ג) 'תאות לבו נתת לו' - זה שנתת לאדם הבחירה שיעשה כתאות לבו, 'וארשת שפתיו בל מנעת סלה' - שלא מנעת ממנו לדבר בשפתיו כרצונו, כל זאת עשית למוצת האדם כי תקדמנו ברכות טוב - פי' עי"ז שיש בחירה לאדם כשהיצה"ר מסיתו, והוא כובש את יצרו, עי"ז יקדמנו השי"ת ברכות ושכר גדול. וזהו פי' הקרא 'יששכר חמור גרם' - פי' יש שכר לאדם, ע"י שהחמור הוא הגוף - החומר, חומד ומתאווה, והאדם משכר כח תאוותו. הוא גורם לו לשכר הגדול.

(בראשית מט כב) 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין - אל תקרי עלי עין אלא עולי עין'.

חמור גרם - עיקר מעלת האדם ושכרו על עמידתו בנסינות החומר

בפרשתן (מט יד) 'יששכר חמור גרם', איתא מהרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ריש פרשתן) שכאן למדנו כלפי כל ה'נסינות' כי הם נראים כמחשיכים לאדם, אבל באמת אור גדול יש בהם. ולא יתלונן לומר, מה אעשה ויצרי מתגבר עלי להכשיל אותי בכל אשר יוכל, כי דייקא על זה ישולם שכרו ממעל, וכה אמר הנו"א, שלכאורה עלינו להתבונן מדוע מעניק הקב"ה שכר לבני ישראל על קיום המצוות, והרי מצד השכל והדין מחוייבים הם (במצוות ה') שהבורא ית"ש ויתעלה בראם לכבודו, ואין אנו מספיקים להודות על אחת מאלף... על הטובות שעשה עמנו (וכמאמר התנא אם למדת תורה הרבה אל תחוק טובה לעצמך כי לכך נוצרת). אלא, כי עיקר קבלת השכר הוא מצד שהבורא ית"ש נתן בנו יצר הרע המסית אותנו בכל עת ורגע, ומתגבר עלינו להתאוות תאוה, ולהרהר חליל' בעבירה, וכל יצר מחשבותיו רק רע כל היום. והאדם

תורה שלמדתי היא שעמדה לי - התיקון בימים אלו על ידי לימוד התורה"ק

בפרשתן (מט טו) 'וירא מנוחה כי טוב ויט שכמו לסבול', הנה, התיקון הגדול ביותר הוא 'עסק

כה. פעם נכנס חסיד אחד אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, וסיפר לו שהיה אצל חכם אחד המתיימר לדעת נסתרות, והלה גילה לו ששורה עליו 'עין הרע' רחמנא ליצלן, והוא חושש מאד מזה, נענה הרה"ק ואמר לו איתא בגמרא (בי"מ קז:) 'תשעין ותשעה בעין רעה, ואחד בדרך ארץ', ויש לפרש שצ"ט מתים מחמת שקלקלו ופגמו בעיניהם רח"ל, ורק אחד מת 'בדרך ארץ' דהיינו בזמנו, כיון ששמר על עיניו, ובזאת סיים והורה לו, לעצום את עיניו מראות ברע וממילא לא ינוק מעין הרע.

כו. רבים מקשים על לשון הפסוק 'וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, ויט שכמו לסבול', ואינו מובן, שאם ראה שהמנוחה טובה היא, מדוע ויט שכמו לסבול, אדרבא היה לו לנוח ולהתענג מן המנוחה כי טוב, והרבה תירוצים נאמרו בזה, ואמר הגה"צ רבי יהודה לייב הלוי אשלג זי"ע בעל ה'סולם' (על הוזה"ק), דכתב הרמב"ם (סוף הל' איסורי מזבח ז יא) 'והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב, שיהיה מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו, כיסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו, וכן הוא אומר (ויקרא ג טז) כל חלב לה', והיינו שעל האדם להקדיש לשמים את המובחר, כיו"ב, כאשר ראה יששכר את טובתה של המנוחה, לכן מיד 'ויט שכמו לסבול' - להעלות לשמים את הטוב והיפה בקבלת עול תורה ויראת שמים (סיפר הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, שחזרו על מאמר זה בפני הגאון בעל ה'חזון איש' זי"ע, ומאד

התפעל ממנו, ובמשך ב' חדשים שאל את הנכנסים אליו האם כבר שמעו כבר את ה'זוארטי', מעשה איש ח"ז עמו' (סד).

ובתוכחת מוסר אמר הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל, שאם האדם רואה את המנוחה כי טוב ומשום הכי פורק מעליו עול מלכות שמים ח"ו, אזי בע"כ 'ויט שכמו לסבול' - עול דרך ארץ, דהא בהא תליא, שאם יתייטר מעול התורה יסורו מעליו ויתבטלו כל שאר חבילין דמעיקין, אבל אם חלילה יבחר במנוחה אז ימצאו לו כל מיני דאגות ויסורים, כי האדם לעמל יולד, ואם הוא עמל בתורה שוב אינו צריך לעמול בדברים אחרים.

כז. סוחר אחד התלונן לפני הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע (יומ"ד י"ג טבת) על 'עסקיו' המוצלחים שהחלו לרדת מטה מטה רח"ל, שאלו הרה"ק האם הוא קובע עתים לתורה, נענה האיש שאין לו כל 'קביעות' בתורה, אמר לו הרה"ק, איתא בגמרא (תענית כה.) שזוגתו של רבי חנינא בן דוסא בכתה בפניו על מצבם הדל, התפלל ר"ח ויצתה כמין

תורה, כמה יסתמו ישראל עיניהם ולכם – תרי סרסורי דעבירה, ע"י צרת השעבוד – ביגיעתם בעבודה ובשעבוד יסתם יצרים. אף אנו נאמר - מי הוא פתי שיאמר עדיף לי לבטל את יצרי בעבודה ב'חומר ובלבנים', וכי לא עדיפא ליה לעשותו על ידי היגיעה בעסק בדברי התורה הק'.

תתקבל צלותהון ובעותהון שנוכה להאמין בה' לקוות אליו ולצפות לישועתו בכל עת וזמן, ובכל זמן ועידן להתחזק בה' ובתורתו, ונוכה לרוות נחת דקדושה מכל יו"ח, ובמהרה דידן נוכה לכיאת גוא"צ אכ"ר.

התורה הקדושה^י, וכך ביארו קמאי את דברי רש"י בריש פרשתן (מז כח) 'כיוון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולכם של ישראל מצרת השעבוד', כי איתא (אבות ב ב) 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עוון', כלומר שבכדי שיוכל האדם להתגבר על יצרו נצרך הוא לתלמוד תורה או ליגיעת גופו בעבודה 'על המחיה ועל הכלכלה', וזה שאינו עוסק בתורה וגם אינו עמל לפרנסתו, מסוכן הוא עד מאד להיותו קרוב אל החטא, וזהו אומרו - 'כיוון שנפטר יעקב אבינו', יעקב רומז לתורה (כמו שנאמר ויעקב... יושב אוהלים, בראשית כה כז), וכאשר האדם פוטר עצמו ופוסק מללמוד

פיסת יד והושיטה לו רגל אחד משלחן של זהב, בלילה ראו בחלום שכל הצדיקים אוכלים לעתיד על שולחן של זהב עם שלשה רגלים, ואילו הם יושבים על שולחן עם שתי רגלים, מיד הבינה שהיא קיבלה בזה את שכרה דלעתיד והתחרטה על קבלת המתנה 'בעי רחמי ושקלוהו, תנא גדול היה נס אחרון יותר מן הראשון, דגמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקלי', פי' גדול הנס שנטלו חזרה את הרגל, כי בדרך כלל נותנים השפעות טובות מן השמים ואין נוטלים חזרה. ואמר הרמז בזה, שכאשר האדם מקיים גמירי – אם תקבע שיעור קבוע בגמרא, תזכה שיתקיים בך משמיא מיהב יהבי – שיתנו לך מן השמים פרנסה בהרחבה, ומישקל לא שקלי – מה שבידך לא יאבד ממך, וכן הוה, שהלה קבע לו זמן לשקוד על דלתי ביהמ"ד בקביעות, ומאז חזר לעלות מעלה מעלה ולהצלחה מרובה.

מדי דברינו בבעל ההילולא הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, שומה עלינו לציין שני דברים ממה שהורה ואמר קודם פטירתו מהאי עלמא, א'. שלא יגזרו בירושלים תענית בגין 'עצירת גשמים' קודם ליומא דהילולא דיליה, כיון שיום היארצייט שלו - י"ג טבת, מסוגל לגשמים, ב'. שכל מי שיפעל לכבוד ההילולא שלו ישיב לו טובה משמי מרומים, על כן עצה היעוצה לכל מי שצריך לישועה - שיפעל דבר מה למען הילולת הצדיק – אם בהעמדת 'לחיים', בהדלקת נר וכו', זיעועכי"א.

כח. איתא בגמרא (ע"ז יז.) כששב רבי אלעזר בן דורדיא בתשובה 'בכה רבי יש קונה עולמו בשעה אחת, וצ"ב, מה מקום יש לבכיה, והרי שמחה גדולה היא שקנה עולמו באותה שעה, ומבאר הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשויב זי"ע (הובא ב'דברי שאול' להגר"ש נתנוהאן חידושי אגדות ע"ז שם) כי בכייתו הייתה כי לכל יהודי יש כ"ד שעות בכל מעת – לעת... ובכיה גדולה היא כשיחשב 'חשובונו של עולם' אם קנה בכל שעה ושעה מחייו את 'עולמו'...

כט. הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (מנחת שלמה מס' סוכה) דייק בדברי חז"ל (סוכה נב:) 'אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש', ולכאורה צריך ביאור מה בצע שימשוך עמו את היצר לתוככי ביהמ"ד, הרי נמצא בזה עדיין קשור ודבוק ביצרו הרע... אלא ביאור, כי אכן, אף שהיצר נכנס לבית המדרש, מכל מקום בתוככי ביהמ"ד אינו מכונה 'מנוול' כי אם בשאר השמות שחז"ל כינוהו 'טמא ערל וכיו"ב', אבל לכינוי 'מנוול' אין דריסת רגל לביהמ"ד וינצל לכל הפחות מנסיונות אלו.

ובהסבר הדבר, כי כך נפסק בשו"ע (א"ר"ח קנא א) שעצם הישיבה 'בבית ה' – בבתי כנסיות ובבתי מדרשות מצווה היא, שנאמר (תהלים פד ה) 'אשרי יושבי ביתך', והיא מקדשת ומרוממת את האדם, ומצילתו מן הרע ומן הדומה לו.

ל. הנה מצינו בפרשתן (מח ב) שיעקב אבינו בירך את בני יוסף – מנשה ואפרים, בך יברך לאמר 'ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה', וקצת צ"ב מדוע לא יתברכו בשבטים הקדושים וכיו"ב, ומבארים בעלי מוסר (הגאון ר"ע הורדנא, הגר"ש בלוק ועוד) שבכל מקום אנו מוצאים 'ירידת הדורות', וכאן מצינו להיפך, וכמו שאמר הקרא (מח ה) 'אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי', שנשארו בקדושת דור אביהם, על כגון דא מתברכים בנפשם כל בני ישראל.